

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Copulata super tres libros De anima Aristotelis iuxta doctrinam Thomae Aquinatis

Lambertus <de Monte Domini>

[Köln], um 1486

Liber secundus

[urn:nbn:de:bsz:31-327210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-327210)

Arguit Argētū viū p se mouetur et tñ nō
habet aiā. Dicēdū q argētū viū nō mo
uet motu augmētationis p se sicut mouētur aiā
lia que mouet motu augmētationis. Et si dica
tur de motu locali. Dicēdū q talis motus lo
calis nō cōuenit sibi ex natura aiē sed ex natura
mixtionis. qz in argento uiuo est cōmixtio siccī
et humidī. et ppter humiditatē cōmixtā natu
ralit argētū viū fluit. sed ppter siccitatē ma
net in numerali loco. et sic est quedā pugna inf
humidū et siccū ppter quā cōtingit argentum
viū sic semp moueri. Est etiā cōsiderādū q
differre nō debet capi. put dicit differētā cōtra
lem. qz sic aiā dñt ab inaiatis p intrinsecam
drām sed dz capi hic p qcumqz accidētali dñā
vel diuersitate. Ista enī dñā fuit data ab an
tiquis que fuerūt sensibiles non cognoscentes
rerum differentias

Arguitur Corp^o continet aiā. ergo illa est
simpliciter falsa. q aiā continet corpus. et non
econtra. quia illud continet aliud in quo alte
rum est. sed aiā est in corpe. ergo cōtinet a corpo
re. Dñm q cōtinentia est duplex. quedā est
materialis siue indiuidualis fm quā cōtinet
indiuiduat contentum. et sic corpus continet
aiā. quia anima fit indiuidualis ex hoc q est
in corpore. Alia est cōtinentia formalis siue
specificā. et sic anima continet corpus. qz anīa
dat speciem corpe et toti composito. Et ideo
Aresto. bñ loq̄tur in textu q nō pñt esse plures
aiē in vno corpe. qz tunc corpus non haberet
vnā speciem. sed quattuor qd est impossibile. Et
si loquamur de cōtinentia q̄titatiua tñc quo
dāmodo p̄ intelligi q anīa cōtinet corpus. qā
dicit Aresto. in textu q p̄tes quantitatiue cor
poris non simul manent remota aiā a corpore
Et tantū de primo libro

Nota versus in se continentes
opinioes antiquoz de anima.
Sic sunt ponentes animam primi sapientes
Ignē democrit^o athamos Leu. Pythagorasqz
Ponit Anaxogoras intellectū. elementa
Empedocles. Plato posuit numeros et ydeas
Et Thales animā memorabitur esse motiūā.
Aera Dyogenes. Eraditus esse vaporem.
Comparat Almeon hāc immortalib^o. Jppus
Dicit aquā. Truxias aiā dedit esse cruorem
Summus Arestoteles hāc dicit corpe actū.

De quidē

a priorib^o. Postqz Aresto
teles in primo libro deter
minant de aiā fm opinio
nē antiquoz. Dic in se/
cundo determinat de aiā fm

opinionē ppriā. Et p̄io determinat de aiā q̄tuz
ad ei^o quiditate. Secundo de eis potentij.
ibi Potentiarum autem anime.

Arguit Questio an est p̄supponit a questio
ne qd est. ergo videt q p̄ius debeat qn an aiā
sit anqz diffinitio aiē ponat. Dñm q aiā
esse p̄t ad sensum. sed ars et virt^o sūt circa dif
ficialia et circa ea q nō sūt de se nota. Sic q^o Ares
to. dicit primo topicoz q nō ē q̄rendū de illis
in aliq̄ scia q cadūt sub sensu. Et hoc enī q ali
quis habet opationē vitalem q cadit sub sensu
sic etiā stati cognoscat aiā esse. Sic isti^o poit
Aresto. ij. phis. vbi sic inq̄t q ridiculosum fuit
siue ridiculū ē naturā demonstrare eē qz cadit sub
sensu. In primis ergo p̄nuat Aresto. dicta di
cēdis. Et dicit q illa q dicta sunt de aiā sūt tra
dita a priorib^o. i. antiqs phis q solebāt h̄re di
uersas opinioes de aiā. Et ideo nūc a p̄cipio
dicēdū ē de anīa qd sit aiā et q sit cōmunissima
rō ipi^o aiē. In quo tria cōsiderant. Primū ē q
de nouo tractandū ē de aiā ac si nihil dictū est
de ea. qz oīa dicta p̄ius de aiā p̄t vel nihil ha
bent veritatis. ergo si debem^o de aiā veritatē di
cere. tñc oportet a nouo incipe. Scdm cōside
randū ē q in textu dz temprates. in quo tangit
difficultas determinādi de aiā. qz quis aiā quo
ad qz est sit facilis cognitōis. tñ cognitio ipius
quo ad qd est ē difficilis. Tercū qd notat ē q
Aresto. vult determinare de aiā fm cōmunissi
mā ei^o rōnē. Dñ dicit Aresto. ad excludēdū du
as opinioes. antiqz. Quoz aliq̄ locuti sūt solū
de aiā vegetatia et sensitua nō distinguētes in
tellectū a sensu. Alij aut sic Plato solū locuti
sunt de aiā rōnaliz nō de alijs anīab^o. et ideo ad
excludēdū vtrāqz opinioē dicit q vult dare
cōmunē rōnem q cōuenit oibus aiābus.

Dicimus enī vtiqz

Dic p̄sequit̄ intētū suū scz ponendo duas dif
finitōes aiē. Et primo inuestigat eā que ē sic
cōclusio demonstratōis. Scdm illā q ē sic demō
stratōis p̄ncipiū ibi. qm at ex incertis. Circa
primū duo facit. qz p̄io inuestigat diffinitōes
Scdm pbat eā ibi. vlt ergo. Circa primū utz
duo facit. qz p̄io poit diuisiōes ad inuestigan
dū diffinitōes de aiā. et illū modū inuestigan

di diffinitionem ponit. ij. posterior. Secdo et illis divisionibus concludit diffinitionem anime Circa primū pmitit sex divisiones. Quarum prima est entis in decē predicamenta. et illā insinuat paucis verbis in textu cū sic dicit. Nos phi dicimus unū genus entis esse substantiaz per qd intelligitur q ens etiā habet alias parres scz alia predicamenta

Huiusmodi autēz:

Hic ponit aliā divisionē. Et ē ista. q substantia dividit in materiā formā et totū compositū Et differit pres istius divisionis sic. qz materia p se non ē hoc aliqd. i. cōpletū ens in actu sed est in potētia tm. sed forma ē act⁹ et spēs fm quā aliqd dicit esse i actu et hoc aliqd. Totum compositū ē aliqd cōstitutū ex materia et forma

Arguit. Substantia dividitur in corporea et i incorporea. ergo male dicit q i materiā formā et totū compositū. Ddm q substantia capit dupliciter. Uno mō generaliter put omne subiectū accidētis vocat substantia. et sic dividitur in corporea et i incorporea. qz substantia incorporea scz separata est subiectū accidētis spūalium sicut substantia corporea ē subiectū accidētis materialium. Alio mō capit substantia p substantia physica sine naturalis. et sic dividit hic substantia in materiā formā et totū compositum. Un. Aresto. sicut hic ē phisicus ita loquit de substantia physica. et ideo sub ista divisione nō cōtinent substantie separe sicut sub prima. Et si diceret aliqd q substantie separe sunt forme. et go cōtinent sub forma. Dicedū q nō sunt forme sicut forma diffinit hic. qz forma ē fm quā res est hoc aliqd. qd ē falluz de substantijs separatis. qz substantie separe nō dāt esse materiale. qz nō hnt materiā p quā in phisicis res ē hoc aliqd.

Arguitur Materia ē aliqd in actu. ergo nō est in potētia. qz ferrum est materia cultelli et tñ est ens in actu. Ddm q duplex est materia. qdā ē simpliciter prima que ē subiectū forme substantialis. et sic materia ē simpliciter ens in potētia. qz fm se accepta nō includit aliqd actū siue formā. Alia ē materia secūda que est subiectū forme accidentalis siue naturalis siue artificialis. et talis materia licet sit in actu simpliciter. est tñ in potētia fm quid. quia est in potētia ad formā accidentalem.

Queritur. Sub quo mēbro substantie cōtinetur aī. Ddm q cōtinet sub forma. Arguitur tñ q nō. qz aīa est hoc aliqd. ergo nō est forma. Aīa pbat qz p se subsistere. ergo

est hoc aliqd. Dicedū q dupliciter accipit hoc aliqd. Uno mō aliqua res dicit hoc aliqd qz p se subsistit ex sua ppria natura. et sic substantia materialis pposita ex materia et forma vel etiā substantie separe dicuntur hoc aliqd unde anima nō est tunc hoc aliqd. Alio mō accipit hō aliqd p oī illo qd p se subsistere qz nis naturaliter sit pars alterius. et sic etiā anima dicitur hoc aliqd. et pcpue aīa rōnalis q p se subsistere. Et sile est de ptribus substantiarum quas Aresto. nō vocat substantias sed pres substantiaz. et tñ pnt p se subsistere. Per hoc ergo dicedū ē q illud qd dicit pmo hoc aliqd ē totū compositū. sed nō qd scdo mō ē hoc aliqd qz tunc etiā partes substantie siue essentielles siue integrales possunt dici hoc aliqd.

Arguitur Aīa nec est prima substantia nec scda. et p pns aīa nō ē substantia. Ddm q substantia cōpleta dividit tali divisione. sed anima nō ē substantia cōpleta sed ps substantie. Est ergo reducibilis ad talē divisionē. sic ps ad totū qd in vli accepta ē ps scde sbe. Sz aīa singularis est ps pnc substantie. Et ideo nō oportet q aīa cōstituat unū gradū nouū i entib⁹. qz nō ē res cōpleta i sua natura. sic sunt substantie separe. et ideo tales sbe faciūt nouū gradū i entib⁹ creat⁹

Arguit Aīa ē i alio. ergo ē accūs. et p pns nō est substantia Ddm q licet ē i alio nō tñ sicut accūs i subiecto. sz sicut ps i toto et nō sic ps integralis. sz sic ps essentialis. ipa enī cū corpore essentialit pstituit totū ppositū scz corp⁹ aīatum

Et hoc quidez du.

Hic ponit terciā divisionē q est q act⁹ siue forma dividit in actū primū et i actū scdm. Act⁹ prim⁹ ē sic scia. Act⁹ secūd⁹ ē cōsiderare. oportet enī pmo sciaz inesse aīcū anqz posset pside rare vl operari fm illā sciaz. Rō divisionis est qz act⁹ dividit i ordie ad potētiā et ecōtra fm ergo duplicē potētiā erit duplex act⁹. Est enī vna potētia essentialis q est ad formā essentialē q est act⁹ prim⁹. Alia ē potētia ad operationē cōsequētē ipam formā et tali potētie cor/ responder act⁹ scdus. prime vero act⁹ primus.

Arguit Sciētia ē accūs. ergo ē actus scdus Ddm q scia p ad duo cōpari. Uno ad formā substantiale sciētis et ad sciētē. et sic ē act⁹ qz forma substantialis est pnoz ipa scia q est illa forma. Alio mō cōparat ad speculatōem siue pseratōem. et sic scia ē act⁹ prim⁹. qz necessario p supponit i aliquo anqz posset pside rare fz illā sciam. Ex quo pty q nō ē incōueniēs aliqd idē cōparat ad diuersa et actū primū et scdm. Et q

Handwritten note: p se subsistere

sumitur q̄ oīs forma p̄t esse act⁹ prim⁹ siue sit
substantialis siue accidentalis si competat ad o
peratōes sequentē talē formā. sicut calor ē act⁹
prim⁹ i ordine ad calefacere. ⁊ scia ad cōsiderare

Arguit Videtur q̄ cōsiderare p̄cedat sciam
p̄batur q̄ ex multis actib⁹ et cōsiderationib⁹ ge
neratur habitus et scientia. R̄ndetur triplicat
Primo q̄ scientia accipit dupliciter. Uno mō
fm se fm q̄ est habitus causalatus ex actibus. et
sic est vez q̄ cōsiderare p̄cedat sciam. Alio mō
accipitur fm q̄ est in suis principiis ex quibus
causatur scientia que principia effectiue sūt ipa
potentia intellectua. et ip̄e habitus assensu⁹
primoz principioz. et sic scientia p̄cedit cōsi
derationem. sed istud non est incōueniens. q̄a
scientia accepta in suis principiis est scientia ac
cepta analogice. quia scientia in principiis effe
ctiuis est solum virtualiter et non actualiter et
pprie. Et ideo sic dicunt q̄ scientia et cōside
ratio accipiuntur dupliciter. Uno mō fm q̄ sūt
in eodem. Et sic cōsideratio est ante scientiaz
Alio mō fm q̄ reperiuntur in diuersis. et sic scie
tia est ante cōsiderationē. q̄ oportet aliquid
p̄cedere de potentia ad actū per illud qd̄ est in
actu. q̄ ergo cōsiderans est in potentia ad re
cipiendū sciam. oportet p̄supponere illā scien
tia in alio sc̄z in doctore. Sed quia actus pri
mus et actus secund⁹ referuntur ad idēz subie
ctum. Ideo potest terci⁹ dici et melius q̄ du
plex est cōsiderare sc̄z p̄fectū qd̄ procedit ex ha
bitu et hoc necessario seq̄tur ipaz sciam. Aliud
est cōsiderare imp̄fectū. et hoc p̄cedit sciam. et
est causa acquisitionis scientie. Anteq̄z enī ali
quis habet scientiā grāmaticē p̄ multas cōsi
derationes imp̄fectas circa obiectum grāmati
ce. acquirit grāmaticā. Sicut enī est de virtuti
bus. q̄ actus imp̄fecti generant aliquā virtu
tem et actus perfecti qui sunt ex delectatione cō
sequuntur ipam virtutem.

Substantie autem

Postq̄z Aresto. posuit tres diuisiones tenētes
se ex parte aie. Jam ponit tres diuisiones tenē
tes se ex pte corporis. Prima est ista. Substan
tia alia corporea alia incorporea. Et istā di
uisionē tangit Aresto. dicendo q̄ corpora vident
esse maxime substantie qd̄ intelligit non fm ve
ritatem. q̄ cum substantia dicatur ab essendo
ille sunt magis substantie que habent magis
esse. Sed substantie immaterialis habent ma
gis esse quia sunt forme tm̄. et conditio forme ē
esse. sed substantie materiales h̄nt minus de eē
cū sint corruptibiles. Et ideo cōiter intelligit

iste textus fm opinionē vulgariū ⁊ antiquoz
phoz q̄ non ponebant aliquas substantias im
materiales. p̄t tamen distingui. q̄ vel substan
tia d̄r a substando accidentibus. et tunc corpo
ra sunt magis substantie. q̄ in corporibus sunt
plura accidentia q̄ in immaterialibus substā
tijs. Vel d̄r substantia ab essendo tunc imma
teriales substantie sunt magis substantie.

Querit Quare ponuntur hic diuisiones q̄
se tenent ex pte corporis cū tamē aia non sit cor
pus. D̄m q̄ h̄nt non sit corpus tm̄ etiam
habet diffinitū p̄ corpus sibi p̄porcionatur. vt
ergo deueniamus in noticiā corporis qd̄ propor
cionatur aie. necesse est ponere istas diuisiones
que se tenent ex parte corporis. q̄ aut necesse sit a
nimā diffiniri p̄ corpus ptz. q̄ vnūq̄q̄ diffi
nitur sicut habet esse. sed aia non h̄t esse nisi in
corpore. ergo habet diffiniri p̄ corpus. Different
tamen diffiniuntur p̄ materiā forma totius. for
ma ptis et forma accidentalis. Quia forma to
tius diffin it p̄ materiā intrinsece. q̄ materia ē
intrinseca pars illius forme. Sicut homo dif
finitur intrinsece p̄ corpus humanū. S̄z for
ma ptis diffinitur p̄ materiā sicut p̄ additamē
tum et extrinsece. q̄ materia non est intrinseca
forme ptis. vt p̄z de aia. Et i hoc etiā iam cōue
nit forma accidentalis cū forma ptis. q̄ mate
ria in eius diffinitione ponitur sicut additamē
tum. Sed in hoc est differentia. q̄ forma sub
stantialis diffinitur p̄ additamentū qd̄ est sui
generis q̄ substantie. Sed forma accidentalis
diffinitur p̄ additamentū alterius generis. q̄a
forma accidentalis est de aliquo p̄dicamento
accidentis ⁊ eius materia de preditamento sub
stantie.

Et hoz phisica hec

Hic ponit sc̄dam diuisionē tenentem se ex pte
corporis sc̄z substantiaz corporaliū quedā sunt na
turales quedā sunt artificiales. Et p̄bat q̄ phi
sicalia id est naturalia corpora sunt plus corpora
q̄ artificialia. Et hoc sic. quia corpora phisicalia
sunt principia materialia corporū artificialiū
ergo ipa sunt plus corpora. non enī artificialia di
cerentur corpora nisi haberent in se aliqd̄ cor
pus naturale. Exempli gratia. domus d̄r cor
pus q̄ habet in se lapides et ligna que sunt en
tia naturalia. Sicut dixit Aresto. q̄ phicoz.
q̄ sicut corpora dicuntur naturalia p̄ formā na
turalē. ita corpora dicuntur artificialia p̄ formā ar
tificialē. Et ideo quecūq̄ sunt p̄ agens natu
rale fm q̄ h̄mōi dicuntur naturalia. quecūq̄ aē
sunt p̄ intellectū nostrū dicuntur artificialia

Physicorum autē

Hec est tertia diuisio. Et stat in hoc. Corpora
lūa quedā habent vitā sicut corp^o hūanū. que
dā nō habet vitā sicut elemēta. ignis. aer. terra
et aqua. Deinde aristoteli. diffinit illa que habēt
vitam. Et dicit illa habere vitā que sumūt ali-
mentū et habēt augmētū et decemētū. et hoc p
se. i. a causa extrinseca. Et quo cōcludit aristoteli.
q^o corpus naturale. i. physicū habēs vitam est
substantia pposita. quāvis enī aīa sit vitā tū hūis
aīam est totū compositū.

Arguitur Multa habēt vitā que non sumūt
alimētū sicut de^o et substantie sepe. Dm q^o
vita capit duplici. Uno mō generaliter put
etiā vitā intellectualis que est metaphisica de
vita. et sic nō loquitur phs naturalis de vitā. t
tunc est vera q^o multa viuunt que nō sumūt
alimētū. Alio mō capit vitā p vitā physica
de qua loquitur naturalis phs. et sic solū viuētia
sūt que sumūt alimētum. sicut pbat aristoteli.
in fine tertij hui^o. Et quia loquēdū est fm mate-
riā subiectā sic. aristoteli. diffinit illā vitā. Vel p
aliter dici vt dicit sanctus Thomas. qz illud
dictū de vitā nō ponit p modū diffinitionis s
p modū exempli. Sed de natura exempli est q^o
debet pcedere et notari nobis. cū ergo vitā
physica de qua hic loquitur aristoteli. est nobis ma-
gis nota. ergo aristoteles exemplificat de vitā
physica.

Arguitur Anima nō est corpus. ergo nō dnt
poni aliq^o diffinitiones ex pre corpis. Di-
cendū q^o quāvis anima nō sit corpus tū non pōt
aīa diffiniri sine corpore. Circa qd sciendū q^o est
duplex diffinitio. Quedā dat p pncipia intrin-
seca. et sic diffinitur spēs rei naturalis p materi-
am et formā. Et hō diffinitur p aīam rōnalem
et corpus humanū. et sunt ille ptes pure intrin-
sece diffinitio. Alia est diffinitio data p addita-
mentū. i. p intrinsecū additū diffinitio qd nō ē
de natura diffinitio. Et hoc duplici. Uno mō
p additamentū qd est eiusdē generis cū diffini-
to. et sic diffinitur forma ptes. sicut aīa diffinit
que est ps corpis aīati. et tū corpus est eiusdem
generis cū aīa scz substantie. Alio mō per addi-
tamentū qd est alterius generis pdicamētalis.
et sic diffinitur forme accidentales p subiecta
sic symitas est nasi curuitas. Nasus enī ē in pdi-
camento substantie. curuitas est in pdicamēto
qualitatis. Et quia materia et forma debent p-
porcionari o3 etiā in diffinitione aīe ponere ali-
quas pditiones p quas sit pportio materie ad
formā. Et ideo additur in diffinitione q^o anima

est actus corporis phisici que est conditio ma-
terie

Arguitur Materia est cognoscibilis per for-
mā. ergo nō potest forma cognosci p materiam
quia nō sunt relatiua. Dm q^o in absolutis
vniā pōt cognosci p alterum et econtra qñ hoc sit
fm diuersa genera cognitionū. qz fm naturam
rei materia cognoscit p formā. quia forma fm
q^o hmoi est aliquid in actu. sed potentia natura-
liter cognoscitur ex actu. et nō econtra. sed tamē
quo ad nos pōt forma cognosci per materiam qz
ex dispositione materie sepe reuenim^o in cog-
nitionē forme sicut cognoscim^o aliā formā esse in
homine et in asino ppter aliā dispositionē ma-
terie. Et sicut est de ppria passione et suo subiecto
qz q^o ad nos passio ducit in noticiā subiecti. sed
q^o ad naturā rei econtra fit.

Arguitur Materia nō est aliquo mō pnci-
piū cognitionis. ergo nō pōt ducere in cognitio-
nē forme. Ans pbat. qz est ens in pura pōtia
Dm q^o materia pōt dupl^r capi. Uno modo
fm q^o nuda est. et sic nō ducit in cognitionē fore
etiā quo ad nos qā tūc nō possum^o cognoscere
materia p sensum ex quo est nostra cognitō in-
ciatiue. Alio mō accipitur materia vt est dispo-
sita. et sic pōt ducere in noticiā fore. et sic ponit in
diffinitione aīe qz addit phisicū et organicū

Quoniam autem est

Postq^o aristoteli. posuit diuisiones ad inuestigā-
dū diffinitionē aīe. psequēter ex diuisionibus
habitus inuestigat eā. Et pmo inuestigat ptes
Secūdo eā ponit ibi si aut aliqd. Et tertio soluit
dubitationem. Primo inuestigat pncipia q^o te-
nēt se ex pte aīe. Secūdo que tenēt se ex pte corpo-
ris. Ibi. et hoc. Primo inuestigat q^o aīa est act^o
Secūdo q^o est p^o. Q^o est act^o sic pbat. qz aīa
est suba^o vel g^o est materia vel forma vel totū cō-
positū. Sed nō pōt dici q^o est corpus vel materia
qz corpus nō inest alteri. Sed alterū est in ipō
sed aīa inest corpi ergo nō est corpus. Itē si aīa
esset corpi ergo oē corpi hēt vitā. qz aīa in quā
tū aīa est pncipiū vite. Si g^o aīa eēt corpi tunc
omne corpi viueret. Nec pōt dici q^o aīa sit totū
ppositū. qz aīa natural^r est ps. qā dicimus q^o
corpus hz vitā ab aīa. et iō in viuētib^o significa-
tur aīa et corpus. g^o aīa nō est totū sed est pars.
Cōcludit ergo q^o est actus

Arguitur. Videtur q^o aīa sit corpi qz nihil
mouet alter nisi moueat. viij. phisicor. mō oē
qd mouetur ē corpi. Dm q^o dupl^r aliquid
mouetur. Uno mō mouetur per se et h^o est ppuz
corpori sic ps. vi. phisicor. Alio mō aliqd mo-

neq; p aliud. r sic nō corpa pnt moueri. vt aia in qntū scz est in corpe p informationē. qā motis nobis mouentur oia q sunt in nobis p informationē Et si dicat. corp^o p se mouet ab aia. q aia mouet p se. qā nihil dat alteri qd nō hz. Ddm negando pnam r rō est. qā in agentib^o equocis nō o3 q aliq forma sit silt in cā r effectu. sic non requirit si suba sepata scz aia nobilis moueat celū q etiā mouet. Sufficit ergo ad h^o q aia mouet corp^o q aia sit actus r corpus in potentia. qā vniūq; quod est in pona ducatur in actū p illud qd est in actu

Arguit Aia mouet realiter corpus. q mouet phisice. Ddm qd aliqd mouet alterū phisice dupl^r Uno mō p qualitates phisicas. sicut ignis mouet aquā cū eādē calefacit. r sic aia nō mouet phisice corp^o cū in aia nō sint qlitates phisice. sed solū in toto pposito Alio mō aliqd mouz alterū phisice qz mouet ipm realiter esse etia moriōe. sic etiā aia nobil^r mouet celū r sic aia mouet corp^o phisice Illō aut qd mouet alterū phisice pmo remouet ab eo qd mouebat.

Arguitur Aia intelligit corp^o qz corp^o. qz ois cognitio fit grā silitudinis. Ddm q illa ppositio ois cognitio fit grā silitudinis p dupliciter intelligi. Uno mō de silitudine naturali r sic est falsa. qz nō o3 q intellect^o r intellectū sint eiusdē nature realis. Sic tñ credebāt atiq; q cognitio fieret grā illi^o silitudinis. Alio mō p intelligi de silitudine fm spēm intelligibile q ē silitudo pportionis. r sic ē verū q ois cognitio fit grā silitudinis. qz intellect^o intelligēs lapidem hz intra se spēm r silitudinē lapidis nō fm naturā sed fm spēm intelligibile lapidis. r sic ē silitudo pportionis

Arguitur. Quicquid tangit alterū ē corp^o sed aia tangit corpus. ergo est corpus. Minor p3. qz moues r motū sunt sil p tactū. Dicē dū q duplex est tactus. scz phisicus q est fm vltima qlitatis. r talis nō est nisi in corpib^o sic r qntitas. Ali^o est tact^o metaphoric^o et ptra alia q fit fm vltima pntis. r sic nō o3 tangens alterū esse corp^o. qz etiā nō corp^o hz virtute mouendi corpus. r sic p tangere corpus fm virtute. qz q aia tangit corp^o sedo mō scz fm pntē nō o3 aiam esse corpus

Arguitur. Anima est totū ppositū. ergo illa pticula est male posita q aia nō ē totū ppositū. Ans pbat qz ē subiectū q est totū ppositū. Ddm q duplex est subiectū. Aliqd est subiectū accidentis corporalis. r sic qd sic est subiectū ē totū ppositū. qz necesse est accidens corpale ēē in corpe. sed nō p esse in solo corpe. i. in sola ma-

terea. q est sil in materia r forma. r p pns est in toto pposito. Aliud est accidens incorpale et i/ materiale. vt intellect^o scia spēs intelligibilis. r talia accidentia pnt esse in forma tm si forma sit imaterialis sicut est aia rational^r Ex q sequitur q albū r migrū q sūt accidentia corporalia nō pnt esse in aia tm. sed accidentia spūalia pnt ēē in aia tm nō obstate q aia sit forma tm.

Arguit Quicquid ē in pona hz aliquid de materia Sed aia ē hmōi. ergo hz in se materiā r p pns est totū ppositū. Ans pbat. qz ponalitas silt materā. Ddm q maior est falsa. Et ad pbatōnē qn dicat pona silt materā Ddm q multiplex est potētia. Quedā est pona ad sci sciendū intrinsece formā subalē. r tal^r est solū in materia. quia sola materia p siscipe formas subalem. Alio mō accipit pona general^r put recipe est pditio potētie r silt pati. r sic aia est in potētia quia intra se recipit. loqndo de aia rō nali. habit^r et spēs intelligibiles. In cui^o signū etiā imaterialia qlia sunt substantie sepate. sūt illo mō in potētia et tñ nō hnt materiā. quia recipiūt in se spēs intelligibiles. et nouas cognitions quas prius non habuerunt. vt est illū natio angeloz.

Arguitur. Omnis actualitas est per participationem primi actus scilicet dei. ergo omnis potentialitas est a picipatione prime potētie et illa est materia prima. ergo omne quod est in potētia habet aliquid de materia prima. Dicendum q non est simile de actu et potētia. qz actualitas aduenit alicui rei ex picipatione alicuius alicuius scilicet primi actus. sed potentialitas nō aduenit alicui rei ex picipatione alicuius potētie. sed ex recessu a primo actu. r ideo hoc est magis in potētia quod magis recedit a primo actu scilicet a deo. Et nō dicitur h^o esse in potētia quod participat primam potētiā

Hoc autez dicitur.

Dic inuestigat aliam particulam diffinitio nis anime. Et dicit q est duplex actus scilicet primus et secundus. Et anima est actus primus. Quod sic probat. Sicut se habet scientia ad considerare. et somnus ad vigiliam. ita se hz aia ad suas operationes. Sed scientia est act^o primus ipsius considerare r somnus in ordine ad vigiliā. ergo anima est actus primus in ordine ad suas operationes Maior patet. quia sicut aia pnt esse in actu absq; pntēte et tamē habere scientiā. Ita etiā aia pnt ēē in corpe r nō

Handwritten notes:
 sub pntēte
 r virtute

operari. Ex quibus eludat diffinitione anime
dicēs. Quia aia ē act^o p^om^o corporis p^oh^osica v^ota
habentis in p^ona. Et subintelligitur illa partu-
cula substācialis. Quia in h^o q^o d^oz p^om^o actus
corporis etiā implicite significatur q^o d^oz ē sub-
stācial act^o. Cōpleta ē diffinitio sic diffinitur
aia. Aia ē act^o p^om^o subalis corporis p^oh^osica or-
ganici v^ota h^ontis in p^ona. Et sumitur ista diffi-
nitio fm sex particulas ex sex diuisionib^o p^om^o
positis. q^o ex scda diuisione sūtur q^o sit forma
sive act^o. Ex tertia q^o sit p^om^o. Ex p^oma q^o sit suba-
lis. Ex q^ota q^o sit act^o corporis. Ex q^onta q^o act^o
corporis p^oh^osica. Ex sexta q^o sit act^o corporis or-
ganici.

Tale at quodcuqz

Hic Aresto inuestigat vna pncipale particula
tenentē se ex parte corporis. s. q^o aia est act^o cor-
poris organici. Et h^o iō. q^o aia onsa illa particula
oēs alie tenētes se ex parte corporis onsdūtur.
quia si aia est in corpore organico. ē in p^oh^osica
co. quia organici p^osupponit p^oh^osica. Et p^opo-
nit p^om^o q^o corpus cui^o aia est actus sit organi-
cū. Circa q^o sciendū q^o corp^o dicitur organici
q^o h^oz diuersas partes situ et figura distinctas
ordiatas ad diuersas opatōes. vt corp^o h^oamī
d^oz organici q^o aia in corp^o humano sunt diuerse
pres scz caput. man^o. p^oces. rē. que sunt distin-
cte situ. q^o aia caput ponit sursū. man^o a lateribus
p^oces reorsū. Etia figura q^o ē alia figura capi-
tis q^o manū et pedū. Et ordinant ad diuersas
opatōes q^o aia est opatio capitis. alia manū
et pedū q^o in capite videntur sensus audit^o
rē. Sed in manu sensus tact^o. Et p^o h^o p^oz sūt.
aliq^o corpa naturalia nō organica vt elementa
et q^oda^o mixta vt lapides. q^o aia talia corpa nō h^ont
diuersas opationes in diuersis p^oh^os. Probat
ē Aresto. q^o d^oz p^oposuit scz q^o illud corp^o cui^o aia
est act^o est organici. Et hoc p^obat sic. Quia si il-
lud q^o min^o videt esse inest et illud q^o mag^o
Sed min^o videt q^o in aia^o aia vegetatiua cor-
pus sit organici. et tū ibi est organici. ē s^ol^oiter
in oibus alijs aiatis corp^o erit organici. Ma-
ior p^obat. q^o aia ad duas pres in illis aiatis aia
vegetatiua est minor distinctio corp^ois q^o in ali-
is aiatis. vt in equo et hoie. Minor p^oz q^o aia ibi
sunt diuerse pres corp^ois distinte situ et figura
ordinate in diuersas opationes. q^o aia radices in
plāris h^ont modū oris in aialib^o. quia sic p^o os
accipit nutrimentū in aialib^o. ata p^o radices in
arborib^o. et sup^oflua nutrimenti emittunt s^olus ra-
m^o. et i^odeo in ramis est alia opatio q^o in folijs
et in folijs est alia opatio q^o in ramis et radiceb^o

quia folia coipiunt fructus arborū.

Arguitur Si radices sint ori siles. ē radice
erit sup^omū in arborib^o sicut os in aialib^o. Di-
cendū q^o pres arborū p^ont dupl^or considerari. Uno
mō ad totū vniuersū. et tunc radice ē reorsū et
rami sunt sursū. q^o sit^o qui est circa terrā ē re-
orsū in vniuerso. et sit^o qui ē s^olus celū est sursū
quia celū est sursū. Alio mō accipiuntur pres ar-
borū fm naturā arborū. et sic radices sunt sursū
et rami reorsū. Et h^o p^oz. quia illud ē sursū in
q^olibet aiato vbi aiata accipit nutrimentū. et h^o
est reorsū vbi emittunt sup^oflua nutrimenti.
quia ē in radice arboris arbores sumūt nutri-
menti. ergo radice est sursū in arboribus. Et q^o
p^oz p^om^o q^o nō h^ont repingitur arbor porphiriana
q^o suba ponitur circa ramos arboris. quia sba
d^oz ponit in radice arboris q^o est pncipiū ramo^o
et nō ecōtra. Et iteo talis pictura arboris p^o po-
nit^o vocari hō porphirianus q^o arbor. Scdo p^oz
q^o si hō cadat de arbore s^olus terrā tūc tal hō nō
cadit sursū sed reorsū. quia nō cadit fm na-
turā arboris sed fm naturā q^ostum est p^o totū
vniuersū. et iō cadēdo s^olus terrā cadit reorsū.

Queritur Utz diffinitio aie sit bñ assigna-
ta. scz aia est actus p^om^os subalis corp^ois orga-
nica p^oh^osica. Ddm q^o sic. Et rō est. quia aia est
forma materie certo mō disposita. Et iō opo-
nere aliquid ex pte illi^o. et aliquid ex pte matie
in q^o est illa aia. Ponunt ē tres p^oncipale p^om^o ex
pte ipsi^o aie. Quaz prima dicit q^o aia est act^o. i
forma. et quia multiplices sunt forme iteo fuit
necessariū addere p^om^o. ad sciendū q^o corpus
nō p^o h^ore p^ore actū q^o aiam. Et quia q^oq^o act^o
p^om^o est accidentalis sicut scia. Iteo addit sub-
stantial. Tres autē alie tenent se ex pte materie.
quia materia in qua est aia d^oz esse certo mō di-
posita et iō dicitur q^o d^oz esse corp^ois p^oh^osica act^o.
quia in artificialib^o nō p^o esse. et quia nō omne
corp^o p^oh^osica est dispositū p^o aia. additur orga-
nici. Et rō est quia materia et forma p^oportio-
nātur q^onto ergo forma est p^ofectior. tanto habet
materiam p^ofectiorē. quia ergo corp^o organici est
p^ofectissimū inter corpa. ē erit p^oportioatū aie
q^o est p^ofectissima forma

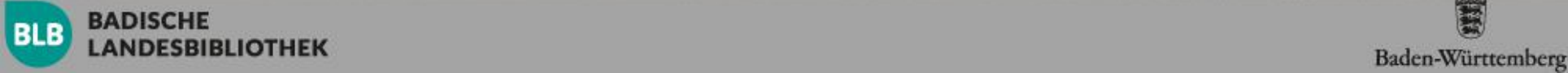
Arguitur. Anima est actus materie prime.
ergo nō est actus corp^ois organici p^oh^osica. Du-
cendū negādo p^onam. quia corpus capitur h^o p^o
materia prima. et hoc sic patet quia impossibi-
le est animā vni totū composito. optet ergo di-
cere q^o vniatur materie prime. p^obat. quia si
anima vniatur totū composito tunc multe for-
me substantiales essent in eadem materia q^o ē
impossibile. Ais patet. quia hoc totū cū adue-

Handwritten notes in the right margin, including a large 'A' and some illegible scribbles.

Handwritten marginal note on the left side, partially obscured.

Handwritten marginal note on the left side, partially obscured.

Handwritten marginal note on the left side, partially obscured.

nret aia haberet esse substāiale p aliquā for-
mā substāiale. Si ergo adueniret anima que
etiā est forma substāialis illi pposito. ergo ani-
ma et prior forma sbalis in eadem sūt materia
sed hoc est inueniens. qz tūc illd vñ haberet
duas formas substāiales et per cōsequēs essz
vñ et non vñ quod implicat ptradictōnem
Secdo qz tūc generatio aiani esset generatō fm
quid et nō generatio simplicis. quia oīs forma
pma sbalis adueniens materie dat esse simplici-
ter. ergo qñqz forma alia adueniens materie da-
bit esse fm qd. Cū ergo aia adueniret post pma
formā existerem in materia. ergo ipa daret esse
fm quid Sed arguit q nō. qz embrio pmo
viuit vita plante. et sic habet aiaz vegetatiuam
Secdo viuit vita aialis. et sic habz aiaz sensitua
Et vltio viuit vita intellectiua. ergo sūt ibi plu-
res forme. Dōm q qzuis in embuone succe-
dāt multe forme. vltia tñ forma adueniente de-
sinit esse inferior forma fm pprā substāia qz-
uis adhuc maneat fm sbalem pmutem. et hoc
in altiori forma. Et sile ponit aresto. postea i tex-
tu de figuris. qz figura maior includit in se mi-
norē. sed nō fm actū. pprā s3 fm essentialē p-
tē. sicut in qdrangulo nō est formalis et actua-
lis triangulus sed est ibi triangul⁹ pmutal. sic eti-
am in aia sensitua est pmutal substāialiter ip-
sa aia vegetatiua et i intellectiua ē virtualit senti-
tiua. Et sic patet q nō sūt forme multe substan-
tiales in eodem.

Arguitur Si prior forma desinit eē g corū-
pitur. modo quicquid corūpitur a suo pstrano
corūpitur. si ergo vna forma corūpuit ab
alia hoc videtur esse inconueniens quia vna nō
est alteri pstraria. Dōm q dupliciter aliquid
desinit esse. Uno mō ex actione pstrarij agentis.
sicut frigiditas in aqua desinit esse p actionem
ignis calefacientis. vt sic inferior aia nō desinit
esse adueniente supiori cū nō sūt pstrarie Alio
mō aliquid desinit esse ppter dispositionē ma-
terie in qua talis forma subiectat sicut nūc aia
rationalis a corpe indisposito sepatur. et sic in-
ferior forma desinit esse supiori adueniente. qā
inferior forma nō pt esse in subiecto disposito
ad altiorē formā. et quo quelibet forma reqrit
materiā suo mō dispositā

Arguitur Adminus forma mixtiona ma-
net. ergo manet forma substāialis in embrio-
ne. Dōm q qzuis manet forma mixtionalis
fm spēm in quibusdā generatis et corūpti nō
tñ manet aliquo mō fm numerū. Circa qd
sciendum q in vna materia phisica est solū vna
forma substāial⁹ vt dictū est. Cū ergo forma

mixta sit substāialis forma necesse ē dicere q de
sincte qcunqz forma in aiato desinit esse forma
mixta. Ex quo pz q nulla accidentia manent in
generatis et corūptis Et hoc pbatur. qz omnia
accidentia dependēt a toto pposito cū ergo totū
ppositū nō manet idē. ergo nec accidentia ma-
nent eadē. Qz ppositū nō manet idē pz. quia
forma substāialis desinit esse. et desinente pn-
cipali parte alicui⁹ compositi. tunc necesse est to-
tum ppositū nō manere. Ex quo pz q qñ aia
vniuit materie pime desinit esse et cessant oēs
forme substāiales piores et omnia acciden-
tia et remanet ex pte corūpti sola materia pma

Arguitur Uidetur q plures forme pnt esse
in eodē viuentē qz opatio arguit formam. sed
in eodē sunt plures pationes. ergo et plures for-
me Dōm q duplices sunt opationes. Aliq
sunt eiusdē speciei vt due visiones aut due au-
ditiones. et tales opationes nō arguūt diuersi-
tate neqz forme pime neqz formarū primariū.
forma prima est potentia a qua pcedit opatō
sed forma prima est forma substāialis. quia
ergo pcedūt ab vna potentia tales actiones. et
go nō arguūt diuersitate specificā primariū
et potentiarū. Alie sunt opationes in aiarij
diuersarū speciez sicut sunt visio auditio intel-
lectio. Et tales opationes arguūt diuersitatem
specificā formarū primariū scz potētiarū. sed nō
arguūt diuersitate specificā pime forme subal-
quia ab vna forma substāiali habente plures
potentias pnt pcedere opationes diuersarū
speciez. Unde patet q nō oportet ponere plurali-
tatem formarū

Arguitur De homine dicunt multa pdica-
ta substāialia. sed pdicatū substāiale signi-
ficat formā substāiale. ergo in homie sūt mul-
te forme substāiales. Maior pz quia de hoie
pdicatur suba. corpus etc.

Dōm q diuersitas pdicatorū substāialiū
arguit diuersitate substāialiū formarū. sed de
hoie nō pdicant diuersa pdicata substāialia.
qz diuersitas dicē realē distinctionē. sed pdica-
ta substāialia q de homine dicunt nō distin-
guunt realiter. et sic nō sunt diuersa. S3 con-
tra hoc arguit. illa pdicata sunt admin⁹ distin-
cta. ergo in hoie erūt plures forme disticte Di-
cendū q sicut pdicata substāialia iā dicta de
homine sunt distincta fm rōnem rei rationalis
ita in homine est vna forma hīs distinctionez
fm gradus pfectionis. vnde alius significatur
in genere generalissimo et ali⁹ in specie⁹ subal-
mis. Et sic dicim⁹ q aia rōnalis pntet oēs for-
mas supiores pmutē. quicquid autē pntet alre

m ad minus habet aliquā distinctionem ab eo
ut p3 de homine. quia em in eo sit vna anima
scz ronalis. p3inet tñ pfectione omēs alias for-
mas inferiores scz corporeitatis corpis mixti cor-
poris aiati r aial. Et cū idē nō p3ineat seipsuz
oz aiām ronalē esse distinctā a forma substantia-
li corporeitatis corpis mixti. r sic de alijs. sed nō
oz q3 sint diuersē.

Queritur Utrū distinctio que est in vna aiā
rationali fm multos gradus pfectionis sit real

Ddm q3 dupl'r aliq3 d'r distinctio real. Uno
mō q3 est diuersaz rerū r sic vter hoicm r ali-
nū est distinctio realis. r sic nō p3 esse distinctō
realis in vna forma nūero qualis est aiā. Alia
est distinctio realis q3 est fundata in re reali. et
sic ista distinctio gradū p3 dicit realis q3 ē in
re reali scz in aiā que est res hñs naturaliter in
in se plures gradus pfectionis r iō talis distin-
ctio est fundata in reali

Arguitur Aiā nō est act' prim'. q3 in corpe
prius fuerūt alie forme. Ddm q3 adueniētib'
pfectionib' formis desinūt eē inferiores forme
cū suis dispositionib' q3 habebant in materia
r eecem dispositiones sequunt formā de nouo
introducāam.

Arguitur. Ille dispositiones frustra sunt in
materia. q3 aiā vni' materie nude. g nō ē nēce
illas dispositiones p3uisse. Ddm q3 hoc dicit
tur frustra qd nō attingit finē in quē ordinat.
sed iste dispositiones attingunt finē in quē or-
dinant ergo nō sunt frustra. q3 iste dispositōes
ordinantur ad introductionem altioris forme r
etiam nō desinūt eē nisi sit talis forma introdu-
cta. Si ergo quereret an prius intelligant di-
spositiones expelli a materia vel altior forma i-
troduci. Ddm q3 est multiplex ordo quia aliq3
est ordo fm genus cause formalis vel efficiētis
r tunc prius intelligitur forma in materia ante
q3 cessant dispositiones. Lm' rō est q3 cū forma
r finis coincidāt. efficiētis intendit finē. qui est
forma et ppter defectū forme poris deficiūt dis-
positiones. Alius est ordo fm genus cause ma-
terialis. sic p3us intelligūt dispositiones inferio-
ris forme q3 altior forma introducā q3 tñ sunt
in eodē istā sic nō est inf ea ordo tps.

Arguit Quod nō ē nō disponit sed iste dis-
positiones forme inferioris nō sūt adueniente for-
ma superiori. ergo rē. Ddm q3 maior concedi-
tur sil'r et cōclusio. q3 scz adueniente altiori for-
ma iste dispositōes inferioris forme nec sūt nec
disponāt. q3 iste dispositōes sūt dispositōes
forme introducēde et nō forme introducēte. qñ
ergo forma introducā est tñ nō est necesse esse

tales dispositōes. sed tñ tales dispositōes se-
quūt formā de nouo introducāam.

Arguit Aiā vni' corpi organico. ergo vni-
tur toti pposito. Añs pbat. q3 est act' corpi
organici. Ddm q3 corpi organici capis du-
pliciter. Uno mō fm q3 habet in se diuersas dis-
positōes organicas. et sic aiā nō vni' corpi or-
ganico. Alio mō accipit corpi organici fm q3
in ipso est materia habens in se tales dispositi-
ones r sic aiā vni' corpi organico. P3 ergo q3
aiā nō vni' corpi organico v' dispositio sic q3 il-
te dispositōes sunt mediū vmonis. sed aiā vni-
tur materie pme que tñ h3 in se dispositōes
sed v. nicio nō est ad dispositōes sed ad mate-
riam. Sicut in sil'i potentia tactiva p se et ime-
diaterangit durū dispositū qñtitate. sic q3 non
tangit pmo qñtitate. r tñ sine qñtitate in duro
impossibile est fieri tactū. Sic aiā tangit nudā
materia tactu substantiali r tñ illa nō tangeret
nisi esset disposita fm pportione ad formam.

Arguitur Ania mouet corpus. sed materia
pma nō est mobilis. ergo corpus nō potest capi
p materia prima. Ddm q3 aiā vnitur corpi
dupliciter. Uno mō in rōne forme substantial'
r sic vnitur corpi. i. materie imediate. Alio mō
in rōe motricis. r sic aiā vnitur corpi p disposi-
tiones accidentales. q3 p potentias r virtutes
Quia quā aiā imediate informat corpi. id ē
materia primā. nō tñ mouet materia primā abs
dispositōibus accidentālib'.

Arguitur Si aiā vniatur materie prime. g
sequeret q3 esset imperfectissima forma. Scq3la p-
batur quia actus et potentia debent adinuicem
ppportionari. Sed materia pma est imperfectissi-
ma. g r aiā. Ddm q3 aiā accipitur dupliciter
Uno mō fm in simū ei' gradū essendi. i. fm q3
est forma substantialis dans esse substantiale
ipsi materie. r sic est imperfectissima iter formas
substantiales quia tunc in aiā nō p3iderat aliq3
pfectio plus q3 in alia quacūq3 forma substantia-
li. Alio mō sumitur anima fm suos gradus p-
prios anime. q3 sunt anima vegetatiua. anima
sensitiua r intellectiua. et sic anima est perfe-
ctissima inter formas substantiales. Per hoc
ergo dicendū est ad argumentū q3 anima acce-
pta pmo mō scz fm pma gradū vnitur materie
pme r nō accepta fm vltimū modū. quia tunc
vniatur materie pme disposite r organiate p cer-
ta organa. Et quia cū anima semp ē forma sub-
stantialis. ideo semp necesse est eā vniari materie
pme. Et rō ista est. quia sicut dicitū est in argu-
mento. materia et forma dñt ppportionari. q3to
ergo forma pfectior est tanto requirit materia

perfectius disposita. et ideo materia elementorum habet pauciores dispositiones quia forme sunt minus perfecte quando eas ad formas aliarum rerum

Arguitur forme elementorum sunt actus primi. ergo non anima. Aliis probatur. quia anima est forma mixta sed forma elementorum est forma corporis simplicis sed forma simplex est prior forma mixta. Dicendum quod anima accipitur dupliciter. Uno modo pro ut probatur ad formas elementorum. et sic non est prior forma nec actus primus. Alio modo accipitur ut comparatur ad suas operationes. vel etiam ad materiam quam informat. et sic dicitur esse actus primus corporis

Unde non oportet que

Hic ostendit circa definitionem solutionem unius dubitationis que posset moueri circa textum. Potest enim aliquis querere quod fiat aliquid unum ex corpore et anima. Respondet Aristoteles. quod non oportet querere quod ex figura sigilli et cera fit unum quia actus unius se ipsam potentie. et non requirit medium unius. Et hoc probatur sic. quia eodem modo aliquid est ens et unum quia ens et unum inuertuntur. sed forma dat esse materiam esse unum ens. Circa quod sciendum quod duplex est actus. quidam est actus substantialis. et talis actus facit unum cum sua materia substantialiter et essentialiter. quia talis forma dat sue materie esse substantiale. Alius est actus accidentaliter. ergo anima est forma substantialis sic ex ipsa et sua materia fit unum simpliciter.

Queritur Quare Aristoteles. posuit istam dubitationem. Respondetur quod ideo. quia aliquid dicebant quod necesse esset animam uniri ipsi corpori per aliquid intrinsecum. Et simile dicebant in alijs ubi iungerent actus et potentia. Sed vult Aristoteles. quod non oportet querere tale medium intrinsecum. Ex quo etiam patet quod unio anime ad corpus est unio naturalis quia est unio cum propria potentia.

Arguitur. Actus et potentia uniantur unio tertio. ergo non uniantur absque medio. Aliis probatur quia oportet actum uniri potentie per aliquam causam efficientem disponentem ipsam materiam. Respondetur quod duplex medium uniois actus et potentie. unum est intrinsecum et quod formaliter unius materiam forme. et tale medium non erit aliud a forma in unione actus et potentie. Aliud est medium extrinsecum quod est causa efficiens disponens materiam ad formam. et tale medium tenet se ex parte materie. sed non vocatur proprie medium. quia medium debet unire extrinsecum. sed causa efficiens non est unio actus et

potentie.

Queritur. Utrum anima uniat corpori absque media dispositione. Respondetur quod sic. Et ratio est. quia anima non coniungitur corpori tamen sicut motus corporis ut dixit Plato. quia sic nihil prohiberet quod inter unione anime et corporis medietur aliquid extrinsecum. quia in tali unione oportet esse potentiam motuam ex parte anime que est dispositio in anima. sed ex parte corporis oportet esse abilitatem in corpore ad motum. sic quod semper motus unius mobili per aliquam dispositionem que tenet tam ex parte motus quam mobilis. quia ergo anima uniat corpori sicut forma substantialis. sic non potest esse dispositio media. Cuius ratio est quia materia prima est in pura potentia ad omnes actus. ergo oportet prius in ipsa intelligere actum substantialem quam actum accidentalem. sed dispositio est forma accidentalis. ergo oportet ante dispositionem perintelligere et posse formam substantialem in materia. non ergo per prius materia uniri dispositioni quam forme subali

Arguitur. Oportet materiam prius esse dispositam ante quam possit forma introduci. Et ante formam substantialem sunt alique dispositiones in materia.

Respondetur quod duplex potest aliquid esse medium uniois. Uno modo quod per ipsum fit unio sicut bitumene est medium uniois duo ligna. et sic dispositiones in materia sunt medium uniois uniois quia ipsa anima per actu substantiali tangit ipsam materiam immediate et non per medias dispositiones. Alio modo aliquid dicitur medium in unione. quia disponit ad hoc quod unum uniat alteri quod tamen immediate uniantur. et sic dispositiones materie sunt medium uniois uniois quia disponit materiam ut sit apta ad suscipiendam formam. Sicut dicendum est de dimensionibus quantitatis que requirunt in materia antequam forma debeat uniri materie non tamen sunt medium quo forma unitur materie quia forma uniat materie absque medio

Arguitur. Substantia spiritualis ut est anima nobilis non adiungitur corpori nisi per medium. ergo etiam anima non unitur corpori nisi per dispositionem media. Contra probatur per se. Respondetur quod non est simile de substantia spirituali et ipsa anima quia substantia spiritualis non unitur corpori ut forma. sed ut motor. sed prius dicitur est quod motus non potest uniri mobili nisi per virtutem media. et ideo substantia spiritualis non unitur corpori nisi per virtutem media. sed anima uniat corpori sicut forma substantialis ergo non oportet aliquid medietate inter unione anime et corporis

Queritur. Utrum anima uniat corpori per medium substantialem. Respondetur quod non. Et ratio est. quia quilibet forma substantialis unitur sue materie immediate absque aliquo medio sed anima est forma substantialis. et uniat ipsi corpori absque aliquo medio. Maior patet quia forma substantialis est immediata proprie

actus materie. Sed nō est mediū inter actū et potentia sicut dicitur est in tertio

Arguitur. Illud est mediū vnionis quo abstracto abstrahit vnio. sed subtracto spū subtrahitur vnio inter aiā et corp⁹ q̄ rē. Ddm q̄ dupl̄ subtrahit vnio aliquoz vnibilium. Uno mō p̄ subtractionē mediū viuētis. sic abstrahit vnio duoz lignoz subtracto clauo vnitate. et sic nō subtrahitur vnio aiē et corp⁹ subtracto spū. Alio mō vnio aliquoz tollit p̄ dispositionē vnibilium. quia scz vnibilia nō sūt disposita ad vnionē. et sic subtracto spū tollitur vnio. quia nō existente spū in corde corp⁹ non est aptū instrumentū aiē. et sic est indispōsitū p̄ susceptionē eius. Pro quo sciendū q̄ spū vitalis est q̄dā corp⁹ subtile p̄tentū in vētre cordis p̄ quē spū cor viuificat cetera mēbra influendo motū et calorē. Lur̄ signū ē q̄ qn̄ istel ps̄ leditur vel infirmat tūc oīa alia mēbra reddūt debilia et inepta ad motū sicut p̄ in febricitantibus. H̄ em̄ iō tangit qz oīa mēbra recipiūt ab illo spū motū p̄ q̄ corpus nō est aptū ad opā dū opā aiē subtracto spū. Secūdo p̄ dicit q̄ spū ritus vitalis est bñ mediū in mouendo sed nō in vnione. Jam aut̄ dicitur fuit q̄ nō est in cōueniētiā q̄ in vnione aiē et corp⁹ sit mediū qn̄ vnū ut sicut motor et mobile.

Arguitur Que plurimū distant nō p̄t vniri nisi p̄ mediū. sed aiā et corp⁹ plurimū distant q̄ nō p̄t vniri nisi p̄ mediū. Ddm q̄ corp⁹ et aiā p̄t dupl̄ capi. Uno mō fm̄ pprietas suas naturas. et sic manifestū est q̄ multū dicit. quia natura corp⁹ nō p̄t esse natura aiē nec econtra. Alio mō accipiūt fm̄ q̄ ex eis p̄stituit totū p̄positū qd̄ est vnū simpliciter. et sic aiā et corp⁹ nihil distant in ordine ad hoc tertū. qz ex eis intrinsece h̄ tertū p̄stituit. et iō nō p̄t esse aliqd̄ mediū inter ea q̄ si sic tūc nō esset intrinseca cōstitutio alicui⁹ tertij ex aiā et corp⁹

Queritur Utr̄ in diffinitione aiē phisicū debeat p̄cedere organicū vel econtra. Ddm q̄ phisicū debeat p̄cedere organicū qz ē cōmuni⁹. Est em̄ omne corpus organicū phisicū sed nō econtra. cū ergo determinatio debeat seq̄ suū dēterminabile. ergo oīa q̄ organicū seq̄tur phisicū.

Arguitur Sunt aliq̄ corpa organica q̄ nō sūt phisica vt statua est corpus organicū et nō phisicū. Ddm q̄ illa corpa artificialia nō sūt organica quous habeant similitudinē cū corpibus organicis qz corpus dicitur organicū qd̄ h̄ diuersas ptes ordinatas ad diuersas opationes. sed iste ptes i statua nō ordinatur ad diuersas opationes.

Queritur Utr̄ debeat addi vitā habentē in potentia. Ddm q̄ illa p̄tula vitā habentis in pōna significat idē fm̄ rez cū illa p̄tula organica qz corpus organicū est h̄ns vitā in potentia. nā corpus h̄ns organa p̄t p̄ diuersa organa exercere diuersas opationes vitales. Ex quo p̄t q̄ sufficit vnā illaz p̄tularū ponere in diffinitione aiē. et ideo Aresto. ponit bis diffinitionē aiē. et in p̄ma addit vitā h̄ntis in pōctia. Sed in scda nō addit illā p̄tula organica. ad tenorandū q̄ vna ex eis sufficit. Pōt etiaz dicit q̄ illa p̄tula vitā h̄ntis in pōna p̄t capi dupl̄titer. Uno mō fm̄ eius ppriā significationē et sic nō oīa addi in diffinitione. Alio mō accipit epositiue. put illā p̄tula organica p̄ponit. et tūc bñ p̄t poni in diffinitione aiē.

Vniuersaliter ergo

Postq̄ Aresto. posuit diffinitionē aiē manifestando aliq̄s eius p̄tulas. is manifestat totaz diffinitionē aiē. Et p̄mo manifestat eā cū similitudine ad artificialia. Secūdo manifestat eā cū p̄tibus aiāliū. Et prima stat in hoc. Sicut se h̄ forma artificialis ad subiectū si esset substantialis. Ita se h̄ aiā ad corpus. sed forma artificialis esset actus p̄mus corp⁹ si esset substantialis ergo nunc aiā est actus p̄mus substantialis corp⁹. Et ponit exemplū de dolabra q̄ si esset corpus phisicū sicut est artificiale. tunc forma eius esset forma substantialis et separata forma dolabre a dolabra nō maneret dolabra nisi equiuoce. Nunc aut̄ dolabra est ens artificiale. ergo separata forma dolabre a dolabra adhuc manet artificiale vniuoce. Ex quo sic p̄t argui. hoc est actus substantialis alicui⁹ quo sublato ipsū non manet nisi equiuoce. sed separata aiā a corp⁹ non manet corpus nisi equiuoce. ergo aiā est e⁹ forma substantialis. Maior p̄t. qz de rōne forme substantialis est q̄ dat esse rei et spēm. qn̄ q̄ talis forma separat a materia tunc est alia substantia.

Queritur Quare est q̄ separata forma substantialis alicui⁹ rei res nō manet nisi equiuoce. Dicendū q̄ iō qz forma substantialis dat esse specificū materie ad min⁹ originaliter quous nō cōplete. et qz spēs sigt rōez et diffinitōez rei. Iō separata forma substantialis a materia fit noua spēs et qz illa natura equiuocoz est q̄ sit vnū nomē et alia rō. q̄ ibi fit equiuocatio. Et q̄ etiaz cognoscitur q̄ si ab aliq̄ re separet forma accidentalis adhuc talis res manet res sicut prius vniuoce qz tenet eandē formā substantiale. Et si q̄ratur quare in artificialib⁹ manifestat Aresto. suam diffinitionē Ddm q̄ ideo qz artificialia sūt no

bis notiora eo q̄ sunt effectus intellect⁹ nri pra
ctici. Tercio sunt nobis notiores alijs effectibus
qui sunt ipsi⁹ dei.

Considerare autem

Hic notificat diffinitionē aie ex pte p̄tū aialū
Et sic q̄ sicut se hz ps ad p̄tē ita totū ad to
tū. sed aliq̄ ptes aie sunt actus aliq̄rū p̄tū cor
poris. ergo tota aia est actus prim⁹ totius cor
poris. Maior est nota. Minor ostenditur. quia
visus est forma et rō oculi et remoto visu ab oculo
nō manet oculus nisi equivoce et hoc si visus
esset forma subalis oculi. ergo etiā sepata aia a
corpe nō manet illa res q̄ fuit corp⁹ aiatū nisi
equivoce. et sic equivoce corp⁹. Ex quo elicit tal
regula. Quod vniūq̄ dicitur tale cū p̄t in suam
p̄tū opationē. et q̄ in illā nō p̄t tunc manet
talīs res equivoce. Ex quo textu p̄t q̄ non manet
eadē forma in generato et corrupto q̄ si mane
ret eadē forma in generato et corrupto tunc ma
neret vna res vniūq̄ qd̄ est p̄tā textū q̄ ma
neret vna forma subalis.

Est autem non abiiciens

Hic p̄t Aristoteli. exponit ultimā p̄culā scz q̄
aia est actus corporis hntis vitā in poña. Quia
aliquis posset dicere q̄ aia est actus corporis ha
bentis vitā in actu. q̄ aia est act⁹ corporis orga
nica Sed corpus organicū dicitur qd̄ hz ptes ordi
natas ad diuersas opationes et tales opationes
sunt ab aia. ergo oia aia inesse actū corporis hntis
vitā in actu. Hoc soluit Aristoteli. dicens. q̄ du
pliciter aliquid est in poña ad alterū. Uno mō
in poña abiiciente actū. i. in potētia ad aliquā
formā quā nodū hz sicut carēs albedine dicitur esse
in poña ad albedinē. Alio mō aliquid ē in po
tentia nō abiiciente actū. i. in poña ad formā
quā actu hz. sicut aliq̄s hntis albedinē adhuc dicitur
in poña ad albedinē. q̄ albedo existēs in al
bo est actus accidentalīs albi. et albū est in po
tentia Dōm est ergo q̄ aia hz vitā in potentia.
nō abiiciente actū. i. aia est act⁹ corporis actu ha
bentis vitā et tū p̄tatur corpus ad aiam sicut
potentia ad actū

Queritur Quare nō ponit in diffinitione
aie q̄ aia est actus corporis hntis vitā in actu.
Dōm q̄ tūc idē diffinitur p̄ seipsū. q̄ hntis vitā
in actu est p̄tē totū p̄positū. sed in toto p̄posi
to inducitur aia. Ad significandū igit q̄ corp⁹ co
patur ad aiam. sicut poña ad actū etiā in p̄iun
ctione corporis et aie sic in diffinitione dicitur vitam
hntis in poña Et est silis locutio. si diceret. lu
men est actus lucidi hntis lumē in poña. mani

festū est em̄ q̄ lucidū includit lumē in actu. q̄ a
tū ad significandū q̄ lucidū est materia luminis
iō p̄t p̄uenienter addi in poña.

Arguitur Anima est actus corporis vitā ha
bentis in potentia abiiciente actum. p̄bat. q̄ a
corpus organicū est multociens sine opationi
bus vitalibus. q̄ caret vita in actu. Dōm q̄
vita capit duplici Uno mō p̄ vita prima Et sic
dicitur in h̄ libro. viuere in viuētib⁹ est esse. Et dicitur
in primo elencor. q̄ aia et vita idē sunt. tūc cū
nihil aliud est vita q̄ diffusio siue informatio
aie supra corpus. Alio mō accipit vita p̄ vita
scdā. i. p̄ opationē vitali fin q̄ sentire. appetere
et sic de alijs dicuntur vita. p̄ hoc q̄ dicendū est q̄
si vita accipit primo mō tūc necesse est oē corp⁹
organicū h̄re vitā etiā in actu. et p̄ h̄s ē in po
tentia ad vitā nō abiiciente actū sic autē loquitur
Aristoteli. in textu. Sed accipiendo vitā scdō mō
tūc p̄t corp⁹ organicū etiā h̄re vitā in potentia
abiiciente actum. i. p̄t nō h̄re opationes vitales
hz em̄ se corpus subiectiue et receptiue ad vitā
primo mō acceptā et etiā se hz ad vitā scdō mō
acceptā coeffectiue. quia multe opationes vita
les nō p̄t exerceri nisi p̄ corpus. Ex quo iā p̄t
p̄t quō differēt alimentū ē in potentia hntis
vitam et corpus organicū. Quia alimentū et
semen aialis sunt in potentia ad habere vitam
abiiciente actū. q̄ iā actu nō hnt vitā Sz corp⁹
organicū ē hntis vitā in poña nō abiiciente actū.

Ar. Videt q̄ semē heat vitā in actu. p̄bat.
q̄ facit vitā in actu. mō oē qd̄ fit a fili suo fit.

Dōm q̄ duplex est agens. scz agēs principa
le vniūq̄ et tale debet esse sile suo effectū. et sic
pater est agens principale et vniūq̄ in genera
tione filij Aliud est agens instrumētale vel eq
uocū et nō oia tale agens sile esse suo effectū Si
cut sol est cū equoca q̄a sol et hō generant hoies
sic etiā semē est agens instrumētale habēs in se
quādam p̄tē impressā a principali agente grā
tū etiā absente principali agente agit ad intro
ducendū formā p̄ncipal agentis.

Ar. Act⁹ et poña nō par distant. q̄ idē non
p̄t habere vitā in actu et in poña Dōm q̄ h̄ est
diuersimode q̄a corpus capit dupliciter. Uno
mō fm se. et sic habet vitā in potentia. Alio mō
vt est informatū aia. et sic hz vitā in actu nō q̄
dē a se sed ab aia. Sile est ex albo. albū em̄ est
in potentia ad albedinem. q̄a albū nō hz albe
dinē a se. sed ab albedine

Quod quidem igit

Hic Aristoteli. ex dictis infert q̄ aia nō est sepabi
lis a corpe ad mō fm omnes eius poñas. q̄ a

ille potentie q̄ requirunt certā partē corpis q̄ sez sunt in determinato organo nō sunt sepabiles a corpe q̄uis tñ aia fm aliq̄s potentias sez fm intellectū et volūtātē sit sepabilis a corpe. Lu/us rō ē. q̄ ille potentie nō distinguūt fm cer/ta organa in subiecto. Scdm̄ qd̄ subiungit ē q̄ q̄uis nō sit exp̄se adhuc determinatū. vtruz aia sit in corpe sicut nauta in nauī sicut dicit Plato. tñ p̄t dici ex dictis q̄ nō. Dicēdū ē enī q̄ aia est in corpe sicut act⁹ corpis. i. forma substantialis. sic aut̄ nō ē nauta in nauī. Dicit in fine q̄ figuratiter id ē cōter dictū est de aia. po/stea vero specialiter descendet ad singulas aias

Quonia autem ex.

Postq̄ assignauit definitionem aie que ē si/cur cōclusio demonstratōis. hic intendit inue/ligare aliā diffinitōem aie q̄ ē sicut principuz demonstratōis. Et intendit demonstrare pri/mā p̄ scdm̄. Primo ponit intentū. Secundo crequit hoc ibi Dicam̄ igit̄ rē. Primo ostendit modū p̄cedēdi. Et dicit q̄ q̄ sic ē q̄ ex incer/tis fm naturā et tñ ex notiorib⁹ quo ad nos sit aliq̄ certius qd̄ certum ē fm naturā. r fm se notius. Ideo sic ē aggrediēdū ad demonstrādū vna diffinitōne p̄ aliā. Circa qd̄ sciēdū q̄ ois demonstratō dz fieri ex notiorib⁹. Sz hoc cōtingit duplr. Quia qdā ē ex notiorib⁹ hz natura sic demonstratō p̄pter qd̄ q̄ p̄cedit p̄ cau/sam. Quedā ex notiorib⁹ q̄ ad nos sic demon/stratio p̄cedens p̄ effectus. In q̄busdā aut̄ sez mathematicis eadē sunt nobis nota et nature. In phisicis aut̄ cause sunt simplr r fm naturā notiores. Effectus aut̄ notiores quo ad nos. Et ideo a certiorib⁹ q̄ ad nos. incertiora q̄ ad natu/rā p̄cedēdū ē. Quia aut̄ Aresto. intendit hic vti demonstratōe. qz demonstrādo primā diffini/tionē p̄ scdm̄ in q̄ ponit̄ viuere sentire rē. que sunt effect⁹. sic bñ dz in textu a certiorib⁹ q̄ ad nos ad certiora quo ad naturā. Si enī loqui/mur de demonstratōe q̄ tenet p̄ causaz tñc p̄ma demonstrat̄ scdm̄. Tūc p̄nt̄ ostēdit quō differē/ter danē demonstratōes. Et dicit q̄ aliq̄ demon/stratōes danē p̄ diffinitōnes q̄ nō danē cau/sam. Alie sunt q̄ danē p̄ diffinitōnes q̄ dicunt cām. Et ponit̄ exēplū mathematicale de tetra/gonismo. Tetragonismus hz duas diffinitio/nes. P̄ria ē q̄ ē orthogoniū equilaterale. Et il/la dat̄ p̄ effect⁹. Alia ē data p̄ cām. vt tetrago/nism⁹ ē medie linee inuēctio. Et ponit̄ hic istud exēplū. qz sic vna diffinitio tetragonismi demō/strat̄ aliā. ita vna diffinitio aie demonstrat̄ aliā

Querit̄ Quō scdm̄ diffinitio tetragonismi dicit cām p̄rie q̄ dz tetragonism⁹ ē orthogoni

um equilaterale. i. hñs q̄ttuor latera equalia. vel cōlis longitudis. et est orthogoniū idē qd̄ q̄dratū. Pro quo sciēdū q̄ duplex ē quadratū equilaterale. vñ ē vbi oia latera sunt equalia. Alia ē q̄dratū altera p̄re longius vbi sez duo la/tero sunt longiora. r alia duo minorā. sicut p̄tz de mēsa. Potest ergo ostēdi q̄ q̄dratū equilatera le ē cōle ad quadratū qd̄ ē altera p̄re longius p̄ vñ mediū sez p̄ cām. vt inuēctio medie line am inuenim⁹ q̄ superficies illaz figuraz sūt eq̄/les. qz tetragonismi erunt sez pedū fm mensū/rā. et latera q̄drati altera p̄re longioris sic se ha/bent q̄ linee longiores erūt nouē pedū r bre/uitores erūt q̄ttuor peduz. dz enī media linea i/uenit̄ inter nouē r q̄ttuor. Et notū est q̄ illud mediū ē sez. qz sicut se hñt nouē ad sez. ita q̄ttu/or ad sez fm p̄portōem sez q̄alterā. r fm illā p̄/portionē ē eq̄litas nō aut̄ fm excessum. qz si il/li numeri in se ducant̄ sic eq̄litas in numero ac/cepto p̄ mltiplicatōem. vt series sez r q̄ter nouē.

Arguit̄ Dictū est q̄ scdm̄ diffinitio aie de/monstrat̄ primā a posteriori. Sz scdm̄ diffini/tio tetragonismi demonstrat̄ primā a priori. ḡ istud exēplū nō ē cōueniēs. Ddm̄ q̄ non oportet in exēplis esse omnimodā similitudi/nem. Et ideo sufficit sicut vna diffinitio tetra/gonismi demonstrat̄ aliā. ita vna diffinitio aie demonstrat̄ aliā. Sz in modo demonstrādi est differētia. qz scdm̄ diffinitio tetragonismi demō/strat̄ primā a priori. Sed scdm̄ diffinitio aie de/monstrat̄ primā a posteriori.

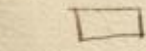
Dicamus igit̄ pri.

Postq̄ p̄hs posuit̄ intēctōne suā. hic iā p̄seq̄/et̄. Et intendit ponere demonstratōnem p̄ quā scdm̄ diffinitō demonstrat̄ primā p̄ sequētia duo capitula. Et intendit talē demonstratōne. Id qd̄ ē p̄icipiū viuēdi est act⁹ corpōz viuētū Sed aia est p̄icipiū viuēdi. ergo ē act⁹ cor/pōrū viuētū. Et in ista rōne sic p̄cedit. qz pri/mo determinat̄ minorē. Secdo maiorē. ibi qm̄ aut̄. Deinde ostēdit cōclusionē seq̄ ex p̄missis in textu sequenti.

Multipliciter aut̄.

Hic itēdit ponere maiorē ponēdo p̄mo qd̄ vi/uētū. Secdo ostēdit q̄ aia ē p̄icipiū viuēdi hz oēs qd̄ viuētū. r sic maior ē p̄a. Poit̄ ḡ q̄ttu/or qd̄ viuētū. i. vegetatiuū. sensitiuū. fm locū moti uū. r intellectiuū. Et dicit̄ ideo qd̄ viuētū qz sūt p̄icipia viuēdi difficta a seimūcē sic sez q̄ p̄oz r p̄fectior qd̄ inuenit̄ sine posteriori r p̄fectiori. sed non posterior et p̄fectior sine prio/ri. Est ergo triplex similitudo ad grad⁹ in realib⁹

Orthogoniū

Responsum
Sensitivum
Vegetativum
Intellectivum

qz sicut in gradu reali fieri potest ascensus ab inferi
ori gradu ad superiorem. et potest etiam fieri status. Ita
etiam in gradibus vite. qz potest inferior inueniri si-
ne gradibus alijs. et sic fit status. etiam potest inueniri
cum alijs ut vegetatiuum cum sensitiuo. Secunda si-
militudo est. quia sicut in gradibus realibus non
potest fieri ascensus ad superiorem gradum sine medio.
ita etiam in istis gradibus vite. quia non inuenitur
vegetatiuum et finem locum motuum sine sensitiuo quod
est medium. Tercia similitudo potest addi. qz sicut in
gradibus realibus superior includit virtualiter
inferiorem. sic est etiam in istis gradibus qz inuenitur
vegetatiuum sine sensitiuo ut in plantis. et vege-
tatiuum et sensitiuum simul. ut in animalibus petris af-
fixis sicut in conchis. Aliquid inuenitur sine ve-
getatiuum et sensitiuum. et finem locum motuum ut in a-
nimalibus perfectis. Aliquid inuenitur cum his intelle-
ctiuum ut in hominibus. Et ille gradus virtualiter
includit omnes alios gradus. Ex istis potest sciri quare ap-
petitiuum non est gradus vite qz ad hoc quod aliud sit gra-
dus vite requiritur quod sit principium viuendi alijs con-
distinctum. hoc est quod possit distincte et per se inueniri
in aliquo aiatu sine alijs. sic autem non est de ap-
petitu. qz non potest per se inueniri sine sensitiuo. et
ergo non est gradus vite quia sit principium viuendi.

Arguitur Intellectiuum est gradus perfectior. qz debe-
ret proponi. Dicitur quod dupliciter potest ordinari gradus
vite. Uno finem quod sunt principia viuendi. et finem
viae perfectioris. et sic intellectiuum est primus gradus. et sic
precedit argumentum. Alio potest ordinari finem quod sunt
gradus vite et finem viae generationis. et sic vegetati-
uum est primus gradus qz ille gradus potest inueniri si-
ne alijs. Sed alij gradus non potest inueniri sine eo
et sic vegetatiuum sub ratione gradus est primus gradus.

Unde et vegetabi.

Hic declarat istam minorem in speciali in singulis
gradibus vite. Et primo quo ad aiam vegetatiuam.
Secundo quo ad aiam sensitiuam. Et finaliter conclu-
dit de omnibus. Probat ergo quod aia est principium viuendi
in plantis in quibus est solum aia vegetatiua. Et hoc
sic. qz operationes que sunt in plantis sunt ab aliquo
principio sed non a natura. qz sunt ab aia. Mi-
nor ostendit. qz natura non mouet ad contraria sed
determinata est ad unum. Sed alimētum in vegetabili-
bus mouet ad contraria loca. qz non solum nutri-
tur plante versus sursum sed etiam versus deorsum.
ergo talia opera nutritionis non sunt a na-
tura. Quia tenet. qz aia et natura contra se distinguuntur.

Arguitur In elementis fit motus ad diuersas
differentias positionum. tamen ibi non est aia. ergo
etiam natura potest mouere ad opposita loca. Quis
probat. quia ignis naturaliter mouetur sursum
et terra deorsum. Dicitur quod in eodem elemen-

to non potest esse motus naturalis ad contraria loca
quous hoc potest esse in diuersis elementis. In
vno aiatu autem est motus alimenti sursum et de-
orsum. qz nutrit aiatum finem omnem diuersam posi-
tionem. Et si replicet de celo. celum est unum corpus
et mouet finem omnem diuersam positionem scilicet sur-
sum et deorsum ante et retro etc. Dicendum quod ce-
lum etiam est corpus aiatum et viuum finem Aristotelem. qz
quous non habet aiam sibi coniunctam per informa-
tionem. habet tamen aiam sibi coniunctam per assistentiam.
Ideo potest in celo esse motus sicut in alijs aiatibus.
Ex quibus patet quod ista ratio manet in suo vigore. qz
solum viuencia habent motum ad omnem diuersam
positionem. sic tamen quod ille motus reperitur in vno et eodem

Separari autem hoc

Hic patet ostendit quod istud principium vite scilicet ve-
getatiuum sit gradus vite. Et hoc sic. Illud princi-
pium viuendi est gradus vite quod est separabile ab alijs
principijs viuendi. sed vegetatiuum est separabile in
mortalibus ab alijs principijs viuendi. sed alia
non sunt separabilia ab eo. Et hoc probat exemplari-
ter in plantis quibus nulla alia virtus inest quam ve-
getatiuum. Ubique enim est intellectiuum ibi est sen-
sitiuum et vegetatiuum. Et addit in mortalibus pro-
pter substantias separatas in quibus est intellectus
sine sensitiuo et vegetatiuum. Et ideo concludit in
terru quod per hoc principium scilicet vegetatiuum omnibus
mortalibus viuentibus inest viuere.

Arguitur Propter intellectiuum etiam inest ali-
cui viuere. qz non solum propter vegetatiuum. Quis pro-
bat de deo et substantijs separatis que viuunt absque
vegetatiuo. Dicitur quod viuere capitur dupliciter.
Uno finem perfectione aliorum graduum. tamen illis in quibus
reperitur vegetatiuum absque sensitiuo et intelle-
ctiuo. et sic viuere est propter aiam vegetatiuam.
Alio accipitur viuere finem quod alij gradus vite ipsi
uiuere coniunguntur scilicet sentire et intelligere. et sic vi-
uere est ab aliori aia. qz sensitiuum est ab aia sen-
sitiua. et intelligere ab aia intellectiua.

Animal autem pro

Hic probat quod sensitiuum est principium vite. Et hoc
sic. qz animalia habent vitam sed non habent vitam propter aiam
vegetatiuam tamen sicut plante. qz habent vitam propter
aiam sensitiuam. Plante vero dicuntur viuere so-
lum. tamen vitam habere absque sensu. Deinde ostendit quod
sensitiuum est separabile ab alijs. et per hunc est gradus
vite. Et hoc sic probat. qz multa sunt animalia que sunt
manantia in vno loco sic quod non mouentur finem locum sic
sunt animalia affixa petris et tamen manifestum est quod il-
lis inest sensus. ergo sequitur quod sensitiuum potest sepa-
rari a motiuo. Et quod possit aliquis dubitare de

illo sensu que hnt illa aialia sensitiva immobi-
lia. ideo Aresto. addit qs sic ille sensus. Et di-
cit q' sit sensus tactus. qz sicut vegetatiuū p' se
parari ab oibus alijs potentijs sensitivis. sic
etiā tactus p' se parari ab oibus alijs sensib'. Ex
quibus elicit Aresto. tres gradus vite. scz vege-
tatiuū sensitivū et fm locū motiū. Et qz ma-
nifestum est etiam intellectiū inueniri i aliq/
bus aialibus. et itez manifestū ē q' motiū fm
locū sepa' ab intellectu. Sic Aresto. in fine
cōcludit esse quatuor grad' vite. et q' aia. ē de/
terminata et distincta his principijs viuendi. s.
vegetatiuū. sensitivū. motiū. et intellectu.

Arguit Sensus tact' nō sepa' ab alijs sen-
sibus pbatur. qz omne aial habet in se sensum
tactus et gustus. ergo nō sepa' ab alijs. Di-
cendū q' gustus capif dupliciter. Uno' fm q'
ē discretiū' alimētū fm q' alimētū est calidū. frī-
gidū. humī dū. et sic. et sic simpliciter eo in-
cipit cū tactu. qz idē ē obiectum gustus et ta-
ctus formaliter. Ille enī q'itates sunt etiā obie-
ctum tactus. Et isto modo accipiendo gustum
sic gustus mest omnibus aialib' sicut et tact'.
Allo' accipit gustus fm q' est discretiū' ali-
menti inq'rum est saporosum. id est dulce vel
amar. et sic gustus realiter est distinctus a ta-
ctu et formaliter. quia habet aliud obiectum et
eo modo gustus nō est in aialibus imperfectis.
Et hoc sic p'z. qz talia aialia plus eligūt humi-
dū cū salitudine et amaritudine q' cū dulcedie
sicut patet in conchis marinis.

Utrum autem unū.

Hic Aresto. circa p'dicta mouet duas dubita-
tiones. Ex quo dicitur est q' quatuor sunt prin-
cipia viuendi q' principia etiā vocant gradus
sic mouet questio. An quodlibet principioz
tam dictoz sit anima. et sic in eodē corpe eēt
multe aie. qz in ania rōnali inueniunt oia ista
principia viuendi. et q' hoc non apparet verū
qz tūc in vna materia essent multe forme sub-
stāciales. Ideo mouet aliā dubitationē scz istā
Si ista principia dicta sunt ptes aie. tunc est
questio an iste ptes sint sepa' abinuicē rōe
solum. i. diffinitione et essentia. aut etiā loco et
subiecto. sicut dixit Plato q' in diuersis parti-
bus corpis essent diuersae aie. posunt enī aiam
rōnalem in cerebro et cōcupiscibilem in corde.
nutritiuā in epate. generatiuā in genitalibus.

De quibusdā horū

Hic Aresto. soluit istas duas dubitatōes. Et
primo soluit scdam que est difficilior. Et quia
scda habet duas ptes. ideo primo soluit eam

quo ad vltimā partē scz an ptes aie distinguā/
tur loco et subiecto. Secdo soluit primā scz an
distinguant rōne. Quo ad primū dicit q' diffi-
cile est videre scz q' ptes. i. potentie distinguan-
tur abinuicē loco et subiecto in tribus. Primo
scz in plātis. Secdo in aialibus entonijs. i. faci-
liter diuisibilib'. sicut sunt anguille serpentes.
et sic de alijs. Tercio in intellectu et sensu si ab-
inuicem non distinguuntur sicut dicebant anti-
qui. Quo ad primū dicit q' in plantis emnes
partes. i. potentie aie vident in qualibet pte
etiā diuise a toto. Quo ad primū dicit q' i plan-
tis oēs ptes. i. potētie aie vident in q'libet parte
etiā diuise a toto. Un' nō p' dicit q' i cis. distin-
guā' potētie loco et subiecto q' sit in vna pte
plāte vna potētia. et i alia pte plāte alia potē-
tia. Exēpli grā. vt i tota arbore sūt tres potētie
scz nutritia. augmentatiua. et generatiua. Et ma-
nifestū ē q' si aliq' ps arboris vt surcul' diuida-
tur a tota arbore. tūc etiā i tali sūt oēs tres po-
tētie. qz si illa ps plātes ad terrā tūc in ipa sūt
nutritiua. augmentatiua et generatiua. qz illa/
rō' potētiarū opatōnes apparent in eo. Ex quo
sequit q' in tota plāte ē vna aia in actu. sed sūt
plures aie in potentia. quia si planta diuidat
in multas partes fm certā q'ntitatem tūc in q'
libet parte manet aia cū oibus suis potētijs.
Ex quo elici solet q' aia est in toto tota. et in q'
libet parte eius tota. Secdo principaliter pro-
bat idem in aialibus entonijs. dicitur a seipui-
cem sicut anguille et serpētes. et de illis maifest-
tū est q' in qualibet pte sūt mlte potētie. Quod
sic pbat Aresto. qz in qualibz pte est sensus. er-
go in qualibz pte ē tristitia et leticia qz p'fectio
discōncientis causat tristitiā. sed vbiq' est tris-
titia et leticia ibi est appetit'. quia appetit' ē i-
dinatio ad bonū et cū' cōsecutiōe causat leti-
cia. Deinde pbat de tertia pte q' difficile est vi-
dere an intellect' et sens' differāt loco et subiecto
Et hoc si dicatur sens' coincidere cū intellectu
sicut dixerūt antiqui. qz tūc in eodē subiecto et
loco sūt intellect' et sensus. Sz addit Aresto. q'
intellect' videt totalit' distingui a sensu tanqz
aliud gen' potētie. Quia cōtingit intellectu se-
parari a sensu sic ppetuū a corruptibili. q'uis
ergo in istis difficile sit videre q' distinguā' lo-
co et subiecto. In q'busdā tñ manifestū ē q' sepa-
rent loco et subiecto sic de pfect' aialib'. Quia i
illis diuersae potētie sūt i alijs locis et i alijs sub-
iectis. sic i hoie p'z. qz visus h'z aliū locū et aliū
subiectū q' h'z audit'. Un' p' dicit ad vltimā
ptē q'ntionis q' in quibusdā aialib' scz pfectis
qdā potētie distinguūt loco et subiecto. s'z non
oēs. In hoie enī appetit' et sens' nō distinguūt

*Quia autem dicitur a
adus p' q' p'fectio
vult qz p'fectio
vult qz p'fectio*

Ex parte

Supra

S. 2.

loco et subiecto sicut infra patebit in tercio libro
In quibusdam autem ut in imperfectis animalibus
et plantis non distinguuntur loco et subiecto. quia
perfectiora animalia habent corpus perfectius organiza-
tum. Ideo in diversis organis subiectant di-
uerse potentie. sic autem non est in imperfectis anima-
libus. Ideo non possunt ibi distinguere loco et
subiecto.

Arguitur Animalia entonia sunt imperfectiora aliis
animalibus. ergo decisa non viuunt. probatur. quia per
hominem decisa non viuunt. ergo et ipsa non viuunt.

Respondetur quod talia animalia sunt imperfectiora aliis
animalibus. et ex hoc quod decisa viuunt manifestatur
eorum imperfectio. quia illa animalia sunt perfectiora
que habent perfectiores et plures operationes
sed ad diuersitatem operationum requiritur diuer-
sitas organorum. et tanto animal est perfectius quanto
habet maiorem diuersitatem operationum. ad quam
requiritur diuersitas organorum. Et ideo homo
est perfectissimum animalium. quia habet diuersitatem
maiorē in partibus corporis. ergo talia animalia
decisa habent parua diuersitate. ideo sunt multum
imperfectiora aliis animalibus. Et etiam ex alio pro-
batur. quia illa animalia decisa habent maximam
similitudinem cum plantis. nam etiam in qualibet
parte plante reperiuntur omnes potentie. cum ergo
plante sunt animalibus imperfectiores sequitur quod ista
animalia decisa sunt imperfecta.

Queritur Utrum pars decisa ab animali sit animal vel
non. Respondetur quod in animalibus entoniis est considera-
re partes ante diuisionem animalis et tunc est unum animal.
Alio modo potest considerari animal post diuisionem partium
et tunc in illis est una anima secundum speciem. et per consequens
est animal unum secundum speciem. Sed in diuer-
sis partibus est alia anima secundum numerum. et ideo etiam
est aliud animal secundum numerum. Et quo patet solutio
cum quod dicitur. An partes anguille decise a tota anguilla
sunt anguilla. Respondetur quod sunt anguilla imper-
fecte. et eius imperfectione testatur facilis corruptio
faciliter enim corrumpitur pars anguille et non potest diu-
uere. quia illa anima habet similitudinem cum plantis.
ergo eodem modo iudicandum est de istis sicut de plantis. si-
cut ergo planta est una ante diuisionem speciei et nu-
mero. sic etiam animal entonium. sed post diuisionem pla-
te quilibet pars est distincta ab alia numero. Et si quod
ratur unum contingit ista diuersitas vel distinctio nu-
meralis in plantis et entoniis. Respondetur quod ex diuisionem
ne continui. quia ex tali diuisione resultat diuersi-
tas numeralis.

Arguitur In diuersis partibus animalis decisis non
potest esse fantasia. quia fantasia est preterita que non est in par-
tibus animalis decisis. Respondetur quod duplex est fanta-
sia. quedam est fantasia determinata que est preterita et
preterita. et talis fantasia significat actum sensuum.

interior que etiam sunt respectu preteriti. et sic fan-
tasia non reperitur in animalibus imperfectis. Alia est
fantasia indeterminata que est in respectu presen-
tis. et talis contingit sensui exteriori que est respe-
ctu preteriti. Et sicut dicitur de appetitu. quia appe-
titus in talibus non est determinatus neque perfe-
ctus sed in talibus est appetitus imperfectus.

Ratione autem quod.

Hic soluit primam partem secunde questionis scilicet an
potentie anime distinguantur ab inuicem ratione. Et di-
citur simpliciter quod sic. Et hoc probatur. quia eodem modo distin-
guantur ab inuicem potentie. quo modo ab inuicem di-
stinguuntur actus. quia potentie distinguuntur per actus
sed manifestum est quod actus omnium potentiarum distin-
guantur ab inuicem ratione. ergo etiam quilibet poten-
tia ab alia. Ex quo sumitur quod potentie distinguuntur
per operationes sue actus. Unum patet quod licet
diuerse potentie quibus habeat idem subiectum siue
organum. tamen adhuc distinguantur ab inuicem specie.
et realiter. quia scilicet habent diuersas operationes et actus.

Arguitur Potentie anime distinguuntur realiter. quod non
tamen ratione. Respondetur quod duplex aliquid dicitur distinguere
ratione. Uno modo ex diuersa comparatione rationis vel consi-
deratione. et sic generis et speciei dicitur distinguere ratione
quia in genere tenentur alia comparatio ad inferi-
ora que in specie et e contra. Alio modo aliquid dicitur di-
stinguere ratione. et essentialiter diffinitione. ut homo et
asinus distinguuntur ratione. Per hoc ergo dicitur
dum est quod potentie anime distinguuntur non solum primo
modo sed etiam secundo modo. et sic non valet argumentum
Illa distinguuntur ratione. ergo non realiter. imo sequitur
tur oppositum. quia etiam que distinguuntur ratione secu-
do modo distinguuntur realiter. et essentialiter quibus ab-
inuitate realiter non separantur. quia separationem modernam di-
cunt distinctionem realem. que distinctio potius est
laycorum quam philosophorum.

Queritur Utrum anima sit in toto tota et in quolibet
eius parte tota. Respondetur per distinctionem. Quia vel
questio intelligitur de animalibus animalium perfectorum sicut
hominem et brutorum. Et sic anima est in toto tota et in quolibet
parte tota secundum essentiam sed non secundum totam virtutem
Vel intelligitur de animalibus imperfectis. ut de animalibus
anima vegetatiua. et sic est dicendum quod anima est in to-
to corpore tota. et in quolibet eius parte tota secundum es-
sentiam. et similiter est in quolibet parte secundum virtu-
tem loquendo de parte secundum certam diuisionem. Quod no-
tatur dicitur. quia potest tamen parua pars animalis imperfecti
accipi quod nec maneret ibi anima secundum substantiam nec secundum es-
sentiam. Ratio prima est. quia anima est forma substantialis corporis
sed quilibet forma substantialis est. in tota ma-
teria. quia si non sit in tota materia et in qualibet
parte. tunc illa pars que habet animam non est pars cor-
poris animalis sed est alterius speciei a corpore animalis ut

si quis habet aridā manū. tunc manus non est
ps ipi^o aialis sed est qd dā mixtū specificē disti-
ctus a qualibet pte eiusde aialis. Scdo pbari
pōt qz quelibet ps habet opationes. ergo in qli-
bet pte est aia. Anz pty. qz quis in qualibet pte
aialis nō sit quelibet opatio aialis. tū in quali-
bet parte ē aliqua opatio eius Circa qd scien-
dū qz ē mplex totū. scz qstiratiū. essentialer po-
tentiale. Totū qstiratiū pprie nō cōuenit for-
mis. Sed ei^o cōditio ē q nō est in aliq pte nec
fm essentiali. nec fm virtutē. Sicut dom^o est to-
tum quantitatiū et non ē in fundamento nec
fm essentiali. nec fm virtutem. Totum essen-
tiale est in qualibet pte fm essentiali. sicut genus
est in qualibet specie sed non ē in qualibet pte
fm virtutē totam. Similiter dicēdū ē de toto
potestatiū qd est etiā in qualibet parte fm es-
sentiali sed non fm virtutem nisi in aialibus im-
perfectis. Scda pars scz q aia in perfectis aia-
libus non est in qualibet parte fm omnes ei^o
operationes. sic pbatur quia operationes i aia-
libus pfectis requirunt magna organizationē
in corpe. ex quo sunt perfecte operationes. sed ta-
lis organizatio non potest esse in qualibet par-
te corporis. ergo nec potest esse in qualibet par-
te corporis talis virtus ad operandū. sed ope-
rationes in aialibus imperfectis sunt imperfecte
ideo talia opa nō requirunt tantā organizatio-
nem in corpe. z sic in singulis pibus corporis
pe inueniunt virtus aie. Exempli gratia. Vir^o
aie rōnalis operatiue consistit in videndo. i au-
diendo. in olfaciendo. et talia opera requirunt
determinata organa. quia visio requirit orga-
num qd est oculus. z auditio requirit aures. scz
manifestum est q oculi non inueniuntur in qli-
bet parte corporis nec aures

Arguitur Ex illo sequeret q eodem mō aia
aialis imperfecti esset in aiali sicut albedo in pa-
riete. Anz parz. qz diuidunt eodē modo scz ad
diuisionē subiecti. ergo zc. Ddm qz ppter i-
perfectionem aie in aialibus imperfectis tales
aie hnt similitudinē ad formā accidentalē ēē diffi-
litudinē. Similitudo stat i hoc. qz sicut albedo di-
uiditur ad diuisionē parietis in quo est ita aia
aialiū imperfectoꝝ diuidit ad diuisionē aialis.
Sed dissimilitudo stat in multis. Primo qz
aia aialis imperfecti dat esse substantiale aiali
Sed albedo aut alia forma accidentalis dat
esse accidentale. Scdo ē differentia quo ad di-
uisibilitatem. quia non omnino eodem modo
diuidunt. qz albedo parietis manet etiā in mi-
nima pte fm essentiali. quis forsan nō fm mo-
dum immutandi. sed in minima parte corpo-

ris entonū aialis imperfecti non manet anima
fm essentiali. Cui^o rō est. quia albedo est coex-
tensa qstirati ipius parietis. sed aia non est p-
prie extensa in corpore fm essentiali. Etia aia
requirit corp^o organicū p sua materia. sed mi-
nima pars non potest esse organizata. ergo non
potest ibi esse anima fm essentiali.

Arguit Aia ē act^o corpis organici. scz nō qli-
bet ps ē organica. g^o in qualibet pte nō est aia
Ddm qz dupliciter potest aia comparari ad
aliqd corpus. Uno modo ad corpus sibi deter-
minate. pporcionatū. et sic est verū. q aia tū ē
in corpore organico. quia hoc corpus est ppr-
um pfectibile ipius aie. Alio modo aia respicit
corpus aliqd ex cōsequenti et sic non oportet a-
nimā esse in corpe pporcionato vel organizato
sic enī est in qualibet parte corporis. nā primo
et principaliter est in toto. secundario et ex con-
sequenti est in partibus.

Arguit Aresto. in pzo. d aialib^o dicit q aia
pncipaliter ē in corde. g^o nō ē in toto primo

Ddm qz aia comparat ad corpus dupliciter.
Uno fm genus cause efficientis. i. mouentis
scz fm q aia est motrix corpis. et sic principaliter
est in corde. qz aia mouet corpus p spiritū vita-
lem q spūs est in ventre cordis. Alio^o comparat
aia ad corp^o fm q est forma substantialis cor-
poris. et sic aia est principaliter in toto corpe
dans ei esse substantiale. z sic Aresto. hic loq^r
de aia cū dicit q est act^o corpis. i. forma sbalis.

Arguit Uides q aia rōnalis nō sit in qlibet
parte fm essentiali. pbaf. qz quicqd ē cōpositū
ex corpe z aia rōnali ē hō. sed qlibet ps homis
est cōposita ex corpe humano z aia rōnali. g^o
quelibet ps hois est homo. Ddm qz duplici-
ter aliquid est cōpositū ex corpe hūano z aia
rōnali. Uno mō ex corpe pporcionato ipi aie
et sic maior est vera. et minor falsa. qz non qli-
bet ps hois est cōposita ex corpe pporciona-
to ipi aie. Alio^o aliquid componit ex aia z cor-
pore non pporcionato ipi aie in quo scz est ani-
ma p accns. z ex cōsequenti z tunc maior est falsa
et minor vera.

Arguit Si aia rōnalis esset in digito tunc
amputato digito remoueret aia rōnalis Di-
cēdū q in pfectis aialib^o aia nō ē diuisibilis ad
diuisionē corpis aialis pfecti etiā fm pres pzi-
cipales. qz diuisio pfecto aiali fm principales
pres definit aia vtrāqz pte infor: marc. vt qn ca-
put amputat in aliquo pfecto aiali. Et rō ē qz
nulla ps manet tūc determinatū subiectū p aia
ppter defectū organizationis vtriusqz partis.
Sic tū est in animalibus imperfectis.

Arguitur Si aia est in qualibet pte fm es-
sentia. ergo fm virtutem etia in aialibus pfe-
ctis. qz potetia seqtur sp ecntia. Ddm qz es-
sentia aie pr duplicat capi. Uno fm qz respicit
corpus sibi pporcionatu. tunc e vez qz poten-
tia aie seqtur ecntia. Alio accipit essentia aie
put ppatur ad partes corpis t no ad totu cor-
pus sibi pporcionatu. et tunc no est vez qz pote-
tia sequat essentia. Et hoc e qz alij sic dicunt. U-
bicunqz e tota essentia ibi e tota potentia in ra-
dice et non in actu

Arguit Si aia e i qliber pte corpis tunc seq-
ret qz id e esset mouens t motu simul. et id e mo-
ueret et quiesceret. vt vna manus moueri pr. et
alia quiescere. et aia eade moueret sursum et deors-
sum. et id e moueret cotrarijs motib qd e inco-
uenies. Ddm e duplr. Primo qz non pprie
mouet aia qda pte corpis mota. qz quis aia
moueret moto toto corpe no tn mouet ad mo-
tionem ptis. qz aia no e pprie i pte. Secundo. co-
cesso qz aia moueat ad motionem ptis. Tunc dice-
du qz no e incouenies vnu et id e p accns moue-
ri et quiescere t etia moueri cotrarijs motibus et
hoc si motu no e pfecte vnu et cotinu. Exem-
plu extra ppositu. vt aliquo cotingit existenter
in nauu quiescere fm se et tn moueri fm motuz
nauis. It e cotingit aliquo existente in nauu mo-
ueri cotrarijs motib. qz pr cu nauu descendere
et p motu ppriu ascendere cotra motu nauis.
Sile ddm e de aia existente in pte corpis ex qz
ptes aialis no sunt pfecte cotinue sic vna pars
pr moueri alia quiescere. et vna pars potest mo-
ueri sursum. alia vero deorsum.

Arguit Aia ronalis e diuisibilis vel indi-
uisibilis. qz vel e i corpe extensue vel no exten-
sue. si e i corpe extensue sic e diuisibilis. si non
extensue sic e indiuisibilis. Ddm qz est du-
plex extensio. qda e extensio qzitatina sicut al-
bedo extendit in pariete. et sic aia no e extensa
in corpe. qz tunc diuideret ad diuisionem corpis
Alia e extensio essentialis. et sic aia est extensa i
corpe. qz essentialiter informat qualibet parte
corpis. et non oportet qz sic extensum diuidat
ad diuisionem corporis diuisi.

Quod autē quib?

Hic pnter soluit primā qonē prius motam q
fuit. An vegetatiuū. sensitiuū. et intellectiuū
sunt ptes aie diuerse vel vna aia. Ddm qz
ista ia dicta scz vegetatiuū. sensitiuū. intellecti-
uū et motiuū capiunt duplr. Uno. put inueni-
tur i aialib segregatiu. et sic sūt diuerse anime
qd sic probat Aristo. qz qn inueniuntur in di-

ueris tunc penes istas aias sumit dña aialiu
sed dñe sumuntur ex forma substāiali. g in di-
ueris significat formas sbales. Alio accipiunt
fm qz inueniunt i vno t eodē. t sic no significat
diueras aias. qz tunc possibile esset diueras a-
nimas eē i eodē. sed significat diueras potēti-
as. Un pz qz i hoie no sūt diuerse aie. quis tñ
in vno hoie sint vegetatiuū. sensitiuū. intelle-
ctiuū et motiuū.

Querit Utz aia vegetatiua. sensitiua. t in-
tellectiua sit vna aia vel plures aie. Ddm qz
ista tria in vno numero sunt vna aia numero
sicut in hoie. Et hoc prz trib rōnib ducētib
ad impossibile t vna rōne oñsua. Prima rāto
stat in hoc. Si plures forme substāiales eēt
in vno subiecto id e materia: seqret qz vnu ens
in numero esset plura entia substāaliū. Sz se-
q̄la e impossibile. qz implicat cotradictionem
Seq̄la tñ prz. qz a forma substāali aliqd dē
simplicitatis cū ipa dat simplicit esse. Sz aia
est forma substāalis. g si sūt plures anime in
vno hoie sūt plura entia substāalia. Seda
rō sumit ex mō predicandi. Et stat in hoc. Si
aia sensitiua et intellectiua diuerse sūt aie tunc
ista ppositio hō e aial vel esset falsa vel p ac-
cidens. quoz vtrūqz e ptra intentōem Aristo.
sedo postero. Seq̄la pz. qz ois pdicatio q su-
mit ex diueris formis. vel e falsa si forme non
sunt subordinate. vt albu e dulce. ibi pdicatur
diuerse forme no subordinate. vl si forme sunt
subordinate e pdicatio p accns. vt superficies est
colorata. superficies eni subordinate coloru. qz co-
lor e in superficie. sicut in subiecto primo. Si er-
go ista ppō hō e aial sumit ex diueris formis
icqz a forma ronali et sensitiua no pr esse in pri-
mo mō p se. Tercia rō stat in hoc. qz si aia vege-
tatiua. sensitiua. t intellectiua essent diuerse aie
in vno hoie seqret qz opatōes facte ab vna aia
no ipeditēt opatōes factas ab alia aia. sz hoc
est falsum. ergo sūt vna aia. Maior prz. quia
qcnqz sunt simplr diuerse vnu no ipedit alterz
Minor pz. qz si opatio vni aie sit multū intē-
sa tunc ipedit opatio alterius aie. Cotingit eni
ex multū intēsa imaginatōe ipediti virtutem
intellectiua. cotingit etia ex intellectōe ipediti
opatōes sensitiuas. Rō oñsua stat in hoc. sic
se hz numer altior t supior ad numerū inferio-
re. ita se hz aia dignior ad minus dignā. sed sit
perior numerū includit inferiorē. g supior aia
includit inferiorē. sic intellectiua includit sensi-
tiua. et sensitiua vegetatiua. Maior patet. qz
spēs rez sumit ex aiaib. sicut ergo spēs rerū se
hnt vt numeri ita et aie. Et hoc e qd dicit infra

Aresto. q̄ sicut trigonū est in tetragano. i. figu-
ra triangularis in figura qua drangulari. ita ve-
getatiuū in sensitiuū. Minor p̄z exemplariū q̄
q̄ternariū includit ternariū virtute sic etiam
intellectiuū includit sensitiuū sicut infra pa-
bit manifestius.

Arguit Corruptibile et incorruptibile nō
sunt vnū numero. s̄z aia sensitiua et intellectua
sūt sicut corruptibile et incorruptibile. ḡ non
sunt idē nūero. Ddm q̄ si aia sensitiua ca-
piat̄ fm se et h̄z q̄ sepat̄ ab aia rōnali vt i bruto
sic est vez q̄ nō sunt idē nūero. sed differunt
sicut corruptibile et incorruptibile. sed si capia-
tur aia sensitiua fm q̄ cōiungit̄ aie rōnali sic
sunt idē numero. et sic aia sensitiua est incorru-
ptibilis. In hoie enī non est aia sensitiua fm
naturā ppriā sicut in bruto. sed solū fm substā-
tialē virtutē. Et p̄ hoc soluit̄ argumentū. Si
dicat̄ corruptibile et incorruptibile plus diffe-
runt q̄ genere. Uez est de genere phisico et ideo
illa autoritas non habet veritatē de animab̄
quia anime non habent materiā fm se.

Arguit In hoie sumit̄ gen̄ ab aia intelle-
ctiua. Jā idē nō p̄supponit̄ seipm. s̄z aia intelle-
ctiua p̄supponit̄ sensitiuā. ḡ nō sunt vna aia

Ddm q̄ idē capis̄ dupl̄. Vno fm idem et
fm eūdē gradū essendi. et sic idē nō p̄supponit̄
seipm. Alio accipit̄ idē fm diuersos gradus
p̄fectōnū. et sic idē bñ p̄supponit̄ seipm. qz idē
acceptū fm vnū gradū p̄supponit̄ seipm acce-
ptū fm aliū gradū. sic aia rōnalis fm q̄ h̄z i se
gradū sensitiuū p̄supponit̄ ab aia fm q̄ h̄z in
se gradū rōnalē. Sumitur ergo gen̄ in hoie et
dina ab eodē. qz ab aia rōnali fm tñ q̄ habet
in se alias aias. Et silr̄ dicēdū est de alijs generi-
bus subalternis. qz etiā oia alia genera p̄dica-
menti substātie sumunt̄ in hoie ab vna aia ac-
cepta fm diuersos gradus.

Arguit P̄dicata substātia sumunt̄ a for-
mis substātia lib̄. s̄z in hoie sūt plura p̄dicata
substātia. ḡ in hoie sunt plures forme sub-
stātiales. Ddm q̄ ista minor p̄ dupl̄ intel-
ligi s̄z q̄ de hoie p̄dicant̄ plures forme sbales.
Vno q̄ pluralitas significet pluralitatē realē
et sic ē falsa. qz p̄dicata sbalia nō dnt̄ realiter
abinuicē. Alio q̄ talis pluralitas significet
pluralitatē rōnis. et sic ē vera. Et p̄ hoc dicen-
dū est q̄ sicut in p̄dicatis est distinctio rōnis et
nō realis. ita etiā in formis substātia lib̄ ē di-
stinctio fm multos gradus. Unde eodē modo
debet argui in p̄dicatis sicut in formis. Et si di-
catur. de Sorte dicunt̄ diuersē forme sbales.
ergo in Sorte sūt diuersē forme sbales. Dd̄z

negādo p̄nam. qz diuersitas importat diuersi-
tatem realem que nō est in Sorte fm formas
substātiales.

Arguit Disticta p̄dicata substātia p̄dicā-
tur d̄ Sorte p̄cedēdū ē. ḡ i Sorte sūt distictē
forme sbales. etiā p̄cedēdū ē qz ille aie sunt di-
stincte p̄ multos ḡd̄ q̄ tñ grad̄ nō hnt̄ talē di-
uersitatē sed solū distinctōem rōnis rei rōnabi-
lis. Et nō distinguūt̄ fm distinctōem phisicā
cam sed loycam.

Queritur Uez i generatōe hois sint mlte
forme substātiales sibinnicē succedētes. Di-
cēdū q̄ sic. et hoc p̄z autoritate Aresto. in libro
de aialib̄ q̄ dic̄ q̄ embrio. i. fer̄ cōcept̄ in vte-
ro materno prio viuit vita plante. i. vita vege-
tatiua. deinde vita aialis. i. sensitiua. deinde vi-
ta intellectiua. S̄z vita vegetatiua ē ab aia ve-
geratiua. sensitiua ab aia sensitiua. et intelle-
ctiua ab aia intellectiua. ḡ i hoie sūt plures
anie sibinnicē succedentes. et sicut dictū ē ad-
ueniente aliorū forma inferior desinit esse.

Arguit Dis forma sbalis dat spēm. si ergo
forme ples succedūt in generatione hois. ergo
embrio ē diuersarū sp̄ez. Ddm q̄ q̄ncunq̄ i
motu cōtinuo acq̄rit̄ aliq̄ forma p̄ multas me-
dias formas. tūc denoiatio illi mobilis nō fit
a medijs formis sed ab vltia. Cur rō ē qz me-
die forme nō sūt pprie termini mot̄ s̄z sūt dese-
rētia subiectū ad principālē formā. Et fm hoc
dicat̄ cōmētator q̄ generatō hois ē translatio
a prima forma ad vltimā. Per hoc ḡ ddm ad
maiorē q̄ duplex ē forma sbalis. Quedā est q̄
pprie ē termin̄ mot̄ siue mutatiōis. et talis for-
ma sbalis dat spēm. Alia est forma sbalis q̄ est
via ad principālē terminū mot̄. et talis forma
nō dat spēm. et ideo dicat̄ semia non baulare
plantam s̄z hoiem. quia ille forme p̄cedentes i
materia non denoiant materiam.

Quoniamz ergo quo.

Postq̄ Aresto. declarauit maiorē principālis rō-
nis. i. q̄ aia ē id q̄ viuimus fm oēm ḡdū vite
Dic̄ p̄nter ponit̄ principālē demonstratōez p̄ quā
declarat̄ maior. Et stat i hoc demonstratō. Duo
rū qz vtroq̄ dicimur ēē v̄l opari id q̄ p̄mo di-
citur ēē l̄ opari h̄z se vt act̄ v̄l forma. et id q̄ se-
cūdario dicimur opari h̄z se vt materia. s̄z dici-
mur viuere aia primo et ex p̄nti corpe aiato. ḡ
aia ē act̄ et forma corpis aiati. Maiorē p̄bat
p̄ duplicē formā s̄z d̄ scia et sanitate. qz nos di-
citur scietes scia. et ē dicimur scietes aia scietē
Silr̄ dicimur sani sanitate et corpe scio s̄z po di-
citur sani sanitate et ex p̄nti corpe scio. Et silr̄ p̄

j. r.
 Dicimur scientes scientia. ergo scientia est forma et actus scientis. est enim scientia actus scientis / ci et non cuiuscumque. et sanitas est actus corporis sana bilis et non cuiuscumque. Et hoc ideo quod actus actiuorum sunt in patiente dispositio. i. forme sunt in suis propriis materijs. Ex quibus concludit diffinitionem anime que est minor principalis demonstrationis scilicet anima est id quo viuimus / sensimus mouemur et intelligimur primum. Et ex hoc sequitur quod anima est sicut forma et actus et corpus sicut subiectum.

Arguitur Non dicimur sani solum corpore. quia tunc homines infirmi essent sani. Nec dici mur scientes anima. quia tunc omnes pueri essent scientes quia habent animam. Dicitur quod corpus accipitur dupliciter. Primum secundum se. et sic non dici mur sani secundum corpus. Et similiter non dicimur scientes anima absolute accepta. Alio modo capitur corpus pro corpore sano. et sic tunc dicimur sani cor pore sano. Similiter dicendum est de anima. quod dicimur scientes anima sciente. sic etiam dicimur viuere anima et corpore non absolute sed corpore aiato. et ideo prima reuocatio vite est ab anima quare est actus corporis.

Tripliciter enim dicitur.

2. d. 2. 1. 1.
 Dicitur consequenter ostendit conclusionem prius dictam sequi ex premissis. fuit enim prius sic de monstratum. Si anima est id quo primo dici mur viuere. ergo anima est actus. probatur ergo illam conclusionem sic. quia vel anima est materia vel forma vel totum compositum. Sed anima non est mate ria vel totum compositum. ergo est forma et actus. Maior patet ex sufficienti diuisione. Minor probatur. quod tam corpus quam corpus aiatum sunt ea quibus secundario viuimus. Anima autem est id quo primo viuimus. et propter hoc inducit duo correlaria. Quorum primum est quod antiqui bene dixerunt animam non esse sine corpore. sic tamen quod non esset corpus sed actus alicuius corporis scilicet organici. Secundum quod anima non est in quolibet corpore. sed in corpore organico et disposito. Et in hoc sunt aliqui antiqui reprehendendi quod quibus dicebant animam non esse sine corpore non tamen aptabant animam ad corpus. quod non dixerunt in quali corpore haberet anima esse. Ideo sunt vere re phensibiles. et hoc patet sensu et ratione. quod vide mus quod quilibet anima non est in quocumque corpore sed in determinato corpore. Et ratione sic. quod actus viuiscuusque natus est fieri in propria materia. Et deinde recapitulatur quod anima est actus corporis habentis vitam in potentia.

Arguitur Anima rationalis est proprius actus

corporis humani et non manet in materia. quod proprius actus non est semper natus esse in mate ria. Dicendum quod Aristoteles in ista autoritate non dicit esse sed fieri sic quod sit sensus. Actus proprius semper natus est fieri in sua propria materia. Et tunc non habet exceptionem in anima rationali. quia ipsa nullo modo potest fieri extra materiam. Si enim fieret extra materiam non esset anima sed substancia separata. Secundo dicendum quod si ponatur in auto ritate esse sic quod sensus sit quod proprius actus natus est esse in sua materia. Tunc est verum quod anima materia est propria potentia anime quod contingit quando potest anima exercere suas operationes vitales per corpus et sic stat autoritas ista. quod actus semper manet in propria materia.

Queritur Utrum anima rationalis debeat esse in corpore corruptibili sicut in propria materia. Dicendum quod sic. et ratio est. quia anima debet esse in illo corpore pro quo potest recipere suas perfectiones scilicet scientias et virtutes. sed hoc non potest facere per corpus incorruptibile ergo. Maior patet quia deteriora sunt gratia meliorum. cum ergo anima est melior corpore oportet corpus esse tale quod ser uiret ad suas perfectiones. Minor patet. quod scientie acquiruntur in nobis per potentias sensiti uas sed fundamentum omnium sensuum est sensus ta ctus. ergo oportet in corpore anime rationalis esse sen sum tactus. Sed ubi est sensus tactus ibi est corruptibilitas. quia sicut patebit inferius sen sus tactus fit ex quadam medietate quattuor qualitatium. sed ubi cumque est talis medietas ibi est corruptibilitas.

Arguitur Ex hoc sequetur quod substantie se parate etiam viuuntur corporibus corruptibili bus. Sequela patet quod necesse est illas habere scientias. Dicendum est quod quibus necesse sit illas habere scientias et cognitiones rerum non ta men est necesse quod propter hoc viuuntur corpori. quia tales substantie habent cognitionem rerum per species a deo infusas et non per species acquiritas. sicut anima rationalis.

Arguitur Inter formam et materiam debet esse proportio. quia actus actiuorum sunt in patiente dispositio. sed anima rationalis est incorruptibilis ergo debet uniri corpori incorruptibili. Etiam dicitur in textu. actus proprius est in determinata ma teria. Dicendum quod est duplex dispositio in ma teria. Una est secundum quam materia est apta ipsi forme. Alia est que consequitur ex necessitate mate rie in qua est talis dispositio sicut patet exem plariter de terra in qua potest inueniri dispositio duplex. Quaedam est necessaria ferre ut attingat suum finem sicut quod terra sit ferrea. quia oportet quod

diuidat ligna. Alia est dispositio que sequit ad hoc qd terra sit ferrea et est qd contrahit rubiginem et hoc est pter intencione illi qui introducit forma ferrea. Sic in pposito duplex est dispositio in materia aie ronalis. Una est qd necessario est in corpore cui debz aia vniri. et illa dispositio est qd corp^o habeat sens^u sic pbatu est. Alia est i materia dispositio qd sequit ex necessitate illi^o materie. et sic oportz illa materia esse corruptibile qz in corpore incorruptibili no pot fudari sensus. Et qz corruptibilitas n e pncipalis intentio ab illo qui disponit materia p aia ronalis. s; corruptibilitas consequit illa dispositioem qd est pncipalis intentio ab agente. Tunc rident ad argumetu qd forma et materia debet pportinari qz ad illa dispositioem qua pncipalit intendit agens in materia. et illa no est corruptibilitas sed est qd corp^o habeat in se sens^u et fm hoc pportnatur aie. Si ergo sens^u possit esse in corpore incorruptibili tunc tali corpore deberet aia rationalis vniri.

Sedo pter dicit qd aia ronalis no est tm ronalis sed etia sensitua. qzuis ergo fm qd est ronalis no requirat corp^o corruptibile tm fm qd est sensitua qz necessario habz fundametu in corpore corruptibili.

Arguit. Aia ronalis inter ocs formas naturales est maxie immaterialis ergo debet vniri corpore celesti. Ddm qd aia ronalis capis duplicat. Uno mo fm potetias intellectias et sic est maxie imaterialis qz opa talium potetiaru sunt sine corpore. Alio mo accipit fm qd est sensitua et vegetatiua. et sic habet eadem conditioem cu alijs aiab^o. sicut ergo alie aie vegetatiua s; z sensitua sunt i corruptibili corpore sic etiam aia ronalis. Et ita hoc argumetu pcedit de anima que est tm intellectua sic est aia nobilis.

Arguitur. Anima est simplex. ergo dz vniri corpore simplici. et p ois vniret vni elementoru vel celo cu no sint plura corpora simplicia. Ddm qd qzuis sit simplex in essentia no hns ppositioem in materia et forma tm est multiplex in stute opatiua et p talem stute multiplice etia corruet ei corpus multiplex in pibus. Cui^o ratio est qz oz illas diuersas stutes aie exercere p diuersa organa. qz alia est ps p qua actus videdi exercetur qz audiendi.

Arguitur. Anima ronalis est pfectior alijs aiabus. ergo deberet vniri corpore habenti auxilia naturalia p que posset descendere seipsam. Dicendū qd ho accipitur dupli. Uno mo fm eius prima institutione s; in statu innocentie et sic homo non indiguisset auxilijs ad resistendu suis pstrarijs. quia nihil fuisset pstrarium homini qz diu seruaret rectitudine illius status. Alio mo

accipitur ho fm statu peccati et tunc etia satis pvidetur de auxilijs p h qd sibi pferunt ro p quaz p seipsum munire ptra impugnatione. Et qd animalia bruta no hnt ronelem qua se sic defendunt. ideo necesse fuit qd deus pvideret illis aia lib^o de auxilijs naturalibus.

Arguitur. Si corpus humanu est ppruū subiectu anime ronalis. ergo anima ronalis nu qd sepatur a corpore. Sequela pbat. qd ppruū act^o no sepatur ab eo cui^o est actus. Ddm qd corpus humanu accipitur dupli. Uno mo fm qd est debite pportnatur ipsi anime ronalis. et sic aia ronalis nunqz sepatur a corpore. Alio mo accipitur corp^o fm qd sit improporionatum ad animā ronalē. et sic anima pot separari a corpore. qd tunc corpus no est ppruū poia ipsius anime. Un p qd maior simpliciter est vera qd ppruū actus no sepatur a ppruū poia fm qd hmoi. id est qd diu manet propria poia tal actus.

Queritur que sit scda diffinitio aie. Ddm qd ista Anima est id quo primo viuim^o sentim^o mouemur et intelligim^o. Et est bn assignata. qd descriptio alicui^o rei ignote pot optime dari per proprias passiones vel opationes qbus duamur in noticiā ipsaz reru. cu ergo iste pncule. s. viuim^o sentim^o et sint ppruū opationes aie. s. diffinitio est bene data de aia.

Arguitur. Ista diffinitio uenit potetias anime. ergo no est bona diffinitio anime. probatur. qd poia vegetatiua viuimus. et potetia sensitua sentim^o. et potetia motiua mouemur et poia intellectiua intelligim^o. Ddm qd ista pncula primo capis dupli. Uno mo vt tm valet sicut proximu et sic est veru qd potetias pmo viuim^o sentim^o mouemur et intelligimus. Alio mo pmo tantu valet sicut pncipale. et sic uenit anime qd est id qd pncipalit viuim^o s; p animā vegetatiua. sentim^o p animā sensitua. et sic capitur primo in diffinitione ista. qzuis em potetia est proximu pncipiū viuēdi. i. opationū vitalū no tm e pncipiū pncipale.

Arguitur. Etia sic capiedo primo tm ista diffinitio uenit anime ronalis tm. qd illa est qd viuim^o sentim^o mouemur et intelligim^o. Dicendū qd iste pncule diffinitionis pnt capi dupliciter. Uno mo iunctim et sic solu ueniunt anime ronalis. qd illa iunctim est pncipiū viuēdi sentiendi mouēdi et intelligēdi. Alio mo accipiuntur iste pncule diuisim s; reddendo singula singulis. et sic ista diffinitio uenit omnibus animab^o. qd sub prima pncula s; viuimus intelligitur anima vegetatiua sub secūda s; sentim^o intelligitur anima sensitua. sub ter

cia scz mouemur intelligitur motina. sub vltia scz intelligim⁹ intelligit aia intellectina.

Queritur Quo ista scda diffinitio demonstret primam. Ddm q hoc mo. qa id qd e pncipiu quo primo viuim⁹ sentim⁹ mouemur z intelligim⁹ est actu s pncipus substantialis corpis phisici organici. Sed aia est hmoi g rē. Est at ista demonstratio qa. Cui⁹ rō est qa in ipsa pcedit ab effectu ad causam. talis aut demonstratio est qa sicut pz primo posterior. Sunt eniz moueri sentire intelligere effectus aie.

Queritur Que istaz diffinitionū sit materialis z que formalis Ddm q scda e formalis z prima materialis. qa in prima diffinitione ponit aliqd qd se hz ex pte materie scz corp⁹. sz in scda ponit aliquid quod se hz ex pte forme z nihil ponit qd spectat ad corp⁹ ouemeter. g pma diffinitio dicitur material. qa dat p materia. z scda dicit formalis qa dat p opationē z opatio est forma.

Arguitur. Diffinitio formalis demonstrat materialē a priori. z demonstratio ppter quid ergo scda diffinitio aie dz demonstrare primam a priori cū sit formalis Ddm ad primā pte assumpti q duplex est diffinitio formal. Una q est data p formā z illa hz demonstrare materialē a priori sicut ptingit in duab⁹ diffinitionib⁹ motus tertio phisicoz. quaz prima demonstrat scdam a priori. Alia est diffinitio formal q datur p effectū forme. z sic diffinitio formal demonstrat materialē a posteriori. z talis est scunda diffinitio aie. quia illa que ponunt in scunda diffinitione aie sunt effectus formarum qa viuere est effectus anime vegetatiue. z sentire est effectus anime sensitue. moueri est effectus anime motiue. z intelligere est effectus aie intellectiue. Est tñ p considerandū q aliqui volentes concordare duas opiniones adinuicē scz an prima diffinitio demonstret scdam a priori vel ecōtra ponit istā distinctionē. Quia iste pncipue in scunda diffinitione scz viuim⁹ sentim⁹ rē. pnt duplr capi. Uno mo put dicitur essentiam vitalem. sic q iste dictiones significant effect⁹ causē formale sicut dicit Aristo. postea q viuere in viuentibus est esse. z sic scda diffinitio a priori demonstrat primā. Alio mo accipiunt iste dictiones vt significant effectus aiaz sic q sit sensus Anima est id quo exercemus opa viuendi opa sentiendi rē. et tu ne prima demonstrat secundā a priori. et scda primā a posteriori. Sed ista cordia multipliciter reficit respiciendo oēs pncipulas Primo qz nō pnt ille pncipue capi fm q significant essentia s aiaz. qa quis inuenit vi

uere qngs accipi p essentia vite siue p anima. tñ nō pnt sic alie pncipue capi. scz q sentire lignificet essentia sensitua. et intelligere essentia intellectua. Secdo qa si admittat q ille pncipue sic capiant adhuc prima demonstrat scdam a priori. Circa qd sciendū q aia aduenēs corpis intelligitur primo informare corp⁹. z p infoz mationē dare esse vitale corpis. pntelligitur ei q aia sit in corpe anteqz intelligat aiam dare esse vitale. qa ergo prima diffinitio dat de aia fm q absolute inest corpis. secunda fm q dat esse vitale corpis. igitur adhuc prima diffinitio liget eam scde diffinitionis fm natura

Potentiarū autem

Postqz Aristo. determinauit de substantia aie ponendo duas diffinitōes eius. Hic iaz determinat de potentis anime siue de pncip⁹ anime. Cuius ordinis ratio est qa substantia natura liter pcedit accōis. sed potentie anime sunt accō dētia aie. ergo aia pcedit suas potias Prio g determinat de potentis aie in generali. Secdo in speciali descendit ad singulas ptes anime Ibi quare de alimento primo Circa primū enumerat potentias anime in genere Et circa h pmo ostendit quō differenter se hnt ad diuersa aia/ta. Secundo ostendit quō ille potentie se hnt Et dicit q quedā potentie anime insunt qbusdam animatis sicut brutis insunt vegetatiuū sensitiuū appetitiuū z motiuū fm locū Quibusdam autem animatis insunt omnes iste potentie sicut hominibus. Quibusdam vero inest solū vna ps anime scz vegetatiuum que est in plantis tñ Et enūmerat genera potentiarum dicens q potentie anime sunt vegetatiuū sensitiuū appetitiuum motiuū fm locum. et intellectiuū.

Inest autē plantis

Et quo prius dictū est q tñ qttuo: sūt grad⁹ vite. s. vegetatiuū. f. sitiuū. fm locū motiuū z intellectiuū. et h Ar. addidit appetitiuū Cui⁹ g Ar. h q quis appetitiuū sit genus potēte nō tñ e grad⁹ vite. Et h ont qz nō sepant abinuicē f. sitiuū et appetitiuū. Dictū autē e sup⁹ q grad⁹ vite e pncipiū viuēdi ab alijs sepabile. cū g f. sitiuū z appetitiuū nō sūt sepabilia sic faciunt vnū gradu. Dicit g Ar. quō differēt ista genera insunt diuersis aiatis. Dicit enī q in plantis est vegetatiuū. Animalib⁹ autē pfectis inē etiā f. sitiuū. Cui⁹ rō est qa spēs rerū hnt se sicut numeri sed in numeris pcedit ab imperfectioribus numeris ad pfectiores. ergo etiā dz sic pcedere

nō est gradus vite q̄ nō sepatur a sensitivo sic in textu pbatū est. Sed in intellectu oia illa inveniunt. Sed genera potentiarū distinguūt genes p̄pationē ad obiectū. vel ergo obiectum potentie est alqd̄ corpus iunctū aīe fm̄ locūz & p̄p̄n̄q̄tate. & sic est primū gen^o potentiarū scz vegetatiū. q̄a necesse est alimentū qd̄ ē obiectū potentiarū vegetatiuarū esse iunctū aīe & alito. Vel obiectū est sepatū fm̄ locū. & hoc cōtingit duplr̄. q̄a aīa duplr̄ se h̄z ad obiectū. q̄n̄z em̄ p̄ opationē aīe res tendunt in aīam. & q̄n̄z aīa tendit in res. Exemph̄ gr̄a. p̄ sensationē tendit sensibile in sensum. q̄a visio fit p̄ h̄ q̄ visibile recipit in visum. p̄ suam sp̄c̄m. vel ergo accipitur hoc obiectū fm̄ q̄ res tendit in aīam. Et h̄ duplr̄. q̄a vel talis res est sensibilis. & sic est genus sensitivū. vel talis res est vniuersalis & intellectualis. & sic est intellectiū. v̄l tale obiectū accipit fm̄ q̄ aīa tendit in res sicut in finē. & sic est appetitiū. vel aīa tendit in finē opis. sic est motiū. q̄a appetitus est respectu boni & bonuz et finis coincidunt. sed p̄ potentia motiua tendit aīa in aliqd̄ sicut in terminū opis. q̄a p̄ illā ueniunt ad aliqd̄ qd̄ ē termin^o appetitus

Queritur. Quare vocatur genera potētiaz. Dd̄m q̄ ideo dicunt̄ genera quia continent̄ sub se multas sp̄es potentiaz sicut gen^o vegetatiū continet sub se tres sp̄es. Sensitivum s̄o continet sub se nouē species. Intellectiū continet sub se duas Appetitiū aut̄ continet tres sp̄es

Arguit̄ Ergo motiū nō est gen^o quia nō continet sub se plures species pbat. Nā ideo dicit̄ aliqd̄ gen^o q̄a h̄z sub se plures species. Dd̄m q̄ motiua potentia est duplex. Quedā est motiua impatiua que scz impat motū. & talis pot̄a est diuisa in multas species. quia continet sub se intellectū voluntatē appetitū sensitivos et sensus interiores sicut infra patebit. Alia est potentia motiua localis executiua. & tunc est dd̄m q̄ sp̄es accipit̄ duplr̄. Uno mō p̄ reali natura specificā. & sic nō est distinctio specificā in illa potentia. quia sicut dicit̄ Aresto. iij. hui^o. q̄ diuersa organa nō diuersificant sp̄c̄ ipsam pot̄az motiua. Alio mō accipit̄ species p̄ speciali mō & sic potentia localiter motiua executiua est diuersaz speciez in diuersis aīalibus q̄a aliqua aīalia mouent̄ localiter reptando sicut sunt serpentes & vermes. et aliq̄ mouentur volādo sic aues. et aliq̄ ambulando sicut hoīes.

Querit̄ Que sit ratio ordinis istoz̄ generū potentiaz. Dd̄m q̄ genera potentiaz possunt duplr̄ ordinari. Uno mō fm̄ viā generationis fm̄ quā p̄ceditur ab imperfectis ad p̄fecta. et sic

vegetatiū est primū. deinde sensitivū tūc appetitiū. Deinde motiū fm̄ locū. et vltimo intellectiū. Alio mō p̄nt̄ ordinari fm̄ ordinē p̄fectionis & sic est oppositus ordo Istud aut̄ pot̄ esse manifestū p̄pando ista genera potentiarū ad aīata. q̄a vegetatiū inuenit̄ in imperfectioribus q̄ sensitivum. deinde appetitiū. deinde motiū fm̄ locū & tūc intellectiū

Arguitur Appetitiū etiā repitur in nō animatis. ergo nō est potētia aīe. Ans pbat. quia materia appetit̄ formā. p̄rio phisicorū. Dd̄m q̄ est duplex appetitus scz naturalis qui nihil aliud est q̄ inclinatio nature ad finē vel opationē et talis appetitus etiā est in nō animatis nec v̄l sic est potentia aīe. Alius est appetit^o aīalis qui sequit̄ cognitionem alicui^o appetibilis et talis solū inuenit̄ in aīalibus. et de tali appetitu hic loquit̄ Aresto. Appetitus em̄ sensitiv^o sequit̄ cognitionē sensitua. & intellectiū^o cognitionē intellectiua.

Queritur Utā plures sint potentie in aīa. Dd̄m q̄ sic. Et p̄cipue in aīa rōnali. Lm^o rō duplex est. Prima. aīa p̄cipue rōnalis est p̄fectissima inter inferiores creaturas. ergo d̄z h̄ie p̄fectissimas et plures opationes q̄a opatio est finis rei. et p̄fectior res h̄z p̄fectiorē finē. sed nō pot̄ habere multas opationes p̄fectas p̄ vnam potentiaz. q̄a diuersaz opationū sunt diuersa p̄ncipia. ergo ōz q̄ illas p̄fectas opationes habeat p̄ plures potentias. Lm^o rō est quia illa q̄ fiunt in superiorib^o p̄ pauca media. fiunt in inferiorib^o p̄ plura. Nō em̄ est ordinabilis ad eundem finē cū substantijs sepat̄is. sed illū finē habent substantie sepat̄e p̄ pauca & nō p̄ multa media sed inferiora sicut hō h̄nt̄ illū finē p̄ multa media. Secunda ratio stat in hoc quia homo est p̄positus et duplici natura scz corporali q̄ ad corpus & spiritali quo ad animā ergo etiā habebit duplicē potentia correspondentem illi duplici nature scz spiritali sicut est intellectus agens. possibilis & voluntas. Et alias potentias corporales sicut sunt vegetatiue et sensitivae. Et h̄ ideo quia naturaliter potentia sequit̄ naturam. sed in omni natura tria inueniunt̄. sc̄ esse posse et opari

Arguitur Anima rōnalis plus accedit ad dei similitudinē q̄ alie forme. sed in deo nō est potentia. ergo etiam ipsa aīa rōnalis nō habebit aliquā potentia ergo rē Dd̄m q̄ in aīa rōnali duo inueniunt̄ & fm̄ hoc duplici sumit̄. Uno mō quo ad p̄fectionē opationū. Et quo ad hoc aīa rōnalis magis accedit ad diuinā similitudinē. q̄ sic deus p̄fecte opatur ita etia p̄fecte

sunt operationes aie rationalis. Alio modo accipitur anima rationalis quod ad numerum potentiarum. et tunc non habet similitudinem cum deo quia in deo non est multitudo potentiarum sicut in anima rationali ea enim que fiunt per pauca in superioribus fiunt in inferioribus per multa.

Arguitur Anima est simplex in essentia. ergo etiam erit simplex in potentia et sic non erit multitudo eius potentie propria. probatur quia essentia et potentia debent proportionari. Dominum quod duplex est simplicitas. quedam est simplicitas per negationem perfectionis. et sic materia prima dicitur simplex quia ipsa non habet in se aliquam perfectionem et tale simplicitatem non habet anima. Alia est simplicitas per negationem compositionis. quia scilicet res in se non est composita. et sic solus deus est simplex. quod cum summa sua perfectione nullam habet compositionem. et sic etiam aliquo modo anima rationalis quod ad eius essentiam potest dici simplex quod scilicet non est composita ex materia et forma. est tamen multiplex in virtute operandi. et ideo requiritur ad tales operationes multitudo potentiarum.

Queritur Quot sint potentie anime rationalis coniuncte corpori. Dominum quod decem et octo quarum potentiarum ipsa anima est principium quibus non completum scilicet tres potentie anime vegetative videlicet nutritiva augmentativa et generativa. et quinque potentie sensitive exteriores. scilicet visus auditus olfactus gustus et tactus. Et sunt quatuor sensus interiores scilicet sensus communis qui locatur superextremum oculi. Et sensus imaginativa qui locatur supra sinistram oculum. Et virtus cogitativa qui locatur in superioribus parte capitis scilicet in cacumine. Et memorativa que locatur in posterioribus parte capitis. Et sunt duo appetitus sensitivi scilicet irascibilis et concupiscibilis. Concupiscibilis est qui coniungitur sensui communis. Et irascibilis qui coniungitur virtuti cogitative sic patet in hiis. Item in perfectis animalibus est una potentia localiter motiva per quam animal requirit motum. et illa est originaliter in corde secundum quod ei coniungitur alia membra. In quantum autem anima est intellectiva habet tres potentias scilicet intellectum agentem possibilem et volentem. Et separata anima a corpore iste potentie non manent actualiter. quod sunt in anima et in corpore simul.

Queritur. Utque potentie anime distinguantur ab anima. Dominum quod sic. Et probatur triplici ratione. Prima stat in hoc. Illa distinguuntur realiter que distinguuntur predicamentaliter cum distinctio predicamentalis sit realis. Sed anima et sue potentie distinguuntur predicamentaliter. Est enim reductiva in predicamento subiecti. Sed potentie anime sunt in secunda specie quantitates. Circa maiorem sciendum quod dupliciter pertingit locum de distinctione reali. Uno modo sic. quod

illa que distinguuntur loco et subiecto que scilicet sunt ab invicem separati distinguuntur realiter. Et sic layci loquuntur de distinctione reali et cum eis concordat aliqui moderni. Et sic est verum quod predicamenta non distinguuntur realiter. quod non sunt forme realiter ab invicem diverse cum necessario accidens sit in subiecto. Alio modo accipitur distinctio realiter secundum quod essentia rei dicitur res. Et sic illa distinctio dicitur realis que est essentialis. Illa ergo que habent diversas essentias etiam si non possunt ab invicem separari distinguuntur realiter. et sic philosophi loquuntur de distinctione reali cum dicunt quod predicamenta distinguuntur realiter. Secunda ratio stat in hoc. Actus et potentia dividuntur quolibet generis entis secundum Aristotem. ix. metaphysice. et accipitur Aristotelem. ibi genus secundum quod genus subiecti distinguitur contra genus accidentis ut sit sensus actus et potentia sunt eiusdem generis. id est si actus alius potentie sit de genere subiecti tunc etiam illa potentia erit de genere subiecti. ut patet de materia et forma. quia forma est in predicamento subiecti etiam materia est in predicamento subiecti. que est potentia eius.

Et quo sic arguitur. Operatio potentie est de predicamento actionis sicut videre et audire. cum ergo actus et potentie sunt de eodem genere. et etiam quod potentia sit de aliquo genere accidentis. Et sic necesse est dicere quod potentia sit de genere quantitates. Non ergo potest dici quod sit de genere substantie sic quod anima sit sua potentia. Tertia ratio stat in hoc. si anima sit sua potentia sequeretur quod anima semper esset in exercitio sue operationis. Sed quod est falsum. quia anima non semper videt nec semper audit. probatur tamen sic. quia si anima esset sua potentia tunc esset immediatum principium sue operationis sicut nunc est immediatum principium dandi esse vitale. sicut ergo anima semper daret esse vitale. ita si anima esset sua potentia semper daret operationem vitalem. et sic semper esset in exercitio operandi.

Arguitur Augustinus. dicit quod mens noticia et amor sunt substantialiter in anima. sed ista significat potentias. ergo videtur quod anima sit sua potentia. Dominum quod ista locutio potest dupliciter intelligi. Uno modo quod sit locutio essentialis sic quod significetur quod mens noticia et amor sunt substantialiter ipsa anima. et sic locutio est falsa. Alio modo potest intelligi hec locutio ut sit obiectiva. ut sit sensus. mens noticia et amor habent substantiam anime per obiectum et sic loquitur Augustinus quia vult per istam locutionem quod in anima nostra est imago trinitatis. quia sicut una anima cognoscit per tres vires sic una essentia est in tribus personis. Vult ergo quod ipsa mens sive anima per memoriam et animam. noticia cognoscit animam. amore amat animam. sic quod una substantia memoriam tenet quo ad mentem. Notat quo ad noticia. amat quo ad amorem. Secundo potest dici quod ista predicatio est tota.

potestati in suis partibus Circa quod sciendum qd totum vniuersale inest cuiuslibet sue pte fm essentia r pteem sicut al hoi. et io pr h totu simpliciter pdicari de suis pteb⁹ diuisim sup⁹ Aliud est totu integrale sicut dom⁹ et hoc nec inest pteibus fm essentia nec fm pteem. et ideo tale totu nullo mo pr pdicari de suis pteb⁹ sum pte diuisim. Ita em est mala pdicatio lapis est dom⁹. lignu est dom⁹. Sed totu pteiuu in est cuiuslibet pte fm essentia r no fm pteem. r io h pr pdicari de suis pteb⁹ diuictim acceptis vt sicut pot dici calidu leue lucidu sunt vn⁹ ignis Sic etiā pr dici q mens noticia et amor sunt substantialiter anima. Et tñ sicut caliduz leue lucidu distinguunt ab igne realiter. sic etiā iste poñe distinguunt realt ab anima.

Arguit Matera pma est sua potentia r talis no distinguit realit a materia. ergo anima est sua poña pna tener p sile Ddm q n e sile quia non est inconueniens q aliqua res sit sua potētia passiuā cā passio pot fieri p essentia rei r no p poñam supadditā Sed no pot aliquid esse sua poña actiuā qles sūt potētie aie q sunt admin⁹ actiue postq̄ receperit spēs sicut visus postq̄ recepit spēs visibiles tñc vider. Ratio ist⁹ diuersitatis est qā sicut dictū est q actus r poña sunt eiusdē generis. cū ergo forma subal q est act⁹ materie pime sit de genere substantie necesse est dicere q poña illi⁹ act⁹ scz materie p me etiam sit de pdicamento sube. et sic nihil ad dit poña materie sup⁹ materia realiter sic poña aie sup⁹ anima

Ar. forma accidentā agit p eētia suā q etiā forma substantā. Anis pz de calore q imediate agit in aquā qā nisi sic esset pcessus in infinitū Ddm q ista ppositio non est vera q forma accidentālis agit p suā eētia. qā talia accidentia no sūt ea q agūt sed quib⁹ aliq agūt. r sic ignis agit in aquā p calore sicut p primā pncipiū no tñ calor agit Cui⁹ ratio est qā cū opari seq⁹ tur esse eo mo puenit alicui opari quo mo puenit sibi esse Sed iste forme accidentāles p se no hnt esse. r sic no pceditur q forme accidentāles agūt p suā essentia. Et si tunc replicetur. si deus crearet calorē extra substantiā tñc talis calor ageret p suā essentia. Rñdet duplr. Uno mo sup⁹ posito q deus crearet talē calorē pter subiectum tñc daret sibi talē actionē pter subiectū. Secundo pr dici q no est possibile talē formā creari extra substantiā. qā creatio terminat ad esse subsistēs. Sed calor creat⁹ extra substantiam no esset subsistēs. q no esset creabilis. qā eē subsistentie caloris est esse in subiecto. cū q no hret

subiectū tñc eēt subsistens. r no subsistens qd implicat Nec est sile de accidente sine subiecto subsistēte. postq̄ p nafaz pductū ē qz pr pseruari sine pncipali subiecto. h tñ tal qūtas no eēt nafalr absqz qnitate q supplet ibi vicē sbiecti

Ar. Aug⁹. dicit q poñe aie no sūt in aia sic accūs q sic suba in eo cui⁹ est substantia. Ddm q duplex est accidēs scz cōe r pprū Jā fm est q poñe aie no sunt in aia sicut accidēs cōe. sed sicut accidēs pprū qā ipe poñe sūnt ex eētia lib⁹ pncipijs aie qd est pprū accidēb⁹ pps Alcia at cōia sūnt ex pncipijs individualib⁹.

Ar. Accūs no extendit se vltra suū subiectū sed poñe aie extendūt se vltra suū subiectū ergo no sunt accidentia. Dicendū est ad maiorem q accidēs no extendi vltra suū subiectū pr intelligi duplr. Uno mo subiectiue et sic est verū q accūs no pot eē subiectiue nisi in suo pprio subiecto Alio mo pot intelligi effectiue vl obiectiue. r sic est falsū qā accūs extendit se effectiue vltra suū subiectū. sicut calor ignis agit vltra suū subiectum scz in aquam. sic etiam obiectiue potest accūs vltra suū subiectum agere qz visus potest obiectiue tendere in colores extra se existentem

Arguitur. Forma simplex subiectum esse non potest. sed anima est forma simplex ergo non est subiectum accidentium. Dicendum q maior est vera de forma simpliciter simplici que nullam admittit compositionē sicut est essentia diuina. sed aia n e forma simplr simplex sed est simplex qā non est composita ex materia et forma io pot haberi in se accūa etiam ab ipsa realiter distincta.

Arguitur. Sensibile et rationale sunt differentie anime. ergo significant substantiaz anime sed sensibile sumitur ex sensu. ergo sensus ē substantia anime r p pns no est potentia. Dicendū q sensibile capit duplr. Uno mo fm ei⁹ pprū significationē. r sic sensibile significat ali qd ppositū ex corpe sensitino r aima sensitina. r illo mo sensibile est dñā pstitutā animal⁹ et sic significat idē realiter cū aiali. Alio mo capitur sensibile prout sensibile significat habere sensum. et sic sensibile est accidēs et non differētia. quia sensus est qualitas extra essentiam animalis.

Queritur Utruz potentie anime sint in anima ut in subiecto. Dicendum q quedaz potentie anime sicut intellectiue sunt in anima sicut in subiecto. Sed alie potentie sunt in anima r corpe simul Cui⁹ rō naturalit⁹ pr sic sumi qā semp eiusdē est potentia cui⁹ est opatio. sic

patz p Aresto. in libro de somno z vigilia. Ille enim potencie sunt potencie aie tm qz opationes tm sunt p aiam. sz ille potencie sunt aie et corpis quaz opationes sunt p aiam et corp^o sil. sz manifestu e q opationes intellectiue sunt p aiam tm opationes aut sensitiue z vegetatiue sunt per aiam et corp^o sil. ergo etia potencie vegetatiue z sensitiue sunt in anima et corpe simul.

Arguit Videtur q sunt aliq potencie corpis tm pbat. qz sic aia e tm subiectu potenciaz ipi ritualiu. ita corp^o crit tm subiectu potenciaz corporalium. zia tenet a sil. Ddm q no est sil. qz no eqliter se hz corp^o ad potencias sic aia. qz aia e principiu oim potenciaz etia corporalium qzuis no copletu subiectu. sz corp^o no e principiu oim potenciaz. z sic no e aliq potencia i corpe tm. Lm^o ro e. qz potencie q ponit i aia sunt potencie actiue. sed actio est a forma. ergo etiam a forma sunt potencie potius qz a materia. Et ideo nulla e potentia q tm corpi conuenit.

Arguit Aug^o. dicit q aia quedam sentit sine corpe. qz aia hz aliquo sensu sine corpe. Dd^o qz aiam sentire sine corpe pt duplici intelligi. Uno^o obiectiue. z sic e vez q aia quedam sentit que no sunt in corpe ipius aiati. sicut qn ouis sentit inimiciam lupi. qda tm sentit cu corpe sic sentit aliquis vulnus. vel dolor in corpe proprio. Alio^o intelligit q aia sentit sine corpe subiectiue. z sic est simplicif falsum. qz oportet sensum organu et sensitiua opatione semp esse in corpe sicut in subiecto.

Arguit Accidētia dnt esse pporcionata suo subiecto. sed potencie aie no sunt pporcionate aie ergo no sunt accia ipius aie. Dd^o noz pbat. qz in aia ronali qngz e potencia auditua sicut i surdo. Etia in ceco no e potentia visua. Ddm qz potencie aie capiunt duplicif. Uno^o generalif et sic couertunt cu aia et sunt pprie passiones aie in generali. Alio^o accipiunt pculatim. z sic non oportet qz adequent aiabus. Exempli gra Aie vegetatiue pporcionant potentia nutritiua. augmentatiua. et generatiua. z ille potencie pporcionant aie vegetatiue fm qz hmōi. Silt sensus in coi pporcionant aie sensitiue z no ille sensus vel iste. et ideo oēs sensus sunt in ania sensitiua pfecti aialis si no sit defect^o ex pte corporis. qz aut pfectu aial qngz no hz visum non puenit ex defectu aie sz ex defectu organi corporal.

Querit Utrū potencie aie fluant ab ipa anima. Ddm qz oēs potencie aie fluant ab ipa aia sicut a principio effectiua. sicut inferus patet. sed intellectiue potencie fluant ab ipa aia ronali sicut a completo subiecto. et vegetatiue

et sensitiue fluant ab anima sicut a principali subiecto. Lm^o ratio est. quia principiu in vno quoqz genere est causa illoz que sub tali genere continent. Sed aia e prior fm natura suis potentijs. qz omne subiectu forme accidentalis e prius naturaliter in actu p forma substantialē aqz sibi pt inesse accis. fm qz tale subiectu est in actu substantiali. sic est principiu pfluētū accidentis si ipm accis sit intrinsecum subiecto id est ortum ex natura subiecti. Si at accis sit ab extrinseco inductu tunc subiectu e susceptiu talis accidentis sed no pductiu. z sic est principiu subiectiu sed no effectiuum.

Arguit Ab vno non pnt fluere plura. sz aia est vnu qddam ergo non hz plures potencias. Ddm qz dupliciter est aliquid vnu. Uno^o substantia et virtute simul z ab illo no pcedunt plura. Alio^o mo aliqd e vnu in substantia multiplex tm in virtute et ab illo possunt plura pcedere fm aliquo ordine. sic aut est de ipa ania. qz aia est multiplex in virtute et ideo pcedunt ab ipa multe potencie fm quendam ordinem.

Arguit Aia est subiectu potenciaz ergo no est principiu neqz causa efficiēs. qz materia et efficiēs no coincidunt Ddm qz materia ex qua no coincidit cu efficiente sed bene materia in qua. Et ro e qz materia ex qua fm qz hmōi e pura potencia. efficiēs aut scdm qz hmōi est in actu sed implicat aliqd esse in potencia et i actu. sed materia in q e etia in actu. ergo illa pt esse h mul efficiēs et materia. sic aut est de aia. qz aia est materia in qua id est subiectum potentiarum. ex quo ptez qz aia est principiu potentiaru in triplici genere eae scz efficiēs materialis et snalis. qz ania pfecti p potencias. et sic pfectio q est i potenty ordinat ad aiam sicut ad finem Est tm consideradu q efficiētia q aia efficit potencias no e p trāsmutatōem sz p simplicē emanationem.

Manifestum autēz

Postqz Aresto. posuit diffinitōes aie ienumerādo ptes aie. i. potencias in generali. hic pnter ondit qno se habeat cōis diffinitio aie assignata ad ptes aie in speciali. Et dicit qz quis sūt multe ptes aie sicut dicit^o est. tm manifestu erit ex infra dicendis qz vna erit diffinitio aie sicut et figure. qz sicut figura no est pter illā et illam figurā. ita etia nec erit vna cōis diffinitio aie q no conueniat singulis aiabus. Circa qd scie dū qz Plato posuit ydeas vles in singulis reb^o non se hntib^o pnter. z in illis reb^o quaz vltia cōstituit ex priori sicut sūt numeri et figure. cō

ponit enim posteriori numero et priori numero et posteriori figura et priori figura. in illis ergo que se habent inter se non ponit Plato ydeas. Cuius ratio est quod ydeas ad hoc ponit que sunt esse illarum rerum que sunt de nouo. sed in illis que se habent inter priorem et posteriori. sicut binarius est causa ternarii et ternarius est causa quaternarii. et ideo non oportet ibi ponere eandem ydeam ad causam dum spiritum sic in alijs. Vult ergo Aresto. in textu que sicut secundum Platone non est dabilis aliqua diffinitio figure que conueniat ydeas cum ydea non sit in illis ita non est danda aliqua diffinitio corporis anime que conueniat ydeas anime et non particularibus animabus. Est tamen verum que sicut in diffinitio figurarum primo datur una corporis diffinitio que conuenit singulis figuris. Ita etiam est danda una corporis diffinitio anime que conuenit singulis animabus. Secundo sicut preter eandem diffinitioem figure dantur singule diffinitiones de singulis figuris. Ita etiam sunt dande singule diffinitiones de singulis animabus. Et sic est in oibus illis que habent se inter se. que sunt partes animarum et figurarum se habeant inter se. sic probat quod illa se habent inter se quorum posteriori est in prioribus sed sic est de singulis animabus. Maior patet ex ratione illa que est in potentia includitur in eo que est in actu. scilicet posteriori et perfectiori anime sine figura se habet. ut aliquid in actu. ergo includit in se prioris que habet se ut aliquid in potentia. Ex quo concludit Aresto. quod sicut trigonum est in tetragono. id est triangulum in quadrangulo. ita vegetatiuum est sensitiuum. Arguitur Si vegetatiuum est sensitiuum. ergo plures anime erunt in uno corpore que est inconueniens.

Dominus quod in uno composito non sunt plures anime actuales sed est una actualis et alie virtuales ut in homine est tantum anima rationalis actualiter. sed in eo sunt etiam vegetatiua et sensitua virtualiter. Sed contra hoc arguitur. homo denotatur substantialiter ab anima vegetatiua et sensitua. ergo anima vegetatiua et sensitua sunt in homine substantialiter. Dominus quod dupliciter aliquid est substantialiter in alio. Uno substantialiter actualiter. id est secundum proprium actum. et sic anima vegetatiua et sensitua non sunt in homine. quia sunt ibi sub actu anime rationalis. Alio aliquid est in alio substantialiter virtualiter. et sic etiam anima vegetatiua et sensitua sunt substantialiter in homine. Sunt autem ille anime in homine non sub proprijs substantijs sed sub substantia anime rationalis. Et ideo dicuntur esse substantialiter virtualiter in anima rationali. Simile est in figuris. quia in superiori figura et perfectiori est inferiori et imperfectiori figura non actualiter. quia tunc una figura esset diuersarum specierum sed substantialiter virtualiter et non solum virtualiter accidentaliter sic dicitur

animus quod ignis per calorem est in aqua virtualiter. non virtualiter substantialiter. sed virtualiter accidentaliter.

Queritur Utrum adueniente anima rationali anima sensitua corrumpatur. Dominus quod non proprie corrumpitur. Uides tamen que sic. Illud corrumpitur que non manet. sed adueniente anima rationali anima sensitua non manet. ergo tamen. Dominus quod hoc proprie corrumpitur quod non manet substantialiter. quibus ergo anima sensitua non manet substantialiter actualiter. tamen manet substantialiter virtualiter. ergo non dicitur corrumpi. Et sic est de elementis in mixto. de quibus dicit Aresto. in primo de generatione. que non manet neque corrumpitur sed saluat virtus eorum scilicet substantialis.

Quare et secundum

Hic quod Aresto dicit quod preter eandem diffinitioem anime etiam oportet dare particulares diffinitiones de singulis animabus. Id hoc ipsum concludit correlatiue dicens quod oportet quod sit vniuersalis rei anime. scilicet anima plante hois et bestie. Circa quod sciendum quod dupliciter contingit descendere determinando de singulis animabus. Uno manendo in genere vegetatiuo. sensitiuo. motiuo. et intellectu. Et sic descendit Aresto. in hoc libro de anima ad tractandum de singulis animabus. Alio contingit descendere etiam ad particulares species animarum secundum animam vegetatiua. sensitua. et intellectu. et sic de anima bus determinat in libro de animalibus vegetabilibus et plantis. Et per hoc intelligitur prius textus. Quia Aresto. in hoc libro non vult inquirere que sit anima hois plante et bestie. sed hoc facit in libro de animalibus et plantis.

Propter quod autem.

Hic ostendit quod restat determinandum. Et dicit quod declarandum est quare sensitiuum non est sine vegetatiuo et tamen contra ut in plantis. Deinde querendum est quare anima non potest esse sine tactu. et tamen tactus potest esse sine animalibus sensitibus. sunt enim animalia multa que neque habent visum. neque auditum sic animalia affixa petris et etiam animalia que mouentur secundum locum. In perfectissimis igitur animalibus est vltimum et minimum quod est rationatiuum sicut in homine vel in alijs corporalibus etiam est rationatiuum. sic in corporalibus celestibus. non tamen in oibus animalibus est rationatiuum. quia quedam animalia viuunt solum imaginatiue. id est fantasia. oportet igitur inquiri de vnoquoque specialiter. Et hoc ideo. quia si indistincte de istis determinaret tunc esset doctrina confusa. Illa enim possunt faciliter teneri que distincte et per ordinem traduntur.

Queritur Quare in quibusdam animalibus reperitur vegetatiuum ablatum sensitiuo. Dominus quod ideo quod

anima pad... vegetatiuum... bu (da ma... sensitiuum... ordinata... talibus... Querit... aly scilicet... no poster... en cognos... mal habere... nutrimen... aial no post... suo no sunt... ne esse... quare natu... nutrimen... sus ob' p... Querit... etiam in... va gen... hctonia... m... ex tribu... bz mu... qz no diuidi... Sit en... in sensitiua... vegetatiua... subiecta... ani sola... est rocinati... ualiter i... si est aliq... possit' celestib... his scilicet... ctua per...

natura, pcedit ab imperfecto ad perfectum. cum ergo vegetatiuū sit imperfectius sensitivo dicitur in quibusdam inueniri vegetatiuū absque sensitivo. et sensitiuū absque motu. quod quod secundum naturam sunt ordinata sunt. sicut dicitur viii. philo. 8. in naturalibus pcedere ordinate ab imperfectis ad perfecta.

Quæritur Quare tactus inuenitur in animalibus et non alij sensus. **Respondetur** quod ideo. quod sine tactu animal non posset diu permanere in esse quod sic patet. quod per tactum cognoscit deum in nutrimento. nisi ergo animal haberet tactum statim congereret animal aliquod nutrimentum quod esset corruptiuum animalis. ideo animal non posset consistere sine tactu. Alii autem sensus non sunt necessarij animalibus secundum quod animal sed delectatione esse. Sunt enim animalia quodammodo necessaria habent querere nutrimentum in distantia. quod scilicet non habent nutrimentum coniunctum. et talia etiam habent alios sensus quibus percipiunt nutrimentum in aliqua distantia.

Quæritur Quare intellectiuū vocatur vltimū et minimū in textu. **Respondetur** quod dicitur vltimū secundum viam generationis. et ideo est perfectissimū. quod via perfectionis includit omnia alia. Sed vocatur minimū ex tribus. Primo quod est imateriale. et ergo habet minimum de compositione. Secundo vocatur minimū quod non dividit in totas potentias sicut sensitiuū. Sunt enim in anima intellectiua tres potentie scilicet in sensitiva animalis perfecti sunt nouē sensus et duo appetitus. Tercio dicitur minimū per comparationem ad subiectum. quod intellectiuū inuenitur in paucioribus subiectis quod sensitiuū vel vegetatiuū. Inuenitur enim solum in hominibus loquendo de intellectu quod est rationatiuū. quod enim Aristoteles loquitur conditio naturaliter in textu. quod rationatiuū inest hominibus. et etiam si est aliquod corporaliū cui inest rationatiuū. sicut corporibus celestibus. secundum veritatem tamen anima corporis celestis scilicet anima nobilis non est rationatiua sed intellectiua per simplicem intuitum.

Necessarium est autem

Postquam Aristoteles dixit quod de partibus anime sit determinandum sic non sit danda una conditio diffinitio de anima. Jam prius ostendit quo ordine determinandum sit de partibus anime dicens quod ille qui vult facere presentationem. id est perfectam inquisitionem de his partibus. debet primo cognoscere quod sit unaqueque pars. et post hoc debet determinare de habitibus. id est de illis que consequuntur ipsas partes. sicut sunt accidentia potentiarum siue partium. Et superposito quod primo debeat determinare de potentijs quo ad quid est. tunc ante quiditate oportet adhuc determinare de aliquibus scilicet de actibus. Cum ratio ponit. quod actus et operationes potentiarum sunt priores ipsis potentijs secundum rationem. id est secundum diffinitiuam cognitionem. quia scilicet potest

tie diffinitiuam per actus. cum ergo partes diffinitionis cognoscant prius ipso diffinito. ergo etiam oportet prius determinare de operationibus quod de potentijs. Et si de operationibus est de terminandum prius quod de quiditate potentiarum tunc oportet adhuc de aliquo prius determinare quod de operationibus. quia de obiectis que sunt adhuc priora ipsis operationibus cum obiecta etiam diffiniant operationes. Arguendo ergo de primo ad vltimū iste est ordo determinandi de partibus anime. prius enim debet determinare de obiectis. quia obiecta diffiniunt actus. Deinde de operationibus. quia operationes diffiniunt potentias. Deinde de potentijs. et vltio de accidentibus potentiarum. Ex quo inferunt Aristoteles. correlari quod oportet primo determinare de alimento quod est obiectum partis vegetatiue. Deinde de sensibili quod est obiectum partis sensitivæ. Deinde de intelligibili quod est obiectum partis intellectivæ.

Quæritur Vtrum potentie anime distinguantur per actus et obiecta. **Respondetur** quod potentie immediate distinguuntur per actus. et actus vltimus per obiecta sicut dictum est. Quod probatur autoritate et ratione. Autoritate Aristoteles. in hoc libro quod supra dixit quod quia sentire et opinari sunt diuersa etiam sensitiuū et opinatiuū sunt diuersa. Ex quo datur intelligi manifeste quod potentia sensitiva et intellectiva distinguuntur per actus. Ratione autem potest sic declarari. Primo quod distinguuntur potentie per actus. quod vniuersum quod distinguuntur per hoc quod habet diffinitum. quia diffinitio est principium distinguendi a quolibet alio. Sed potentie diffiniuntur per actus. ergo distinguuntur per actus. Minor patet. quia vniuersum quod diffinitum secundum quod est in actu. sed potentia est in actu per operationes. ergo habet diffiniri per operationes. Ratio secundi est scilicet quod actus distinguuntur per obiecta. quia omnis actio habet suam distinctionem a principio aut a termino. sic enim dicitur domesticatio et albefactio. quod domesticatio est a domesticante sicut a principio ad domum sicut ad terminum. Sed albefactio est ab albefacere ad album. Sed obiecta sunt vel termini vel principia potentiarum. ergo actus distinguuntur per obiecta. Circa minorem sciendum est quod sunt duplices potentie anime. Quædam sunt potentie actiue sic sunt potentie anime vegetatiue. Et dicuntur actiue quod agunt in obiecta sic potentia nutritiua agit in alimentum transfundendo ipsum. Aliæ sunt potentie passivæ quod sunt receptivæ quod scilicet in se recipiunt obiectum. sic potentia visiva recipit in se colorem secundum similitudinem. Est ergo ista differentia in istis potentijs. quod obiectum potentie passivæ est principium actus. sic color est principium visio-

Respondeo ad.

his. Ex hoc eni fit visio q color mouet visu. sed in potentis actus obiectu est terminus actio. nis sine finis. vt obiectu potencie nutritiue e ali mentu fm q est potentia aiatur. sed ipa poten tia nutritiua ad hoc opaf vt obtineat nutrimē tum aiatur. Tūc eni cessat nutritio qn alimē tum est aggeneratū alito. Ex quo pz q obiectu non est principiu potencie fm natura sed fm q in potentia e aliqua operatio. Exempla gra Lo lor: nō ē principiu potencie visive fm q hmoi sed ē principiu potencie visive fm q ipa poten tia est visio. et ideo qzuis potentia videndi po test esse absq obiecto nō tū opatio visus.

Arguit Unū hz tm vnā distinctionē. ergo potencie nō debent distingui per actus et obie cta. Dōm q immediata distinctio alicui rei ē tm p vnū. sed mediata distinctio p esse p plura. sic ergo imediate distinguunt potencie per actus et mediantib actibus distinguuntur vltterius p obiecta. sicut homo distinguitur ab alino imediate per rōnale. sed mediate p nō sibi le distinguat ab ipo

Arguit Si distinguerent potencie p obie cta et act sequeret q sensus visus esset duo sen sus. Sequa pbaf. qz hz duo obiecta. qz sensus visus est albi et nigr. Dōm q duplex est ob iectū alicui potencie scz p se et p accns. Obie ctū p se alicui potencie ē qd adequate se habet ad potentia. sic q nec excedit nec excedit a potē tia. p oppositū dā obiectum p accns qd excedit vel excedit a potētia. Exēplū primi. vt color p se est obiectū visus. credendo colorē ad lume qz tūc omne qd videt ē color. et ois color ē visi bilis. Albus eni color nō ē adequatū obiectū visus. qz qnqz visus percipit colorē nigrū. Per hoc ergo dōm ē q qlibet potentia habet tm v nū obiectū p se et a tali obiecto p se specificatur potentia qzuis habeat multa obiecta p accns. ab illis eni nō sumit species potencie. qz obie cta hnt se in potentis silt sicut differētie i sub stantijs sed nō est incōueniens vnā substantiā habere vnā dñam p se sicut aial sensibile. sed hre multas p accns scz albū nigrū sanuz et egū.

Arguit Cōtraria maxime distāt. ergo illoz nō erit vna potentia. et p cōsequēs nō pnt ca dere sub vna potentia. Dōm q potentia nō respicit p se vnā prem cōtrarioz. qz si sic tūc al terū cōtrarioz spectaret ad aliā potētiā sed po tentia respicit duo cōtraria sub aliqua cōmu ni rōne sicut visus respicit album et nigrū sub rōne coloris. p hoc ergo dicendū ē ad argumen tū q qzuis cōtraria maxime distāt in ordine ad subiectum in quo sunt. qz nō possunt esse in vno subiecto. nō tū maxime distāt quo ad po

tentiā cognitiuā. qz pnt p vnā potentia cogno sci. accipiendo eni duo cōtraria. put referuntur ad sensum sic non hnt cōtrarietatem sicut spe cies albi et nigrī nō sunt cōtrarie. qz pnt simul esse i vno medio et i vno organo. sed nō in vno subiecto. Et si accipiant cōtraria quo ad poten tiā intellectuā tūc nō solū non sunt cōtraria sed vnū ē pncipiū cognitionis alterius. qz di cit Aresto. vi. topicōz. tūc distinctio vni cō trarij est bene posita qn ex illa distinctioe p al terū cognosci. et ideo puz q nō maxime distāt quo ad sensum. sūt quo ad intellectum.

Arguit Illud nō distinguit alterū qd ē po sterus eo. sed obiecta et actus sunt posteriores potentis. ergo nō distinguunt potencias Di cēdū q actus capiunt dupliciter. Vno fm q sunt in executōe opis. et sic actus sunt postero res ipis potentis. qz vt sic potentia ē principiu act. et ideo actus cōsequit potentia. Alio accipiuntur actus fm q sunt in intentione agē tis. et sic sunt priores potentis. sicut finis est prior agente fm intentionē. Et sic dō in textu q actus et opationes sunt priores potentis fz rōnem et distinctioē. De obiectis silt dicēdū est q ea que sunt ad finē pporcionant fini. ideo oportet etiā obiecta pporcionari actib. Unde puz ista distinctio potētiar p actus est a prio ri et tū extrinseca. Prima pars pz. qz causa fina lis est prior illo qd est ad finē. cū ergo actus et obiecta sunt fines potētiarū. ideo distinctio a fine est distinctio a priori. Secda ps pz. qz ē distinctio per causam extrinsecā. et ideo est extri seca sicut distinctio per causam intrinsecā ē in trinseca

Arguit Distinctio debet fieri p intrinsecam dñam. ergo male daf ista p extrinsecā Dōz q est duplex distinctio. Quedā ē distinctio es sentialis p intrinsecā. et illa dō fieri per ppiam dñam loyce. et per intrinsecā principia phisice et illa distinctio nō distinguunt potencie per actus et obiecta. Alia est distinctio circūlocuti ua que scz circūloquitur dñam nobis ignotā et talis distinctio pnt fieri per extrinsecā. Exem pli gra. rugibile distinguit asinū ab hoie et tū manifestū est q rugibile est extrinsecū asino cū sit re alio pdicamento. Sic etiā ad ppositum dicēdū ē q ista distinctio potētiar ē circūlo cutiua et nō intrinseca qz p actus circūloqmur dñam potētiar. hnt eni potencie ppias dif ferentias in ppijs genēb accidentiū. sed qz tales differētie sunt nobis ignote. ideo oportz eas circūloq per ordine ad actū et obiectū. Nec valet qd alij dicūt q relatio ad obiectū sit extri seca ipis potentis. qz tūc potencie essent re p

vicamento relationis. qz semper differentia in
trinfeca e de eode genere cu illo cui est differen
tia intrinfeca sed manifestu est qz potentie sunt
de genere qualitatris. no eni significant potetie
ipas relationes sed connotant.

Arguit Idem est obiectu diuersaz poten
tiaz. ergo potentie non distinguuntur per obie
cta. Ans p. qz idem e obiectu potentie cogni
tue r appetitiue. Ddm qz potentie non di
stinguuntur per obiecta materialiter accepta. sz
formaliter. p hoc g ddm e qz quis e idem ob
iectu materia lit potetie cognitiue r appetiti
ue sibi couiuncte. no tn e id e obiectu formaliter
qz hoc obiectu sub rone cognoscibilis refertur
ad potentia cognitiua. et sub rone boni refertur
ad appetitiua potetia. qz omia bonu appetit.
qd si e bonu delectabile fm sensum tuc in ipm
fert appetitus sensitiuus. Si est bonu simpli
citer tunc in ipm fert appetitus intellectiuus.

Arguit Si obiecta distinguunt potetias. g
vbiqz distinguunt ipas et sp. Sed hoc no quia
ide e obiectu sensum exterioru r sensus cois.

Ddm qz obiecta no qlitercuqz accepta sz a
requata distinguunt potetias. sed qz obiecta p
ticularit accepta adequant sensib exteriorib.
ideo distinguunt sensus exteriores abinuit si
cut color adequat visum. r sonus auditum. r sic
de alijs. Ita tn sil accepta adequant sensui coi
et ideo distinguunt sensus coem ab oib alijs sen
sib. Un p qz sensibilia p se sunt dnter obiecta
sensum exterioru r sensus cois. qz si accipiuntur
singulariter tuc sint obiecta sensum exterioru. Sz
si accipiuntur sil coiter tuc sunt obiecta sensu cois.

Querit Utz potentie sensitue in diuersis
aialib diuersaz spsz sunt vni spci vel diuer
faz. Ddm qz sunt eiusde spci vt potetia vi
sua in homie r i asino vni spci. Qd pt pbari
auctoritate r rone. Auctoritate Aresto. qz p ea di
cit i capitulo de odore. qz olfact e eiusde spci in
oibus olfacientib p coopula r sine coopulo.
id est in respirantibus et in non respirantibus
Et hoc probat ibi. quia ex diuersitate organo
rum non sumitur diuitia specifica sensuum.
sed ex diuitia obiectoz. Rone sic. qz sic dictu est
potentie distinguunt p actus et obiecta. sed sint
eadem obiecta potetiaz in oib aialib specificie
distictis. g etia sunt eedem potetie fm spem vt
visus in hoie percipit colore sicut visus in asino

Arguit Accidētia ppria hnt distinctiones
ex principijs. sed sunt alia principia i diuersis a
nimalibus. ergo etiam potentie sunt diuersaz
speciez. Ddm qz duplices sunt passiones.
Queda sunt passiones pprie alicui speciei r
tales sunt ex principijs speciei. r p consequens

distinguuntur fm principia speciei. sicut risi
bile distinguit a rugibile per principia vtriusqz
Alia est passio qz sunt ex principijs alicui co
muni. r non ex principijs speciei et tales pas
siones possunt esse vni speciei in diuersis spe
ciebus. sic est de potentia sensitua in homine r
in bruto. quia tales potentie sunt ex princi
pijs anime sensitue fm qz hmōi.

Arguit Ex hoc sequeretur qz esset vna poten
tia sensitua fm genus in homine r in bruto.

Ddm qz non est inconueniens ab aliquo prin
cipio generis fluere aliqua forma specificā. sic
patz de dyaphaneitate et albedine. dyaphanci
tas eni fluit ex principijs aeris. r aque fm alt
qd coe innominatu. sicut dicit Aresto. in capi
tulo de visu. r tn manifestum est qz dyaphanci
tas e forma specifica. Itē albedo est forma spe
cifica. r tn est in diuersis specificie distinctis. sic
quis aia sensitua in hoie et in equo sit alteri
speciei. tamē ex ea fluit vna forma specifica scz
potentia visua.

Arguit Omnis distinctio fit p principia
ergo male dicit qz no debet sumi distinctio per
principia. Ddm qz duplicia sunt principia. s.
formalia. r penes talia dnt res specificie distin
gui. r sic distinguuntur p pphas dras qz dras
qa n cogscim arcu loqmur p pparōez ad act
et obiecta. Alia sint principia materialia. r penes
taliam principia accidentia non distinguuntur ni
si materialiter. et sic potentie no distinguuntur pe
nes principia subiectoz. sz penes principia ppria

Ar. Nihil fluit phisice ab aliq coe. g no pt
dici qz iste potetie sil fluat ab aia sensitua qz est
aliqd coe i hoie r i asino Ddm qz coe caput
duplt. Uno fm intētionē coitatis. r sic e vtz
qa coe nihil fluit phisice. qz tuc loy tractat de
coe r no phisice. Alio accipit coe fm qz etia in
uenit i suis inferioribus. r sic a coe aliqd fluit
phisice. fm g pprie dicta locutōne possz sic di
ci qz phisice fluit aliqd a principijs contractis. sed
no fm coem rone. Exempli gra. Visus i hoie
fluit ex principijs hois. Visus in asino a princi
pijs asini. sz no fm illā rōem fm qua sunt prin
cipia hois r asini. sed fm alia generaliorē rōem
scz fm qz illa principia sunt principia aialis. sed
manifestu e qz aial est res phisica.

Quare prio de ali.

Postqz Aresto. dixit d potetijs aie i coi qz ordi
ne d eis sit determinadu. Nic determinat singu
lati d potetijs aie. Et prio d potetijs vegetatis
Secdo d sensitis ibi. determinat at Tercō d intel
lectia. r h i. iij. li. ibi. de pre ar. Quarto d potē
tia motiua fm locū et hoc ibi. de mouente aū.

Arguit Uidel q ista determinatio nō sit cōueniens. qz p̄mittit potentia appetitiuam.

Dōm est duplicat. Primo qz Aresto. p̄ncipaliter determinat hic de istis p̄tib⁹ fm qz cōstituit gradū vite sed appetitiuū nō constituit gradū vite sicut dictū est. Secōdo p̄t dici qz determinatio de appetitiuū simul sit cū determinatio de motiū. qz appetitiuū est p̄ncipium motiū sicut infra dicit Aresto. ergo determinat in tercio hui⁹ diuersos esse appetitus quibus differenter possunt aialia moueri. Determinatio ergo de potentijs aie. Primo determinat de vegetatiū p̄pter duas causas positas i textu. Quaz prima est. Illa aia est prior que ē fundamentū aliaz aiaz. Sed aia vegetatiua est h̄mōi. g^o r̄c. Maior p̄t qz fundamentū p̄cedit fundatū. Minor p̄t qz organa sensuum fundant in p̄tib⁹ uiuentibus aia vegetatiua. Secōda rō stat in hoc. Illa aia est prior que est cōmuniōr scz que in plurib⁹ inuenit. sed ania vegetatiua in pluribus inuenit. Minor patet qz inuenit in sentientibus et non sentientibus. Et deinde Aresto. in textu adiungit diffinitio nem aie vegetatiue. Et dicit qz aia vegetatiua est fm quā rebus inest uiuere. Et hoc ideo qz p̄ncipiū r̄ p̄ncipale p̄ncipiū uiuendi ē aia vegetatiua. Deinde enumerat opa istius anie scz generare et vti alimento. Et est cōsiderandū qz sub ista p̄ncipia vti alimento cōphendunt duo opa scz opus nutritionis r̄ augmentatiōnis. Sicut ergo sunt tres potentie aie vegetatiue. ita etiā sunt tria opa aie vegetatiue scz generare. nutrire augmentare.

Arguit Aia intellectiua est prior. qz est p̄fectior alijs aiaz. ergo aia vegetatiua nō est prior. Dōm qz aia intellectiua ē prior fm vias p̄fectionis. sed nō fm viā generatiōnis. imo vt sic aia vegetatiua est prior vt p̄batū est.

Naturalissimā enī

Quia nūc dictū est qz generare et alimento vti sunt opa aie vegetatiue. p̄nter p̄bat primā partem scz de generare r̄ non fuit necesse p̄bare aliā partem. qz Aresto. circa primā diffinitio nē aie qz diffinitio vitā habere posuit duo opa scz nutritionem et augmentatiōnē. fuit ergo nūc necesse hic p̄bare aliud opus videlicet generare. Vel p̄t etiā dici qz in textu sequenti scz Est autē ania Aresto. p̄bat generaliter. qz aia vegetatiua ē p̄ncipiū uiuendi quo ad oia opa. Probat g^o sic de generare. Illa opatio que p̄tinet ad omnes viuētes est opatio aie vegetatiue. Sed generare est opus qd̄ spectat ad oēs viuētes tanqz naturalissimū nisi talia viuētia sint imperfecta sicut

pueri qui scz nondū venerunt ad p̄fectū statū uiuendi. vt aialia nouiter genita. vel orbata. i. p̄uata p̄ncipijs generatiōnis. vel genitalib⁹ hinc hoc contingat et natiuitate siue et impedi mento supueniente vt castratione. vel nisi habeant spontaneā generatiōnē. i. que vident p̄prie et sponte generari. Dicit spontaneē p̄ similitudine. qz vident ex p̄p̄ria voluntate generari et non agens p̄ncipale extrinsecū aduocātū. generant enī talia p̄ solā influentiā corpōz celestiu ex materia ad hoc disposita. Maior p̄bat qz aie vegetatiue ē vitā dare. Illud ergo qd̄ cōuenit oibus viuētib⁹ hoc ē ab aia vegetatiua q̄ facit vitā. Minorē p̄bat Aresto. qz vnum qd̄ ens creatū appetit assimilari diuino eē. sed talis assimilatio fit p̄ generatiōem. g^o ē natura le viuētib⁹ appetere generatiōem. Maior p̄t qz oia q̄ agūt p̄ natura agūt p̄pter talē assimilatiōnē. Lur^o rō ē. qz oēs ens creatū ē imperfectū in ordine ad diuino eē cū g^o. oēs imperfectū appetit p̄fici aliq̄ p̄fectiōe quā nō h̄t. cū ergo oēs p̄fectiōnes sint in deo sic appetit assimilari diuino esse. Circa qd̄ tñ Aresto. distinguit qz duplex est finis rei scz finis quo et gr̄a ē. Intēdit g^o Aresto. qz res viuētes appetūt generatiōem sicut finē q̄ ē forma acq̄sita p̄ generatiōem. sed appetūt diuinā similitudinē sic finē gr̄a cui⁹ et vltimā tñ. Minor p̄t qz duplex ē p̄ditio diuini esse. Una ē qz diuini esse ē p̄p̄tū. Secōda ē qz diuini esse ē cū oim alioz. In his g^o duob⁹ viuētia sūt silia deo p̄ generatiōem. P̄tio quo ad p̄p̄tū tate essendi. qz viuētia nō p̄nt manere eadē numero cū sint corruptibilia. g^o oqz p̄p̄tū tate eis sumat penes sp̄m. qz g^o p̄ generatiōem sp̄s diffundit. g^o p̄ generatiōem aliqd̄ acq̄rit p̄p̄tū tate q̄ ē cōditio rei. Itē p̄ generatiōem aliqd̄ est cū geniti. Et iō sic de^o ē cū oim rez. ita generatiō est cū geniti. Et q̄ p̄cludit Aresto. qz p̄ generatiō nē aliq̄ res manet quodā mō perpetua vel fit p̄petua nō fm idē i numero. s̄ fm idē in specie.

Quent Utrū naturalissimū opuz i viuētib⁹ sit generare sibi sile. Dōm qz sic. Et hoc p̄bat trib⁹ rōnib⁹ fm qz tres sūt modi nature. P̄tio capis natura vt ē p̄ncipiū mouēdi r̄c. Secōdo capis p̄ specie. Tercio capis vt opponitur huic qd̄ ē violētū. Est g^o p̄ma rō. Illud est naturalissimū qd̄ cōuenit viuētib⁹ r̄ etiā alijs reb⁹ naturalib⁹. Sed generare etiam cōuenit alijs reb⁹ naturalib⁹. ergo est naturalissimū. Minor p̄t. qz ignis generat ignē. aqua aq̄m que sūt pure naturalia. Secōda rō. Illud opus d̄ naturalissimū p̄ qd̄ acquirif natura. S̄ p̄ opus generatiōis acquirif natura siue specieser go est naturalissimū. p̄ nutritionem enī p̄seruā

Defin
natur

Defin
natur

Defin
natur

indivisiuū. p̄ augmētationē acquiri p̄fecta q̄ti-
tas indivisiuū. cuius q̄ indivisiuū nō sit natura.
sic illa opa nō vocant̄ naturalissima ex p̄te ter-
minor. q̄ nō terminant̄ ad spec̄e. Tercia rō ē
Hoc est naturalissimū ad qd̄ natura magis in-
clinat. Sed ad opus generationis natura ma-
gis inclinat. q̄ est opus naturalissimū. q̄ q̄nq̄
natura in detrimentū sine corruptōe indivisiuū
nisi cōservare sp̄m. sic Aristo. dicit de lōgicu-
dine et breuitate vite q̄ aialia multi coitus sūt
breuis vite vt passeres. Et sic op̄ generationis
dicit̄ naturalissimū tripl̄. Primo ex p̄te mate-
rie sine subiecti. q̄ in rebus pure naturalib⁹ in-
uenit̄. Secdo ex p̄te termini. q̄ natura sine spe-
cies acquiri p̄ generatōe sic dicit̄ scdo rō Ter-
cio ex p̄te finis q̄ ad eā natura inclinat vt ad
finem sicut dicit̄ tertia ratio

Arguitur Si generatio repit̄ in reb⁹ pu-
re naturalib⁹. ergo nō est opus aie vegetatiue.

Dm̄ q̄ generatō accipit̄ dupl̄. Uno mō
generalit̄ et sic nō solū repit̄ i reb⁹ viuētib⁹ s̄ et
in nō viuētib⁹. et sic nō d̄ generari esse op̄ aie
vegetatiue. Alio mō accipit̄ generatio specialit̄
s̄ q̄ fit a p̄ncipio intrinseco et sic est op̄ aie vege-
tatiue. Tripl̄at̄ q̄ differt̄ generare qd̄ inuenit̄
in viuētib⁹ ab illo generare qd̄ ē in pure natu-
ralib⁹. Primo q̄ generatō in viuētib⁹ est a p̄n-
cipio intrinseco. q̄ semen decisiū ab aiali est in
prima potētia ad h̄ q̄ sit ps ipsi⁹ viuēti et ideo
libi d̄ intrinsecū nō h̄ actū sed h̄ potētia primā
q̄ qd̄ p̄p̄ deest nihil deesse videt̄. Circa qd̄ sc̄e
dū q̄ in hoie l̄ in aiali p̄fecto ē tripl̄ digestio.
Una est digestio que est i stomacho et ibi sepa-
rat̄ pur̄ ab impuro et impurū mittit̄ ad intesti-
na. pur̄ at̄ mittit̄ s̄ p̄par. in epate q̄ sit scdo di-
gestio et itez sepat̄ pur̄ ab impuro et a t̄li impuro ge-
nerat̄ crines et vngues in aiali. h̄ aut̄ pur̄ sic re-
lictuū mittit̄ in via s̄ cor. et tūc s̄ cordis et po-
tētia nutritia vt s̄ distributua s̄m medicos
in corde exis distribuit̄ illd̄ nutrimentū sic col-
lectū s̄m q̄ cōgruit̄ sigul̄ membr̄is. Ista q̄ mate-
ria sic collecta ē i prima potētia ad h̄ q̄ vniatur
cuiuslibet membro aialis. Quia igit̄ natura ma-
xime intendit̄ p̄seruationē spec̄iei sic mittit̄ vna
p̄te illi⁹ materie q̄ debuit̄ aggenerari cuiuslibet p̄ti
aialis vt viuēti ad vasa seminalia vt ex ea fiat
generatō. Dicit̄ q̄ illa materia seminalis a qua
fit generatio intrinseca ipsi generati nō s̄m actū
q̄ nūq̄ fuit̄ ps generans sed s̄m primā poten-
tia. q̄ illa materia est sic disposita q̄ nisi fuisset
transmissa ad vasa seminalia ipsa fuisset vni-
ta cuiuslibet p̄ti viuēti. Et ista est causa. q̄ ista s̄
seminalis pōt̄ p̄ducere hoiem simile genera n

ti h̄ ei sit p̄ virtutes in tali semine existentem.

Arguit̄ In oi generatōe fit resolutio vsq̄
ad materiā primā. q̄ ista s̄tus formatiua in se/
mine corrupit̄ et p̄ p̄ns nō pōt̄ fieri generatō s̄/
tute alic⁹ sc̄is decisi. Dm̄ q̄ in generatōe vi-
uentis sūt duo p̄ncipia sc̄z passiuū qd̄ est mā.
ex qua fit generatō. et h̄ in viuētib⁹ ammissi-
trat̄ a matre vt ab illo qd̄ habet cōditionē ma-
tris ex t̄li p̄ncipio fit substātia geniti et tūc ē ve-
rū q̄ fit resolutio in tali embriōe vsq̄ ad mate-
riā primā. Alia ē ps effectiue cōcurrēs ad gene-
ratōe et ammissat̄ a p̄te. et illa materia sic am-
missat̄ nō intrat̄ subaz geniti s̄ solū agit̄ ad
hoc q̄ forma introducatur i materiā si fit forma
introducibilis p̄ agēs naturale sic sunt aia ve-
getatiua et sensitua. vel disponit̄ materiā ad h̄
q̄ p̄ agēs supior forma introducatur. sic cōtingit̄
in generatōe hois. Exēpluz ad ista ē vt in ouo
pull⁹ generat̄ ex vitello om̄ sic ex materia. et al-
bume om̄ ē nutrimentū pulli. Tur̄ at̄ forma-
tiua cōiungit̄ vitello et tal̄ s̄tus cōsistit̄ in qdā
huido qd̄ humidū p̄ducto pullo euanescit̄ et
expirat̄. Et h̄ p̄nt̄ aliq̄ correlaria elici. Primū
ē q̄ sicut i nullo effectu intrat̄ cā efficiēs s̄m s̄
stātiā. ita nec etiā in generatōe aialiuū s̄ for-
matiua intrat̄ subaz geniti. Secdo pōt̄ elici q̄re
ples plus sequit̄ q̄stiatē m̄ris q̄ patris. q̄ mē
admissat̄ materiā ex q̄ t̄z se q̄stias. Secdo d̄ia
p̄ncipalis q̄ generatio i viuētib⁹ fit p̄ decisi-
onē semis. sicut plāte generat̄ur ex semie plāte
poris. sic at̄ non ē in generatōe pure naturalū
sed i illis generatio fit p̄ cōuersionē vni⁹ i alte-
rū. vt ignis generat̄ ignē in lignis p̄ cōuersionē
lignoz i igne. Tercia d̄ia est. q̄ s̄tus p̄ quā fit
generatio i viuētib⁹ manet̄ p̄ corruptōe p̄n-
cipal̄ agētis. et iō h̄z eundē effectū que haberet̄
si p̄ncipale agēs nō esset corruptū. Sicut at̄ n̄
est in inaiatis. q̄ cessante p̄ncipali agēte nō pōt̄
fieri generatō. q̄ talis s̄tus generatōis nō s̄p̄t̄ eē
separata a generatōe sic in viuētib⁹.

Arguit̄. Hoc qd̄ ē naturale oibus viuēti-
bus couenit̄ oibus viuētib⁹. sed generare nō
couenit̄ oibus viuētib⁹ sed nutrire. q̄ vt d̄z
in textu. imperfecta viuētia nō generat̄. neq̄ o-
bata neq̄ illa que h̄nt̄ sp̄taneaz generatōes. q̄
actus nutritōis d̄z esse naturalior. Dm̄ q̄
aut̄qua opatō pōt̄ dici naturalior dupl̄. Uno
mō extēsiue q̄ extēdit̄ ad plura in quib⁹ in-
uenitur. et sic opatō nutritōis ē naturalior q̄
generatio. q̄ est coior. Alio mō d̄z aliqua opa-
tō naturalior intēsiue. q̄. l. natura magis incli-
nat̄ ad talē opationē. et sic generatio ē naturali-
or. In quibus enī omia ista opa simul inueni-

in se ibi generatio est opus perfecti? tñ a genera-
tione tria excipiuntur scz imperfecta orbata et habet
tia spontanea generationem.

Arguit. Operatio intellectiva est naturalior
q̄ generatiua. qz hō est maxime suus intellectus
q̄ est sibi magis naturalis. Dñm q̄ genera-
re dō d̄z comparari ad operatiōes cuiuscunqz ponit
sed ad operatiōes ponit anime vegetative vt sit
sensus generare sibi sile est naturalissimus ope-
ratiō inter ista opa. s. nutrire. augmentare et gene-
rare. et sic concedit argumentis qz nō est p̄por-
tione.

Arguit. Nutritio est naturalior
qz ē magis necessaria cū aīa sine nutritiōe esse
nō p̄t. sed bene sine generatiōe. q̄ natura est ma-
gis sollicita circa nutritiōem q̄ generatiōem.

Dñm q̄ natura dupliciter ē sollicita circa aliqd
Uno mō absolute. et sic est magis sollicita cir-
ca generatiōem. qz q̄q̄ p̄ defectū nutritiōis dispo-
nit natura materiā p̄ generatiōem. Alio mō natu-
ra est sollicita circa aliqd ex sup̄pone. et sic est
magis sollicita circa nutritiōem qz nutritiō subser-
uit ad generatiōem. et ideo natura ē sollicita pro
nutritiōe vt possit fieri generatiō. Et hoc est qd
sub alijs s̄bis dicit q̄ nutritiō capis dupliciter
Uno mō absolute et sic natura nō est sollicita
p̄ nutritiōem. Alio mō accipit s̄m q̄ subseruit ge-
neratiōi. et sic natura est sollicita p̄ nutritiōem. Et
per hoc soluit replica q̄n arguit. natura p̄ gene-
ratiōem totaliter corrūpit. vtz in multis. q̄ natu-
ra nō erit sollicita p̄ generatiōem sed p̄ nutritiōem.

Dñm q̄ natura accipit dupliciter. Uno mō
s̄m q̄ est in individuo. et eo mō corrūpitur per
se. et sic ē vtz q̄ q̄q̄ generatiō tendit i corrū-
ptionē nature s̄m q̄ est in individuo. Alio mō
accipit p̄t significat sp̄m. et sic natura nut-
ritiō destruit p̄ generatiōem sed p̄seruatur p̄ eam.

Arguit. Magis naturale est q̄ aliquid
conseruat seipm q̄ alterum. sed p̄ nutritiōem
aliquid conseruat seipm et p̄ generatiōem al-
terum. Dicendum q̄ aliquid conseruat se-
ipm dupliciter. Uno modo in numero. et h̄
fit p̄ nutritiōem. Alio modo conseruat seipm
in specie. et hoc fit p̄ generatiōem. Tunc dicitur
dum est q̄ magis naturale est in omnibus vi-
uentibus q̄ aliquid conseruat seipm in specie.
qz impossibile est seipm conseruare in numero
et ergo inclinatio naturalis est ad hoc q̄ aliqd
conseruet seipm in specie. quia tñc potest res
in specie p̄petuari. qd nullo mō potest fieri in in-
diuiduo corrūptibili. Et nota q̄ omnia ista ar-
gumenta p̄cedunt cōtra terciā ratiōem positā ad
hoc q̄ naturalissimū opm i viuentibus rē.

Queritur. Quis sit ordo istoz actū. Et
hic est ratiō ordinis. Dicendum q̄ in istis ope-

rationibus potest assignari duplex ordo. s. gene-
ratiōis s̄m que procedit ab imperfectis ad per-
fecta. et sic actus nutritiōis p̄cedit actum aug-
mentatiōis. et actus augmentatiōis p̄cedit
actum generatiōis. Sed s̄m ordinem p̄fecti-
onis est cōtra. Et ratiō ordinis sumitur ex tri-
bus rōnibus. Prima est qz actus nutritiōis
ordinatur ad conseruandū indiuiduū. actus
augmentatiōis ordinatur ad p̄ficiendū indi-
uiduū s̄m determinatā quantitātē. Actus ge-
neratiōis ordinatur ad conseruandū rem in spe-
cie. sicut q̄ species ē dignior et prior indiuiduo
s̄m viam p̄fectiōis. Ita etiā generatiō q̄uis
generatiō supponat nutritiōem et augmentati-
ōnem. Secunda ratiō qz nutritiō est primus
actus s̄m viam generatiōis ex q̄ p̄supponit
a generatiōe et augmentatiōe. q̄ generatiō est vl-
tima operatiō s̄m viam p̄fectiōis et non cōtra.
Tercia ratiō stat in hoc qz p̄ actionē generati-
uā ipsa anima vegetatiua habet cōuenientiam
cum aīa sensitua. quia sicut anima sensitua p̄
suas potētias se extendit extra suū subiectum
qz agit in colorem p̄ ponit visū que est extra
subiectū. sic etiā p̄ potētiam generatiuā ipm vi-
uens se extendit ultra suū subiectū p̄ducendo
genitū qd est extra substantiā generatiōis.

Est autē anima cor

Postq̄ Aristotle ostendit q̄ operatio vegetatiua
est ab anima vegetatiua. Iā consequenter ostē-
dit hoc de omnibus operatiōibus anime ve-
getatiue. Dicebant enim antiqui q̄ iste operatio-
nes scz nutritiua et augmentatiua non puen-
rent per animam sed ex natura. Et hoc sic p̄babat
qz sicut natura vt̄ in suis operatiōibus quali-
tatibus actiuis et passiuis. sicut ignis calefacit
calore. ita etiā aīa vegetatiua facit suas operati-
ōnes p̄ qualitates naturales. Probat q̄ Aristotle
ti. q̄ aīa est principium corporis viuentis in tri-
plici genere cause. scz formalis. finalis. et efficiē-
tis. Primū probat duabus rōnibus quarum
prima est. Illud qd dat eē corpi est forma cor-
poris. sed aīa dat esse corpi. q̄ aīa est forma cor-
poris. Maior p̄t ex diffinitōe forme. qz forma
est que dat esse rei. Minor p̄t p̄t qz aīa
dat viuere. sed viuere i viuentib⁹ est esse. Pri-
ma p̄t patet qz separata aīa a corpe corpi nō vi-
uit. Secūda rō est. Illud qd est act⁹ corporis ē for-
ma corporis. sed aīa est act⁹ corporis. q̄ aīa est cau-
sa formalis corporis. Maior p̄t qz ois forma
est actus. Minor p̄t ex diffinitōe e aīe in qua
dicit q̄ aīa est actus corporis rē.

Arguit. Viuere i viuentib⁹ ē operatiō. q̄ nō ē cō-

Dōm q̄ viuere accipit̄ dupl̄. Uno mō p̄ vi
nere vita p̄ma. et sic sigt̄ effectū formalē ipsius
aie. r̄ nihil aliud ē tunc viuere q̄ esse aiaz i cor
pore et informare corp̄. Un̄ dicit̄ Aresto. p̄mo
elēchor̄. q̄ aia et vita idē sūt r̄ sic viuere i viuē
tibus ē esse. Alio mō accipit̄ viuere p̄ opatōe
vitali cōsequente aiaz exiſtentes in corp̄e. r̄ sic
viuere est opari vitalit̄. r̄ sic videre ē viuere. au
dure est viuere r̄ sic de alijs.

Manifestum autem

Consequēter pbat̄ scđam partē scz q̄ aia est cā
finalis ipsius corp̄is. r̄ h̄ pbat̄. Sicut se habet
intellectus practice in disponēdo materiā arti
ficialē. ita se h̄ natura ad materiā naturales. h̄
intellectus p̄cticus disponit̄ materiā artificia
lē p̄pter formā artificialem. h̄ natura disponit̄ ma
teriā naturalē p̄pter formā naturales. Sed h̄
qd̄ est p̄pter alterū est finis e. h̄ aia est finis di
sp̄sitiōis materie. Et addit̄ Aresto. q̄ nō soluz
aia est finis corp̄is s̄ etiā oim̄ naturaliu. Et h̄
sic pbat̄. q̄ sp̄ p̄cipale est finis instrumētōr̄
Sed oia naturalia ordināt̄ in aiam sic que
dā instrumēta quib̄ viuāt̄ aiat̄. h̄ aia est finis
oim̄ naturaliu. Minor p̄. q̄ plante nutriūt̄
et mixtis. r̄ h̄ mixta ordināt̄ in plātas. r̄ aia
lia nutriūt̄ plātas sic plāte ordināt̄ in aia
lia. r̄ homo nutriūt̄ et aiat̄. sic aialia ordināt̄
in hominē. r̄ sic p̄ q̄ homo ē finis oim̄ natu
raliu. S̄ addit̄ Aresto. q̄ duplex est finis. s̄ q̄
et grā cui. Per quā distincōem intēdit̄ q̄ aia
nō est finis simpl̄ vltimā. ip̄oz naturaliu si
cut finis grā cui. sed ē finis q̄ mediāte natura
lia tendat̄ in deū sicut i finis grā cui. Un̄ d̄ i
ecclesiastico. Omnia p̄p̄ seip̄m creat̄ d̄ns. r̄ sic
ip̄ est simpl̄ finis oim̄ naturaliu q̄ omnium
rerum creaturaz.

Querit̄ Utrū hō possit̄ dici finis oim̄ re
rū. Dōm q̄ sic. q̄ quodāmodo oim̄ res cre
ate sunt p̄pter hoies. Sunt ei in rebus quedā
res artificiales. q̄daz naturales. q̄daz supnatu
rales siue sp̄iales. S̄ oim̄e iste res sunt p̄p̄
hoies. h̄ hō est finis oim̄ rez creaturū. De reb̄
artificialibus dicit̄ Aresto. y. phoz. q̄ hō est fi
nis oim̄ artificialiu. Et rō illius ē. q̄ artificio
lia sunt ab intellectu huāno. r̄ iō sunt in iuna
mentū naturaliu. h̄ vbi naturalia deficiūt arti
ficialia iuuāt̄. Et iō si sūt aliqua p̄ artē quib̄
hoies nō iuuant̄. vel q̄stuz ad subaz artificio
liū. vel q̄stuz ad modū faciendi artificialia hō
debent dici artes sed abusiones. Et iō ars faciē
di cavillas ē p̄hibita q̄ illis hoies vt in pluri
mū abutiūt̄. In hoc scđo Aresto. dicit̄ q̄ ho

mo est finis oim̄ naturaliu. q̄ hō ex omnibus
naturalibus iuuat̄. Juuat̄ ei ex celo r̄ terra r̄ ex
alijs elemētis r̄ oibus mixtis. S̄ q̄ hō est fi
nis subaz sp̄ialiu nullubi p̄itur ab Aresto.
Sed sc̄us Thomas hoc idēz pbat̄ sic in scđo
sc̄pto. q̄ sube sp̄iales vel sunt bone r̄ in bono
p̄firmate. r̄ sic administrant̄ hoibus r̄ sic sunt p̄p̄
ter homines sicut mīstr̄. Et hoc est qd̄ dicit̄
ap̄s q̄ ille sube administratorū sp̄is sunt p̄p̄
ter eos q̄ hereditatē capiunt̄ salutis. Aut sube
sunt in malo obstinare. r̄ tunc tales sube p̄sūt
homini p̄ acc̄is ad exercitia q̄ p̄ hoc q̄ homo
r̄ elisit̄ tem p̄atōibus r̄ malicijs taliu sp̄ium
sic acq̄nt̄ bonū victorie r̄ meriti.

Stuero et vñ prin

Hic consequēter Aresto. pbat̄ terciā p̄tez scz q̄
anima est p̄cipiū r̄ cā efficiēs corp̄is. Et hoc
sic pbat̄. Omnis forma corp̄is natural̄ est p̄
cipiū corp̄is. S̄ anima est forma natural̄. h̄
est p̄cipiū corp̄is s̄m q̄ in corp̄e est motus.
Maior p̄z exemplari. q̄ forma ignis est p̄ci
piū motus ignis. S̄ minor est manifesta.
Sed posset aliq̄s dicere q̄ mot̄ q̄ sunt in cor
pore animato sunt a natura. Sic addit̄ Ares
to. q̄ isti motus sunt solū in viuētibz r̄ ha
bētib̄ animā. Ex q̄ sic arguit̄. Illi motus sūt
ab anima h̄ solū inueniūt̄ in h̄ntib̄ animā
sed isti motus solū inueniūt̄ in h̄ntib̄ aiant̄
scz mot̄ local̄ p̄gressiuus r̄ mot̄ s̄m augmen
tū r̄ decrementū q̄ nihil sentit̄ nisi qd̄ h̄z aiaz
neq̄ aliqd̄ auget̄ r̄ recelat̄ nisi quod alit̄. r̄ ni
hil alit̄ qd̄ nō coicet̄ vita. h̄ de p̄mo ad vltimū
hoc alit̄ soluz qd̄ habet animā.

Querit̄ Utrū anima sit cā r̄ p̄ncipiū
corp̄is in triplici genere cāe. Dōm q̄ sic vt
pat̄z in textu. scz in genere cāe efficiētis for
malis r̄ finalis.

Arguit̄. format̄ efficiēs nunq̄ coincidūt
in vñ numero. h̄ si anima est forma corp̄is
non p̄t̄ esse cā efficiēs eius. Dōm q̄ forma
et finis nō coincidūt in idēz numero in ordie
ad eundēz effectū sed bene in ordine ad diuer
sos effectus sicut est hic. Et hoc sic p̄z. q̄ cor
pus accipit̄ dupl̄. Uno mō s̄m q̄ est absolu
te animatū. r̄ sic anima est e. cā formalis. q̄ h̄
esse aiatuz est ab anima. Alio mō accipit̄ q̄stuz
ad eius organizatōez augmentū r̄ p̄fectōes se
cūdas q̄ etiā sunt in corp̄e r̄ sic est cā efficiēs
Et hoc est qd̄ alij dicūt. q̄ anima est causā for
malis corp̄is q̄stuz ad actuz primuz sed est cā
efficiēs in ordine ad actuz scđm.

Arguit̄. Anima nō est causā efficiēs p̄fect̄

*h̄ anima est forma corp̄is
est p̄cipiū corp̄is s̄m q̄ in corp̄e est motus.*

*h̄ anima est cā efficiēs
Et hoc est qd̄ alij dicūt. q̄ anima est causā for
malis corp̄is q̄stuz ad actuz primuz sed est cā
efficiēs in ordine ad actuz scđm.*

tionū scōarum in corpe. qz tunc esset aia causa suarū potētiarū qd est impossibile. qz nihil agit p suā essētiā effectiue p̄t̄ primū principium

Dōm q duplex ē causa efficiēs creata. Que dā est principalit̄ efficiēs Alia autem est min⁹ principalit̄ efficiēs siue subeffectiua. Loquēdo ḡ de p̄ncipali cā efficiēte. sic nulla cā efficiēs creata p̄t̄ agere p suā essētiā s̄ bene subeffectiua cā. i. scōarie effectiua sicut est de aia qz pōt̄ aie fluūt ab aia nō sicut a cā principalit̄ actiua. sicut enī deus ē cā potētiarū aie rōnalis sic etiam est cā aie Juxta regulā p̄mētatoris. viij. p̄hor. dans formā dat aia formā. cū ḡ deus dat aiam s̄ rōnalis s̄l̄ cōcreat illa que naturalit̄ sequūt̄ aiaz rōnalem qualia sunt potētie aie. Dicit̄ at̄ aliqua cā effectiua q̄ p̄ncipaliter et p̄pue agit effectū. Et d̄r cā subeffectiua p̄ cui⁹ mediuz effectus p̄ducit̄. sic ḡ deus nō p̄ducit̄ pōnas nisi p̄ aiam. ḡ p̄t̄ anima dia cā subeffectiua. Vel aliter dōm q duplex aliqd. p̄cedit ab alio. Uno mō p̄ realē transmutatōem et sic nō p̄t̄ ab aliq̄ ente creato aliquid p̄cedere nisi p̄ pōnas mediuz. Alio mō aliqd ab alio p̄cedit p̄ simplicē emanatōem. et sic p̄t̄ etiā ab aliq̄ ente creato aliquid effectiue p̄cedere sicut potētie aie fluūt ab aia.

Arguit̄. Causa efficiēs p̄supponitur suo effectui. sed aia nō p̄supponit̄ corpi. ḡ nō est causa efficiēs corpi. p̄bat̄ qz materia est ante formā. Dōm q corpus accipit̄ duplicit̄. Uno mō s̄m suaz subaz et sic corpus p̄supponit̄ aie. qz aia vnitur corpi disposito aliquibus dispositōibus que dispones nō sunt nisi in materia forme p̄supposita. Alio mō accipit̄ corpus qz tū ad debitiū augmentū. et sic aia p̄supponit̄ corpi. qz aia est aī p̄pletā q̄ritatē corpi.

Arguit̄. Anima est intrinseca forma corpi ḡ nō est causa final̄ corpi. Dōm q aia accipitur duplicit̄. Quo mō s̄m eius essētiā. et sic aia ē extrinseca corpi. qz essētiā et natura aie multū distant a natura corpi. sicut sup̄dicat̄ Aristote. q actus et pōna nō p̄t̄ d̄r̄. Alio mō accipit̄ aia s̄m q informat̄ corpi. et sic aia est cā formalis corpi et intrinseca. P̄rio autē mō est cā finalis et extrinseca corpi.

Empedocles enim

Postq̄ Aristote. posuit veritatē sc̄ q aia est p̄ncipiū effectiū opationū vitaliū. i. illarū opationū que s̄nt̄ in corpe viuente. Cōsequēter excludit̄ duos errores q̄ sunt̄ s̄ri ad tales veritatē sc̄ ipsius Empedoclis et democri. Dicit̄ enī Empedocles q opatōes nutritōis nō sic

rent ab aia sed a natura ignis et terre. Democritus autem dicit opationes aie esse a natura ignis t̄m. fuit ḡ opinio Empedoclis q̄ augmētatio et nutritio fierent in plantis ex hoc q̄ in plantis esset quedā terrestris natura p̄ quā naturā terrestrē nutrent̄ radices. et illa que s̄nt̄ inferius in arbore. et nutrent̄ plante sursuz p̄pter ignē qui naturalit̄ aliqd mouet sursuz. qz cū Empedocles dicit effectus puenire i rebus ex necessitate materie. id dicit q nutritiōem necessitate materie moueret sursuz et deorsuz. Tūc reprobat̄ istā op̄monē duabus rōibus quarū p̄ma est. Quia Empedocles male accepit̄ sursuz et deorsuz in plātis. qz hoc qd dicit esse sursuz h̄ est deorsuz. qz nō eodē modo sumitur sursuz et deorsuz in plantis sicut i toto vniuerso. qz in toto vniuerso hoc ē sursuz qd est versus celuz. sed in vniuerso hoc ē sursuz vbi viuēs sumit̄ nutritiōem. qz ḡ p̄ radices plāte sumit̄ nutritiōem manifestū est q̄ radices s̄nt̄ sursuz in plantis. Et hoc ē qd dicit̄ Aristote. q̄ sicut se habet caput in aialibus. ita radices in plātis. Et hoc id. qz illa instrumenta h̄nt̄ se eodē mō q̄bus s̄nt̄ eadē opa. s̄z eadē opa s̄nt̄ p̄ radices i arbore et p̄ caput i aialib⁹. s̄ accepto nutritiōem

Quēnt̄. Utz in omnib⁹ eodē mō sumatur sursuz et deorsuz. Dōm q nō. qz in quibusdā rebus sumunt̄ differēte positionū quo ad nos. in quibusdā at̄ s̄m naturā rei. et in vtriusq̄ est d̄r̄. Un̄ quo ad nos sumit̄ d̄r̄ne positionū triplicit̄. sc̄ p̄ iuxtapositōem. et p̄ contrapositionē. et p̄ similit̄ positōem. Per iuxtapositionē hoc dicit̄ d̄r̄ qd ponit̄ iuxta d̄r̄truz nostrū. Et hoc similit̄ qd ponit̄ iuxta similit̄ nostrū. Per contrapositionē sicut in imagine resulātē in speculo. qz in imagine hoc d̄r̄ d̄r̄truz qd cōtraponit̄ d̄r̄truz nostrū. Et hoc similit̄ qd ponit̄ similit̄ nostrū. Et hoc id est. qz imago in speculo s̄rio mō resultat̄ i speculo qz in imaginato. Per similit̄ positōem sicut in imaginibus siue statuis illa manus d̄r̄ d̄r̄tra q̄ habet similit̄ cū d̄r̄tra nostra. Dicuntur at̄ sumi d̄r̄ne positōem q̄ ad nos q̄ p̄tes rei in quibus sunt̄ tales d̄r̄ne nō distinguunt̄ s̄m diuersas p̄tes. tunc sumunt̄ d̄r̄ne positionū s̄m naturā rei in tali re. sicut p̄tes in hoīe. qz alia ē virtus in hoīe s̄m sursuz deorsuz ante retro d̄r̄truz et similit̄. sed hoc nō est in statua. Alio mō inueniunt̄ d̄r̄ne positionū s̄m naturam rei. et tunc differēt̄ inueniunt̄ d̄r̄ne positionū in celo in vniuerso corruptibili sc̄ in elementis et in aiat̄is. In celo inueniunt̄ s̄z d̄r̄ne positio

huz fm q ptes hnt aliā r aliā influentiam ad
 influentiam aie nobilis. r ideo i celo sumūtur
 ille dñe que sunt fm diuersas ptes i diuer/
 sis ptribus. Est eni alia ptes in polo artico et
 antarctico fm quas sumit sursus r deorsus. Itē
 est alia ptes in oriente r occidente fm quas su/
 mūtur dextrā r sinistrā. Itē alia est ptes i me/
 ridie et septentrione fm qs sumūtur an r retro.
 sicut ptes scdo celi. Sed i vniuerso corruptibi/
 li sicut in elemētis sumit sursus r deorsum fm
 motū localem grauiū r leuiū. Sed in aiatis su/
 mūtur iste dñe positionū fm oia vitalia. sumū/
 tur eni sursus r deorsus fm modū alimentū. qz
 hoc ē sursus vbi aiatus recipit nutrimentū. et
 hoc est deorsus vbi nutrūtur supflua. Sed an
 et retro sumūtur fm motū sensatōis. qz hoc ē
 ante vbi vigēt sensus. r hoc ē retro vbi non vi/
 gent sensus. Sed dextrā r sinistrā sumūtur fm
 motū localem in aiati. qz hoc est dextrā vbi natu/
 taliter incipit motus. Et hoc sinistrā vbi natu/
 raliter desinit motus. Et qbus pz in quib⁹ in/
 ueniūtur iste dñe positionū. qz in oibus hūti/
 bus nutritōez inueniūtur sursus r deorsus. r i
 oibus hūtib⁹ sensus ante r retro. r in oibus
 habentib⁹ motū localem dextrā r sinistrā. In qui/
 bus at sil inueniūtur sicut i pfectis aiatibus
 ibi etiā inueniūtur omis dñe positionū. Se/
 cūda rō est. si in aliq̄ viuēte sunt sil ignis r ter/
 ra. tunc seq̄tur qz hoc viuēs nō possit pmanere
 in sua pfecta. Qd sic pbat. qz ignis r terra
 sunt pna. r naturaliter mouētur ad contraria
 loca nisi aliq̄d cōtineat ea. opz q̄ aliquid pone/
 re in viuēte qd p̄tinet illa pna sicut aiā. q̄ aiā
 dz dici cā augmentatōis nō ignis r terra.

Arguit. Nutrimēta mouētur deorsus. sal/
 tē grossiora subtiliora sursus q̄ seq̄t qz ex natu/
 ra terre r ignis fiat nutritō. Ddm qz dispo/
 sitio nutrimentū fm calidū r frigidū subseruit
 bene nutritōni. qz oz grossiora p grossiora nu/
 trimenta nutri. tñ nutritōis cā non est dispo/
 sitio nutrimentū sed aiā que mittit nutrimenta ad
 diuersa loca.

Videtur autē qui

Hic ponit scds error circa aiāz vegetatiāz qui
 est Democriti q̄ dicit qz nutritō r augmentatio
 hūit a natura ignis r nō p aiāz vegetatiā. Dif/
 fert q̄ hec opinio ab opinione Empedoclis qz
 ipē dicit nutritōez fieri ab igne r terra sil. Sz
 Democritus dicit nutritōez fieri solū ab igne
 Et hoc sic pbat. qz nutritō r augmentatio hūit
 p calorē naturale. opozt ei alimentum recoqui
 anteqz vnū substantie aliti. sed calor ē ab igne

q̄ ignis est cā nutritōis r augmentatōis.

Hic autem concau

Hic Aresto. reprobat istū errozē Democriti. r
 dicit qz ignis siue calor ignis ē tene cōcausa. i.
 instrumētalis cā nutritōis. qz sicut dicitū ē. ne
 cesse est cōcurrere calorē ad nutritōez. sed non
 pōt dici qz ignis siue calor sit pncipal cā nutri/
 tōis r augmentatōis. qz tūc viuēs naturalitē
 accipet quācumqz indetermiatāz q̄titatez per
 nutrimentū. qz ignis crescat i infinitū apposi/
 to p̄stibili. sz h̄ est impossibile. Dz oim na/
 tura cōstantiū certus ē imū⁹ magnitudinis
 et augmētū. Est q̄ tal certitudo siue determinatō
 q̄titatis nō ab igne. qz ignis fm se non hz cer/
 tū terminū est q̄ ab aiā. determinare q̄ rem non
 spectat ad materiā que est de se incerta sed spec/
 tat ad formā que est de se determinata r pfecta

Arguit. Entia naturalia sunt determinata
 ad minimū r maximū. pmo p̄hor. q̄ non pōt
 ignis crescere in infinitū. Ddm qz ignis ca/
 pit tripliciter. Uno mō ex p̄sue materie. r sic
 ignis nō pōt crescere in infinitū. qz est determi/
 nata materia i vniuerso q̄ est ignibilis qz ma/
 teria que pōt fieri ignis est materia elemētōrū
 et mixtoz. r supposito qz illa essent p̄uersa i ig/
 nē adhuc ignis eēt finitus. Alio mō capit ig/
 nis fm qz est ps totius vniuersi. r sic itez non
 pōt esse infinitus. Et hoc iō qz si ignis esset in/
 finitus tūc destrueret totum vniuersū. qz con/
 uerteret omis ptes vniuersi in suā naturā. Et
 qz vniuersū p̄sistit in ordine partiū diuersaz
 sic cessaret vniuersū r solūz esset ignis. Tertio
 mō capit ignis ex p̄sue forme. r sic ignis nō
 habet determinatiōē ad certā q̄titatez. r sic loq̄/
 tur hic Aresto. sic autē hz omne aiatus materi/
 am determinate q̄titatis. qz in aiatis non pōt eē
 materia indeterminate q̄ta qz si eēt indetermi/
 te q̄ta tūc aiā nō informaret illā materiā. Ex
 emplī grā. Repugnaret hōi ex pte aie huāne
 qz suū corpus eēt indeterminate q̄titatis. qz nō
 haberet opationes suas. sed h̄ non repugnat ig/
 ni. qz ignis ex p̄sue forme nō restringitur ad
 certā materiā seu ad certā q̄titatē materie. In/
 tellectus q̄ textus ē. qz ignis crescit i infinitum
 ex p̄sue forme. qz non repugnat hūe forme qz
 sit in materia indeterminate q̄ta. sed aiata req̄/
 runt certā materiā ex p̄sue forme. Etiaz ddm qz
 ista p̄pō est cōditionalis ē ambe ptes sunt fal/
 se. r tñ tota p̄ditionalis est fa sicut illa. si alū⁹
 volaret rē. cui⁹ ambe ptes sunt false. r tñ tota p̄/
 ditionalis est fa. Siliter etiā si igni appone/
 ret p̄stibile infinitū ignis cresceret i infinitū

Handwritten notes in the right margin:
 1. qz ignis nō pōt crescere in infinitū. qz est determinata materia i vniuerso qz est ignibilis qz materia que pot fieri ignis est materia elementorum et mixtorum. r supposito qz illa essent p̄uersa i ignē adhuc ignis eēt finitus. Alio mō capit ignis fm qz est ps totius vniuersi. r sic itez non pot esse infinitus. Et hoc iō qz si ignis esset infinitus tūc destrueret totum vniuersū. qz conuerteret omis ptes vniuersi in suā naturā. Et qz vniuersū p̄sistit in ordine partiū diuersaz sic cessaret vniuersū r solūz esset ignis. Tertio mō capit ignis ex p̄sue forme. r sic ignis nō habet determinatiōē ad certā q̄titatez. r sic loq̄tur hic Aresto. sic autē hz omne aiatus materiam determinate q̄titatis. qz in aiatis non pōt eē materia indeterminate q̄ta qz si eēt indeterminate q̄ta tūc aiā nō informaret illā materiā. Ex emplī grā. Repugnaret hōi ex pte aie huāne qz suū corpus eēt indeterminate q̄titatis. qz nō haberet opationes suas. sed h̄ non repugnat igni. qz ignis ex p̄sue forme nō restringitur ad certā materiā seu ad certā q̄titatē materie. Intellectus qz textus ē. qz ignis crescit i infinitum ex p̄sue forme. qz non repugnat hūe forme qz sit in materia indeterminate q̄ta. sed aiata req̄runt certā materiā ex p̄sue forme. Etiaz ddm qz ista p̄pō est cōditionalis ē ambe ptes sunt false. r tñ tota p̄ditionalis est fa. Siliter etiā si igni apponeret p̄stibile infinitū ignis cresceret i infinitū

Querit. Ut calor qui est causa nutritionis sit eiusdem speciei cum calore ignis. Dicitur quod est idem calor speciei et numero qui facit nutritionem instrumentali-ter ut calor ignis in ipso aiato. Et hoc probatur quod omne mixtum perfectum quod est mixtum aiaturum habet in se calorem ignis. si ergo propter tale calorem ignis esset alius calor tunc duo acciderent tamen numero differenter essent in eodem subiecto. non est propter calorem factus nutritionem esse alteri speciei. quod sicut plus dicitur est anima vegetativa ut naturalibus quantitatibus etiam effectiue. vnde ergo calore ignis ad efficiendum nutritionem. et ideo calor qui nutrit instrumentaliter est calor ignis.

Arguit. Nos distinguimus res penes actus et proprietates. sed est alia actio caloris ignis et alie. quod calor ignis incinerat. calor autem alie carnisficat. Dicitur quod calor ignis potest dupliciter capi. Uno modo absolute et secundum se. et sic calor ignis incinerat et comburit. Alio modo capitur secundum quod est instrumentum alie altioris agentis scilicet alie. et sic potest habere altiore operationem quod si se ageret et sic habet carnisficare. Tunc enim coniungitur alie vegetatiue que est forma perfectior forma naturali. Et sicut est in artificialibus. quod securis secundum se accepta non facit domum sed si coniungatur artifici tunc potest facere domum.

Quoniam autem ea

Postquam Aristoteles permittit quedam necessaria que exiguntur ad intelligendum determinationem de anima vegetatiua. Hic dicitur persequitur determinationem de parte vegetatiua. Et primo determinat de obiecto. Secundo de operationibus. Tertio de potentibus. Et hoc facit iuxta ordinem plus permittitur. Dicitur ergo primo quod potentie vegetatiue dicitur ab alijs potentibus quod circa alimentum sunt. ideo primo determinandum est de alimentum. quo ad hoc enim scilicet circa alimentum esse conueniunt omnes potentie alie vegetatiue. Et dicit Aristoteles in textu quod sunt eadem potentie alie nutritiue et generatiue quod est verum secundum genus. quod habent idem obiectum secundum genus sicut infra patebit.

Videtur autem alii

Hic Aristoteles persequitur determinationem de alimentum. Et ponit tria que alimentum conueniunt. Unum est quod alimentum est primum alio. Et hoc ideo quod alimentum conuertitur in substantiam alii. Sed omnis mutatio fit de primo in primum. Secunda additio est quod alimentum est ex hijs primis que habent generationem ex se inuicem. Sunt enim alia prima que unum non generat ex alio. sic sanus non generat ex laborate. dicitur ergo nutritiua esse talia que possunt generari ex suo primo. Tercia conditio est quod alimentum debet facere augmentationem in alio. quod augmentum sequitur nutritionem.

capiendo augmentum ceter. Addit Aristoteles. quod alia sunt que habent ex se inuicem nutritionem sic quod unum nutrit alterum et contra. et sic potest esse idem alimentum et alium respectu diuersorum sicut in animalibus homo potest esse alimentum lupi et eorum. sed in quibusdam hoc non contingit. quia aqua alit ignem sed ignis non alit aquam. Et hoc est in simplicibus et sic apparet quod alterum est alimentum et quod alitur.

Arguit. Aqua extinguunt ignem ergo non nutrit ignem. Dicitur quod aqua accipitur dupliciter. Uno modo ut est simplex corpus et sic aqua extinguunt ignem et non nutrit. Alio modo accipitur aqua secundum quod est aliud mixtum habens plus de elemento aque quam de alio elemento ut oleum. et sic aqua nutrit ignem. manifeste enim apparet quod oleum et pinguedo nutriunt ignem.

Arguit. Si ignis nutrit ergo habet potentiam nutritiuam. et sic potentia nutritiua erit in inanimatis.

Dicitur quod nutritio capitur dupliciter. Uno modo secundum hoc dicitur nutritio quod conseruat per nutritionem idem in numero. et sic inanimata non nutriunt. et in quibus sic inuenitur nutritio in illis etiam reperitur potentia nutritiua. Exempli gratia. Idem homo per nutritionem seipsum conseruat. Alio modo capitur nutritio improprie secundum quod per nutritionem non conseruat eadem res in numero sed in specie. et sic etiam in inanimatis inuenitur nutritio. et tales nutritiones non oportet fieri per potentiam nutritiuam. Sic enim dicitur nutritio ignis quod sibi apponuntur ligna noua. tunc enim manifestum est quod noua ligna apponuntur quod non manet idem ignis in numero sed est alius ignis in alijs lignis. Similiter potest dici de augmentatione. quod quicumque est in alio augmentatio sic quod ipsum augmentet in numero in quo dicitur augmentatio hoc est per potentiam augmentatiua. sed quod per appropinquat non sicut fit augmentatio talis est in non uiuentibus. fit enim aliter generatio in uiuentibus et non uiuentibus sicut dicitur est.

Dubitationem autem

Postquam Aristoteles posuit conditiones alimentum. consequenter mouet unam dubitationem de alimentum. Et est hec. An sicut aliter per sile. id est an alimentum sit simile alio vel dissile. Et obicit Aristoteles ad utramque partem. Secundo soluit. Primo arguit quod sic. Et statim in hoc. Sicut auget per sile. ergo sicut aliter per sile. Anus probat. quod augmentatio fit per hoc quod aliquid aggenerat illi quod augmentat. sed quod aliquid aggenerat est sicut illi cui aggenerat. contra tamen quod ad omnem nutritionem sequitur augmentatio quod postquam res nutrita est. est maior quam plus fuit.

Aliis autem sicut dicitur

Hic arguit ad oppositam partem duabus rationibus. Quarum prima est. Omnis mutatio est contra ratio.

in contrarium s3 ipm alimentu mutat in sub/
 stantia aliti. ergo est contrarietas int alimentum
 z alitum. Maior pz. v. phoz. Minor pbatu
 qz oportet alimentum decoq p calore stomachi z
 alioz mebroz. Seco rō ē. Dis passio fit a cō
 trario. qz sic pz p Aresto. pmo de generatōe. sile
 non patitur a sili s3 a contrario. s3 alimentum pati
 tur ab eo qd alitur. s3 alimentu ē contrariu ali
 to. h3 se ergo alimentu ad alituz sic materia ad
 edificatore. qz sic materia patitur ab edificato
 re ita alimentum ab alito. sed pprie edificator
 non patitur sed ducit de octo ad actum.

Utrum autem alimē

Hic soluit questione pri^o motā. Et vult qz qli
 ter illaz opinionū h3 aliqd veritatis. capitur
 eni alimentum duplr. Uno mō quādo in prin
 cipio cōiungit alito an decoctione. z tūc alimē
 est cōtrariū alito qz h3 in se aliqz qitates qz
 oportet expelli anqz vniat alito. Alio mō capit
 alimentu fm qz iā decoctū est p calore naturalē z
 pparatū conformit ad dispoes aliti. z sic alimē
 tum est simile alito. qz tūc habet cōformes q/
 litates.

Arguitur. Substantie nihil est contrariū. s3
 alitū nō est cōtrariū alimēto. Dm qz substa
 tie capiūt duplr. Uno mō fm sui eē paise sub
 stantiale. z sic substantie nō est aliqd cōtrarium.
 Alio mō capiūt substantie fm qitates qz in eis
 sunt. z sic substantie est aliqd cōtrariū. sic eni dicit
 Arest. scdo de generatōe qz cōtraria sunt cōtraria
 qz qitates que in eis sunt sunt cōtrarie.

Quoniam autem ni

Postqz Aresto. determinauit in generali de alimē
 to cōsequenter determinat de alimēto in spēali fm
 qz se3 puenit diuersis potētis z oparōib^o ipi^o
 aie vegetatiue. Et pmo quō est obiectu pone
 nutritiue. Seco quō est obiectu pone augmē
 tatiue. Tercio quō pone generatiue. Intendit
 ergo qz obiectu pone nutritiue est alimētu fm
 qz pona animatū. Et hoc pbat sic. qz i potētis
 actiuis tale est obiectu in pōna qlis est ipa po
 tentia actiua in actu. S3 ipm viues hns po
 tētā nutritiua est actu aiatur. ergo etiā ei^o obie
 ctū erit alimētu fm qz pona aiatur. Circa ma
 iore cōsideranduz ē qz est dīna inter pōnas ac
 tiuas z passiuas qz potētie actiue ducunt ipm
 obiectu ad hoc qz obiectuz sit sile pōne. Exem
 pli grā. pōna nutritiua qz est actiua facit nutri
 mentuz qd pōna est aiatur eē actu aiatur. S3
 in potētis passiuis obiectum ducit pōnaz ad

actuz. z iō tale est obiectuz in actu qlis ē virt^o
 in pōna. Exempli grā. Uisus est talis pōna q/
 lis est color in actu.

Est autem alterum

Hic Aresto. ont quō alimentuz ē obiectuz pōne
 augmētatiue. Et vult qz alimentuz fm qz est aima
 tuz qstuz ē obiectu pone augmētatiue. Dd sic pz
 qz alimentuz ē alterz fm qz in se h3 substantiā z h3
 qz in se h3 aliqz qzitate. Sed ei qz i se h3 ali
 quā substantiā sic ē obiectu pōne nutritiue qz mit
 tar alimentuz in substantiā aliti. Sed s3 ar qz i alimē
 to est aliqz qntitas sic pntet alimentuz ad pōnaz
 augmētatiua sic ē obiectuz. qz sic augmētāt ipm
 alituz z iō nutritiūm nō sp se h3 ad alituz vt
 obiectuz pōne augmētatiue. qz oportet sp vt
 uens nutriti. sed nō semp augmētāt.

Et generationis

Hic pnt ont quō alimentuz est obiectuz pōne
 generatiue. Et vult qz alimentuz fm qz est factiū
 silis in specie est obiectum pōne generatiue. Et
 hoc iō qz p generatōem nō pōt aliqd seipm ge
 nerare sicut aliqd alit seipm z augmētāt seipm.
 Sed oportet qz p pōnam generatiua generet
 aliqz alia substantiā. qz nihil generat seipm sed
 saluat. qz dum aliqd est. nō generatur. sed tūc
 generat qn nō est ergo oportet dicere qz alimen
 tum fm qz factiūm simil in specie sit obiectu
 potētie generatiue.

Arguit. Hoc qd est factiūm simil in specie
 nō est alimētu pbatu qz est supflūū alimēti si
 ue semē. ergo nō est alimētu. Dm qz virt^o
 semialis qz est factiua similis in spē accipit du
 plr. Uno mō fm suā ppriā naturā. z sic ali
 mentū. qz illa materia sicut pus dicitū est i sua
 natura sūt disposita qz sūntz pūnta cuilibet
 pti animalis. qz est materia terciē digestionis z
 vocat fm medicos chilus. Alio mō accipit h
 semē ex ordinatōe nature z tūc dicit supflūū ali
 mēti. qz nafa segregat illā materiā ab alia ma
 teria que est nutritiūm fm rē sic pus dicitū est

Quare huiusmodi

Postqz determinauit de obiecto pōnaz vegetati
 uaz. Hic pnt determinat de ipsis potētis. Et
 diffinit pōnam nutritiua. qz ex illa diffinitōe
 faciliū pōt haberi diffinitio augmētatiue z etiaz
 generatiue. Potētia nutritiua est potētia po
 tens saluare suūm subiectū fm qz huiusmōi. si
 cut eni dicitū est pōne diffiniūt p act^o. cū ergo
 actus pōne nutritiue sit cōseruare indiuiduuz
 ideo pōna nutritiua sic bene diffinit. Et ex illa

Handwritten marginal note on the left side of the page.

Handwritten marginal note on the right side of the page.

Handwritten marginal note on the right side of the page.

Diffinitione pnt etiā dari diffinitōes pōne au-
gmentatiue ⁊ generatiue. Quia pōna augmē-
tatiua est potētia pducēs suū subiectū ad debi-
tā q̄ritatē. Sed potētia generatiua est poten-
tia generans sibi sile fm q̄ hmōi.

Alimentum autem

Hic qz possz aliqs obijcere q̄ alimētuz saluat
ipm alitū ⁊ nō potētia nutritiua. Soluit taci-
tū dubiū ⁊ dicit q̄ q̄uis alimētū pferat ad salu-
tē uiuētis tanqz pparans op^o vl opatōez nutri-
tōis. ideo absqz alimto nutritō esse nō pōt nō
tū alimētū est p̄cipalis causa nutritōis sed
ipsa aia ⁊ pōna nutritiua. Circa hoc ponit tria
que cōcurrūt ad nutritōz. Unū est qd alitur. s.
corp^o aiatū. Scdm est q̄ aliqd alitur. s. alimē-
tū. Tercuz est alens. s. aia vegetatiua vl potē-
tia vegetatiua.

Quoniam autem a

Postqz Aresto. diffiniunt potētias vegetatiuas
Hic p̄nt diffinit ipam aiaz vegetatiuā. Et uult
q̄ aia vegetatiua est q̄ est generatiua similis
quale est ipm generās. Et illā diffinitōez sic p-
bat. qz oia a fine appellari iustū est. sed finis si-
ne finalis p̄fectio ipsi^o aie vegetatiue est gene-
ratio sibi similis ergo pōt talis aia vegetatiua
a tali p̄fectōe diffinitiuē denoiari.

Arguit. Ista diffinitio p̄uenit pōne genera-
tiue qz illa est generatiua sibi sile q̄le est ipm
generās. Ddm q̄ generare sile q̄le est ipm ge-
nerās p̄t intelligi duplr. Uno mō appropate
sic q̄ non p̄uenit alicui plus q̄ illa opatō. ⁊ sic
generare sibi sile est opatio pōne generatiue qz
ei nō p̄uenit plus q̄ illa opatio. Alio mō acci-
pit generate sibi sile. put p̄supponit alias opa-
tōes scz nutritiua ⁊ augmētatiua. ⁊ sic p̄uenit
aie vegetatiue.

Arguit. Ex hoc seq̄ret q̄ aia debet diffiniri
p̄ alias opatōes scz p̄ nutritiua ⁊ augmētatiua
qz aia vegetatiua est ec p̄cipiū illaz opatio-
nū. Ddm q̄ q̄uis aia vegetatiua sit p̄cipi-
um nutritōis ⁊ augmētatiōis. diffinitiuē tū de-
noiā a generatōe. qz p̄ generatōez etiā includū-
tur q̄damodō alie opatōes. sicut posteri^o inclu-
dit in se p̄ora. ⁊ iō si aia vegetatiua ē p̄cipiū
generatōis etiā p̄supponit q̄ sit p̄cipiū aug-
mētationis ⁊ nutritōis. ⁊ ideo diffinit aia ve-
getatiua p̄ generatōez ⁊ nō p̄ alias opatōes.

Quert. Utz oia a fine appellari iustū sit.
Ddm q̄ sic qz finis hic in textu significat fi-
nale p̄fectōez scz a finali p̄fectōe sumit dīna ali-
cui^o rei. a dīna aut aliqd denoiat diffinitiuē qz

dīna cōplet diffinitōez rei. vt hō nō d̄z denoiā-
ri ab aialitate q̄ ē p̄fectio generica ⁊ nō final. s̄z
debet denoiari a dīna finali. s. a rōnali.

Arguitur. Finis hominis est corruptio ei^o.
sed homo nō debet denoiari a corruptione. ergo
nec a fine. Dicendū q̄ duplex est finis scz cō-
sumptōis qm res finaliter p̄sumit ⁊ a tali fine
nō debet res denoiari. qz ex cōsumptōe res tēdit
in nō esse sed a nō esse nihil denoiat. Ali^o est fi-
nis cōsummatōis fm quē res est consummata
⁊ in se p̄fecta p̄ vltimā dīnam ⁊ a tali fine iuste
res denoiat. tales s̄t finis in aia vegetatiua est
opatio generatiua qz nihil generat nisi sit p̄-
ctū ⁊ in se cōsummatū.

Est autē quo alitur

Hic Aresto. exponit hoc qd p̄us dictū est. s. q̄
calor est id quo aliquid alit ⁊ etiā alimētū. Di-
cēs q̄ quo aliqd alit est duplex. Qz. s. aliquid
est mouens ⁊ motū s̄l ⁊ est calor. Aliqd ē mo-
tū tm ⁊ est ipm alimētū. Ipsa at aia vegetati-
ua est solū mouens. Qd sic p̄bat. quia opoz
alimētū p̄us decoqui p̄ calorē. ⁊ ideo mouet
calor ab aia vegetatiua ⁊ mouet nutrimentum
alterando ipm. Circa qd sciendū q̄ ad nutri-
tionē quatuor cōcurrūt scz aia vegetatiua que
est p̄mū ⁊ p̄cipale p̄cipiū nutritōis. Deinde
cōcurrūt pōna vegetatiua que mouet ab aia ve-
getatiua. Deinde pōna vegetatiua mouet calorē
naturalē. ⁊ calor naturalis mouet nutrimentū.
Un̄ patz q̄ aia vegetatiua est mouēs tm. ⁊ nu-
trimentū motum tm. ⁊ pōna vegetatiua ⁊ calor
sunt mouens ⁊ motū simul.

Queritur. Utrum tm tres sunt potētie ani-
me vegetatiue. Dicendū q̄ sic. Et rō est du-
plex. Prima est. tot sunt potētie aie vegetati-
ue quot modis cōtingit obiectū variari ipsaz
potētiar anime vegetatiue. Sed hoc cōtin-
git tm trib^o modis ergo. rē. Maior est nota.
qz pōne distinguūt p̄ actus ⁊ obiecta. Minor
p̄bat. qz alimētū qd est obiectū aie vegetatiue
accipit triplr. Uno mō vt potētia aiatū. ⁊ sic
est obiectū pōne nutritiue. Alio mō vt est potē-
tia aiatum q̄tuz. ⁊ sic est obiectū pōne augmē-
tatiue. Tercio modo accipit fm qd est factiū
similis i sp̄ez sic est obiectū potētie generatiue.
Scda rō qz aia vegetatiua est aia corpis uiuē-
tis. tot ergo necesse est esse pōnas in aia vegeta-
tiua quot contigit esse opationes corpis uiuē-
tis. qz p̄pter opationes ponunt potētie in ali-
qua aia. Sed est triplex opatio. Prima est p̄
quā acq̄rit esse ⁊ illa spectat ad potētiā genera-
tiua. Scda est p̄ quā cōseruat se ut esse. ⁊ illa

Handwritten note in left margin

Handwritten note at bottom left

Handwritten flourish or signature at bottom center

Handwritten notes in right margin

spectat ad potentiā nutritiā. Tercia est p qua ducitur ad esse perfectum et hoc fit p potentiaz augmentatiā.

Arguitur. Iste potētie sunt naturales ergo nō sunt potētie anime que est supra naturā. Dicē dum q duplicat aliqua potētia dicitur natural. Uno modo quia oritur ex re pure naturali. et sic potētia calefaciendi in igne dicitur naturalis. Et sic est verū q nulla potētia aie dicit natural. Alio modo dicit aliqua potētia naturalis p similitudinē quia est in animatis et tamē habet similitudinē cū potētis pure naturalibus. et sic potētie vegetatiue pnt dici naturales. qz iste potētie habent effectus similes cū effectib⁹ naturalib⁹ in tribus. Primo iste potētie hnt effectus siles cū effectibus naturalib⁹ qz sicut natura dat eē qzritatem et cōseruatōem sic etiā anima vegetatiua p tres potētiās sicut dicitū est. Uex est tñ q ille opatōnes sunt altiori modo in aiatis qz in pure naturalib⁹. Secūda similitudo est quia iste potētie aie in suis opationib⁹ vtunt qualitativ⁹ naturalib⁹ sicut potētia nutritiua vtit calore ad dirigēdū cibū in stomacho. Tercō dicit potētie naturales qz nō obediūt rōni sic alie potētie sensitiue que ad minus nate sunt ad obedire rōni. Pōt enī homo videre et audire si velit. nō aut nutriti si velit.

Arguitur. Plures sunt potētie anime vegetatiue qz tres. pbatur qz est aliqua potētia retētiua attractiua digestiua et expulsiua. pbatur qz vbi cūqz sunt diuersi actus ibi sunt diuersē potētie sed hic sunt diuersi actus ergo. et Dicē dum q duplices sunt actus. Quidā sunt oīno disparati et diuersi sicut sunt videre et audire et sic et alijs. et sic est verū q tales diuersi actus spectant ad diuersas potētiās. Alij sunt act⁹ adinuicē subordinati qz sil reducūt ad vnū actus pfectū et tales nō diuersificāt potētiās vt recipe spēm sensibilem et diiudicare p eā spectat ad vnā potētiām sczvisiua. Per hoc ergo ddm ē q isti actus sil reducūt ad nutritiōnē. necesse est ei q si aial debeat nutriti qz retineat cibū in loco digestiōis. Secūdo requiritur qz digerat cibū. Tercio requiritur qz cib⁹ digest⁹ trahatur ad partes aliti. Quarto requirit expulsiō supfluoꝝ. qz ergo oēs isti act⁹ subordinati cōcurrūt ad nutritiōnē sic nō diuersificāt potētiām nutritiā.

Arguitur. Ex isto sequeretur q potētia augmentatiua et nutritiua essent vna potētia. qz actus illaz semp adinuicē cōsequūtur. Dicendū q augmentatio capitur dupliciter. Uno modo pprie sic hoc dicitur augmētari qd recipit maiorē qzritatē qz vnqz prius hnt.

et illa solū est in viuētib⁹ vbi plus cōuertitur i substantiā aliti qz amissū fuit. et sic accipitur h augmentatio. Alio modo accipitur iprope fm qz h dicitur augmētari qd est mai⁹ qz immediate an hoc fuit. et sic est verū q ad oēm nutritiōnē seqtur augmentatio. qz post cibū acceptū aial ē mai⁹ qz immediate an hoc fuit. et illo modo augmētatiō nō est actus potētie augmentatiue. Paret ergo q augmentatio pprie dicta et nutritio inseparabiliter se nō cōsequūtur. Si tñ cōsequātur adinuicē adhuc nō tenet argumētū. qz illa opa q in nutritiōe inueniūtur respiciūt obiectū fm vnā rōnē. respiciūt enī obiectū fm q potētia aiati. s; augmentatiō et nutritio non respiciūt eodē modo alimētū qz nutritio respicit alimētū fm q potētia aiatum. Sed augmentatiō respicit alimētū fm q potētia aiatur qz. sed qz qzritas distinguitur a substantiā ergo nutritio et augmentatio distinguntur.

Queritur. Utrū ad omnē nutritiōnē seqtur augmentatio. Dicendum q capiēdo augmentatiōnē improprie tunc ad omnem nutritiōnē sequitur augmētatiō vt prius patuit.

Queritur. Quot sunt in nutritiōne et quid significat nutritio. Dicendum q quattuor sunt in nutritiōne ex parte alimēti siue obiecti. Primum est alteratiō nutritiōnē que fit per calorem naturalem ipsius animati. et fit in aliquo determinato tpe. Secūdo in fine alteratiōis est expulsiō forme alimēti qz alteratiō p calorem disponit alimētū ad corruptiōnē. Tercio est introductio forme aliti. Quarto est vnio ipsius nutritiōnē ad formā aliti. Et ista tria vltima fiunt in instāti tps qz vnū pcedat alterū fm ordinē nature. Ddm est ergo ad qsitum q nutritio significat vltimū pura vnionē nutritiōnē ad nutritiū. Et hoc est qd dicitur solet q nutritio est quedā partialis generatiō. qz sic p generatiōz acqritur tota sba ita p nutritiōz ps sbe.

Arguitur. In inaiatis eadē sture datur substantia et qzritas ergo in aiatis p eadē potētiām datur virtus generatiua et etiā nutritiua. qz nō tenet a simili. Dicendum q non est simile qz generatiō in animatis est a principio intrinseco. s; a semine qd in proxima potētia fuit ad hoc q vniretur corpi. oportet ergo esse vnā potētiā in animatis p qua hoc semen pparat. s; potētiām generatiuā. Sed sic nō est in inanimatis qz in animata nō generāt p dēcisionē seminis sed p hoc q conuertūt alter in suam naturam. et idō non oportet ibi pēstere aliquā potētiām generatiuā. et sic p vnā potētiām dantur substantia et qzritas.

Queritur. Quē ordinē habēt iste poē.
Dōm q̄ fm viā generatōis nutritiua est p̄ma.
Secūda est augmētatiua. ⁊ Tercia generatiua.
Sed fm viā p̄fectōis ecōtra est.

Arguitur. Potētia nutritiua h̄z dignō ob/
iectū q̄ augmētatiua q̄ potētie nutritiue ob/
iectū ē substātia ⁊ augmētatiue q̄ritas ergo ⁊c.
Dōm q̄ potētia augmētatiua nō h̄z nudā q̄ri/
tate p̄ obiecto sed substātiā q̄ritā q̄ritas ergo s̄b/
stantia sit dignior quantitate t̄m substantia q̄n/
ta est dignior ipsa substantia q̄ q̄ritas addit
aliquā p̄fectōem ipsi substantie.

Queritur. Utrū iste potētie vegetatiue i di/
uersis aiatis sint vni sp̄ci vel diuersaz sp̄m̄z
vt in hoīe ⁊ in asino. Dōm q̄ sunt diuersaz
sp̄m̄z q̄ potētie distinguūt p̄ obiecta. sed ē aliō
obiectū potētie nutritiue in hoīe ⁊ in asino et
in alijs aiatis q̄ in hoīe obiectū poē nutriti/
ue est alimētū fm q̄ est in poē aiati aīa rōna
li. Sed in asino obiectū poē nutritiue est ali/
mentū poē aiatum ania rudibili ⁊ sic de alijs
aiatis. Potētia aut nutritiua in arborē ē h̄ns
obiectū q̄d ē alimētū fm q̄ poē aiati fm spe/
cie illius arboris. Sicut est dōm de poē augmē/
tatiua ⁊ generatiua. Est enī manifestū de poē
generatiua q̄ in hoīe est poē generatiua hoīs
⁊ in asino est poē generatiua asini.

Arguitur. Potētie augmētatiue in diuer/
sis h̄nt idē obiectū ergo nō distinguūt sp̄e pro/
bat. q̄ q̄ritas est eiusdem sp̄ci in diuersis aiā/
tis Dōm q̄ nudā q̄ritas nō est obiectū potētie
augmētatiue s̄z corp̄ aiati q̄ritū. Jā manifestū
est q̄ est aliqd̄ corp̄ aiati in aiati diuersaz spe/
ciez. Secūdo pot̄ dici q̄ q̄ritas accipitur du/
plici. Uno mō fm se ⁊ absolute ⁊ sic q̄ritas
nō respiciat poē augmētatiua sic enī p̄ esse
vni sp̄ci in diuersis aiatis. Alio mō q̄ritas
accipitur fm q̄ habet ordinē ad diuersas figu/
ras resultates ex q̄ritatib̄ in diuersis aiatis
⁊ sic q̄ritas in diuersis aiatis est diuersaz spe/
ciez q̄ q̄ritas h̄z aliā figurā in hoīe q̄ in asi/
no vel in leone. Et sic poē augmētatiua res/
picat quantitatem.

Arguitur. Potētia locali motiua in aiāli/
bus diuersaz speciez est eiusdez speciei. ergo iste
poē vegetatiue. p̄na tener a silī. Dōm q̄ nō
est silī. q̄ poē locali motiue h̄nt idem p̄m̄z
principiū q̄d est cor vel aliqd̄ p̄portionabile
cordi. sed nō h̄nt eadez instrumta q̄ p̄ alia in/
strumta sit ambulatō ⁊ p̄ alia natatio ⁊ vola/
tio. Sed in potētijs vegetatiuis p̄cipiū di/
stinctiū est obiectū ⁊ hoc nō est eiusdez rōnis
in aiatis differētib̄ specie. sicut dictū est.

Determinatis autē

Postq̄ Aresto. determinauit de aīa vegetatiua
⁊ de potētijs eius. Dic̄ p̄r vult determinare de
potētijs sensitivis. Et diuidit in duas pres
q̄ primo determinat de sensu ⁊ sensibili in cōi.
Secūdo de sensibilibus in sp̄ali. Et hoc t̄bi. Lu/
ius sensus visus. Circa primū p̄mo cōtinuat
dicta dicendis. Et dic̄ q̄ determinatis his. i. dic
to de potētijs vegetatiuis. Dōm est de oī sensu.

Sensus autem in

Dic̄ p̄r Aresto. ponit cōm cōditōez pueniē/
tem oī sensui. Et dic̄ q̄ sensus est virt̄ passiuā
q̄ sensatio videt esse quedā alteratio sed altera/
tio est cū quadā passione. ergo sensus est virt̄
passiuā. Et circa hoc Aresto. ponit alioz p̄hoz
errores q̄ dicebant simile p̄ silē sentiri. ⁊ p̄ p̄ns
sensus haberet actu in se sensibile aīq̄ sentiret.
Quā quidem op̄m̄onez reprobat Aresto. dua/
bus rōnib̄ p̄ quarū intellectu est sciendū. Q̄d
antiq̄ dicebant q̄ res sensibiles existerent i sen/
sibus fm esse naturale. Exempli grā Visus eēt
realiter composit̄ ex oib̄ colorib̄ sic q̄ actu ha/
beret albedinez nigredinez ⁊ sic de alijs colorib̄
Et si sic t̄c sensus nō esset virt̄ passiuā q̄ non
oporteret sensum suscipere similitudinez a sensu/
ibili. Aresto. ergo p̄cedit duab̄ rōnib̄ p̄tra istaz
op̄m̄onez. Quaz p̄ma est. Si sensibilia actu
sunt in sensu. t̄c ipoz sensui erit sensus. i. sen/
sus fm se accepti deberent sentiri sicut visus de/
beret sentire seipm̄. q̄ t̄c sensus sentit q̄ h̄z su/
um obiectū p̄ns s̄z fm antiq̄a sensibile sp̄ est
p̄ns sensui ergo. ⁊c. Secūda rō est si sensibilia ac/
tu essent in sensib̄ t̄c fieret sensatio sine sensi/
bilib̄ exteriorib̄. Sed hoc pat̄ esse manifeste
falsum. q̄ visus nō videt sine exteriori colore.
Reprobata ista op̄m̄one p̄cludit veritates. s.
q̄ sensibilia nō sunt actu i sensu s̄z t̄m in poē
Et hoc p̄bat p̄ simile. q̄ sicut cōbustibile non
cōburit a seipo sine cōbustiuo q̄ si sic t̄c non
oporteret ignez applicari ad cōbustibile. sic eē
sensus nō sentit seipsum absq̄ exteriori sensibi/
li. oportet ergo q̄ sensus sit virt̄ passiuā ⁊ moue/
atur ad actum p̄ exterius sensibile. sicut visus
p̄ colorem. ⁊c.

Arguitur. Simile p̄ silē cognoscit ā antiq̄
bene dixit q̄ in oī cognitōe silē a suo silī cog/
noscat. Dicendum q̄ duplex est silitudo.
Quedā est in natura specifica sic ignis est silī
igni. ⁊ sic est falsum q̄ aliqd̄ cognoscitur p̄ suū
simile ⁊ iō intellectū istū reprobat Aresto. q̄ n̄

est verus q̄ realis & naturalis color sit in visu. ymmo si pupilla coloraret colore reali nō vide- ret. Quia int̄ existes phibz exteri v̄ d̄ in ter- cio h̄. Alia est silitudo fm̄ p̄portōz sive int̄tō- nalis fm̄ quā sp̄s sensibilis d̄r silit̄ sensui. et sic cognitio b̄n̄ sit p̄ sile q̄ nō p̄r color cognos- ci nisi eius silitudo prius sit in oculo.

Queritur. Utz̄ sensus sit virtus passiva.

Dōm q̄ sensus capif̄ tripli. Uno mō p̄ actu sentiendi. & sic dicim̄ q̄ dormiens n̄ h̄z sensus exteriores q̄d est v̄z de actu s̄z nō de poñā. Se- cūdo mō accipit̄ sensus p̄ organo sentiendi. Et d̄r organū sentiendi q̄d ē p̄p̄rius subiectū poñe- sensitiue. sic ocul̄ ē organū visus & miringa au- dit̄. & visus p̄rie nō est in hoīe s̄z in ocul̄. Et sic dicit̄ Aresto. p̄rio de generatōe. q̄ sensus sunt de natura q̄tuor elem̄toz & istis duob̄ modis nō capif̄ hic sensus. q̄ istis duob̄ modis sensus ē virt̄ actiua. Tercio mō accipit̄ sensus p̄ poñā de sc̄da sp̄e q̄litaris. & sic sensus ē h̄t̄ passiva. i. talis poñā h̄z se passiuē ad suū obiectū sic. f. q̄ sensus nō agūt in obiecta sic poñe vegetatiue. s̄z q̄z recipiūt sp̄s ab obiectis sic obiectū agit in poñam & facit eā esse in actu. Et poñe dicit̄ actiue q̄z agunt in obiecta. & dicuntur passiuē q̄z patiuntur ab obiectis.

Arguitur. Sēsus ē virt̄ actiua q̄z indicat & indicare ē agere. Dōm q̄ sensus capif̄ du- plicif̄. Uno mō fm̄ se & fm̄ suā naturā. & sic sen- sus est receptiū & passiū. q̄z in se recipit silitu- dinē obiecti. Alio mō accipit̄ sensus fm̄ q̄ est actiue p̄ sp̄s sensibilē. & sic sensus ē actiuis q̄z diu indicat de sensibili. Et si dicit̄ q̄r nō deno- mīat̄ a diiudicatōe sicut a receptōe. Dōm q̄ iō q̄z denotatio erit ab illo q̄d p̄uenit alicui fm̄ se & nō fm̄ alterū s̄z sensui p̄uenit fm̄ se q̄ sit h̄t̄ passiva iō ab illo denotari d̄z nō ab aliquo ex- trinseco sicut est diiudicare q̄d cōuenit sensui p̄pter sp̄m̄ ab extrinseco acceptā. Et hoc ē q̄d aliq̄ dicit̄ q̄ sensus habz se actiue in ordine ad actū. sed nō in ordine ad obiectū. S̄z dicit̄ ē q̄ illa ē poñā passiva q̄ patit̄ ab obiecto. & illa actiua q̄ agit in obiectū. Et hoc nūc seq̄t̄ q̄ vi- dere est de p̄dicam̄to actōis. q̄a videre nō signi- ficat receptionē speciei q̄z si sic tūc speculū vide- ret q̄z recipit̄ i se ymaginarie sp̄s sensibilē. l̄ le- pus dormiēs videret q̄z recipit̄ in se sp̄m̄ sen- sibilē sed q̄z nō diiudicat de re ideo nō videt.

Arguitur. In quibusdā aīalib̄ visus ē h̄t̄ actiua p̄bat̄. q̄z in muliere mēstruosa & in ocul̄ carroz vel basilisci q̄z ip̄a inficiūt visu. ḡ agūt visu. Dōz q̄ visus q̄nqz capif̄ p̄ organo. q̄nqz p̄ poñā. & capiat̄ p̄ organo tūc visus agit quia

tūc est de p̄dicam̄to subst̄tie & p̄o aīalis. & hoc mō p̄cedūt argum̄ta q̄z oculus basilisci inficit̄ aerē & aer p̄n̄r hoīem. q̄z ab oculis et̄ emittunt̄ venenosi humores qui inficiūt hoīes. Sic ec̄ oculi carroz emittūt lumē cū ocl̄ eoz. sint ml̄ tū porosi sed tal̄ emissio lūis nō est visio s̄z p̄ q̄z lumen est emissus & mediū illūiatū tūc recipit̄ color in potentia visiva. & iudiciū de tali colore vocatur visio.

Arguitur. Si sensus est passiū ergo opor- tet ponere sensus actiuū. h̄na p̄batur. q̄z sic po- nitur intellectus passiuus & actiuus ita etiam ponet̄ sensus actiuus. Dōm q̄ nō est simile de intellectu passiuo & sensu passiuo q̄z si ponit̄ intellectus possibilis etiā oportet ponere intel- lectum agentē q̄z intelligibilia non sunt actu intelligibilia a p̄re rei. & ideo oportet q̄ fiant ac- tu intelligibilia p̄ aliqd̄ agens. & sic oportet po- nere intellectū agentē qui facit actu intelligibi- le. sed illa que mouent sensus sunt actualiter a p̄re rei & ideo nō oportet ponere aliquē sensum qui faciat talia sensibilia actu sensibilia.

Arguitur. Color nō est eodē mō in subiecto sicut in sensu. ergo oportet ponere sensum sp̄ri- tualisante colore. Dōm q̄ spiritualisatio nō sit p̄ sensum sed p̄ mediū quia sensibile positū supra sensum nō facit sensatōem. Sed de intel- lectu oportet alit̄ dici q̄z intelligibile ē totalit̄ alterius nature q̄z res ad extra ideo necesse est po- nere intellectū agentē q̄ facit intelligibilia i actu.

Arguitur. Ex isto sequer̄ q̄ poñe vegetati- ue essent digniores potentijs sensituius. Seq̄- la p̄batur q̄z agens est dignius passio sed potē- tie vegetatiue sunt actiue ergo. &c. Dicen- dum q̄z si accipiant agens & passum in eodē or- dine. tūc semp agens est dignī passio sic ignis agens est dignior aqua passa. Sed nō est in cō- ueniens q̄z patiens alicuius ordinis sit dignī agente alterius ordinis. q̄z poñe sensituiue pati- unt̄ passione p̄fectiua que passio est p̄fectio rei. Sed poñe vegetatiue agūt actōne corruptiua q̄z realiter corrumpunt ip̄z nutritiua. q̄z in eodē ordine nutritiua patiūt̄ & poñā vegetatiua agit sc̄z corruptiue.

Arguitur. Sentire est agere ergo sensus est actiū. h̄na tenet p̄ locum a cōiugatis. Di- cendū q̄ sensus nō est abstractū de sentire s̄z sen- satio. Et ergo sic debet argui. sentire est agere er- go sensatio est actio q̄z sensatio importat iudi- ciū q̄d sit post receptōem speciei in sensu. & hoc iudiciū est agere.

Quoniam autē sen

De sensu
potentia
visiva

Postq̄ Aresto. p̄banit q̄ sensus est virt^{us} passi-
ua p̄nt vult ostendere q̄no reducitur de potentia ad
actū. et hoc de duplici pōna. Dicitur enī inferi-
us q̄no pōna sensitiva reducitur ad actū de pōna
remota et p̄pinq̄. et q̄ pōna cognoscitur ex actu.
Iō distinguit q̄ dupl^{ix} aliqd̄ ē in actu. Vult q̄
q̄ ad p̄mā q̄ dupl^{ix} dicitur aliqd̄ sentire. Uno mō
q̄ h̄z pōnam sensitivā sic auditivā v^{el} visivā ec-
si aial fm̄ illas pōnas nō oparet sicut dormiens
dicitur videre audire. et. Alio mō dicitur aliquid senti-
re q̄ actu sentit p̄ sensum vt ille dicitur videre qui
actu opatur p̄ pōnam visivā diiudicādo de co-
lore. et q̄ sentire p̄mo mō h̄z pōnam ad sentire
secōdo modo. ideo sentire p̄mo modo pōt etiā
dici in potentia.

Primum quidē igi

Hic Aresto. remouet vnā tacitā q̄stionē q̄ pos-
set aliquis dicere q̄ sensatio ē q̄n̄ sc̄sus actu pa-
titur. nūc at̄ dicitur ē q̄ sc̄satio sit q̄n̄ sc̄sus ē i ac-
tu. Rūdet aresto. q̄ sc̄sus est sit i actu p̄ aliquā
passionē. Et h̄ p̄bat. q̄ in phisicis eadē est for-
ma fm̄ quā agēs agit et patiens patit. q̄ ergo ob-
iectū agit i pōnas sensitivā iō est eadē forma q̄
agit ab obiecto i sensū et fm̄ quā ip̄e sc̄i patitur

Omnia autem pati

Hic ex p̄dictis ostendit q̄no positio antiquorū p̄t
ē vera sc̄z q̄ sile patit a suo sc̄si. Et intēdit q̄
sensus et sensibile habet similitudinē in fine sc̄z
nō in p̄ncipio. Et rō illi^{us} ē q̄ patiens in p̄nci-
pio est dissimile agenti in fine at̄ est ei simile si-
cut patet de aqua postq̄ calefacta est similis
est igni. sed in p̄ncipio est frigida. et tūc ē dissim-
ilis ei. et sic etiā est de sensū q̄ anq̄ obiectum
veniat ad sensū ē dissimile sensui. vt pōna visi-
ua nō est similis colori p̄ speciem anq̄ color im-
mutat visum. Et rō ē q̄ quicqd̄ trāsmutatur i
aliquid nō h̄z in p̄ncipio h̄ ad qd̄ trāsmutat.
quia tūc trāsmutatio esset frustra. et tūc q̄ omne
agens agit sibi simile oportet q̄ p̄ trāsmuta-
tionē agens fiat simile patienti.

Arguitur. Ista inferiora sūt effect^{us} dei et aie
nobil. et tūc nō sūt similia deo nec aie nobili. h̄
nō omne patiens ē simile agēti in fine. Ddm̄
q̄ duplex ē similitudo. quedā ē prope dicta q̄ ē in
esse nature siue in esse specifico. et sic agens vni-
uocū est sile patienti et ecōtra. sicut hō generās
ē similis homini genito. Alia est similitudo in
causis equinocis ad effectus. sicut sunt deus et
anima nobilis et in illa non est similitudo q̄ ē
in esse nature. sed est similitudo fm̄ proportio-
nem ydealem. q̄ talis causa habet in se ydeam

p̄ quā assimilatur ip̄i effectui et sic illo mō dicitur
mus q̄ dom^{us} est silis edificatori nō eodē modo
sic fili^{us} p̄i. q̄ fili^{us} ē silis p̄i in natura specifica.

Dom^{us} at̄ ē silis edificatori fm̄ proportōz ydeale

Arguitur. Celum nullo modo est ens simi-
le istis inferioribus q̄ nec habet ydeam nec na-
turam istis similem. Dicendū q̄ celum non
est causa principalis istoz inferioroz sed instru-
mental. quia anima nobilis agit in celū. mō
in causa instrumentali non erit aliqua similitu-
do. Similit^{er} securis nullā habet similitudinez
cum scamno q̄ facit domificator q̄ securis so-
lum est agens instrumentale.

Diuidendum autē

Postq̄ Arest. ostēdit q̄ sensus ē in potētia p̄nt
intēdit dicere q̄no ducitur de pōna ad actū. Et
p̄mo distinguit multiplices pōnas circa intellēz
ostēdens q̄no dicitur ducitur intellēs de illis po-
tentijs ad actum. Secōdo applicat hoc ad sensū
Circa p̄mā vult q̄ intellect^{us} est in triplici di-
spositione. q̄nq̄ est simpliciter in actu sic q̄n̄ actu
considerat vt cū cōsiderat illā l̄raz a Secōdo mō
intellect^{us} est in pōna et ille mod^{us} subdividit^{ur} in
duos et sūt tres modi. Q̄nq̄ enī est in potētia
remota sic aliquis dicitur sc̄iens q̄ pōt sc̄ire. et sic
homo ydeota dicitur sc̄iens q̄ est de numero habēt/
uz sc̄iāz Alio modo aliquid est in potētia p̄p̄
qua sic aliquid dicitur sc̄iens q̄ iā h̄z sc̄iāz h̄z nō
cōsiderat p̄ eā sicut philosophus dormiens dicitur
sc̄iens q̄ habet habitū. sed nō cōsiderat p̄ illū
habitū. Et ponitur dīna in textu inter istas po-
tentias. q̄ qui est in potētia remota nō pōt exi-
re in actū quādo vult. sed necesse est ipsum p̄-
mo mutari in habitū. et tunc ex habitu p̄cede-
re in actū. Et iō dicitur se habere sicut materia
prima Sed qui est in potētia p̄p̄nqua potest
cōsiderare quando vult nisi cōtingat aliqd̄ im-
pedimentū exterius. s. dolor vel ebrietas. et

Arguitur. Substantie sepe sunt de genere
habētū sc̄iāz. ergo nō homo solū habz sc̄i-
entiā. Ddm̄ q̄ sc̄iātia capif duplici^{ter} Uno
modo fm̄ q̄ est habitus cōclusionis p̄ demon-
stratōem acquisitus. fm̄ q̄ sc̄ire dicitur rē p̄ causam
cognoscere p̄mo posteriorz et sic solus homo h̄z
potētiā sc̄iātie. quia solus homo vritur dis-
cursu demonstratiuo. nō aut̄ substantie sepe.
Alio mō accipitur sc̄i pro certa noticia alie^{us}
siue illa sit accepta p̄ demonstratōnez siue nō. et
tunc in deo et substantijs separatis est sc̄iā. P̄mo
modo accipiēdo sc̄iāz tunc sc̄iā significat quan-
daz ip̄fectoz q̄ in deo nō ponit nec in substantijs
separatis. q̄ vt sic significat aliquid acquisituz et

monstratiue. sed deus intelligit simplici intuitu et etiam substantie separe.

Quertur. Utrum ebrietas impediat sciam. Ddm q sic. Arguit tñ q nō. qz intellect⁹ ē im/materiale. ebrietas aut nō respicit aliqd im/materiale sed corpale. ergo. rē. Ddm q scia qntū ad habitū scie q ē acq̄situs ex multis actibus nō impeditur p ebrietatem qz in ebrio manet habitus scie si p̄sūt in eo. Sed qñ ca/pitur q ad vsum hoc cōtingit dupl̄r. Uno mō p se. r sic iterū motus corpals nō pnt agere in sciam. Alio mō p accūs scz qñ impediuntur sensus interiores r p̄urbantur. r sic ex tali p̄urbatione siue indispositōe tales passiones corpales sciam bñ impediunt. Lm̄ rō ē. qz intellect⁹ n̄ in sua opatōe vtit̄ sensibus interioribus. qz sic d̄r terciō hui⁹ oz quecuqz intelligentē fantasmata speculari. cū igit p ebrietate indisponitur sensus interiores. ideo impedit̄ vsum scientie. Per hoc ergo videt̄. qz quīs intellectus sit immaterialis fm ei⁹ essentia vtit̄ tñ organa corpaliibus q̄ntum ad eius operationes quib⁹ organa impeditis impeditur eius opus

Simbo quidez ergo

Hic Aresto. ostendit qñō sit reductio de dupli ci poña ad actū. Et vult q aliqd reducti de po tentia ad actū qñ ducit ex alteratōe p doctrinā ad actū r multotiens a cōtrario. sicut puer nō hñs sciaz ducit p alteratōez ad sciam. r h̄ qñqz cōtingit ex ignorantia cōtrarie dispositōis q cō trariatur scie. Sz ille q ē in poña propinq̄ du cit ad actū p h̄ qz pcedit de ocio in actū. l̄ de nō agere i agere. r sic sibi nō pueniunt p̄me due cō ditiones.

Querit. Utrum scia acq̄rat p motū aut p alte rationē. Ddm q dupl̄r aliqd acq̄rit p mo tū. Uno mō p se qz ē imin⁹ motus. r sic scia nullo mō acq̄ritur p motū. qz mot⁹ phisicus solū ē in re naturali sed res naturalis ē materi alis cū q̄ intellectus sit immaterial non respi cit alteratōz. Alio mō acq̄ritur aliqd p motuz ex p̄nti. qz seq̄tur motū factuz in alio. r sic scia acq̄ritur p motū factū in sensibus interiorib⁹ qz i acq̄sitiōe scie oz fantasmata aliter disponi. Un̄ doctor generās sciam in discipulo dispo nit sibi ordiate fantasmata qbus disposit⁹ in tellectus recipit sciam. Ex quo p̄z qñō scia ali qñ in aliq̄ corrupitur qñ scz fantasmata ordi nātur cōtrario mō ad aliquā sciam. tñc enī eli citur habitus cōtrarius scie.

Arguit. Quicqd mutat̄ de cōtrario i cōtra riū hui⁹ alteratur. sed intellectus accipit sciaz

ex cōtrario errore. q̄ alterat̄. Ddm q dupl̄r mutatur aliqd de cōtrario in cōtrarium. Uno mō p se qz scz sp̄ mutatur de cōtrario in cōtra riū. r sic intellectus nō mutatur qz qñqz sit im mutatio ex ignorantia dispositōis. Qñqz vero sit mutatio ex ignorantia negatōis q ē cōtraria scie. Etia alteratio nō respicit intellectū sz fan tasmata. Alio mō aliqd mutatur de cōtrario i p̄trariū p accūs qz scz nō sp̄ mutat̄ de p̄trario i cōtrariū. sic qñqz intellectus mutatur ex igno rantia dispositōis q ē cōtraria scie. Alteratio ei prope dicta p se fit de cōtrario in cōtrarium Et hoc est qd dicit Aresto. in textu q multoti ens fit mutatio scientie ex cōtrario in contra riū quia non semper acq̄ritur scientia ex erro re cōtrario scientie. sed qñqz acq̄ritur ex igno rantia negatiua.

Nō est autez simili

Ex quo Aresto. prius dixit qz pcedens de potē tia remota ad actū in se habet quandā altera tionē r alteratio est passio. ideo req̄nt Aresto. vltorius. Utrum reductio de potentia ad actū fiat fm passionē prope dictā. Et intendit dice re q non. Distinguit enī duplicē passiones. qz quedā ē passio corruptiua que fit a cōtrario agente r fit p remotionē forme cōnaturalis. si cut aqua d̄r calefieri qñ frigus rcedit. Alio mō accipitur passio pro passioe pfectiua fm q ali quid ducatur de potentia ad actum r talis nō est passio proprie dicta. sed potius quedam perfectio qua passione tñc dicitur ali quid pa ti qñ ducatur de potentia remota ad actū quia talis alteratio. exempli grā. vt scia non fit p se ad remotōez alicui⁹ forme cōnaturalis quīs qñqz ex ignorantia dispositōis.

Arguitur. Pati nō est corruptio p se qz cor ruptio fit p progressū de esse ad non esse sz pas sio fit per qualitatē. Ddm q duplex est cor ruptio sicut duplex est actio. Est enī corruptio simplr dicta que remouz esse simpliciter dictū Alia est corruptio fm quid que remouet esse fm quid. Quāuis ergo in proprie dicta alte ratione non fit corruptio proprie dicta. fit tñ corruptio fm quid qz forme acc̄ntalis. Et sic dicit Aresto. in textu. q aliud est pati quod est corruptio qdam sicut est passio corruptiua.

Speculās enim fit

Hic Aresto. ostēdit an reductio de potentia p pinqua ad actū fiat fm alteratōz. Scdo facit hoc idē de potentia remota. Quo ad p̄mūz d̄r. Si aliqd pcedit de potētia propinq̄ ad actuz

abundantia

Compro

tunc non alteratur. Quod sic probatur. quia quicquid procedit de potentia ad actum accipiendo suam perfectionem hoc non alteratur. Sed quod mutat de habitu scientie in usum scientie hoc procedit de potentia ad actum et accipit suam perfectionem ergo etc. Maior pars est per dictis. quia procedere de potentia ad actum non est alterari. quia hoc perficitur quod in actu suo recipit. Tunc ostendit idem de potentia remota. et quibus processus de potentia remota ad habitum fiat a didascalico. id est ab extrinseco non tamen intellectus alteratur quando recipit novam scientiam. Et quia Aristoteles dicit quod procedens de potentia remota ad actum est alteratus. Ideo hoc distinguit duas alterationes. quia aliquid est alteratio perfectiva scilicet secundum acquisitionem et tali alteratione intellectus alteratur quando recipit scientiam. Alia est alteratio proprie dicta que fit secundum contrarias dispositiones quod non intellectus accipiendo scientiam non alteratur. Quia alterare est proprie rem alteram facere. ergo illa res fit altera que remouetur a suo naturali perfectione quod quando in aliqua res perficitur non alteratur. Tamen pars quod dicitur: ille est bonus et tu es alter non debet exponi. id est melior. quia alterari est remoueri a perfectione et non perfici. sed debet exponi alter. id est prior.

Arguitur. Non solum oportet sapiam capi a didascalico. quia aliquid per se inuenire scientiam. ut dicit Aristoteles primo metaphisice. quia sensus visus plures res veritas dicitur nobis ostendit. Quod dicitur in acquisitione scientie aliquid cooccurrit per se sicut habitus assensuum principiorum et intellectus agens. Et hoc idem quod per intellectum agere abstrahunt species a fantasmatibus et per habitum assensuum principiorum assentimus principis ex quibus fit reductio conclusionum quorum est scientia. Aliud est quod cooccurrit in acquisitione scientie per accidens. sicut doctor quia non solum cooccurrit in acquisitione scientie. Per hoc dicitur ad argumentum quod in quolibet acquisitione scientie cooccurrere interiore didascalico siue magistro scilicet intellectum agentem et habitum assensuum principiorum quibus non semper oportet cooccurrere exteriori didascalico sicut pars in illo quod per propria inuentio accipit scientiam. Et ratio illius est. quia nihil procedit in actu nisi ab illo quod est in actu. Sed cum intellectus non sit in potentia ad scientiam antequam habeat illam. ergo oportet ponere apud intellectum aliquid quod agit ad scientiam acquirendam. Et post seipsum Thomas sile in medicina. quia oportet semper infirmum duci ad sanitatem per aliquod actum sanum sibi conuenientem. et sic quando alia membra sunt infirma et cor sanum possunt membra infirma per cor sanum ad sanitatem reduci et non est necesse concurrere medicum exteriori quibus tamen ille posset iurare instrumentaliter ad acquirendam sanitatem. Sic etiam est in acquisitione scientie quia doctor siue didascalus per instrumentaliter agere

ad scientiam scilicet formando fantasmata in discipulo oportet tamen discipulum principaliter et proprie abstrahere species a fantasmatibus a doctoris formatis.

Besitium autem quia

Postquam Aristoteles posuit duplicem potentiam circa intellectum scilicet remotam et propinquam. Et dicit quod dicitur inter intellectus ducit de duplici potentia ad actum. Inter applicat ad sensum. Et vult quod etiam circa sensum est duplex potentia scilicet remota quando aliquid non habet sensum. et propinquam quando aliquid habet sensum. scilicet actu non sentit sic dormiens. Et tunc potest fieri dicitur reductio intellectus de potentia ad actum et sensus. Et vult quod circa intellectum aliquid ducit ad scientiam de potentia remota ab alio et per alterationem sic etiam aliquid ducit de potentia sentiendi remota ab alio et per generationem ad actum. quia aliquid generans facit aliquid sensitivum in alio et per hoc etiam facit sensum. Et sicut aliquid de potentia propinquam intelligendi procedit ad actum sine alteratione coiter dicta. sed per nudum processum de ocio ad actum. sic similiter fit circa sensum quia habens sensum incipit per se sentire ab seque alteratione sed procedit de ocio ad actum.

Differt autem quia

Postquam Aristoteles posuit inuentiam reductiois ad actum intellectus et sensus. id est inter ostendit differentiam reductiois utriusque ad actum. Et vult quod illud quod ducit sensum de potentia ad actum sentit. id est extra ipsum sensum sicut visibile audibile et silia. Et rationem addit quia sensus secundum actum est singularis sed singularia sunt a parte rei ad extra ergo etiam sensibilia. Sed obiecta facientia intellectum in actu sunt in anima. Cuius ratio est quia scientia et intellectus sunt vniuersalia sed verba sunt quodammodo in anima. ergo obiecta intellectus sunt quodammodo in anima. Et quod ulterius aristoteles. elicit aliam dynamiam scilicet quod intellectus potest intelligere quando velit. sed sensus non potest sentire quando velit. Et quod enim intellectus habet suum obiectum proprie se sic dictum est. sequitur quod intellectus potest intelligere quando vult sed sensus non potest sentire nisi prius sit exterius sensibile.

Arguit. Sensus est vniuersum. sed ista autoritas est falsa. An solum probatur. quia auditus non est ista soni sed soni in coeli. Nec visus est istius coloris sed coloris in coeli.

Quod dicitur quod sensus accipit duplicem. Uno modo secundum quod copat ad suum actum et sic seipsum est singularis sicut videre est ista coloris. Alio modo accipit sensus secundum quod copat ad suum obiectum absolute. et sic etiam sensus est vniuersum. quia non fert in suum obiectum sub particulari ratione talis obiecti. sed sub coeli ratione sicut visus non fert in colore secundum quod est iste color quia tunc

nō videret aliū colorē. sed intellectus utroq; mō est vniuersaliū q; etiā actus intelligēdi est circa vniuersale. Et iō hic dicitur Aristoteli. notanter q; sensus fm actū sunt singulariū.

Querit. Utrū vltia sunt in aīa. Ddm q; dupl'r dicitur aliqd esse in aīa. Uno mō subiectiue sic accūs est in subiecto. et sic spēs intelligibiles et scie sunt in aīa. Alio mō aliqd ē in aīa obiectiue q; scz obiectiue intellectui. Et sic vniuersale accipit mltis mōis. Uno mō. p vlti pfecto scz pro natura pur substat intētiōi vltiatis. et sic vlti ē simpl'r in aīa obiectiue. Alio mō accipit natura fm se et nō fm pfectā rōez vltiatis. et tūc etiā ē a parte rei. Si at accipit vlti pfecta intētiōe sic significat relatiōes rōis que sunt in ipā natura sicut in subiecto et nō in intellectu nisi ex pnti. Pōt ei intellectus nō ea ab inuicē separare quoz vniū nō est de rōe alterius q; ergo singulare nō est de rōe vltis. p intellect' noster cōcipit vlti. nō intelligēdo singulare sicut dictum est in probemio.

Arguitur. Cōtingit etiā sentire absq; sensibili ergo pōt aliq; sentire qū vult. pbat q; per memoriā sentimus in absentia sensibilū.

Ddm q; duplex est sensus scz interior et exterior. Loquitur ergo Aristoteli. hic de sensibus exterioribus qui nō tenēt species sensibilū sic faciunt sensus interiores que tenēt sensibilia p memoriā sensitiuā. Et ideo exemplificat de audibili et visibili que etiā sunt obiecta sensui exteriori.

Hunc autem tantū

Hic recapitulat ea que pns dicta sunt. Et de q; nūc dictū est q; esse in pōna non dicitur vno modo sed multipl'r. Et exemplificat de pōna militandi q; aliq; pōt militare fm pōnaz remotā sicut puer. Et aliq; pōt militare in pōna propinqua sicut existens in etate. Est em militare exercere opa milicie. Et quis ista dīna inueniatur etiā in sensib' fm duplice pōnaz vt aliq; dicitur senties fm pōnaz propinqua et remotā tam nō sunt propa noia imposita istis pōctis et ergo vtimur istis noibus circuloquutiuis dicētes q; aliqd est in pōna ad actū pmiū et aliqd ē in pōna ad actū scdm et q; p hoc sensus est in actu q; sensibile mouet ipm sensum. Ideo ponitur ista autoritas in textu q; sensitiuū. i. sensus est talis in pōna quale est sensibile in actu. Et ro istius pns dicta ē scz de obiecto pōne vegetatiue qd est alimētū. q; omne agens agit sensibile et omne agens est tale in actu quale ē passum in pōna. Et ergo sensibile agit in sensum manifestum est q; sensibile est tale in actu qua-

lis est sensus in potentia.

Arguitur. Si sensus recipet formā sensibili tunc sequeretur q; visus posset dici colorat'. q; recipit i se formā coloris. Ddm q; quis visus recipiat in se colorē fm substantiā coloris et p hoc visus est similis colori sicut hic dicitur nō tū recipit in se formā coloris fm pfectū modū et ideo nō pōt visus p colorē denoiari. Quia ad hoc q; accūs denoiat subiectū requirit q; tale accūs insit satis intense. i. satis pfecte quod nō ptingit de colore. Et hoc est qd aliū sic dicitur q; triplex est actio alicui' forme. Quedā ē pure vniuoca tam fm formā q; fm modum forme et sic agit ignis in aquā q; agit in aquā suā formā et etiā suā pfectionē. et talis forma p't denoiare suū subiectū. Alia est actio pure equiuoca. vbi agens nec cōmunicat formā nec modū forme et sic sol dicitur generare ista inferiora. quia nec generat suā formā essentialē nec modū ei'. Alia est actio partim vniuoca et partim equiuoca qū scz agens coicat formā et nō modū forme. et sic sensibile agit in sensum q; color mouet visum. sic essentialiter color est in visu. sed tam habet imperfectiorē modū in visu q; in subiecto quare visum non denominat.

Dicendum est autem

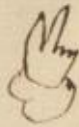
Postq; Aristoteli. determinauit de sensu in cōmuni scz quō se habeat sensus ad sensibilia. Dic incipit determinare de vnoquoq; sensu. Et circa hoc pmo distinguit sensibilia. Et hoc ideo q; sensus distinguuntur nō penes quecūq; sensibilia. sed penes sensibilia propa. Prio ergo ponit diuisionē. Scdo exposit mēbra diuisionis. Diuisio stat in hoc q; triplex est sensibile q; duo sūt p se et vniū ē sensibile p accūs. Est q; triplex ē sensibile scz p se propriū. p se cōe et sensibile p accūs.

Querit. Quare Aristoteli. pns dicitur de sensibilib' q; de sensib'. Ddm q; iō q; pōne distinguunt p obiecta. sed obiecta sunt pōna sensib' fm rō em. cū ergo pncipia distinguēdi pri' nō scunt q; distinctū iteo prius oportet dicere de sensibilib' nō q; de sensibus.

Dico autē propriū

Hic declarat mēbra p'dicte diuisionis. Et primo dicit qd sit sensibile propriū. Et ponit hic duas additiōes sensibilis proprii et postea ponit vniā aliā. Prio cōditio. sensibile p se propriū est qd nō contingit sentiri altero sensu q; ab illo a quo sentit. sicut color ē obiectū propriū visus q; nō pōt sentiri ab alijs sensib'. Scdo cōditio est sensibile p se propriū est circa qd nō cōtingit

sensum errare. sicut color est obiectu visus so- nus auditus et huiusmodi gustus. scilicet tactus habet multa obiecta scilicet calidum frigidum humidum et sic cum. Et isti sensus non recipiuntur circa obiecta scilicet circa loca obiectorum vel circa subiecta obiectorum. Exempli gratia. ut auditus per se percipit sonum scilicet quod sonus sit et non recipitur circa sonum. sed quod sit sonorans et ubi sit sonorans circa hoc recipi potest quia talia non sunt sensibilia propria.

Arguitur. Color sentit a pluribus sensibus. quod non tamen a visu. Anus probat. quod sentit a visu et a sensu communi. Dicitur quod prima conditio intelligit de sensu exteriori sic quod sit sensus quod hoc est sensibile per se proprium sensus exterioris quod solus a sensu exteriori percipit scilicet ab uno sic quod non ab alio sensu exteriori. Et sic exemplificat Aristotle in textu. non est dubium est quod sensibilia propria percipiuntur a sensibus exterioribus et interioribus. Et sic possunt argui de sensibilibus aliorum sensuum.

Arguitur. Contra secundam proprietatem. Sensus sepe errat circa proprium obiectum. quia visus iudicat celum esse rubrum quod est falsum. et auditus iudicat campanam sonare aliter quam sonat. et febricitans iudicans dulce amarum decipit. Dicitur quod sensus nunquam recipit circa proprium obiectum licet sepe decipiat circa aliquid sibi circumstantia vel circa eorum obiectum scilicet circa sensibile eorum per accidens. Dicitur quod ad argumentum quod visus iudicat celum esse rubrum et tamen non recipit circa rubredinem. scilicet circa subiectum rubredinis quod est sensibile per accidens. quia indicat tale rubredinem esse in celo que est in nube rosida. id est aquosa. Sic auditus non recipit circa sonum scilicet circa corpus sonantis quod ita est sensibile per accidens. Sic febricitans iudicans dulce amarum decipit circa sensibile per accidens. quia iudicat illam amaritudinem esse in cibo que est in saliva lingue huiusmodi illa amaritudinem in huiusmodi lingue sue. Sic militi tactus iudicans unam fabam esse duas digitis cæcellatis non recipit circa proprium obiectum quia non recipit circa duriciam fabæ que est proprium obiectum scilicet circa numerum fabarum qui est sensibile eorum. Sic etiam visus iudicans arbores moveri in litore etiam in navi non recipit circa proprium obiectum scilicet colore scilicet recipit circa motum. Ponit tamen Theophrastus tres iudicia quibus observatis non quod sensus decipit. Quorum prima est bona dispositio organi scilicet quod non sit defectus in organo. Et propter hoc deficit febricitans iudicans de sapore. Secunda est quod medium sit bene dispositum. et ideo non potest bene iudicare de coloribus in tenebris quia medium non est illuminatum. Sic si aliquis videret hominem per rubrum vitrum diceret homines esse rubrum quia tamen potest esse albus. Tercia conditio est quod non sit nimia distantia

Appl. huius

amplius 106 726

inter sensum et sensibile. et propter hoc non indicat bene visus de conditionibus stellarum. quia de sole esse bipedalis quantitas propter nimiam distantiam quia tamen maior est tota terra. Et similiter indicat colores esse in celo quod est in nubibus

Comunia autem qui

Hic dicitur declarat aliam partem divisionis scilicet quod quibus sunt sensibilia communia. Secundo ponit eam que dicitur sensibilia communia. Dicit quod sunt quibus scilicet motus. quibus magnitudo. numerus et figura. Et dicitur communia per oppositum ad sensibilia propria. Sic enim aliquid dicitur propria quia nata sunt percipi ab uno sensu. Ita dicitur aliqua sensibilia communia a quibus nata sunt percipi ab omnibus sensibus sic motus numerus et quies. Aut a multis sic magnitudo et figura. quia magnitudo et figura percipiuntur a tactu et visu non ab aliis sensibus. Ex quo patet quod non dicitur illa sensibilia communia. quia sensus eorum percipiuntur scilicet quia a pluribus sensibus exterioribus percipiuntur.

Quæritur. Que sit ratio quod visus et tactus percipiunt ista duo sensibilia scilicet magnitudinem et figuram et non alium sensum. Dicitur quod ideo quia visus est principalissimus sensus in homine. ideo ex dignitate eius contingit quod percipiat aliqua sensibilia que alium sensum non percipiunt et tactus est principium omnium aliorum sensuum. et immenfus sicut cum organis cuiuslibet alterius sensus propter quam communitatem tactus percipit aliqua sensibilia que alius sensus non percipiunt.

Arguitur. Auditus etiam percipit magnitudinem quod non solus visus et tactus. Dicitur quod duplex est magnitudo scilicet molis sine extensione scilicet quantitate. sic aliquid dicitur longum vel latum sic magnitudo est sensibile eorum et hoc modo auditus non percipit magnitudinem. Alia est magnitudo scilicet que consistit in virtute alterativa ipsius corporis sonantis. et tale magnitudinem percipit auditus non autem prima. Cuius ratio est quia sonus non proportionat magnitudini corporis sonantis. et ergo sonus potest esse magnus in parvo corpore sonante et e contra

Secundum accidens

Hic dicitur declarat tertium membrum predictæ divisionis scilicet sensibile per accidens. Et ponit tres conditiones sensibilibus per accidens. Prima est quod sensibile per accidens coniungatur sensibili per se ut dicitur in philosophia dicitur de sensibilibus per accidens. quia coniungitur alio quod est sensibile per se. Secunda est quod sensibile per accidens huiusmodi se extrinsecce ad illud quod sentit per se. sic substantia particularis coniungitur alio homini extrinsecce. Tercia conditio est quod sensus nihil patitur a sensibili per accidens nec quod ad immutationem sicut patitur a sensibili per se proprio. Nec quo ad modum immutandi. sic patitur

ritur a sensibili a se cōmuni. Pro cui⁹ intelle-
ctu est sciendū. q^o sensibile p se propriū p pro-
pria spēs immutat sensum sic q^o eius propria
similitudo est in sensu vt similitudo coloris ē
in visu sed non propa similitudo sic figure q^a
talīs similitudo ē alterius speciei nō ar color. fac
tū sensibile cōe ad modū immutandi. q^o aliter
immutat corpus habens vnā figurā q^o corp⁹
habens aliā figurā. Et si corpus nō habeat ma-
gnitudinē non immutat sensum s^z substantia
particulari nihil facit ad vtrūq^o. q^o sine hoc q^o
sentitur sit lignū vl' lapis nihil refert.

Sensuū enim secū

Dicitur ponit diffinitōes sensibilis et h^o iō q^o
p hoc sensibile postea distinguimus omēs sen-
sus. Et iō de nouo aliqd d^r de ipō. Vt pōt dici
q^o h^o ponat terciā proprietatē sensibilis propriū. d^r
ergo sensibile p se propriū ad q^o vnusquisq^o
sensus habet essentialē habitudinē et q^o vnū
quodq^o distinguit per suā essentialē d^rnam. er-
go singuli sensus distinguuntur penes eius sen-
sibilia propria.

Queritur Que sit rō q^o triplex est sensibile.

D^m q^o ista q^o rot sunt sensibilia q^o mōis con-
tingit sensum alterari. Sed h^o cōtingit tribus
mōis. quia vl' sensus alterat p propriā speciez
et sic est sensibile p se propriū. vel hoc sensibile
facit ad modū immutandi et nō ad speciez im-
mutatōnis. et sic est sensibile p se cōe. vl' deficit
vtraq^o cōditio et sic est sensibile p accūs. Et q^o
p^o ista ē diuisio analogi in sua analogā.
q^o p^o d^r de sensibili p se propō. Sūt q^o qua-
litates de scia specie sensibilia p se propa. Quā-
titates et que ex eis dependēt sensibilia cōmu-
nia. Et substantie particularēs et que ab eis depē-
dent sensibilia p accūs. Q^o ar q^ontitates sunt
sensibilia cōmunia oñdit. q^o sunt propria sub-
iecta ad talia sensibilia propa. iō proxiē cū ta-
libus qlitātib⁹ sentiuntur. Et ergo dicuntur sen-
sibilia p se cōmunia. Aliter pōt etiā capi distin-
ctio fm Egidii de roma. q^o omē sensibile im-
mutat sensum et h^o est vl' fm q^o h^omōi. et sic ē sen-
sibile p se propriū vl' fm aliqd cōe in sensib⁹
reptum. et sic est sensibile p se cōmune. Exem-
pli grā. visus et tactus picipiunt magnitudinē
nō fm q^o visus aut tact⁹ q^o visus fm q^o visus
picipit colorē. sed fm q^o in eis est aliqd cōmūe
innotiatū. vel illud sensibile h^z se oino accūta
liter ad sensatōes et sic ē sensibile p accūs. Si-
mile pōt unyneri in qlibet specie rei naturalis
q^o pōt ab alia distinguī tripl^r scz p d^rnam pro-
pria sicut distinguit hō ab asino p rōnale. vel

p d^rnam cōmūe. sicut hō distinguitur a plan-
ta p sensibile. Aut p d^rnam p accūs. vt hō distin-
guitur ab alijs per albū vel nigrū.

Arguitur. Hoc nō est sensibile q^o non im-
mutat sensum sed qualitates sensibiles sūt hu-
infinōi ergo et d^m q^o dupl^r aliqd d^r age-
re siue immutare. Uno mō q^o est tota rō accū-
nis siue immutationis et sic qlitas nō immu-
tat sensum sed subiectū acceptū cui⁹ qlitate sic
color nō immutat sed coloratū. Alio mō dicitur
aliqd immutare q^o ē pncipalis rō immu-
tandi. et sic qualitas d^r immutare. q^o est pnci-
palis rō immutādi. Et sile est in formis rerū
naturalū. q^o dicimus q^o forma est pncipiū ac-
tionis non q^o agit. q^o nō p^r se subsistere. sed
quia est pncipalis rō q^o res naturalis agit.
Sic ergo color d^r sensibile per se propriū. q^o
scz est pncipalis rō immutādi visum. S^z co-
loratum est totalis causa immutatōis.

Arguit. Omē p accūs reducitur ad p se. si er-
go est aliqd sensibile p accūs. q^o reducitur ad
sensibile per se. Maior p^r q^o sicut malū fun-
datur in bono ita p accūs non subsistit nisi in
illo q^o ē p se. Sicut ista. homo est albus fun-
datur in ista homo est rōnalis. D^m q^o per
accūs non reducitur ad p se. vt fiat idē cū ipō
ad q^o redyatur s^z p cōiunctionē. et sic intelligit
maior. q^o p accūs cōiungitur p se sicut substā-
tia particularis cōiuncta albedini vocatur sensi-
bile p accūs. q^o cōiungitur albedini que ē sen-
sibile per se.

Arguitur. Omē sensibile ē per accidēs. q^o
q^oqd est sensibile ē sensibile per qlitate. sē qli-
tas ē accūs iō omē sensibile erit sensibile per ac-
cidēs. D^m negādo minorē q^o omē sensi-
bile sit sensibile per qlitate. q^o qlitas sensibi-
lis nō ē sensibile per qlitate. q^o sic est pcessus
in infinitū. Sedo p^r dicit q^o sensibilis qlitas
accipitur dupl^r. Uno mō p cōpatōz ad sensū.
et sic simpl^r ē p se sensibilis. q^o qlitas pmo et p
prie immutat sensum. Alio mō qlitas sensibi-
lis cōparatur ad suū subiectū et sic subiectū nō
ē sensibile nisi p qlitate iō subiectū accūs vo-
catur sensibile per accūs. Et iō quū sensibi-
le per se sit accūs non tū ē sensibile per accūs.

Arguitur. Quicqd h^z in se cām sensationis
h^z ē sensibile per se. S^z subiectū habēs in se q^o
litate sensibile h^z cām siue sensationis. h^z ē sensi-
bile per se. Maior probatur. q^o qlitas ē cau-
sā q^ore aliqd ē per se sensibile. sic homo habet i
se albedinem et albedo significat cām siue sen-
sationis. D^m q^o quū subiectū qlitatis
h^zeat in se cām sensationis grā qlitationis non tū
f. iij.

gratia sui. Et per hoc dicitur ad minorem q
subiectu accitit sensibilib accipit duplclter
vno modo fm se. 7 sic nullo modo habet in se
causam sensationis. Alio mo gratia qltatis.
7 sic habet causam sue sensatois. Sensibilitas
eni attribuitur qualitati 7 non subiecto. 7 sic
qualitas est sensibilis per se qz habet in se cau
sam sue sensationis.

Arguitur. Tempus est sensibile comune 7
tamen non enumeratur hic. ergo plura sut sen
sibilia comunia qz qnqz. Ddm qz tempus e
sensibile comune 7 coprehenditur sub motu.
quia fm phm quarto phoz pcpiendo tepus
percipimus motu 7 contra. Sicut piz de cor
mentibus q no pcpit motu q nec tempus.

Cuius quide visus

Postqz Aresto. determinavit de sensu in comu
ni et sensibilib in coi. Hic pnter determinat
de sensib 7 sensibilib i speciali Et pmo de sensi
bili visus. Secdo de sensibili auditus. Tercio
de sensibili olfactus. Quarto de sensibili gust
Quinto de sensibili tact. Secdm ibi. nnc aut
Terciu ibi. de odore 7 olfactu. Quartum ibi.
De gustabili aut. Quintu ibi. De tangibili
aut. Circa primu ostendit quid sit visibile.
Secdo qno visibile videatur ibi. nnc aut ite
rum manifestu est. Circa primu dicit generali
ter quid sit visibile. Secdo distinguit visibi
lia ab invicem. Et tercio determinat de vtroqz
Dicit ergo q visibile est cuius e sensus visus
In illa eni diffinitione diffinitur obiectu per
potentia quia visus est poia 7 visibile est ob
iectum eius.

Arguitur. Aresto. prius dixit q potetie
distinguantur penes obiecta ergo male dis
finit hic obiectu per potentia. Ddm q ista
diffinitio est descriptiva siue a posteriori quia
ipm obiectu diffinitur per potentia. Illa aut
diffinitio qua poia diffinitur per obiectu est
diffinitio a priori. quia obiectu est pus poia
fm roem 7 fm gen cae finalis vt dictu e pus.

Queritur. Utru in potentis aie sit ordo.
Ddm q sic. quia vbiqz multa procedunt
ab aliquo vno. necesse est q procedant ab illo
vno quodam ordine. Sed ab vna aia fluunt
plures potentie ergo oportet q procedant ab
ipa quoda ordine. Ad sciendu qs ordo in
ueniatur in potentis aie est considerandum q
triplex reperitur ordo in potentis aie. Unus e
fm dependentia vni poie ab alia fm ordine
nature. 7 sic poie intellectiue sunt ptes alijs
potentis sensitivis qz sunt pfectiores cu diri

gant potentias sensitivas 7 eis impant. Uel
pt sumi in eis ordo generatois 7 sic cootra po
tentie sensitive sunt ptes intellectivis 7 ante
eas sunt vegetative qz sunt fundametu sensu
tinaru 7 sensitive intellectivaz. Tercio pt su
mi ordo in eis penes ordine obiectoz 7 fm ta
lem modu ordinantur poie sensitive ad invicem.
qz visibile e dignu audibili. Ex q soluit alia
qstio in q qrit de ordine sensuu. Et dz q ex tri
plici ca vnus sensus pcedit aliu. Pria causa q
propt dignitate obiecti. 7 sic visibile e dignu
qz in digniorib corpibus reperit scz i celestib
7 no obiecta alioz sensuu 7 io e etia comuni.
Secdo sumit ro ordinis ex mo immutadi. qa
ei visus hz digniore modu immutadi qz au
dit. 7 audit qz alij sensus. Qd pz qz visus im
mutat sine oi motu 7 i instati. Sz audit im
mutat p motu locale q e pmus mor 7 dignoz
oibus morib. Alij at sensus immutat p mo
tu alteratois q motus seqtur motu locale 7 e
minus dignus. Tercio sumit ordo ex situati
one organoz. qz ille sensus e por 7 dignior in
aiali. cu organu e dignius situatu. Sz orga
nu visus situat dignius qz alti in aiali. xcu
auditus 7 sic de alijs. qz oculi modicu ponunt
tur sup aures 7 miringa 7 aures supra nares.
7 nares sup lingua. 7 lingua supra alias pres
corpis in qbus e tactus. Snt ei oculi organu
visus cum nervo qz tico. 7 aures cum miringa
sunt organu auditus.

Arguit. Pnc aie sut vni generis sz species
sut coeque sub suo genere. sz int poias non est
ordo Ddm q spes alicui generis pnt duplr
copari. Uno mo in ordie ad gen qd diuidit
7 sic no hnt ordine. Alio mo copant ad invicem
7 tuc int spes eiusde generis pt esse ordo. Cui
ro est qz tuc copant gra dnam sz dna pstitu
ens vna spes pt ee dignior dna pstituete alia
spem. 7 sic ho e dignior asino qz hz digniore
dnam. Et siliter e ddm de potetis aie q si in
ter se copentur. tunc vna est dignior alia.

Arguitur. In disparis no est ordo qz nul
la disparata hnt ordine. Sz poie aie sunt dis
pate q no hnt ordine. Ddm ad maiores q
duplex e ordo. scz fm gen 7 spem 7 tuc maior
est vera qz talis ordo no e inter disparata. Ali
e ordo fm minus pfectu 7 magis pfectu. 7 talis
ordo hu pt esse inter disparata et tale ordinem
hnt poie aie. Un mulre spes sub vno genere
sunt dispate et tu hnt illu ordine. ordinantur
ergo poie aie qzntu ad hoc qz aliq respiciat
comunius obiectu sic poia visiva respicit co
loze qui est comunioz qz alia sensibilia.

Handwritten marginal notes on the right side.

Quæritur Utrum vna potētia aie oriatur ex aia mediante alia. Ddm q sic. Et rō est qz qnqz fm naturalē ordinem pcedūt ab aliq vno ibi semp pmi est cā posterior. Sz iā dictū est in pcedenti qstōe q potētie aie pcedūt ab aia per quēdā ordinē. ergo ille potētie q prius fiunt ab aia sunt cāe qre posteriores fiunt ab aia et sic posteriores oriunt ab aia p potētias pōres et pōns vna potētia orit ab aia mediante alia. Ad sciendū tū que potētie fiunt pūs ab aia ē sciendū q duplex est ordo in potētibus scz pfectōis q ordo accipit fm gen^o cāe final^{is} et efficiēt^{is}. et sic potētie intellectū sunt pōres et pōns sunt cāe aliaz potētiaz qz sensus ē quēdā pceptio intellectūs. qz cognitio superior virtualit^{er} est in inferiori. Alio modo pnt ordinari potētie fm viā generacōis et fm gen^o cāe material^{is} et sic potētie vegetatiue sunt pōres et fiunt ab aia alie potētie scz sensitīue et intellectūe mediantibus vegetatiuis.

Arguit. quæcūqz sunt sil vñ nō orit ab altero. sed potētie aie sunt sil. ergo vna nō orit ab alia. Ddm ad maiorē q duplex aliq sunt sil. scz tpe natura. qnqz aut sic sunt sil vñ nō orit p alter. sed potētie aie sic nō sunt sil. qz vna potētia naturalit^{er} pcedit aliā. Alio modo aliq sunt sil tpe sed nō natura et in ill^o pot^{er} esse ordo natural^{is} qzuis sit sil tras tps. Et sic est de potētibus aie qz qzuis simul fiunt tpe ab aia nō tū in tpe sed in instanti qz potētie aie nō fiunt ab aia p aliquā trasmutacōem realē que necō habet esse in tpe et in motu sed p naturalē emanacōem que fit in instanti temporis.

Arguit. Una potētia nō pot esse subiectū alteri. ergo vna nō fiunt ab aia mediante alia. Ddm q vna potētia nō pot esse subiectū principale siue qd aliaz potētiaz sz bñ pot eē subiectū min^o pncipale siue q. qz fm ordinē intellectū et cāe material^{is} potētie vegetatiue sunt subiectū quo potētiaz sensitīuarum.

Arguit. Nulla opposita oriunt a seinnicē. sed potētie sunt oppositæ q nō oriunt a seinnicem. Ddm q duplex est oppositio. Quæ dā est pfecta oppositio scz contrariōr^{is} vlt^{er} contradi^{ctō}riōr^{is} et sic minor est falsa et maior est vera. Alio modo accipit^{ur} oppositio p oppositōne que est fm pfectū et ipsectū et sic spēs sub vno genere opponit^{ur} scz oppositōe disparata et sic maior est falsa. qz sic opposita pnt ex seinnicē oriri si cut p^{er} se spēs^{us} numeroz q opponunt oppositōe disparata sub vno genere et tū vna spēs orit ex alia. Silē est ddm de potētibus aie q opponunt oppositōe pfecti et impfecti que dicitur

oppositio disparata
Visibile autem est

Quia Aresto. dicit q visus est ipi^o visibilis. Consequenter distinguit visibile qz vult dextro qz dexteriare dices q visibile est duplex. Qd dā est manifeste visibile sicut color q est manifeste visibil^{is} ex ppria rōe. Aliud est visibile in noiariū qd scz nō habet vñ cōe nomē ipositū sicut putredines quercū squame piscium et. vident em ista nō sub rōe coloris sed sub rōne ali^o inoiari nec i die vident lucētia sz i nocte.

Quærit. Quid sit obiectū visus. Ddm q color. Arguit q nō. qz in textu dicit q obiectū visus est color vel aliqd innoiariū visibile. ergo color tū non est obiectū visus. Ddm q color accipit duplici. Uno modo generaliter pnt extendit se ad lumē sicut dicit Aresto. in pncipio de sensu et sensato. q oia corpa colore pncipiant. colore. i. lumine vel colore pprie dicit^{ur} eto als nō esset verū de corporibus celestib^{us} q nō habet colorē pprie dicit^{ur}. Et q color sic accipitur sit aequatū obiectū visus. probat sic quia h est obiectū alicui^{us} potētie qd se habz adēquate ad illā potētia sic q nec excedit potētiam nec excedit. Sed sic se habet color ad visum. qz omne visibile est color et ois color ē visibilis ergo et. Alio modo accipit color pprie fm q est qūitas causata ex lumie ignis et dya^{ph}aneitate aeris et aque et ex opaco terre et sic color est solū in corporib^{us} mixtis. et tūc verū est q color non est obiectū visus. et sic accipit Aresto. colorem in textu cū dicit q est duplex visibile scz color et aliquod innoiariū.

Arguit. Visibile est obiectū visus ergo nō color. Ans pbat^{ur} quia visibile mouet visus. Sed illud est obiectū qd mouet potētiam.

Dicendū q triplici pot assignari obiectū alicui^{us} potētie. Uno modo fm cōitatem p dca cōis. et sic illud dicit obiectū alicui^{us} potētie q predicatur de oibus que cognoscuntur p talem potētia et sic ens pot dicit obiectum intellectus et visibile obiectum visus. qz quecūqz per visum cognoscunt^{ur} pprehendunt sub visibili. Alio modo pot capi fm formalitātē rōnis obiectalis. qz scz obiectū mouet potētia sub aliqua formali rōne. et sic verū est obiectū nri intellectus. quia intellectus mouet ab aliquo sub rōne veri. et sic etiā lumen est obiectum visus. Sed istis duobus modis non accipitur obiectum alicuius potētie pprie. qz h debz eē obiectū ali^o potētie pprie qd per ppria spēm immutat potētia qd nō fit in p dca^{is} modis.

Handwritten note: Nota quod...

Handwritten note: Color...

quia sub visibili includit visibile p accns qd
no hz spm in visu. Sumit g terciõ mõ obiec
tũ aliõ potencie fm pncipalitatẽ appropaciõis
qz scz obiectũ tale est appropariũ z adeqũ po
tencie. Et sic dõ illõ obiectũ aliõ potencie cui
spes est in potẽcia. z sic color est obiectũ visus
et quiditas rei materialis est obiectũ intellẽs.
quia color monet visum p ppiã silitudinẽ et
etiã nõ excedit se visus vltra colorẽ nec ecõtra
color vltra visum

Arguit Hoc est obiectũ alicuiõ potencie qd
imutat potẽciã sz color õtũ immutat visum g
nõ color. qz acciã nõ agũt sine subiecto Di
cendũ q duplicat aliqd imutat potẽciã. Uno
mõ qz est tota causa imurãdi potẽciam. z sic
subiectũ acceptũ cũ qualitate sensibili imutat
potẽciã sicut coloratũ visus. Alio mõ dõ ali
quid imutare qz est pncipalis rõ imutandi al
teriũ z sic obiecta imutant potẽcias. z sic color
est obiectũ visus qz est pncipalis rõ imutãdi
visum

Arguit Nec iste color nec iste color est obiectũ
visus. g nec color erit obiectũ visus. qz ni
hil est i genere qn sit in aliq spẽ. Vel sic Nul
lus color est obiectus visus g nec color. qz ibi
arguit ab vli negatiã ad suã indiffinitã. Di
cendũ q hic e fallacia figure dictõis arguẽdo
a suppone psonali ad simplices. vobã discreta
ad simplice. Qz si dicat nullõ color est obiec
tũ visus. color suppoit psonalit cõfuse. z h co
lor est obiectũ visus supponit simplicit. Et si
dicat arguit ab vli ad indiffinitã. Negãdum
est q ista ppositõ color e obiectũ visus sit idif
finita sed e singularis singularitate nature sicut
ista homo est dignissima creaturaz

Arguit In obiecto visus inveniunt plures
prietates. sed vniõ sensus e tm vna prietate
tas. z p pns visus nõ est vniõ sensus. pbat Qz
inveniunt albũ z nigrũ. tenebrosũ z lumino
sũ. Dõm pmo q tenebre nõ cõprehẽdunt
sub obiecto visus qz illõ nõ cõtinet sub potẽ
ciã qd nõ immutat potẽciã neqz mouet potẽ
ciã. sed tenebre nõ mouet visus sicut silenciũ
nõ cõphendit sub obiecto auditõ. Secõdo di
cit q iste cõtrarietates sunt adinuicẽ redutibi
les qz lumẽ reducit ad colorẽ albũ. qz in albo
est multũ de lumie. Et tenebre reducunt ad co
lorem nigrũ qz tenebre sunt puatio luminis.

Visibile ei e color

Postqz Aresto. distingit duplex visibile. Dic
eõseqũtẽ dẽmiat de vtroqz. z pmo de manifesto
visibili. sc. colore. Secõdo de imãifesto. Et h ibi

Non aut oia. Circa pũm intẽdit istã cõfusiõ/
nẽ q color fm se sit visibilis z tm non videt si
ne lumie extenõri. Proponit g pũã pte z di
cit q color e visibilis p se non i prio mõ pfi
tatis sic q visibile sit de roẽ coloris. sz color e
visibilis p se in qro mõ pscitatis. Est ei qre
modõ qn subiectũ hz in se cãm qre pdicatũ si
bi ict sz sic e de colore qz color hz i se cãm qre
e visibilis. Et h pbat i textu qz aliqd e visibi
le fm q est motiũ dyaphani fm actũ sz color
fm se e motiũ dyaphani fm actũ. g e de se vi
sibilis. Maior pte qz color ex h videt qz mo
uet dyaphanũ illũiatũ et dyaphanũ illũiatũ
mouet visum. Minor pte qz medio illũiatõ
diffundit colores. Et q textu pte qz sicut se hz
visibile ad hoĩem qd est pna passio hoĩs ita
visibile ad colorẽ qd est pna passio coloris
Addit tm Aresto in textu q quis color fm se
sit visibilis tm nõ videt sine lumie z qz lumen
recipit in dyaphãõ. ido de lumie z de dyaphã
no dicendũ est. Et q textu accipit q in eodẽ
non e potẽcia z actõ ex eodẽ pncipio. qz potẽ
cia sine pncipias õrit ex pncipijs reit conuenit
sibi p se. Sz actõ pte õrit ab aliq extrĩseco. sic
est de visibili z de videre qz visibile õritur et pnc
cipijs intrĩseco hoĩs. Sz videre ex amiracione

Et sile est de mobilitate z de motu actuali. qz
mobilitas oueit entri naturali p se z iõ de illo
fm q hmoi est sciẽcia sed nõ de actuali motu.

Querit vtz lumẽ reqratur ad vidẽdũ ppe
colores aut ppe mediũ. Dõm q quis color
fm se sit visibilis sine lumie non tamẽ videt
actualit sine lumie quia oportet mediũ esse
illũiatũ anteqz colores possunt se diffunde
re ad mediũ. Mouetur g talis questio. an lu
men tale reqratur ad vidẽdũ pper ipsos co
lores sic scz q colores de se non sunt visibiles
nisi apponatur lumẽ l reqratur ppe mediũ sic
scz q si mediũ non sit illũiatũ colores non
diffundat se ad mediũ. Est g vidẽdũ q e du
plex lumẽ in coloribõ. Unũ est intrĩseco qd e
de substãtia coloris. Circa qd sciendũ q co
lor est qlitas scõã causata a lumioso ignis et
ex pspicuo aeris z aque z ex opaco terre. Qd
nõ est sic intelligẽdũ q iste qlitates p se veni
ant ad ppositionẽ sine subiectõ. Sed p hoc q
elemẽta adinuicẽ miscẽtur etiã miscẽtur qlita
tes q sunt in elemẽtõ. Exempli grã quãdo mis
cetur ignis aque z aeri tũc luminositas ignis
etiã miscẽtur pspicuo aeris z aq et opaco tre.
Qn ei est multũ de lumie in aliqua mixtione
tũc est color niger sic tamẽ q iste qlitates non

manet in
hoc lumie
it colores
proprie ho
Alud est lu
corp illumi
tur. Et dõ q
mediũ nõ
Primo aut
q color p se
lon fm se z
bilis p lumie
accns extrĩ
forma reqratur
mediũ. Et sic
se diffundere.
per indiffusiõ
mediõ ergo
lores. Et sic
Alu tm dõ
ideo qz dõ
icõ de se nõ
tõã a lumie
nũc ex parte
Et simile pot
quia sicut lu
propri fantas
le ppe color
Aresto. qui dõ
bzõ vnde vi
fundit z qũqz se
dũ qd nõ recipi
fuerit in aliq
niones videt
est pũm z sub
men extrĩseco
colores habent
quis adducit
ret colores qd
nis fm q est d
vĩseco reqratur
ia nõ valet
sõm. sic lumie
lõã qz etiã co
sed fundere a
te mediõ ergo op
anõ fundan
Arguit color p
tate cõmune lu
sibile capĩtũ
nificatiões sz fm

manet fm substantia s3 fm stit. Requirit ergo hoc lumē intrinsecū propt̄ colores qz cōstitui-
t̄ colores formaliter sicut aia rōnalis requiritur
propter hoīez qz est ps constitutiva hominis.
Aliud est lumē extrinsecū siue diffusū ab aliq̄
corpe illumināte sicut ē lumē solis r de tali qri-
tur. Et d̄ qz tale lumē simpliciter requirit̄ ppter
mediū r nō propter colores. Dd̄ pbat̄ dupl̄.
Primo auctoritate Aresto. in textu vbi dicit.
qz color p se ē visibilis. i. visibilitas puenit co-
lori fm se r nō ab extrinsecū. Sicut color est visi-
bilis p lumē. t̄c visibilitas adueniret p aliq̄d
accūs extrinsecū. Sedo pbat̄ qz vnaqueqz
forma requiritur ad disponēdū suū propt̄ sub-
iectū. s3 lumē extrinsecū est in dyaphano sicut in
propt̄ subiecto ergo requiritur lumē extrinsecū p-
pter mediū. Et sic p3 qz color ex sua natura pōt
se diffundere. s3 qz qnqz se nō diffundit h̄ ē pro-
pter indispositionē mediū qd nō est illuminatū.
medio ergo illuminato statim diffunditur co-
lores. Et sic p3 qz lumē requiritur propt̄ mediū.
Alii t̄n dicūt qz lumē requirit̄ propt̄ colores. r h̄
ideo qz dicunt qz color existens in aliquo sub-
iecto de se nō pōt mouere dyaphanū nisi exci-
tare a lumine exteriori. exterius ergo lumē req̄-
ritur ex parte colorū vt colores sint visibiles.
Et simile ponūt de intellectu r fantasmatis
quia sicut lumen intellectus agentis requiritur
propt̄ fantasmata ita etiā requiritur lumē corpa-
le propt̄ colores. Sed istud ē manifeste contra
Aresto. qui d̄ qz color est p se visibilis. qz in se
bz cāz vnde videat̄. Et sic qz color se qnqz dif-
fundit r qnqz se nō diffundit hoc est propt̄ me-
diū qd nō recipit colorem nisi sit illuminatus
fuerūt t̄n aliqui volentes cōcordare istas opi-
niones dicebat̄ qz duplex eēt esse coloris scilicet
esse p̄mū r substantiale r sic manifestū est qz lu-
men extrinsecū nō requirit̄ propter colores qz
colores habent h̄ esse in tenebris qz nisi sic ali-
quis adducens lumē extrinsecū de nouo face-
ret colores qd est falsū. Aliud ē esse scd̄z colo-
ris fm qz est diffusus ad visum. r sic lumen ex-
trinsecū requirit̄ propt̄ colores. S3 ista cocor-
dia nō valet qz etiā capiēdo colores qd ad esse
scd̄m. sic lumē extrinsecū nō requirit̄ propt̄ co-
lores qz etiā colores ex sua natura sp̄ possunt
se diffundere ad mediū nisi esset defectus ex p-
te mediū. ergo oportet qz mediū sit illuminatū
anqz diffundant se colores.
Arguit̄. Color p se ē visibil̄ q̄ nō oz ad visibili-
tate cōiungere lumē extrinsecū. Dd̄m qz vi-
sibile cap̄ dupl̄. Uno mō fm propria ē sig-
nificatōez s3 fm qz significat aptitudiez ad visi-

bilitem. r sic color fm se acceptus est visibil̄
sine lumine extrinsecū. Alio mō accipit̄ visibile
improprie fm qz importat actus visionis r sic
color nō est visibil̄ sine lumine defectus em̄ est
ex pte mediū quo illuminato etiā colores dif-
fundūt se r actu vidēt̄. Et simile pōt dari in
alijs passionibus qz multa sunt entia habēt̄ a
passiones naturales sed nō hnt̄ actum illarū
nisi p aliq̄d extrinsecū. vt risibile cōuenit hoī
ex sua natura r tamē actus ridendi cōuenit ho-
mini p aliq̄d extrinsecū s3 p admiratōez q̄ ad-
miratio surgit ex aliq̄ extrinsecū. Simile est
de corruptibili quia q̄uis corpus mēnū sit per
se corruptibile nō t̄n corrumpit̄ nisi p extrin-
secam qualitatem. Sic etiā q̄uis color s3 se
visibilis sit nō t̄n videt̄ nisi p lumē extrinsecū
Arguitur. Sicut se habet lumē intellectū
ad fantasmata. ita se habet lumē extrinsecū ad
colores. sed lumē intellectus agentis requirit̄
ad intelligendū p̄t̄ fantasmata. ergo lumē ex-
trinsecū requirit̄ p̄t̄ colores. Dd̄m qz in h̄
ē sile. qz sic lumē intellectuāle requirit̄ ad intel-
ligendū ita lumē corpale requirit̄ ad videndū
S3 i alio est diffusile qz lumē corpale requirit̄
p̄t̄ mediū. sed lumen intellectuāle requirit̄ p̄t̄
fantasmata que cū sint sp̄s rerū p̄culariū nō
pōt mouere intellectū nisi p̄s depurēt̄. tales
q̄ depurato sit p lumē itellectū agēt̄. Sic aut̄
nō ē de colore qz color etiā acceptus fm suā na-
turā adiqz depurato pōt mouere sensū. r sic nō
oportet ponere lumē corpale p̄t̄ colores vt lu-
mē intellectuāle p̄t̄ fantasmata. Cū em̄ fan-
tasmata sint de tertia specie qualitatis nō pōt
de se diffundere immaterialē ymaginem de p̄ma
specie qualitatis qual̄ est species intelligibilis
oportet ergo qz p̄ intellectum agentē p̄mo depu-
rent̄. Sed obiectū visus r species visibil̄ sunt
de vna specie qualitatis q̄uis sint alteri modū
Arguitur. Sicut i tenebris pōt videre il-
lū q̄ stat i luce r nō econtra. q̄ lumē requirit̄ p̄t̄
colores. Dd̄z negādo p̄nāz. pbat̄ t̄n qz nō
videt̄ alia cā nisi qz colores illius qui stat i te-
nebris nō excitāt̄ sed colores illius qui stat i
luce excitāt̄. Dd̄z qz colores illi q̄ stat i tene-
bris nō diffundūt̄. h̄ aut̄ non est ex parte colo-
ris sed ex parte illi in quo immediate color re-
cipit̄ s3 ex parte mediū. ex quo em̄ mediū circa
illū q̄ stat i tenebris nō est illuminatū idō
colores nō diffundūt̄ se ad tale mediū sed colo-
res illius qui stat i luce diffundunt se. r sic vi-
detur qz mediū ē dispositū p diffusionē colo-
rū. Et si dicat̄ stas i tenebris n̄ videbit̄ illū i
luce qz mediū circa eum nō est illuminatū

Dom q̄ stans in tenebris videt stantes in luce ⁊ nō ecōtra. q̄ nō est simile in prima diffusionē colorū ⁊ in cōtinuatōe diffusī coloris ad visū. q̄ ad diffusionē requirit lumē magnū sed ad cōtinuatōz nō requirit magnū lumē post q̄ color diffusus est sed sufficit p̄uiz.

Arguit. In vnoq̄q̄ genere p̄mum ē cā om̄nī sequētur. Sed lumē est p̄mū oim̄ visibilū. ḡ lumen ē causā colorū. Dom q̄ ē duplex lumen sc̄z imbibitum siue intrinsecum coloribus qd̄ est p̄ncipiūz formale colorū ⁊ ḡ lumen est causā oim̄ colorū. q̄ est p̄ncipiū p̄ncipale cōstitutiuū. Aliud est lumen extrinsecū et illud lumē nō requiritur p̄pter colores sed p̄pter mediū. Cuius cā pōt esse q̄ est duplex agens Aliqd̄ est qd̄ inducit formā cuz p̄ma dispositōe sicut ignis introducit in ligna siccitatem et formā ignis. Aliud est agens qd̄ introducit formā ⁊ tñ p̄requisitū dispositō i subiecto ⁊ sic color d̄ agere i visū. q̄ p̄supponit ipm̄ lumē in aere anteq̄ se diffundat ad aerem.

Arguit. Dyaphanū recipit sonū sine lumine. ḡ recipit colores sine lumine. Tenet cōsequētia a simili. Dicendū q̄ non est simile de colore ⁊ alijs qualitibus. q̄ alie qualitates p̄ter colorem non sunt in dyaphano sub rōne dyaphaneitatis sicut color. ḡ fm̄ aliquā aliam ratiōe. q̄ sonus est in aere fm̄ q̄ aer est faciliter mobilis. Odoz autē est i eo vt ē faciliter alterabilis. Lumē ḡ color respicit dyaphanū fm̄ q̄ h̄mōi ideo est i eo vt dyaphanū. Color enī nō diffunditur nisi p̄ dyaphanū illuminatū. Nō autē sic dicendū est de sono q̄ diffunditur sonus fm̄ q̄ ac. est faciliter mobilis.

Arguit. Odoz nō diffundit se nisi corp⁹ odoriferū excitetur. ḡ sic erit de colore q̄ sit corpus coloratum excitatum ad diffundendum colores. Dom q̄ non est simile de colore ⁊ odore. quia odor immutat p̄mum aerem realiter. ⁊ ideo oportet realem mutationem fieri i corpore odorifero anteq̄ odor diffundat. Sz colores immutant p̄ximū aerem sp̄nālī. ideo non oportet in illis fieri aliquā alterationem anteq̄ se diffundant ⁊ sic non oportet q̄ colores excitentur.

Arguitur. Eiusdem est aptitudo cuius est actus. ḡ si color p̄ se est visibilis sine lumine exteriori. etiā videtur sine lumine exteriori. Dicendū ad maiorem q̄ licet eiusdem sint aptitudo ⁊ actus. tamē aptitudo ⁊ actus nō sunt eiusdem fm̄ idem. q̄ q̄nq̄ aliquid plus requiritur in eodem subiecto p̄ actu q̄ p̄ aptitudine. q̄s tñ eiusdēz subiecti sunt act⁹ ⁊ aptitudo.

Exemplū extra p̄positū vt eiusdem est risibilitas cui⁹ est ridere sc̄z hominis tamē risibile ⁊ ridere p̄uenit homini fm̄ diuersa. Et enī hominis risibilis fm̄ suā naturā. Sz ridere p̄uenit hōi ex amuratōe que p̄surgit ex extrinsecō effectu cui⁹ causa ignora. Similiter est hic dicendū q̄ visibile ē cōueit colorū ḡ sua intrinsecā p̄ncipia ⁊ tñ videri fm̄ actū cōuenit sibi p̄ lumē extrinsecū. Sicut pōt dici de corruptibili ⁊ corrupti. q̄ corruptibile ē cōueit corpi m̄rto ḡ sua p̄ncipia intrinsecā. Sz corrupti fm̄ actū cōuenit sibi ex qualitibus suis.

Est igitur aliquid.

Quia Aresto. dixit se cōmuniaturū de luce ⁊ subiectū lius est dyaphanū. ergo p̄rio determinat de dyaphano ⁊ postea de luce dicēs. Nō dyaphanū est qd̄ est susceptiuū coloris extranei. i. qd̄ suscipit in se colozē sp̄nālīter ⁊ nō p̄manenter. Exēplū gr̄a. aer illūat⁹ recipit in se colores p̄p̄ quos tali aere. Et iō dyaphanū nō est fm̄ se visibile. sed ē visibile p̄pter colozē extraneū. Deinde addit q̄ corpa sunt dyaphana. Et dicit q̄ aer ⁊ aq̄ ⁊ multa alia sic viz. ⁊ cristall⁹ Deinde addit quō ista p̄p̄ietas p̄uenit istis corpib⁹ dicēs q̄ dyaphaneitas nō p̄uenit istis corpib⁹ fm̄ p̄p̄ naturā q̄ si sic tunc dyaphaneitas esset alteri sp̄i in diuersi corpib⁹ qd̄ ē falsum ḡ p̄uenit eis fm̄ aliquā cōem naturā quā h̄nt cū corpe celesti ⁊ ideo dyaphaneitas in illis corporibus est eiusdem sp̄i. Ex quibus pōt elici q̄ pōtē aie in aialibus diuersarū speciez possunt esse vni⁹ speciet q̄ tales pōtē h̄uunt ab ipis animalib⁹ fm̄ aliqd̄ cōmune reatum in illis.

Arguit. Corpa celestia sunt dyaphana ⁊ tñ sunt visibilia fm̄ se. ergo dyaphanū ē fm̄ se visibile. Dōz q̄ dyaphanū accipit duplī. Uno mō absolute fm̄ rōes dyaphani ⁊ sic nō est visibilis sic aer in tenebris nō videt nec etiā corpa celestia. Alio mō accipit dyaphanū fm̄ q̄ ē illuminatū ⁊ sic ē duplex dyaphanū. Nō dā ē qd̄ est in corpe aliq̄ denso siue firmo sicut sunt corpora celestia ⁊ aqua. ⁊ tunc etiā dyaphanū est visibile. Est enī manifestū q̄ aqua ē visibilis ⁊ corpa celestia in quibus nō est color. sed p̄pter densitatē taliū corporū sunt visibilia. Aliud est dyaphanū actuātū in corpe subtiliori sic in aere ⁊ sic dyaphanū nullo modo est visibile nisi p̄ extrinsecū colozē. Et ideo nō diffinit dyaphanū qualitercūq̄ acceptū sed dyaphanū actuātū ⁊ illuminatū quia diffinit dyaphanū qd̄ fac ad visionē. hoc autē est dyaphanū illūminatū cū hoc sit mediū videndi.

Arguit Contra diffinicionem. Ex ista diffini-
cōe sequeretur qd lignū vel murus eēt dyaphanū
qz recipiūt in se colores extraneos. Dōm q
dupl'r dicit aliqd aliter extraneū. Uno mō qz
est extra naturā illi' cui inest. z sic ois color dō
extrane' subiecto. z sil'iter omē accōis. s; sic nō
accipit hic extraneū. Alio mō dō extraneū qd
est facili' ab eo sepabile cui inest. z sic color dō
extrane' dyaphano. qz colores sunt i dyapha-
no qū dyaphanū est illuminatū. recedente ergo
lumine recedit z color.

Querit In quo pdicamēto sit dyaphanei-
tas. Dōm q est in secūda spē qlitatis z est na-
tural potētia recipiēdi lumē. Sicut em̄ nō sibi
le est naturalis potētia ad actū rēndi. ita etiā
et dyaphaneitas est natural' potētia p recepō
ne lumis. z ido corpa nō dyaphana nō pnt re-
cipere lumē sicut sunt corpa opaca siue smiata.

Querit utrū ista dyaphaneitas i diuersis
corpibus sit vni' spēi. Dōm q sic. Et rō est
qz distinctio ali' ex pte subiecti nō variat spēs
rei qz ex subiecto sumit distinctio numeral' ac-
cidentis z etiā distinctio fm mag' z minus. sed
dyaphaneitas in diuersis corpib' distinguit
ex pte subiectoꝝ. Aliq' em̄ sunt corpa dyapha-
na p totū. In qbus tñ est dōna. qz aliq' sunt p
totū luminosa sic qz de se diffundāt lumē z alia
illumināt. z sic planete in corpib' celestib' ha-
bēt dyaphaneitatē. Alia sunt dyaphana p to-
tū que hnt luminositatē z tñ nō illuminant sicut
ignis elementaris. qz si talis ignis illūiatz tñc
semp eēt lumē circa terrā qz semp aliqua ps ig-
nis est sup nos. Alia sunt dyaphana p totum
q tamē nō illuminant q ad pnt nec habēt i se
naturalē luminositatē q ad scdm. sed solū reci-
piūt ab extrinseco lumē sicut sunt aer z aqua.
Alia sunt dyaphana q recipiūt lumē soluz in
supficie sicut sunt corpa colorata. Et id dicit
Aristo. q color ē extremitas pspicui. i. dyapha-
ni in corpore terminato.

Arguit. Corruptibile z icorruptibile dnt
plus q genere vt dō. r. metaphisice. s; ista cor-
pora inferiora z corpa celestia nō pnt in se habe-
re vnā formā. Dōm q ibi gen' accipit pro
genere phisico. i. materia. pnt tamē corpa z ea
q sunt in corpibus cōuenire genere loyco ymo
spē loyca z sic corpa inferiora z corpa celestia
sunt simul in pdicamēto sube z accōis eoz pnt
esse vni' spēi sicut dōm est de dyaphaneitate.

Arguitur Gravitas z leuitas aeris z aque
dnt spē. s; etiā dyaphaneitas aeris z aq dnt
spē. Aliq' exemplū. nō sibile z rudibile dnt spē
ergo etiā albū in hoīe z azino. Dōm q non

est simile qz gravitas z leuitas in elemētis sūt
ab ipsis elemētis fm ipsoꝝ pprias naturas
Sed dyaphaneitas sic nō sūt ab eis sed fm
aliqd p mune reprim in ipsis. z ideo pōt talis
forma sic fluens esse vnus spēi. Similiter ri-
sibile et rudibile sunt diuersa sū specterū quia
sunt ex pprijs naturis homis et azini. S; z
albedo in homine et azino sūt ab eis fm ali-
quod p mune. quia s; fm q sunt corpa mix-
ta et ergo sunt eiusdem spēci.

Queritur Utrum lumen z color differant
spēci. Dōm q sic. Lū' duplex est rō. Pria
est quia simplex et mixtuz nunqz sunt eiusdem
spēci ut aer et lapis quia aer est corpus sim-
plex et lapis est corpus mixtum. Sic in ppo-
sito lumen est qlitas simplex sed color est qua-
litas secunda causata ex luminoso ignis. pspi-
cui aeris et aque et ex opaco terre z fit mixtio
coloris ex p mutione elementozum adinuicēz
vt dictum est. Secūda racō est. quia illa sunt
distincta spēci q habent diuersa sibi opposita
quia s; rarietas est dōm fm spēm. ergo opoz
ter qz necunqz habēt eadē opposita sunt vni'
et eiusdē spēci. et p oppositum quecunqz ha-
bent diuersa opposita nō sunt vni' spēci. S; z
iste qualitates habent diuersa opposita qz op-
positū lumis ē tenebre que nō opponūtur co-
loꝝ quoz oppositio est albū et nigrum.

Arguitur Si color est qualitas pposita ex
qtuor elemētis. ergo nō est simplex. Dōm q
bene sequeret si ille qualitates maneret actua-
liter formalit' sed hoc nō est verū qz tñ manēt
virtualit'. Et ideo est dicendū eodē mō de istis
qualitatib' quo ad colores. z de elemētis quo
ad mixtū. Un' partz q color est qlitas simplex
fm naturā habens tñ virtutem aliaz qualita-
tum et non substantiam.

Arguit Calidū humidū frigidū et siccū
sunt qualitates pme ergo nō lumen. Alis pꝝ
quia ille sunt qlitates pmoz cozpoz. Dōm
q dupliciter aliqz qualitates dicuntur pme
Uno modo compando eas ad qualitates tan-
gibiles. et sic calidū et frigidū humidū et
siccū sunt qualitates pme. Alio mō dicunt
qualitates pme in ordine ad qualitates visi-
biles et sic lumen opacū et pspicuum sunt qlit-
tates pme. Et pncipaliter lumen est qualitas
prima propter duas causas. Prima causa est
Quia est qualitas primi cozporis scilicet celi
Secūda causa est. quia cū alijs qualitatibus
elementozum constituit alias qualitates visi-
biles vt puta colores. Hāc aut' sciendū q
color cōstituit ex tribus qlitatibus s; ex lumis

uoso ignis. ex dyaphano aeris et aqua et ex opaco terre. In qua constitutio lumē habet se ut principium formale. et alia ut principia materialia. Et si arguitur qualitates non possunt venire ad mixtionem. ergo non potest mixtio fieri ex qualitatibus. Dicuntur quod quibus qualitates secundum se non concurrunt ad mixtionem tamen qualitates cum suis subiectis concurrunt ad mixtionem sicut in generatione mixtorum ubi quod concurrunt multum de lucis fit mixtum album. et ubi multum de terra fit mixtum nigrum. Unde quoniam elementa unum tur unum qualitates tangibiles ex quorum unione resultat forma mixtionalis. Etiam ununtur qualitates visibiles ex quorum unione resultat color etiam in eodem. et sicut in mixto sequitur forma mixtionalis gratia qualitatibus tangibilium sic etiam sequitur color sic quod omne mixtum est coloratum gratia qualitatibus visibilium.

Arguitur Lumen est subiectum et tota hypostasis colorum. quod non est alterius speciei a colore. Dicitur quod dupliciter aliquid dicitur subiectum alterius. Uno modo quod in trinitate ipsum constituit. et sic generatio et deus sunt subiecta spiritui. et sic veritas est quod subiectum non est alterius speciei quam illud cuius est sed tamen lumen non est subiectum coloris. Alio modo quia est principalissimum in constitutione rei. et sic lumen dicitur subiectum coloris quia est principalissimum in constitutione coloris. Alie enim qualitates a lumine secundum opacum et perspicuum concurrunt ut principia materialia et lumen ut principium formale. Forma autem est dignum ipso materiali. Ex his potest intelligi definitio coloris data in libro de sensu et sensato secundum coloris est extremitas perspicui in corpore terminato. id est sensato. Potest enim sic intelligi. Color est extremitas non quantitativa sed qualificativa quia color sequitur ipsum perspicuum quod est naturalis potentia. Et ideo addit perspicuum. Debet tamen hoc perspicuum non esse totaliter perspicuum. quod non secundum profundum et ideo addit in corpore terminato. id est sensato. Item lux lumen radius et splendor dicitur ab invicem secundum rationem secundum se sunt idem secundum rem. quod lux est qualitas secundum quod est in luce. Et dicitur lumen secundum quod participat a dyaphano. Et dicitur splendor secundum quod redit a corpore illuminato.

Lumen ergo est hu

Dicitur Aristotele diffinitio alia qualitate concurrentem ad visionem secundum lumen. Et primo ponit veritatem de lumine. Secundo excludit errores. Primo quod dicitur quod lumen est actus dyaphani secundum quod dyaphanum. Et hoc probat sic. quod contraria sunt apta nata fieri circa idem. Sed lumen et tenebre contrariantur extendendo contrarietatem ad partem oppositam ergo habent fieri circa idem subiectum. Sed subiectum ipsarum tenebrarum est dyaphanum et etiam dyaphanum est subiectum luminis. et sic lumen est actus. id est forma dyaphani. Et addit Aristotele quod lumen est sicut color

dyaphani. id est actus eius. et istud lumen causat in dyaphano ab igne secundum ponentes corpora celestia esse ignea vel ab igne. id est ab alio illuminante igneo sicut est candelabum vel ignis mixtus vel causat lumen a corpore superiori. id est celesti.

Arguitur Dyaphanum est actus ergo lumen non est in dyaphano sicut in subiecto. Dicitur quod duplex est subiectum ipsius luminis. scilicet mediante lumine est in alio subiecto et sic dyaphanum est subiectum luminis quod per dyaphaneitatem lumen recipit in alio corpore. Aliud est subiectum quod. et tale subiectum non potest esse actus. et sic subiectum luminis est corpus dyaphanum. sicut enim quantitas est subiectum quo qualitas corporatur. sic etiam una qualitas potest esse subiectum quo alterius qualitatis. et sic dyaphanum est subiectum luminis.

Arguitur Dicitur est plus quod dyaphanum est subiectum coloris. quod non est subiectum luminis. Dicitur quod dyaphanum accipit dupliciter. Uno modo secundum dyaphanum. id est absolute absque alio addito. et sic lumen est actus dyaphani. quod lumen est prima et prima forma actus ipsius dyaphani. Alio modo accipit dyaphanum secundum quod est actuatum per lumen et tamen dyaphanum suscipit in se colores. et sic est subiectum coloris. et ideo bene dicitur Aristotele. hic quod lumen sit actus dyaphani secundum quod dyaphanum. Unde patet quod lumen est actus lucidi sicut et sic est subiectum coloris. et sic est actus forma. prima et est actus corporis sicut forma remota. quod corpus est subiectum remotionis luminis. Primum patet quod lumen et lucidum dicitur sicut abstractum et concretum.

Arguitur Color est actus terminati corporis ut dicitur in de sensu et sensato. ergo male dicitur hoc quod sit actus dyaphani illuminati. Dicitur quod color dupliciter accipit. Uno modo secundum esse reale et sic color est actus corporis terminati. id est corporis de se quod non potest visu penetrari. Et sic loquitur Aristotele diffiniendo colorem in de sensu et sensato quod color est extremitas perspicui in corpore terminato. Alio modo accipit color secundum esse intentionale et spirituale. et sic color est actus dyaphani illuminati. quia color secundum esse spirituale recipit in medio quod medium est dyaphanum illuminatum.

Arguitur Si lumen est actus dyaphani secundum quod huiusmodi. quod lumen ipsum est in dyaphano quod est sicut. Dicitur quod hoc argumentum verum excludit quoniam quod est lumen tamen est in dyaphano. est et corpus dyaphanum huiusmodi in se lumen quibus non habet naturaliter lumen est tamen dyaphanum. quod lumen est ipsum in dyaphano.

Quod quidem dia

Postquam Aristotele posuit diffinitiones luminis dicitur inter quod illa diffinitio excludit suam opinionem

De anima

Ex quo ei dicitur est qd lumē est act^o dyaphani sic satis pz qd lumē non est corpus. Corpus ei nō est actus. i. forma alie. Dicebat ei antiqui. qd lumē esset ignis ponētes triplicē ignē scz ignem carbonē. ignē flammaz. & ignē lucē. Aliq^o sicut Democritus dicebant qd lumē eēt fluxus corpus. & si sic tunc eriaz lumē eēt corpus. Dicebat ei Democritus qd lumē esset refluxus quindaz corpus arthomaliū i dyaphano. & sic lumē esset reflux^o corpus. i. lumen esset corpora arthomalia refluxentia a corp^o illuatiō in dyaphano. Et qn̄ eos arguebat sol sp̄ illuminat terrā. & si sic emittit illa corpora arthomalia tūc sol iā esset valde puus. Rūdet ip̄ qd sol vltim^o nutrit et p vapores. sed h̄ est magis inconueniens qz q̄cquid sic nutrit est corruptibile.

Neqz enim possibi

Dic Aresto. reprobatur ista opinio. Et vult qd impossibile ē lumē esse corpus. Et hoc sic qz si lumē esset corp^o tūc multa corpora essent sil in eodē loco. S; h̄ est impossibile. q̄ illud et q̄ sequit. Maior pz. qz aer ē corpus & lumē ē corpus. qz duo corpora essent sil. qz at lumē sit in aere pbat Aresto. qz tenebre sunt in aere. sed tenebre & lumē sunt tria que hnt fieri circa idē subiectū. q̄ etiā lumē est in aere. Maior pz. qz q̄to phoz. qz si duo corpora essent i eodē loco tūc esset penetratō dimensionū. Est at p̄siderā dūz qz trietas capis generalit̄ put se extēdit ad priuatiuā oppōem. sic em̄ lumē & tenebre contrariātur. i. puatiue opponūtur. Et per h̄ nō ipedit argumētūz ter. qz non solū tria. p̄prie dicta hnt fieri circa idē sed etiam puatiue op̄posita.

Et non recte empe

Dic reprobatur Aresto. quādz solutōez ipius Empedocles. qz aliqui volētes pbare qd lumē nō esset corp^o sic arguebāt. Si lumē esset corpus tūc illuatiō nō fieret in instāti. qz nullū corpus mouet i instāti. vtz. vi. phoz. Rūdet bar Empedocles qd etiā illuatiō nō fieret i instāti sed fieret successiue & tū illa successiō lateret nos. Isti solutōez reprobatur Arestote. di. qd dicere lumē moueri successiue & illā successiōnē nos lateret est 3 ratōez & 3 sensuz. Primuz patz. qz licet tal successiō posset nos lateret i puo spacio. tū in magno spaco quale est ab oriēte in occidēs nō posset nos lateret successiō motus. S; dūm pz. qz videm^o ad sensuz qn̄ sol venit ad prez orientālē sup nostz emiseriū tūc etiam illuminat occidēs.

Arguit. Lumē successiue mouet ab oriēte in occidēs vt manifeste pz. q̄ male repbat Empedocles. Dūm qd dupl^r aliqd mouet successiue. Uno mō p se qz scz in ipso mobili est naturaliter talis successiō. & sic lumē non mouet s; corpus illuminās. & sic fm̄ talē intellectū excludit opinio Empedoclis. Alio mō aliquid mouet successiue p accūs. i. p aliud qz scz ipm se se habet mutatoez instantaneā. s; dūgit illi qd mouet successiue. & sic etiā lumē mouet successiue. qz non pōt esse lumē in dyaphano nisi p aduentū corpus illuminātis. & iō illuatiō est mutato simpl^r instantanea p̄sequēs tū successiū motū. Sile est de aliq̄ portate candela p aliquā plateā val strata ciuitatis ibi manifestuz ē qd appoztatō candele est successiua. sed postqz candela est appoztata in instāti p aerez sit diffusio lumis in locj vbi candela successiue

Querit. Vtz lumē sit corpus. reprobatur Pro intellectu q̄stionis ē sciendū. qd de natura lumis fuerūt. v. opinioes. P̄ria ē qd lumē eēt et mouebatur ex hoc. q̄cquid hz in se passioēs corpus ē corp^o sed lumē hz i se passioēs corpus q̄ est corp^o. Maior pz. qz passio nō derelinq̄t suū subiectū. Maior pz. qz redire reflecti & verberari sunt passiones corpus. qz sūt p motū locale qui mot^o soluz cōuenit corpus vtz sec^oto phoz. Sed ista opinioez repbat Aresto. in textu. Etiā nō apparet vñ possz lumē corrūpi i aere si esset corp^o. qz p absentia corpus illu minātis nō pōt corp^o corrūpi q̄uis bene accūs corrupat. Alia fuit opinio qd lumē esset forma spūalis qd sic pbabāt. qz illa est forma spūal q̄ vrimur in spūalibus & immaterialib^o. sed i immaterialib^o vrimur lumē. Dicim^o em̄ qd est aliqd lumē intellect^o agētis. & tū manifestum est qd intellect^o agēs est aliqd immateriale. sil^r dicim^o de intellectu angelico. S; ista opinio nō valet. qz nulla forma imaterial p̄fecti facit effectū materialē. sed lumē facit effectū materialē & realē. q̄ nō est q̄litas imaterialis. Et licet aīa rōnalis faciat effectū materialē & realē. nō tū p se sed p mediū. s. p corpus suūz & aīa nobilis p corp^o celeste. Tercia opinio fuit. qd lumē esset euidētia coloris. qz h̄ est euidētia coloris sine q̄ color nō est euidens. s; sine lumine color nō est euidēs q̄ lumē est euidētia coloris. Istā opinio nō valet. qz qn̄qz videt luminosuz n̄ sub rōe coloris. sicut i nocte. Quarta opinio ē qd lumen eēt forma subalis qz pducit formā substantiale. qz pducit multa mixta & mineralia. sicut pz de lumine celi. s; sile a suo sil^r pducit. Istā opinio nō vtz. qz nulla forma subal p̄cipit

sensu qz tunc esset in tertia spe qualitatis. et sic esset forma accidentalis qd est impossibile. hz lumen percipit sensu qz. Quia opinio fuit et dicitur qz lumen in aere habeat esse intentionale in corpore do lutoso habeat esse reale. Probato e qz ois forma realis dz habere pmanetiam in suo subiecto. hz lumen no hz pmanetiam in aere hz perit lumen p recessus solis. Sz ista opinio reprobat. qz nulla forma intentionalis denoiat suuz subiectu. qz ois forma intentionalis est impfecta i suo subiecto. hz lumen denoiat aere realiter. qz dz aer lutosus qn hz in se lumen et io color i aere no denoiat aere. qz hz ibi esse intentionale tm. Pro veritate est scienduz qz lumen est qlitas de tertia spe qualitatis e ppru subiectu e dya phanu sine pspicu. Et hoc pz. qz qualitates que sentiuntur sensu exteriori sunt de tertia spe qlitatis. sed lumen sentit sensu visus. hz lumen e de tertia spe qualitatis. Restat qz soluere qnz argumeta pbantia qnz opiniones pdictas. Ad pmuz qz dicenduz qz duplr alieui conueniunt passionis corporis. Uno mo ppru et tunc est veru qz hoc cui conueniunt passionis corporis e corpus. qz passio nunqz derelinqt suuz subiectuz sed sic no conueniunt lumini passionis corporis. Alio mo alicui conueniunt passionis corporis si multitudinarie. et sic lumi conueniunt passionis corporis. et hoc no oportz esse corpus. Et sic qd multiplicat circa obiectu sibi oppositu qd e purz et politu dz reuerberari et redire put redire valet tm sicut seipm multiplicare. qz lumen multiplicat circa corpz politu sic si ponat eam dela ad pelum lumen e dz reuerberari et redire a pelu. Ad scdm dz qz lumen accipit duplicat. Uno mo put e pncipiuz manifestandi alteruz sine tal res sit spualis siue corporalis. et sic lumen etia inuenit in spualibus. qz i spualibus etia inuenit pncipiuz qd vocat lumen et sic dicim in hoie esse lumen intellect ageris. et sic lumen reperit ppru in spualibus et metaphorice in corporalibus. Alio mo accipit lumen hz qz est pncipiuz manifestandi colores corporales et sic lumen est qlitas materialis et in materia etis. et isto mo nunc loqmur de luce. et sic est aer dyaphan illuati. et sic ppru inuenit in materialibus et metaphorice i spualibus. Ad terciu dicenduz qz quis color no videatur sine luce non tm lumen est euidentia coloris qz i quibusda est euidentia abs qz colore sicut lumen est abs euidentia coloris sicut i corporibus celestib. sed qz sunt ides non pnt ab inuice separi. Et licz aliq sp conueniant ad inuice non tm seqtur qz sunt ides. sicut hz et risibile. Ad quartu dicenduz qz duplex e

ca alic sube. quedā est pncipalis et vnitocā. et sic effectus est silis cāe fm naturā. vel etiā fm pportione sicut filius est silis patri. vl' domus est silis ydee qz est i mente artificis. Alia est cā instrumentalis alic effectus. et tales cāz no oz eē silis effectui sicut semen e cā instrumentalis geniti ex semie. mo lumen e cā instrumentalis sbe qz eo mediate aia nobil' pducit inferiora et mediate celo sicut pncipio instrumento. Ad qntū dicē dū qz no oz forma esse intentionales qz non sp e in subiecto qz duplex e forma realis. quedā e que orit ex pncipiuz essentialib' subiecti vt risibile ex hoie. vl' ex comixionalib'. vt albedo ex hoie. et tal forma est sp pmanēs in subiecto fm dispōez quā hz. Alia e forma real' qz oritur ab extrinseco et etiā cōseruat ab extrinseco sic calor in aqua qz accipit ab extrinseco scz ab igne et cōseruat ab extrinseco. sic est dōm de luine qz aduenit dyaphano p pntiam corporis illuantiis. Et io lumen differēter est in corpe lucido vt in sole et in aere aut dyaphano quū ei vtrobiz sit realiter tm non vtrobiz pmanēt. Lū' ca est qz lumen in corpe lucido fuit ex pncipiuz illius corporis non at fuit a pncipiuz illius corporis in qz est realiter trāseunter.

Arguit. Lumen e qualitas fluēs a corpe qz est reflexus corporis. et sic tūc est corpe. Dōm qz ista ppo lumen est reflexus corporis in intelligit duplicat. Uno mo qz lumen sit pncipiale corpe reflexus a corpe. ac si diceretur lumen in aere nihil aliud est qz multa pua corpa athomalia resoluta a corpe solis. et sic Aresto. repbat istā ppoē. Alio mo pōt ppo intelligi. qz lumen sit reflexus corporis. i. qualitas reflexus a corpe. et sic ppo est va. qz lumen est qlitas naturalis ipsius corporis luiofi nā ab ipō corpe luinoso naturaliter fuit.

Arguit. Ois qualitas sensibilis hz pncipiuz sed lumen non hz pncipiuz. qz no est qualitas sensibilis. Dōm qz duplex est qualitas sensibilis. quedā est que reperitur i ipsis elementis et elementis sicut sunt calidū frigidū et c. et sic Aresto. bene loqtur di. qz ois qualitas sensibilis hz pncipiuz. Alia est qualitas sensibilis qz inuenit i celo qd omnino est incorruptibile. et tales qualitates non oz hie qualitatem pncipiuz nisi extendat pncipiuz ad pncipiuz oppōez. et sic tenebre sunt pncipiuz lumi. Vel breuit' dz qz ois qualitas sensibilis sensu tactus hz pncipiuz. sed hoc no oportz de qualitatibus sensibilib' alioz sensuuz.

Arguit. Lumen est corpe. qz Aresto. distinguit tres spes ignis in secdo topicoz qz sunt ignis carbo. ignis flāma. et ignis lux. sed ignis e

corpus. g etia lue sine lumē erit corpus. Di
cendū q Aresto. loq̄tur ibi exēplariter fm opi
monē antiq̄z qui distinxerunt triplicē ignez.
Exēpla em debet pcedere ex notioribus. cum g
fm antiq̄s sunt notū z p̄suppositū q̄ tres eēt
spēs ignis sic etiā exēplificat ibi Aresto.

Querit. Utz lumen equaliter reperiat in
oibus. Ddm sicut pus dicitū est de dyapha
nitate. Aliq̄ em sunt dyaphana p totū. z illa
recipiunt lumē p totū. Alia p̄o sunt dyapha
na fm sup̄ficies. z illa recipiunt lumen fm vlti
mā corz sup̄ficies. Lu^o rō est. qz p̄p̄ius subie
ctū ipius luminis est dyaphanuz. illa g que
sunt dyaphana p totū sunt susceptiua luis p
totū. z illa que sunt dyaphana fm sup̄ficiem
sunt susceptiua luis fm sup̄ficies. In p̄mis ē
tū ista d̄na qz aliq̄ hnt de se lumen sic est cor
pus solis. Aliqua hnt lumen ab extrinseco sic
aer z aqua.

Est autem coloris

Postq̄ Aresto. oñdit quō se habeat color ad
videndū qui nō videt sine lue. Dic dicit quō
se habet dyaphanū ad videndū. z p̄mo quō
se habet ad colorē. Et p̄o sic de sono di. qz si
cut se hz aer ad sonuz. ita dyaphanuz ad co
lorē. z qz dyaphanuz est sine colore sic est sus
ceptiuus coloris. sic etiā qz aer est sine sono g
est susceptiu^o soni. z rō istius ē qz omne suscipi
ens d̄z esse denudatū a natura suscepti als nō
capet ipm. curz g dyaphanū recipit i se colorē
d̄z qz sit denudatū a colore z s̄l̄r aer a sono. Et
p hoc soluit argumentuz q̄ arguit qz dyapha
nū est sine colore z tū suscipit colorē. qz in p̄m
cipio dyaphanuz est sine colore. sed in visione
est cū colore. qz suscipit in se colorē. z sic etiā
aer est sine sono z nō suscipit in se sonū anteq̄
immutet auditus. Deinde dicit quō dyapha
nū videt. i. p̄ visuz p̄gnoscat. z vult qz dyapha
nū p̄gnoscat sicut tenebrosuz. Et q̄ em p̄gnos
cimus aliq̄ d eē pus lucidum z postea tenebro
suz p̄cipim^o qz est dyaphanū qz ē eadē natura
ex pte subiecti q̄ sic qz in se hz tenebras z qz
qz lumē sicut manifeste p̄z p̄ sensuz.

Non autem omnia

Postq̄ Aresto. determinat de manifestis visi
bilibus q̄ videt p lumē extrinsecū. Dic p̄m
determinat de visibilibz innotatis di. qz nō oīa
sunt visibilia p lumē exterius. sed solū illa q̄
rū est p̄p̄ius color. sunt em aliq̄ que i lue ex
teriori sunt visibilia sub rōe luis. sicut sunt
lucētia de nocte. sed ista sunt visibilia i tene

bris. ista at nō sunt notata vno noie coi sicut
sunt putredines quercū. capita pisciū. squa
me pisciū. oculi catroz. z oculi lupoz. Rō at
quare ista videt i nocte z nō in die stat in h.
qz sunt duplicia corpa qdaz sunt q̄ hnt p̄fecte
lumē p̄p̄ius ab opaco z t̄tia corpa p̄nt soluz
videri p lumē exterius sicut sunt corpa colora
ta. in coloratis em corpibus lumē est p̄fecte
p̄hensuz ab opaco. Alia sunt corpa q̄ nō sunt
p se terminata vbi se lumē n̄ est p̄fecte compre
hēnsuz ab opaco. z talia corpa p̄nt etiāz videri
sine lue exteriori. qz p̄p̄ius lumē p̄nt aliq̄
parte mediū illuare. ista tū nō videt lumē sola
in lue exteriori. qz hoc lumē exterius obfus
cat min^o lumen g in die nō videt talia lūio
sa sicut in nocte. Pro intellectu oim istoz est
sciendū. qz est triplex ḡdus visibiluz. quedaz
sunt q̄ videt sub lue alieno z colore p̄p̄io.
et ista visibilia soluz videt i die z nō in no
cte. alia sunt q̄ videt sub lumine p̄p̄io z co
lore alieno. z ista eq̄l̄iter videt in die z in no
cte sicut ignis. alia sunt q̄ se hnt medio mō. qz
videt in die sub lue alieno z colore p̄p̄io. z
in nocte sub lumē p̄p̄io z colore alieno. sicut
sunt oculi catroz. putredines quercū z silia
que videt i die alba z ḡ videt sub colore
p̄p̄io z sub lue solis. sed i nocte videt sub
p̄p̄o lue z nō videt talia corpa alba s̄z lūiosa

Hunc autē intātuz

Quia Aresto. dicit de duplici visibili Dic of
tedit quō vtrūq̄ videat z p̄nt sumi due p̄clu
siones. P̄ia est de colore z est ista. Color ē vi
sibilis qz mouet dyaphanū pus illuatus sed
innotata sunt visibilia qz mouet dyaphanuz
i. ipm actuando p lumē. z iō in eis lumē non
p̄supponit sicut in p̄mis visibilibus. Dicit g
Aresto. qz iā dcm ē qz color n̄ videt sine lue. lu
mē at est in dyaphano. mouz ḡ color dyapha
nū actu illuatus qd̄ vltorius mouet organū
sibi aliquatit cōtinuatū. qd̄ p̄bat rōe z signo.
Rōe sic de rōe coloris est mouere dyaphanuz
fm actuz. i. actu illuatus. ḡ color pus mouet
dyaphanū illuatus anteq̄ visus moueat a co
lore. Signū stat i hoc qz si aliq̄s hnt in se co
lorē. i. coloratus ponat sup̄ visum tunc tal res
nō videt. z iō ōz qz sit mediū inter oculuz z vi
sibile qd̄ mediū pus moueat anteq̄ mouet

Querit. Quare color pus mo
uet mediū qz sensuz visus. Ddm qz iō. quia
sensus q̄uis sit material tū etiāz est vitalis po
tēs recipere formas ab extrinseco. qz ḡ non p̄t ta
les formas recipere fm illam materialitatē fm
quā sunt i subiecto. iō ōz qz tale sensibile sp̄ri

*Corp
luz*

*pl. h. d. d.
pl. d. p̄p̄io
luz p̄p̄io
luz p̄p̄io*

tualiter in medio ut sic posset recipi in sensu
 q̄ oꝝ q̄ p̄ mediū diffundat ad sensuꝝ ut in ip̄o
 medio spiritualiter.

Arguit. Visio fit i instanti sicut pbat Are
 sto. in sine de sensu et sensato. q̄ nō p̄mo color i
 mutat mediū et postea sensum. Dōm q̄ q̄
 visio fiat i instanti t̄p̄is t̄m in visione pcur
 runt plura q̄ h̄nt ordinē nature. q̄ vnum ē cā
 aliterius. in vno em̄ instanti color i mutat me
 diū et organū t̄m fm naturā color p̄us imu
 tat mediū et mediū vltimū i mutat organū.
 P̄nt em̄ in vno instanti t̄p̄is plura ēē instan
 tia nature. Aresto. q̄ intelligit q̄ color p̄us im
 mutat mediū fm naturā q̄ ip̄m organū nō
 ēt fm tempus.

Arguit. Si color ēēt in aere seq̄ret q̄ aer
 ēēt coloratus et siliter oculus qd̄ ē falsus. Se
 quela pbat. q̄ vbiq̄q̄ ē forma ibi ē etiā de
 noiatio forme. Dōm q̄ ad hoc q̄ aliq̄ for
 ma denoiat subiectū nō sufficit q̄ insit subie
 cto immo requirit q̄ insit subiecto satis p̄fecte
 et satis intēte. et p̄pter hoc calor i aqua tep
 da nō denoiat aqua calidā. color at̄ n̄ est i me
 dio et in organo fm̄ esse p̄fectū. q̄ etiā nō deno
 minat mediū neq̄ organū.

Querit. Ut color sit vnius sp̄i fm̄ q̄ ē
 in obiecto medio et organo. Dōm q̄ sic. Et
 ponit rō in comēto doctoris circa lib. de sen
 su et sensato. q̄ diuersitas subiectoꝝ nō facit i
 formis diuersitatē specificā sed solū numera
 lē. sed ista diuersitas q̄ est i colore fm̄ q̄ est in
 subiecto medio et organo sumit solū fm̄ d̄as
 dyaphaneitatis q̄ est subiectū primū coloris
 q̄ color et̄is in subiecto est in dyaphano ter
 minato. color i medio est i dyaphano simpli
 indetermiato. sed color in organo ē i dyapha
 no prim terminato et p̄is indetermiato. Et rō
 est q̄ oculus ē de natura aque ut d̄r in de sensu
 et sensato. sed aqua qd̄ammodo terminat p̄pter
 sp̄issitudinē suā sp̄es coloris et iō sp̄es rez̄ visi
 bilū apparēt in aqua.

Arguit. Color i aere nō denoiat. sed color i
 pariete denoiat. q̄ nō sunt vnius sp̄i. cōsequē
 tia t̄z. q̄ eade forma h̄z eundē modū denoiat
 di. Dōm q̄ forma vni sp̄i nō sp̄ equaliter
 denoiat diuersa subiecta si insit talibus subie
 ctis fm̄ diuersis modū. Exēpli gr̄a. licet in ig
 ne et aqua tepida calor sit vnius sp̄i t̄m ille ca
 lor nō denoiat aqua tepidā calidā sicut igne.
 sic siliter est ad p̄positū quous em̄ color sit vni
 us sp̄i in subiecto et i medio nō t̄m h̄z eundē
 modū inessendi. et iō nō equaliter denoiat.

Arguit. Color h̄z etiā in medio esse reale q̄

debet denoiare mediū. Aliis pbat. q̄ h̄z ēē spe
 cificū q̄ h̄z esse reale. Itē color et̄is in medio
 ē in p̄dicamēto de tertia sp̄e qualitat̄is. q̄ h̄z ēē
 reale in medio. Dōm q̄ dupl̄i d̄r habere ali
 quid esse reale. Vno mō q̄ h̄z esse specificū. et
 sic vtiq̄ color h̄z esse reale in medio. q̄ ē in co
 de p̄dicamēto sicut color i subiecto. Alio mō
 d̄r aliqd̄ habere esse reale et reali mō. i. p̄fecte. et
 sic color solū h̄z esse reale in subiecto et nō i me
 dio neq̄ in organo. Et h̄ est qd̄ dici solet q̄ co
 lor in medio h̄z esse intētionale. nō t̄m accipit̄
 do intētiōē p̄ intētiōē loyca. q̄ talis intē
 tiō nō est sensibilis sed d̄r habere esse intētio
 nale. i. imp̄fectū qd̄ esse est sepatū a materia. i.
 a cōditionibus materie phisice ut infra dicit̄.
 et iō in medio p̄nt esse colores q̄ in subiecto ef
 sent p̄ri. q̄ fm̄ hoc esse qd̄ habet in medio nō
 p̄trariatur. In istis cōsonat cōe dictū q̄ color
 h̄z triplet esse sc̄z in subiecto in q̄ h̄z esse phis
 cū et reale. et in aere est sicut i referente. et in or
 gano tanq̄ in p̄ncipio cognitōis.

Non enim bñ dicit

Dic Aresto. excludit erroꝝ Democriti circa
 p̄dicta qui dicebat q̄ si totū mediū a terra
 vsq̄ ad celū esset vacuū. i. sine corpe. tunc fm̄
 maximā certitudinē videremus ea q̄ sunt cir
 ca celū etiā si formica esset circa celū q̄ nihil
 obstaret int̄ rez̄ videntē et rez̄ visaz̄. sed dic̄ Are
 sto. q̄ hoc est impossibile. q̄ si nō esset mediū int̄
 rez̄ videntē et rez̄ visaz̄ tunc nihil oīno viderē
 tur. Qd̄ pbat Aresto. ex dictis. q̄ dicit̄ est q̄
 obiectū p̄mo mouet mediū. et mediū motū vl
 terius mouet sensū. si q̄ non ē mediū ip̄m n̄
 p̄t moueri. et si mediū non mouet etiā sensus
 nō mouet a medio.

Ignis autē in vtrīs

Dic ponit aliā p̄tem sc̄z de mō videndi corpa
 lucida siue inno iata visibilia dicens. q̄ ignis
 et alia inno iata visibilia vidētur nō in lumie
 sed in tenebris. et iō sicut color est visibilis q̄
 mouet dyaphanū p̄us illuīatur. ita inno iata
 visibilia sunt visibili a. q̄ mouet dyaphanū
 ip̄m actuādo p̄ lumē. et hoc iō. q̄ talia lucētia
 in nocte q̄ dicuntur visibilia inno iata h̄nt in
 tra se lumē ibibitū q̄ lumē p̄nt etiā dyaphanū
 in p̄re illuīare et hoc cōtingit i eis p̄pter cōm
 itionē nature ignis a q̄ igne est luciditas vel lu
 men i mixtis. Alia ei elemēta nō sunt de lu
 ce.

Arguit. Si ista inno iata visibilia cida
 ēēt lucētia. p̄p̄ ignē seq̄ret q̄ etiā ēēt calidā

propter ignem. Dicitur quod hoc non est. Cuius ratio est quod quicumque due forme sunt in aliquo quod una naturalis est per se, tunc potest talis res manere in aliquo forma prima forma et non forma ultima sed non est. cum si luciditas sit per se forma quod caliditas. si potest ignis reperiri in aliquo forma luminositate et non forma caliditate. quod si luminositas sit per se forma per se quod ignis coiccat lumine cum corpibus celestibus que sunt prima corpora.

Eadem autem ratio

Hic Aristoteles. redit ad materiam de qua prius fuit locutus scilicet quod color positus super sensum non facit sensationem dicitur quod hoc non solum verum est de colore sed etiam in alijs sensibilibus. quod etiam alia sensibilia posita super sensum non faciunt sensationem. Et primo declarat hoc in his in quibus est manifestum scilicet in quibus reperitur medium certanens sicut sunt auditus et olfactus. quod in illis est prius medium a moveri antequam moveatur sensus sicut sonus prius immutat aerem antequam imutat auditum et odor prius diffundit se per aerem antequam imutat odoratum. et quibus non apparet de gustu et tactu. quod videtur absque medio immutari tamen est ibi etiam am sicut infra dicitur. quibus enim gustus et tactus non habent medium extrinsecum tamen habent medium intrinsecum. Deinde ostendit quid sit medium in sensibus. Dicit autem medium per quod sensibile refertur ad sensum. Et vult quod medium in sensu visus auditus et olfactus sunt aer et aqua. et hoc probat specialiter de odore. quod ibi videbat esse manifestum. quod etiam odor percipitur per aerem manifestum est in respirantibus quod non odorant nisi per respirationem in aere. quod etiam fiat respiratio in aqua per quod animalia aquatica sicut sunt pisces habent utriusque sensus odoris. et sic in eis refertur odor per aquam.

Arguit. Medium et sensus dicitur proportionari. si est idem medium in illis tribus sensibus non erunt sensus distincti. Dicitur quod quibus sit idem medium materialiter in ipsis sensibus per quod sensibilia referuntur ad ipsos sensus tamen est aliud formaliter. Primum est aer et aqua capi tripliciter. Uno modo forma transparentiam et dyaphaneitatem. et sic sunt medium in visu. quod sic color refertur per aerem et aquam. Alio modo accipiuntur forma quod sunt corpora facilliter mobilia forma locum. et sic sunt medium in auditu. quod sonus causatur per motum localem aeris et aquae. Tertio modo accipiuntur forma quod sunt facilliter alterabilia. et sic sunt medium in olfactu et gustu. quia odor alterat aerem antequam veniat ad odoratum et sicut alterat aquam.

Queritur. Utrum sensibile positum super sensum faciat sensationem. Dicitur quod non et ratio est. quod oportet

obiectum esse spiritualitatem antequam possit movere sensum. si enim sufficeret qualitercumque presentia forme ad cognitionem tunc etiam res naturales cognoscerent illas formas quas in se habent. requiritur ergo ad cognitionem aliam formam quod talis forma sit spiritualis facta. sed spiritualis non potest fieri nisi per medium quod obiectum per medium diffundit. Maior pars ex ordine entium. quod si aliquid res in se habet formam magis spirituales tunc talis res magis cognoscit. sunt enim quedam entia que habent formas materiales ut sunt entia pure materialia sicut paries habet se colore. quedam vero sunt entia que habent formas materiales cum quibusdam spiritualitate. habent autem prout dupliciter. Uno modo quod recipiunt tales formas absque materia et tamen cum additionibus materie mathematice qualia sunt sententia et talia cognoscunt singularia. Alia autem sunt que recipiunt in se formas absque materia et etiam absque additionibus cuiuscumque materie. et talia cognoscunt res non solum singulares sed etiam universales. ex quibus patet quod cognitio nis est ex his quod aliquid recipit formam absque materialitate et cum spiritualitate. Circa quod sciendum quod tripliciter potest impediri sensus a sua sensatione. Primum ex presentia maioris sensibilis. et sic impeditur visus non a visione stellarum in die propter maius lumen supervenientis sed lumen solis. Secundo impeditur sensus propter indispotum organi. sicut lingua febricitantis infecta amaro humore iudicat omnia amara. et isti motus non sunt ad propositum. Tertio impeditur ex suppositione sensibilis super sensum. et illud modum persequitur hic Aristoteles.

Arguit. Sensibile non potest poni super sensum quod textus est falsus. Anus probat. quod positum est solum corpus. sed sensibile non est corpus sed quodam qualitas. Dicitur quod tunc sufficit quod sensibile accipit dupliciter sicut et sensus. Primum accipit sensibile forma quod est principalis ratio immutandi sensum. et sic sensibile est accens. Alio modo accipit sensibile per illo quod est tota ratio immutandi sensum. et sic accens acceptum cum subiecto vocatur sensibile. et eo modo accipit hoc sensibile. et tunc sensibile est corpus et ponit super sensum. Sicut igitur sensus accipitur dupliciter. Uno modo per presentiam sensitivam. et sic sensibile non ponit super sensum. Alio modo accipit per organo in quo est sensus. et tunc sensus est corpus sic sensus visus sunt oculi cum nervo optico. et eo modo sensibile dicitur poni super sensum. Unde in propositu Aristoteles. notant dicitur si aliquid ponat habes colore. id est corpus coloratum super visum. id est super organum non facit sensationem.

Alf. Omne movens dicitur esse immediate cum motu septio phorum. sed sensibile movet sensum. ergo dicitur esse sicut cum sensu. Dicitur quod duplex est movens. s.

principale et primū. Aliud ē mouēs primus p hoc q̄ dōm est q̄ obiectū fm̄ q̄ est i subiecto p p̄rio sic nō est sil̄ cu3 moto. s̄ sensu. qz sic ē mo uēs primus. sed obiectus fm̄ q̄ ē in medio ē mo uēs primus et h̄ mō ē sil̄ cū sensu. et sic etiā sen sibile agit i sensus p cōtactū s̄tuz lz n̄ q̄tiaz f̄ Arguit. Uidet q̄ t̄gibile positū sup tactū aciat tactū. q̄ ista autoritas nō est vniuersalr̄ da. Aliis pbat. qz si alicui inferat vuln̄ tunc i loco vulneris ē tact̄ et tū ibi al̄ sentit q̄ sensibile positū sup sensus facit sensationē. Dōm q̄ in illo casu etiā nō sit tactus i illo loco in q̄ po nit t̄gibile sup tactū realit. sed i loci p̄pinqs vbi ē tactus integer circa positōes sensibilib̄ su pra tactū. qz i illis locis nō est tactus lectus et iō in illis pot fieri sensatio.

Nunc autē primū

Postq̄ Aresto. determinauit de obiecto visus. Dic̄ q̄r vult determinare de obiecto sc̄d̄ sen sus. qd̄ sc̄z sit obiectus audit̄. q̄ ar̄ visus plus sit auditu plus pbat̄ est trib̄ roib̄ de visibili Arguit. Auditus ē p̄fectior visu q̄ d̄z p̄ce dere. Aliis pbat. qz plus valet audit̄ ad sc̄iaz q̄ visus. nā plus addiscimus audiendo q̄ vi tendo. In signū ē dicit Aresto. in principio p uoz naturaliu. q̄ ceci a natiuitate sunt prudē tiores surdis et mutis. Dōm q̄ visus et au ditus p̄nt dupl̄r aduicē compari. Uno mō q̄tuz ad ea q̄ eis p se cōueniūt. et sic visus ē di gnior auditu. qz p se cōparatur ad obiecta. s̄ obiectū visus ē dignior obiecto auditus. Alio mō cōparant aduicē q̄tuz ad aliqd̄ acc̄is qd̄ eis cōuenit sc̄z q̄tuz ad receptōes discipli ne. et sic auditus ē dignior visu. qz plura ad discim̄ audiēdo ab alijs q̄ inueniēdo p nos qd̄ sit p visus. sed h̄ nō arguit dignitatē audi tus simpl̄r s̄ fm̄ qd̄. Sile est de hoie et equo qz homo est simpl̄r dignior equo. sed fm̄ qd̄ sc̄z in cursu vel ad portandū onera equus est dignior hoie. possit etiā dici q̄ q̄nis plura ad discimus audiēdo q̄ videndo tū ē maior cer titudo in visu q̄ in auditu. et iō sc̄ia accepta p visus est certior ea q̄ accipit p auditū. Intē tens q̄ Aresto. de sono determinare. P̄rio deter minat de sono in cōi. Sc̄do de q̄dam sp̄e soni sc̄z de voce. i q̄i Vox ar̄ est sonus. Circa p̄mum p̄mo determinat de generatōe soni. Sc̄do de im mutatōe soni. Circa p̄mū p̄mo determinat de ge neratōe soni directi. Sc̄do reflecti ibi Echon Quert. Quare Aresto. determinat autē hic de generatōe soni et tū plus nō determinat de generatōe coloris nec p̄ ea determinat de gene

ratōe obiectoz alioz sensū. Dōm q̄ ideo qz obiecta sensū exterioroz p̄siderantur dupli ter. Uno mō fm̄ q̄ generatur i suis s̄ctibus. et sic de eis determinatur i libro puoz naturaliu ibi em̄ determinatur de generatōe coloris quo sc̄z generatur ex luine et ex opaco et dyaphanci tare. Silr̄ determinatur ibi de generatōe odoroz et saporoz. Alio mō p̄siderantur obiecta fm̄ q̄ i mutar̄ ip̄os sensus. et sic in h̄ libro determinat de eis. Per hoc q̄ d̄r ad q̄situm q̄ illa duo sc̄z ex̄tia specifica soni et imutato sensus p sonuz nō distant i sono. qz q̄n son̄ existit in sua sp̄e. tūc immutat sensus et c̄. et iō non sunt alia det minato habēda de generatōe soni et ē immuta tōe. sed alia determinatō habet de alijs obiec tis q̄tuz ad generatōes et q̄tuz ad immutatō nez. qz tales q̄itates sunt p̄manētes fm̄ natu ra. et iō p̄nt esse et nō immutare. nō ar̄ est sic de sono. Intendit q̄ Aresto. p̄mo determinare de generatōe soni. et p̄mo distinguit quō aliqd̄ se h̄z ad sonū. et vult q̄ tripl̄r aliqd̄ se h̄z ad so nū. Uno mō p̄riuatine. qz neqz h̄z sonū in ac tu neqz in pōna. vt sp̄ogea vel lana. qz nō p̄nt facere sonū. et iō non habet sonū in pōna. Alio mō aliqd̄ se h̄z ad sonū positine. et hoc p̄tigit dupl̄r. qz vel h̄z sonū in pōna sicut sunt es cā pana. et quec̄qz sunt plana et lenia qz habet i se potētiaz faciēdi sonū. Alia dicuntur h̄c so nū in actu sicut ip̄m mediū in q̄ est sonus rea liter fm̄ aliquā p̄ez. i. circa corpus sonans. et auditus in q̄ est sonus intētiōnalr̄. Circa h̄c tertū est p̄sideranduz. qz sonus differt ab alijs sensibus qz sonus nō est i actu nisi i medio qz in corpe sonate nō est sonus nisi effectiue et nō formaliter nec subiectiue. sed alia sensibilia n̄ sunt tū i medio actualit̄ et formaliter s̄z etiā sunt in alio subiecto actualiter. et hoc intēdit Aresto. in hoc textu di. q̄ i medio est solum so nus fm̄ actū.

Arguit. Mediū sicut aer etiā habet sonuz in pōna. q̄ nō bene d̄r qz corpus sonans habet sonū in pōna et mediū in actu. Dōm q̄ du plex est potētia sc̄z effectiua q̄n sc̄z aliqd̄ p̄t fa cere aliter de se sicut edificator d̄r esse in pōna ad domū. s̄ effectiue et eodē mō corpus sonas est in potētia ad sonū. qz p̄t de se facere sonuz sc̄z in aere. Alio mō aliqd̄ est i potētia subiec tiue. et sic etiā mediū est in pōna ad sonū. quia mediū est subiectus i quo recipit son̄. h̄z q̄ me diū q̄nqz sonū in actu q̄n sc̄z p̄cutit corpus so nas et q̄nqz h̄z sonū in potētia sc̄z anteqz p̄cuti tur corp̄ sonas vl̄ postq̄ ip̄m ē p̄cutus.

Ar̄. Sic p̄ colorē dicit̄ nos videre coloratū.

sic p' auditū dicim' nos percipere sonū. ergo sic color est subiective in colorato sic et son' erit subiective in colorato. Ddm q' tales locutiones nō sunt e' q' lit intelligēde in sonor' obiectis alio r'ū sensū. qz tales p'dicationes sunt subiective in alijs sensib'. Exepli grā. vt si dicam' video coloratū sensū ē video corp' h'ns in se colorē subiective. s'z iste p'dicatōes de sono sunt effectiue. vt si dicatur audio cāpanā sensus ē q' cāpana effectiue facit de se sonū. et sic cāpana ē sensibile p' accūs sicut et corp'ns coloratū.

Querit tūc Lū in aere sit son' subiective. q' re nō dicim' audio aerē. Ddm q' rō est qz son' nō h'z eē p'māns i aere sic ali' mensibilia h'nt eē p'māns in suis subiectis. s'z fm. laycos for' ma q' trāscit est in subiecto nō denoiat ip'z subiectū sic p'z de rubedine causata ex verecundia q' nō denoiat suū subiectū sic etiā son' nō denoiat aerē. Tūc querit q're causa efficiēs coloris nō denoiat a colore sic cā efficiēs soni a sono. vt q' re nō dicim' video pictorē q' facit colorē sic dicim' audio cāpanā q' facit sonū. Ddm q' nō est s'le qz son' q' est tūc sp' cōiungit actuali sue cāe efficiēti qz nō est son' nisi q' corp' sonās actualiter facit sonū sed nō semp' cōiungit colorē cāe efficiēti ergo. rē.

Arguitur. Eiusdē est po'na cui' ē act' et econtra sed nunq' est son' actu in sonāte ergo nec in po'na. Ddm q' act' accipit dupl'r. Uno mō put significat opationē. et sic eiusdē est potētia opatiua cui' ē act'. i. opatio. et sic son' est in color' p' sonāte tā in po'na qz in actu. Alio mō actus significat formā et tūc eiusdē est act' cui' est potētia passiua siue subiectiua. et sic corp' sonās nec est in po'na ad sonū nec h'z actu sonū sic ei son' actu est in medio et etiā in po'na qz in medio est vt in po'na subiectiua et etiā quandoqz actualiter.

Arguit. Si aer eēt mediū seq'ret q' idē esset mediū et subiectū. Ddm q' duplex ē ps aer' circa corp' sonās. qdā est p'pinq' et in illa ē son' subiective sicut accūs in subiecto. et ibi ē son' realiter. Alia est ps aeris distās a corp'e sonante et in illo aere est son' intēcionaliter sic etiā in organo siue in potētia

Fit autem qui secū

Quia Aresto. dicit q' son' q'qz est in actu q'qz vero in po'na. Dic' p'nt ont' quō fit son' in actu Et p'rio ont' q' req'runt ad hoc q' son' fiat i actu Secōdo ont' q' lia dnt illa eē. ibi. sic at' dicimus. Vult ergo q' tria req'rūt ad sonū. s. p'cutiēs percussus et mediū. et hoc p'bat qz percussio alicuius

ad aliqd est cā soni sic p'z in sono cāpane vbi bapillus p'cutit ad cāpanā. s'z in percussioe tria req'runtur. s. aliqd qd p'cutit et aliqd qd p'cutit et qz nō sit percussio sine motu locali et mot' local' nō sit sine medio. ergo oportet aliqd eē mediū et in tali medio sit sonus.

Arguit. Q'qz sit son' vbi nō sunt p'cutiēs percussus et mediū. p'z in trib'. P'rio in virga p'cutiēte aerē. Secōdo in sensa cui' q' auriga dirigit equū. Et in panno rupto. Ddm q' in istis casib' aer h'z rōez mediū et etiā percussus. et hoc idō qz q' aliq' virga velociter mouet p' aerē tūc ex tali veloci motu vnif' aer et dēnsat'. et tal' aer cōdēnsat' p'cutit p' ipam virgā siue p' ipam sensaz aurige. vñ p'cutiēs est sensa siue virga percussum vero est aer dēnsatus et mediū est aer subtilis circa aerē dēnsatū. De panno rupto dicēdū q' due pres aer' extranee se mutuo p'cutiētes sūt cā illi' soni qz p' rupturā illi' p'ant' oportet subito intrare aerē ad replendūz locū in q' p'ri' erat pann' et q' motu pres aeris adinuicē collidūf' et generat' sonus. Tūc Aresto. ont' q' lia dnt eē que requirūt ad sonū. s. p'cutiēs et percussus. Secūdo q'le erit mediū. Circa p'mū ont' q' p'cutiēs et percussus in sono dnt eē corpa dura. et hoc idō qz son' fit p' violētā motione aeris s'z mollia cedunt p'cutiēti et nō fit son' p' corp' molle qz nō fit diuisio aeris. Secōdo req'runtur q' sint lenia qz si acus p'cutiatur acui nō fit son' qz nō fit diuisio aeris. Et ad hoc q' sit magn' et p'fect' son' requirūt q' corpa sint p'caua qz corpa p'caua p'nt p'tinere multū aeris et ex illa p'tinētia multi aeris fit magn' son' qz fit violētā magna aer' inclusi in tali p'cauitate. et ista ē cā q're si p'cutiāf manus adinuicē fit magnus sonus.

Querit. Utz son' pueniat ad auditū p' motū locale. Ddm q' son' in p'ncipio necessario h'z fieri per motū locale qz causat' ex motu locali aeris s'z in p'gressu nō est necesse sonū fieri per motū locale. et sic nō multiplicat' son' vsqz ad auditū per motū locale. Prima pars sic p'z. qz dicit Arest. i. scōdo meth'eoroz. q' visus anticipat auditū in tonitruo et in choruscatione qd sic intelligit quia q'uis sum' tēpore fiat tonitruū et choruscatio tū videm' p'ius choruscationē an qz audim' tonitruū qd esse nō posset nisi ex hoc q' son' defert' per motū localem et visio fit in instanti. Secūdo rō est qz auditio impeditur p'vētum nō autē visio s'z ergo multiplicatio soni p' mediū impeditur per motū locale ergo fit per motū locale. Secūda pars patz trib' rōnibus. Prima est quia dicit Arest. in hoc scōdo. q' sensibile positus sup' sensum nō facit sensatōnem. s'z

P. 111. 6

ergo p realem motū sensibile veniret ad sensus
tūc nō faceret sensatōes. Itē son⁹ factus in aere
audit in aq̄ sicut patet de piscib⁹ qui mouētur
p sonū illē q̄ stat in litore s; nō p̄t dici q̄ real
mot⁹ fiat sub aq̄. Et in hoc casu in aq̄ soluz fit
intentionalit son⁹. Tercio si real mot⁹ fieret sp̄
cū sono tūc aer realit moueret contrarijs moti
b⁹ realib⁹. q; p̄tingit sonū fieri a duob⁹ stātib⁹
in oppositis locis q; v̄ vnusquisq; audit alterū
It ergo mediū moueret realt tūc ille aer moue
ret oppositis motibus. Uer⁹ ergo est q; in p̄ci
pio circa corp⁹ sonās est realis mot⁹. s; in aliq̄
distantia circa auditū nō oportet eē motū realē.
sed solū spēm siue interōem soni.

Arguit. In oi sensatōe sufficit p̄ntia sensi
bil. ergo nō oportet auditōz fieri p motū localē

Ddm q; duplr aliqd̄ facit ad sensatōz. Uno
mō q; immutat sensum. ⁊ sic sensibile facit ad
sensatōz. q; imutat sensuz. Alio mō aliqd̄ facit
ad sensatōz p̄cūbulat. s. sine q; nō fieret sen
sibile p̄ns sensu. P̄rio mō color req̄rit ad vidē
dū q; p̄prie imutat visū. s; scdo mō lumē req̄
rit ad vidēdū sicut illd̄ siue q; nō est color p̄ns
visū. sic ad p̄posituz ddm q; son⁹ req̄rit ad au
diēdū sicut qd̄ imutat auditū. sed mot⁹ local
cōcurrit sicut siue q; nō p̄ntat sonus auditū.

Simplius autem au

Postq; Aresto. determinat de p̄ntiēte ⁊ p̄cūso
q; req̄runt ad sonū p̄ntiēte de medio ⁊ di
cit q; mediū soni est aer ⁊ aq̄. tūc aer est p̄fectius
mediū q; aq̄. Cui⁹ rō est q; son⁹ causat ex diuisi
one violenta mediū. sed aer ē mediū facili⁹ diuisi
sibile q; aq̄. ergo in aere magis fit son⁹ q; in aq̄.
Addit tūc Aresto. q; neq; aer neq; aq̄ h̄nt in se p̄
p̄riū sonū qd̄ sic intelligit q; sunt mediū sonā
di. sed mediū d; esse demudatū a forma obiecti
sicut p̄rius dictū ē. req̄rit etiā q; mediū p̄cutia
tur ad alterū q; si aer maneat nō p̄cūsus tunc
nō fit son⁹. Itē si aer fortiter p̄cutiat tūc est for
tis son⁹ ⁊ p̄fect⁹ ⁊ hoc ē id q; in veloci motu ae
ris causat son⁹. si ergo aer tarde mouet tūc non
fortiter diuidit ⁊ ergo fit paru⁹ sonus.

Querit. Uer⁹ son⁹ sit forma natural. Di
cendū q; sic et hoc p̄bat duplr. P̄rio sic. omis
forma q; est phisice cōsideratōis est natural. s; son⁹
est forma q; est phisice cōsideratōis ergo ē
forma natural. Scdo sic. illa ē forma natural
q; p̄ficat naturalē potentia sed son⁹ est humilimo
di quia p̄ficat audituz. Maior patet q; inter
obiectum ⁊ potētia debet esse proportio fm na
turam.

Arguitur Sonus habet cām violentā q; vi

olenta fractura aeris est causa soni. ergo nō est
forma naturalis. Ddm q; duplex est cām soni
sc; intrinseca q; est materia v̄vor. ⁊ forma q; est
sensibilis q̄litas. Alia est cām extrinseca sc; cor
p⁹ sonās ⁊ p̄cutiēs q̄suis ergo cām extrinseca soni
sc; cām efficiēs soni sit violenta tūc cām intrinseca
est naturalis. nec sp̄ req̄ratur ad hoc q; aliquid
sit naturale q; efficiēs sit naturale. sed suffic q;
aptitudo materie ad formā sit naturalis. ⁊ hoc
est qd̄ dicit Aresto. tercio Ethicor. q; violentuz
est qd̄ est extrinsecū sed hoc nō sufficit sed addi
tur cui passum nō cōfertur. sufficit ergo q; aer
q; est subiectū seni habeat in se aptitudinē na
turalē ad talē motū. Itē qnq; cōtingit aliquaz
substantiā naturalē generari ex motu violento si
cut ignis generat ex motu lapidis ad ferrū siue
calitem.

Echo autē fit quā

Postq; Arest. determinat de sono p̄cipali. hic
p̄ntiēte de qd̄ā sono scdario q; d; echo. Et p̄
mo determinat de e⁹ generatōe. Scdo de ei⁹ diuerſi
tate. q; ad p̄mū vult q; Echo generat qn̄ ab aere
moto p̄ p̄cipalē sonū fit son⁹ scdario q; hoc sc; q;
tal aer mot⁹ inuenit aliqd̄ corp⁹ obstās ⁊ a ta
li corpe obstāte aer itez redit ad suū p̄cipiū
son⁹ ergo fact⁹ in tali reditōe vocat echo. Et ex
plicat Ar. de spha siue de pila. q; pila p̄iecta
ad aliqd̄ obstās resilit itez ad p̄cūerē. Pōt eē
dari exēplū extra textuz de aq̄ mota. q; si aliq; s
p̄iciat lapidē ad aquā stagnalē tūc tal motus
facit circularōes q; durāt donec veniāt ad litt⁹.
Et itez a litore fiūt noue circularōes p̄rie cir
cularatōib⁹ p̄orib⁹. i illa q; reditōe fit son⁹ echo.

Videtur autē sem

Hic ponit diuersitatē ⁊ dīnaz in sono echō. ⁊
vult q; duplex ē son⁹ echo. s. manifest⁹ ⁊ certus ⁊
talis solū fit qn̄ mouet aer ad aliqd̄ corp⁹ p̄ca
uū ⁊ a tli corpe p̄cauo repercutit. Ali⁹ ē son⁹ echo
īmanifest⁹ ⁊ talis fit in q̄lib; sono p̄cipali qd̄
sic oñt Arest. q; aialia facientia sonū sunt circa
terrā. q; ergo dictū est q; in factōe soni aer mo
uet circularit sic oportet ad min⁹ aerē a terra re
p̄cuti. Et ponit sile de luce q; sp̄ fit repercutio lu
minis q; nisi sic tūc solū ibi esset lumē vbi di
recte mittūt radij sed nō est sp̄ tal repercutio no
bis manifesta. in illo aut loco est nobis mani
festa vbi directe mittūt radij ad aliqd̄ corp⁹

Qr. Uer⁹ son⁹ echo sit son⁹. Dd; q; sic. Ar
guit tūc q; nō q; ibi nō sunt p̄cutiēs p̄cūsum ⁊
mediū. Ddm q; son⁹ echo accipit duplr. Uno

modo fm q̄ includit p̄cipalē sonūz z sic acci-
pitur ipsope. z tunc p̄t dīca q̄ aer p̄cedēs ē per
cutiēs. obstaculūz ē p̄cussūz z aer circūstās est
mediūm. Alio mō accipit̄ p̄cise p̄ sono rediūte
z ille ē son⁹ echo p̄pue q̄z p̄pue sc̄dano imutat̄
auditus. Tunc ē dōz q̄ p̄s aeris resiliēs ē p̄cu-
tiēs z aer q̄ n̄tebat p̄cedere ad corp⁹ ē p̄cussūm
z aer subilior est mediūz. z sic aer ē p̄cutiēs p̄-
cussūz z mediūz. Simile ē de aq̄ q̄z q̄nq̄z aq̄ tē-
dēs ad litus mouet aquā etiā volētē tēdere ad
lit⁹ z in illa motione causatur eē q̄dā son⁹ qui
est similis sono echon ille aut̄ son⁹ causatur ex
cōcussione partiū aque adinuitē.

Queritur. Utz son⁹ echon sit idē sonus
cū sono p̄cipali. Dōm q̄ sic. Et hoc ē vez
si son⁹ echon realit̄ causetur ex reali motu aeris

Arguitur. Ad⁹ direct⁹ z mot⁹ reflex⁹ non
sunt vn⁹ mot⁹ nūero vt dr. viij. phoz. q̄ nec so-
n⁹ p̄cipalis z son⁹ echon est vn⁹ son⁹. q̄z sonus
p̄cipalis sit in motu recto z son⁹ echon i mo-
tu reflexo. Dōm q̄ nō oportet sonū echon fi-
eri p̄ motū reflexū. q̄z tūc p̄cederet argumētū. s̄z
p̄t talis son⁹ fieri p̄ motū circularē z in tali nō
est necesse interuenire q̄tē. ergo ē sic ymaginan-
dū q̄ in accessu aeris ad aliq̄d obstaculū aer n̄
directe redit p̄ eādē viā p̄ quā exiuit. s̄z q̄n aer
venit ad obstaculū tūc in alio circulo siue situ
incipit redire. S̄z p̄t alit̄ dīca q̄ nō oportet so-
nū echon fieri realit̄ p̄ realē motū aeris. sed spēs
p̄cipalis soni redentiis p̄t dīca sonus echon.

Circa q̄ sciēdū q̄ q̄nq̄z in sono p̄cipali sit
vehemēs mot⁹ aeris z tūc son⁹ echon causat̄ ex
reali motu aeris redentiis a corpe obstate. Alio
mō son⁹ p̄cipalis nō mouet ita vehemēter et
tūc son⁹ echon nō causat̄ p̄ realē motū aeris. s̄z
p̄ hoc q̄ spēs p̄cipalis soni iterum redit ad
auditum.

Querit̄. Utz son⁹ echon fiat in aere realit̄
vel intēcionalit̄. Dōm q̄ q̄nq̄z p̄t eē in aere
realit̄ z q̄nq̄z intēcionalit̄ z hoc sub ista dīna q̄z
q̄n corp⁹ obstans p̄az distat a p̄cipali corpe
sonāte tūc p̄t etiā fieri realis motio aeris in re-
ditiōne siue reflexione aeris. s̄z si corp⁹ obstans
multū distat a p̄cipali corpe sonāte tūc reflex-
io aeris nō fit fm motū realē sed solū intētona-
lē. z tūc son⁹ echo est solū intētonalē. Et ponūt
doctores s̄le q̄z nō est incōueniēs q̄ aliq̄ yma-
go faciat nouā ymaginē. vt si q̄s videat in spe-
culo ymaginē alicui⁹ ymaginis q̄uis ergo p̄tia
ymago causata sit a corpe nō tamē sc̄da q̄z illa
causat̄ ab ymagine. sic etiā p̄tingit in sono ech-
on q̄z p̄cipalis son⁹ sp̄ causat̄ p̄ motū reali ae-
ris sed ymago illi⁹ soni potest de nouo p̄ducere

sonū echon qui est intēcionalis.

Vacuum enim rec

Postq̄z Aresto. determinauit de duplici sono.
hic cōsequenter determinat de immutatōne au-
ditus ab ipso medio z postea de immutatōne
organi a sono. z primo determinat de ipso me-
dio p̄ quod fit immutatio. Secundo determi-
nat de organo quod immutat. Quātum ad p̄-
mā dicit q̄ p̄prium mediū audiendi recte dī-
citur vacūm. antiqui enī dixerunt q̄ ibi est va-
cūm vbi est aer. z dicebant cōformiter ad opi-
niōnē laycorū quā opiniōnē reprobat Aresto.
quarto phoz. Qd̄ autē aer sit mediū sic p̄bat
quia illud est mediū in sono quod aptū est frā-
gi p̄ motum localem. sed aer maxime est frangi-
bilis. ergo aer est mediū in sono. Maior patz
q̄z ex fractura aeris moti causat̄ sonus sicut dī-
ctum est z sonus defert̄ ad auditū p̄ aerem con-
tinuatū. q̄uis enī in aere circa corpus sonans
fit realis motus. non tamē oportet talē motuz
cōtinuari vsq̄ ad auditū vt dīctū est.

Arguitur. Sonus facit audire ergo nō aer
quod est cōtra textum. Dicendū q̄ duplici
aliquid facit audire. Uno modo quia est p̄cip-
alis ratio mouendi potentiā auditū z sic
obiectū vnū. z vni⁹q̄z potētē mouet ipam potē-
tiā z sic est vez q̄ sonus facit audire z nō medi-
um. Alio modo aliquid mouet potentiā quia
est mediū p̄ qd̄ fit motio potētē ab obiecto z sic
aer facit audire. Loq̄tur ergo Aresto. de illo mō
quo mediū facit audire.

Arguitur. Videt̄ q̄ nō. quia sonus nō facit
audire sicut obiectū. p̄batur. quia circa sonum
decipimur sed circa obiectum non decipimur.
Maior patet. quia quādoq̄z iudicam⁹ sonū re-
missum qui tamē est intēnsus z ecōtra. Dōm
q̄ hoc iudicū quo aliquis iudicat sonū inten-
sum vel remissum nō accidit ex pte soni sed pte
corpis sonantis. sed illa que accidunt ex pte sub-
iecti nō sunt sensibilia p̄ se. p̄p̄tia z ideo nō est
incōueniēs sensum circa talia decipi. Vel p̄t ali-
ter dīca z melius q̄ talis receptio accidit ex di-
stātia ipsius corpus sonantis ab auditu. Sicut
sicut accidit in visu quia visus iudicat aliq̄
colorem p̄nū qui est magnus. p̄pter distantiā
visibilis. Est ergo intēnsio som. i. magnitudo
soni potius sensibile cōe q̄z sensibile per se. p̄p̄ri-
um quia sicut se hz magnitudo mol ad visibse
ita se hz intēnsio z remissio ad sonū. uerisoz

Qd̄. Utz sit idē son⁹ q̄ p̄cipit in aurib⁹ dī

audientiu. Ddm q son^o accipit dupl^r Uno mo^o fm q fit in aere circa corp^o sonas. z sic son^o est vn^o n^omero qz vna ps aer^o cotinua recipit in se sonu^o vt fit a corpe sonate. Alio mo^o accipit son^o n^o fz q imutat diuersas p^onas n^omero diuersoz audietur. z sic e^o ali^o n^o ali^o son^o n^omero. qz son^o est in aere sic p^o dicitur e^o. fz e^o alia ps aer^o in auri b^o diuersoz audietur. fz e^o al^o son^o n^omero Si mult^r pt^r r^oderi d^r ymitate man^o. qz man^o pt^r dupl^r capi. Uno mo^o ex ea pte q^o conungit brachio z sic e^o vna n^omero Alio mo^o accipit fm illas ptes a brachio distantes z sic diuidit i q^oq^o digitos z sic man^o n^o est vna n^omero sed multa numero

Auditus autem est

Postq^o Aresto. dixit de imutatioe sensus auditus q^o ad mediu^o. p^ont^r d^rmiat de imutatioe ei^o q^o ad organu^o. vult q^o organu^o ip^o audit^o est aliqd^o conatural^e aeri. hoc at^r d^r organu^o audit^o in q^o imediate subiectat^r audit^o. p^obat q^o Aresto. sua imetioez. qz sic se bz humidu^o pupille i visu ita se bz aer^o conatural^e in auditu. fz humidu^o pupille e^o organu^o visus. fz aer^o conatural^e e^o organu^o audit^o. Datoz p^obat. qz vbi e^o humidu^o pupille ibi e^o visio. z vbi e^o aer^o conaturalis ibi e^o auditio z io no^o vbiq^o z vbiq^o audit^o anial. i. no^o in oi pte fz solu^o in illa pte vbi aer^o exterior mouet aerem conatural^e hoc at^r e^o in aurib^o. qz ibi est q^oda^o pellicula interior q^o vocat^r m^oinga q^o p^ont^r in se aer^o conatural^e tal^e q^o aer^o cu^o m^oinga e^o organu^o audit^o. qz in ipo aere cu^o m^oinga fundat^r i. subiectat^r imediate p^ona auditua.

Per se ergo quidem

Dic^r p^ont^r o^ont^r q^olis dz e^o iste aer^o q^o appropat^r auditui. z p^ont^r duas coditioes istius aer^o. P^ona est q^o tal^e aer^o coplatatus auribus dz e^o conatural^e sic q^o no^o possit facilt^r remoueri ab ip^o aurib^o z hoc d^r ad d^rnam aer^o exterioris qz tal^e e^o facilt^r ter remouibilis. S^oda coditio e^o q^o talis aer^o dz e^o immobilis. i. insonabilis z hoc p^ont^r ex p^ont^r adueta qz dic^r Aresto. q^o iste aer^o dz e^o immobilis vt sentiat o^os d^rnas mot^o. i. soni. no^o ci audit^o p^ont^r d^rnas motu^o nisi accipit mot^o p^o sonu^o nec e^o tal^e expositio abusiua qz son^o ip^o fit cu^o motu fz locali. Ex q^obus vlt^r Arest. codudir du plex ipedimtu^o ip^o audit^o qz ei dicit^r q^o duplex coditio req^orit^r ad organu^o auditus sic n^occ^o codudir q^o ex defectu vtriusq^o coditiois ipedit^r audit^o P^ont^r q^o ipedit^r auditus p^o hoc q^o aer^o conaturalis corrupit. z ista e^o ca^o q^ore non audimus in aq^o qz existere in aq^o recipit ad se aqua^o p^o qua^o cor

rupit aer^o conaturalis. e^o t^o ver^o q^o no^o facilt^r intrat aq^o ad ip^om aer^o conatural^e z hoc p^ont^r reflect^r on^o. i. tor^onositate^o carniu^o in auribus. z io sil^e accidit si m^oinga laborz. i. infirmet^r q^o ad auditu^o sic si pupilla oculi laborz. i. infirmet^r in visu siue in oculo S^oda ipeditur auditus ex h^o q^o aer^o conatural^e h^oz in se sonu^o z io si aures sonat sic cornu^o t^onc no^o b^on^o audimus. z hoc e^o q^o h^ont^r o^os sensus sil^e cu^o auditu^o qz nullus sensus p^ont^r in se h^ore q^olitatez sui obiecti fm re^o z phisice. si q^o auditus h^oz in se sonu^o real^e t^onc no^o p^ont^r audire. Si mile e^o de pupilla oculi qz si h^oz in se macula^o t^onc visus destruitur

Arguitur. Aer e^o mobilis ad motu^o hois. fz aer edificat^r in aurib^o no^o est simpliciter immobilis Ddm q^o immobile p^ont^r dupl^r accipi. Uno mo^o accipitur p^ont^r p^ont^r sic aer talis est immobilis p^ont^r sic p^ont^r ex p^ont^r coditioe qz aer talis e^o naturaliter coplatat^r aurib^o q^oda^o at^r p^ont^r mouet accipit nouu^o locu^o z io no^o naturaliter coplataret aurib^o si e^o p^ont^r se mobilis. p^ont^r t^onc p^ont^r accens e^o local^r mobilis ad motu^o hois. Alio mo^o accipitur immobile put id^e est q^o insonabile z sic accipitur immobile in textu. q^o ad s^oda^o coditioe qz aer dz e^o immobilis in aurib^o. i. insonabilis sic q^o in se no^o habeat aliqua^o d^rnam soni qz si sic tunc ipeditur a p^ont^rceptione alioz sonoz sicut ia^o dicit^r est.

Utrum autē sonat

Dic^r mouz circa p^ont^r q^onda^o dubitatioe q^o stat in hoc. vtz p^ont^r s^oda^o i. p^ont^r faciat sonu^o vel verberatu^o vel vtz qz. z vult p^ont^r solutioe q^o ca^o soni e^o sil^e s^oda^o z ip^om s^oda^o s^oda^o dz d^rnt qz s^oda^o causat sonu^o qz mouet aer^o ad aliquod. verberatum z p^ont^r causat sonu^o quia resistit motu^o p^ont^r t^onc z ex tali resistentia diuiditur aer mediu^o in quo fit talis sonus. Ex quo manifestu^o est q^o si haberetur solu^o verberans z no^o verberatum vel ecotra no^o causaretur son^o. Addit tam^e Aresto. q^o non o^ome verberans z verberatu^o causant sonu^o qz si acus acui obijciatur no^o fit son^o sed opoz^r ter illud q^o p^ont^r esse regulare. i. planu^o z latu^o tum. quia sic aer diuiditur z illo motu^o violento aeris causatur son^o vt dicit^r est.

Arguitur. Si ad sonum concurrent verberans actiue verberatum passive. tunc sequetur q^o sonus esset in p^ont^r z no^o in aere medio q^o est falsum. Sequela patet. quia actio phisica siue naturalis est in corpore passio. tercio phisicorum Dicendum dupl^r. P^ont^r q^o p^ont^r no^o concurret ad sonu^o solu^o passive fz etia^o actiue. qz

Sicut dicitur in

et aere resiliere a corpore obstat generat sonus
sed ad tale motionem aeris etiam concurrunt ipsi p
cussus effectus quod percussus etiam facit tale resili
eodem autem distentione aeris Secundo per dicta processio
quod percussus passivus. tunc est dicitur quod duplex
est effectus agens. unum est quod causat solus ab agere. et
ille est solus in passio subiective sic calor procedens
ab igne in aqua est solus in aqua et non in igne. Ali
us est effectus agens qui fit sicut ab agere et patiens et
illud non oportet esse in patiens sed per esse in aliis
tercio. et sic est de sono quod causa soni sicut est percussus
et percussus quod sonus non est in percussio nisi effectus
ne sed est in aere formaliter.

Differentie autem

Postquam Aristoteles determinavit de sono quantum ad i
mutatores tam ex parte medij quam ex parte organi. Hic
determinat de differentiis sonorum. Et primo dicit quod
ostendit. id est percipiuntur dicitur sonorum et vult quod non per
cipiuntur dicitur soni in rebus sonantibus quoniam sonus est so
lus in parte in rebus sonantibus. sed quoniam fit sonus secundum
actum. sicut est de coloribus quod non manifestantur sine lu
mine secundum actum. per tamen ibi est similitudo et dissimilitu
do quod etiam colores sunt in actu primo absque lumine sed
soni non sunt in corpore sonantis. etiam secundum actum
primum capiendum sonum. Deinde dicitur quod sumuntur nomina
in differentiis sonorum. et vult quod sumuntur secundum similitu
dinem ad similitudines tangibiles. Quoniam ratio est quod tactus
est nobis notior et sicut similitudines tangibiles Dicitur
ergo aliquid soni graves et aliquid acuti. Dicitur ei
acutum quod in paucis temporibus movet multum. Et di
citur grave quod in multo tempore movet parum. et hoc si
militer fit in tactu et in auditu quod acutum multum
movet sensus tactus et sicut sensus auditus et hoc est
quod dicitur Aristoteles. vii. philosophorum. et sicut primo topicorum
quod acutum est equivoce ad acutum quod est in stilo quod
percutit tactum et ad acutum quod est in voce quod movet
auditum et ad acutum quod est in vino quod percutit gu
stum. nec tamen velox motus est acutus quoniam sonus acutus
causatur ex velocitate motus et hoc est verum quoniam sonus
causatur ab uno motu sed quoniam aliquid sonus causatur ex
diversis motibus tamen velocitas motus non causatur
acutus sed frequentia. id est continuas motus sic patet in
corda multum extensa quod quanto plus est extensa
tanto frequentius movetur et non frangatur.

Vox autem sonus

Postquam Aristoteles determinavit de ipso sono in com
muni vult determinare de voce quod est species soni. et
vult quod vox est solus sonus animati. Ex quo statim cognos
citur quod vox est species soni sonus enim est coloris voce quod
invenitur tamen in animatis quod in animatis. Et ratio ista dicitur

minatio est quod generatio est de diffinitione speciei et ideo per
ponitur tractatus de genere et postea subiungitur tractatus
de specie perbat ergo quod propositum est. scilicet quod vox est
sonus animati. et hoc sic quod ad vocem tria concurrunt scilicet
extensio. id est continuas. melos. id est melodia sine con
sonantia secundum distinctiones gravis et acuti. tertio re
quiritur locutio. id est discretio. sed ista tria non inveniuntur
in sonis inanimatorum nisi per similitudinem sic et tuba
vel lyra dicitur vocare. id est voces facere. ergo etiam vox
ibi invenitur solum secundum similitudinem.

Queritur Que sit ratio quod ista tria requiruntur ad
vocem. Dicitur quod ratio est quod vox dicitur a vocando et ideo
per vocem exprimitur affectus. sed talis affectus non potest ex
primi nisi per sonum hinc in se ista tria quod si non fiat
continuatio in voce tunc non exprimitur affectus. Si
militer quod sunt diversi affectus in animalibus oportet
quod ad exprimendum diversos affectus dicitur perferant
voces et requiritur melodia et est locutio in diver
sis vocibus et ergo ista tria requiruntur ad vocem.

Arguitur Ista tria etiam repiuntur in instrumentis
musicalibus et tamen illorum soni non sunt voces. quod di
citur textus quod vox solus in animalibus sit. Dicitur quod quod
mus in instrumentis musicalibus. inveniatur ista tria pre
dicta per similitudinem. tamen ibi non repiuntur sicut
in voce quod voces significant affectus. sed talia non
repiuntur in instrumentis musicalibus per expressionem affec
tus. Et ratio illa est. quod talis distinctio non fit per
instrumenta naturalia quod instrumenta natura
lia sunt nata exprimere affectum illius cuius sunt
instrumenta.

Queritur. Quot modis differant sonus et
vox. Dicendum quod tribus modis. Primo ex
parte cause efficientis. secundo ex parte materie
et tertio ex parte finis. Ex parte efficientis quia
sonus causatur per illa que non habent in se prin
cipia suorum motuum. quia sonus causatur ex vi
olenta fractura aeris. sed principia vocis sunt
ab anima que naturaliter movet corpus et illa mem
bra quibus generatur vox. Secundo differunt
ex parte materie quia oportet in voce esse attracti
onem aeris. et ideo in non respirantibus non fit vox
ut infra patebit hoc autem non semper fit in sono
Tercio dicitur ex parte finis quia vox significat
affectum anime non autem sonus. Et non dicitur proprie
ex parte forme quia habent se sicut superius et in
ferius et illorum est una forma.

Multa autem anima

Quia nunc dicitur sit quod vox est sonus animati. hic
Aristoteles remouet quaedam dubitationem quod aliquis
querere posset. An omnia animata habeant vocem. Et

vult Aresto. qd nō qz animalia nō hñtia sanguinē nō faciūt vocē sicut cancrī ostree z testudines Nec oīa aīalia hñtia sanguinē faciūt vocē sed solū illa que habēt calidū sanguinē Et rō hui⁹ est qd vox generat in aere p attractōz z respiratōem aeris. sed aīalia nō hñtia calidū sanguinē nō attrahūt neqz respirāt aerē ergo nō faciūt vocē. Et quīs qdā pisces videāt facere sonū si cut sunt pisces in achileo. i. tali fluuio q bran/ebus. i. suis faucib⁹ expellūt aquā z attrahunt iter aquā sed nō faciūt sonū vocē in tali attractione. qz in voce reqrit locutio. i. discretio vt dictū est sñō sunt infra in piscib⁹ qb⁹ talis discretio fiat z ideo nō faciūt sonū vocē.

Querit. Quare solū aīalia hñtia calidū sanguinē faciūt sonū vocē Ddm q rō est qz vox causat ex aere inspirato. sed aīalia nō habēt calidū sanguinē nō respirāt ergo. z Minor p̄z qz respiratio aeris valz ad refrigeriū cordis vt infra dicit. s̄z aīalia que nō hñt calidū sanguinē nō indigēt tali refrigerio ergo etiā nō respirāt. Pro declaracione maioris est sciēduz q vox est son⁹ discretus z fm certā discretōz factus. Illud ergo qd reqrit ex pte soni etiā reqritur ex parte forme vocis z cū hoc aliqd plus Ad sonū autē tria requirūt scz pcutiō pcutiū z mediū. ergo etiā ista tria requirūt ad vocem In aere igit inspirato lingua aīalis est pcutiens. pallatū pcutiū. z aer inspirat⁹ est mediū. qz in ex pte vocis etiā reqritur certa discretio. ideo oportet qz cōiungat aliq instrumenta naturalia quib⁹ vox certo mō distinguat. Et sic ad hoc qz erit vox requirit qz fiat in aere inspirato z qz cōiungat instrumentis naturalib⁹ distinguētib⁹ talē vocē. z ad hoc valēt labia z dentes. qz dentes innāt ad hoc vt aer nō sil expellatur per expiratōem qz si siml expelleretur tūc nō fieret distinctio in aere que requiritur ad vocē.

Arguitur. Tussis sit p instrumenta naturalia z in aīali z tñ nō est vox. Ddm q in tussi nō est discretio soni p instra naturalia z ergo p h̄ excluditur a distinctōe vocis qd d̄z. plat⁹ quia platio sit p discretionē

Arguitur. Ex hoc seqretur qz alia aīalia ab homine nō facerēt vocē qz ibi nō est discretio.

Ddm q duplex est discretio in voce. Una ē simplr pfecta q ita pfecta est qz pōt scribi litteris. z talis vocatur vox l̄rata z talis vox solum reperitur in hoīb⁹. Alia est discretio que est ipse tra in ordine ad p̄dictā discretionē. est tñ talia distinctō in voce que sufficit ad exp̄mendū affe etū aīe. z talis est etiā in vocib⁹ brutoz aīaliū qz voces aīalium etiā significāt effect⁹ aīalium

vt qñ canis latrat significatur affectus eius

Vox autem sonus

Quia Aresto. nūc ondit in qb⁹ repit vox h̄c vult ondere qd sit organuz ipsi⁹ vocē z instim p qd vox immediate generat Et p̄rio dic qz idē est organuz vocē z respiratōis z hoc sic p̄obatur Quia quīs vox sit son⁹ aīalis nō tñ in q̄libet pte aīal facit sonū vocem s̄z soluz in illa pte in qua animalia recipiunt aerē inspiratuz. Ex q̄ sic arguitur. hoc ē organū vocē vbi aīalia respirāt aerē. sed vbi aīalia respirāt aerē hoc est organuz respiratōis. ergo ē idē organuz respiratōis z vocis. sit enī vox in aere respirato sicut dictuz est. Et qz possit aliqz arguere qz aer inspiratus valeat aīalib⁹ ad refrigeriū calorē cor dis. z sic videtur qz nō valeat ad faciēdu vocē.

Rūdet Aresto. qz natura vritur inspirato aere ad duo scz ad esse aīalis qz aīal nō pōt esse sine tali aere inspirato z sic aer inspirat⁹ valet ad refrigeriū calorē cordis. z tñ aīalia nō respirantia q̄ nata sunt respirare nō pnt v̄nere absqz respiratōe. Secdo vritur natura respiracione ad faciēdu vocē. z sic vritur aere inspirato qd ad h̄i ēē. Et ponit Aresto. silēx lingua in aniaro. Quia natura vno mō vritur lingua ad gustuz vt discernat ut p̄ueniēs z discōueniēs nuime tum. Secdo vritur lingua ad locutionē. qz lingua ē q̄ facit distinctōz aeris inspirati. z talē distinctio est de ratione vocis.

Arguitur. Natura ē determinata ad vnuz q̄ nō vritur natura lingua ad duo Dd̄z q hoc sic intelligitur qz natura est determinata ad vnuz sic qz nō ad opposita p̄ se. Et hoc p̄batur duplicat qz nisi sic ignis nō esset ens naturale qz ignis calefacit naturalit̄ z etiā ericcat z eleuat z leue facit. Secdo p̄z idē qz ista p̄pō p̄m̄ i assignatōe d̄ine ut naturalia z voluntaria qz voluntaria n̄ sit determinata ad vnuz sed hñt ordinē ad opposita. sicut homo p̄t aliqd opari vl opposituz. s̄z natura est determinata ad vnuz qz nō ad opposita. p̄t etiā ista d̄ina assignari int naturā z aīam vt sup̄ patuit de anima vegetatiua. Per hoc q̄ dicitur qz ista duo non opponuntur.

Organum autē res

Hic declarat quid sit organuz respiracionis qz ex hoc factuz qd ē organuz vocē. Et vult qz organuz respiracionis ē vocalis arterea. Et hoc sic onditur. qz hoc ē organuz respiratōis in q̄ aīalia recipiunt aerē inspiratuz. sed hoc est vocal arterea Maior est manifesta Minor p̄z qz vo

De anima

calis arterea ordinat circa pulmonē in aiali. et pulmo cōiungit cordi. qz q̄ aialia respirantia habet magnū calorē in corde et sic indigent in spiratōe p̄ vocalē artereā vt sic aer inspiratus cōiungat cordi. Circa qd̄ sciendū q̄ in collo p̄fecti aialis est duplex vena. qd̄a est p̄ quā trāsunt abus et ponit q̄ vena eū sine coopcu lo et p̄tinuat stomacho. Alia ē vena i collo ha tens coopculū qd̄ deponit cū inspiratōe. et ista est magis ar̄ta qz p̄ria. et iō vocat arterea q̄i ar ta vena ad d̄iaz alterius. Ista ei vocalis ar/ terea claudif ne abus illā artereaz iutret. qz si abus intraret tūc impediret respiratōz et aial suffocaret. p̄pter calorē cordis. et iō piculosuz est tpe sumptōnis abī illā venā artaz aperire. Sic q̄ fit vox q̄n aer inspiratus ē in pulmōe tunc em̄ p̄ vocalē artereā vel respiratōez expel lit̄ itez vt qz ad palatū. qz q̄ in ore est quedaz cōcūitas. et iō talis aer ibi colligit et referuat. q̄n igit p̄ linguā talis aer certo mō diuidif fit vox. Et q̄ patet q̄ vox est i aere respirato sicut in subiecto.

Quare repercussio

Dic cōcludit ex p̄dictis diffinitōnez vocis et vult q̄ vox ē repercussio aeris inspirati ab aia ad vocalē artereā facta cū imagine significādi. et q̄uis illā p̄culā nō ponat Aresto. in diffini tōe tū addit eā postea i ter. di. q̄ nō ois son⁹ aialis ē vox qz tussientes faciūt sonuz lingua. vtz et tū tussis n̄ est vox. qz nō fit ab aiatō fm̄ q̄ aiatuz est. qz fit p̄ membra d̄terniētia aie ve getatiue et nō sentitiue. illa em̄ que sūt p̄ aiaz sentitiuā subijciūt rōi. tussis at̄ nō subijciūt rōi. nec etiā fit cū imagine aliqua. i. cū imagi ne significādi.

Signuz autē est nō

Dic d̄n̄r declarat aliaz p̄tem diffinitōis scz q̄ repercussio p̄ quā fit sonus sit in aere inspirato. Et ad hoc p̄dit duo signa. Primū est q̄ si ali q̄s retinet aerē et nō respirat nō facit vocē. Se cūduz signū. pisces sunt sine voce qz nō respi rāt aerē. et q̄ dicūt pisces respirare peccāt fm̄ intellectū. i. falsuz dicūt. Et dic̄ Aresto. q̄ po nere. p̄pter quā cāz pisces non respirāt spectat ad libz de aialibus.

Arguit. Aliqui pisces respirāt. q̄ nō bene dicit q̄ pisces non respirāt. p̄bat qz Chama leon viuit i aere q̄ respirat. Ddm̄ q̄ nulluz aial viuit ex puro elemēto sicut p̄z p̄ Aresto. sedo de generatōe q̄ sic dicit. q̄ eisdez sumuz et

nutrimur. cuz q̄ nullū aial possit consistere ex puro elemēto q̄ nulluz aial p̄t viuere ex puro elemēto. Ddm̄ q̄ ad metristam q̄ sic dicit Sunt tria que puris vitam ducūt elemētis. Allec vnda fouet Chamaleon aere viuit et. Sciendū est q̄ aliqd̄ nutrimētuz p̄t dici aer vel aqua vel terra duplr. Uno mō qz non hz mitionē alioz elemētoz. et sic nullū aial nu trit̄ puro elemēto. Alio mō d̄r aliqd̄ nutrimē tū aer vel aqua. qz aer excedit alia elemēta in tali nutrimēto. et sic p̄t dici q̄ Chamaleo vi uat ex aere. i. viuit de illo nutrimēto qd̄ p̄ com positōez ad nutrimēta alioz aialium hz plus de cōpositōe aeris qz de alijs elemētis. et sic aq̄ fouet allec qz h̄ nutrimētuz hz plus de aqua qz de alijs elemētis.

Arguit Aqua cōgelata pisces suffocātur et moriūtur nisi glacies aperiat. q̄ videt q̄ pisces respirēt. Ddm̄ q̄ pisces nō moriūt in aq̄ p̄ gelata ex defectu inspiratōis aeris. s̄ ex frigiditate aque. qz si aq̄ sit degelata sine q̄literumqz apra ita q̄ radij solares p̄it tpare frigus aque tunc etiā tpat frigus in cor pibus piscuz. In signū ē pisces in hyme manēt circa funduz aque vbi ē maior calor p̄ antiparistēsim. ma nifestuz est em̄ q̄ aqua ē grauior aere. q̄ aer nō p̄t esse i aqua. q̄ si pisces indigerēt inspiratōe tunc oporteret pisces sp̄ esse sup aquā. Etiā p̄t dici q̄ aq̄ stagnalis putrefit. et ex putrefactōne aque pisces moriūtur.

Quent. Utz ista diffinitō vocis sit bene assignata. Ddm̄ q̄ sic et rō est. qz res natura lis p̄prie diffinit̄ p̄ suas cās vtz. y. phoz. sed i hac diffinitōe ponitur q̄ttuoz cāe vocis q̄ dif finitō est bene assignata. In hoc em̄ q̄ d̄r reper cussio tāq̄t cā formalis. p̄cussio em̄ p̄prie for mat vocē. In h̄ em̄ q̄ d̄r aeris inspirati tangi tur cā material. i. subiectū vocis. qz subiectuz vocis est aer inspiratus. In h̄ at̄ q̄ d̄r facta ab aia ad vocalē artereaz tāq̄t cā efficiens p̄ri ma et etiā p̄ria. P̄ria em̄ cuz d̄r ab aia et eti am p̄ria cuz d̄r ad vocalē artereaz. Deinde tangit causā final cū d̄r cuz imagine signū qz finis vocis ē signū affectus vt dcm̄ est.

Arguit. Repercussio est actio. s̄ vox nō est a ctio sed q̄litas. q̄ nō est repercussio. Et itez actō nō est causa formal̄ ip̄itis vocis. q̄ male d̄r q̄ repercussio sit cā formal̄ vocis. Ddm̄ q̄ repercus sio capif triplr. Uno mō passiue et sic nō ē ad p̄positū. Alio mō actiue fm̄ q̄ signū actū reperci tiendi. et sic ista diffinitō ē causal̄ et nō ydemp tica. qz vox causat ex repercussione aeris p̄ natu ralia instrumēta. Tercō mō sumit̄ repercussio

neutralis put significat motū sine aliqd causa
tum ex activa percussione sicut calefactio signifi-
cās motū importat aliqd causatū ex activa ca-
lesfactioe et sic significat calozē. Similiter etiā p-
cussio pt significare sonū causatū ex percussioe et
tūc est pdicatio simplicit̄ ydēpica. qz pdicat
genus de sua specie. percussio enī vt sic signifi-
cat sonū qui est gen⁹ ad vocē. Et p hoc soluit
argumētū quo arguit̄ q actio nō est causa for-
malis qualitatis. ergo percussio nō pt esse causa
formal vocis. Dōm q accipiedo formā p
ut dicit a formādo tūc percussio actiue accepta
pt bene esse forma. qz format. i. efficit vocem
Si aut forma dicit ab informādo tūc percus-
sio neutralis accepta est forma quia idem signi-
ficat qd sonus.

Arguit. Si definitio esset bona sequeretur q
omnis vox eēt signū qd ē falluz. pbat. qz dicit
definitio cū imagine signū. Dōm q signū
capit dupl. Uno mō fm illud qd ē aliqd ali-
ud a se pntare. et sic nō ois vox ē signū qz ali-
que voces nihil repntant. Alio mō accipit si-
gnificare generalit̄. put ē quocūqz mō aliqd p-
sentare et sic ois vox ē significatia. qz admin⁹
pntat seipam pns imaginatā. et isto mō hic lo-
quit̄ Aresto. et iō pntent dicit. cū imagine sig-
nificadi et nō cū significatioe. qz ois vox signū
aliqd imaginatū prius s; nō ip signū pnt.

De odore autē et

Postqz Aresto. determinat de obiecto audit⁹
scz de sono. hic pnt vult determinare de obiecto
olfactus scz de odore. Et rō ordinis qre prius
determinat de odore qz de sapore et sumit ex trib⁹.
Prius ex situatioe organi. qz organū olfact⁹ est
situatū sup organū gustus infra organū audi-
tus. Secūda rō sumit ex pte obiecti. qz obiectū
olfactus spūalius diffundit qz obiectū gust⁹
qz p mediū extraneū et tū minus spūali⁹ qz ob-
iectū auditus. qz sonus diffundit p motū lo-
calē et odor p motū a lteratiois. sed motus loca-
lis est spūali⁹ motu alteratiois vt manifestuz
est. Tercia rō ponit ab Aresto. in libro de sen-
su et sensato. qz olfactus h; puenitiaz cū vi-
su et auditu. qz diffundit p mediū extraneū. et
am h; puenitiaz cū gustu et tactu. qz ē sensus
alimēti sicut gustus et tactus. Determinando
qz de odore pmo determinat qd ē odorabile. Se-
cūdo determinat de ipō qd immutat sensum scz
olfactū ibi. videt enī. Prius pbat difficultates
determinationis de odore. Secūdo dicit quō acci-
pit cognitō de odore. Quo ad pmo dicit q
nō pōt aliqz tūz facilliter et bene determinare de

odore sicut pns determinatuz est de colore et
sono. et hoc ideo. qz odores nō sunt nob mani-
festi sicut soni et colores. qd sic pbat. qz illd ob-
iectū imperfectissime percipim⁹ p aliqū sensum
vbi cōditio obiecti et sensus hnt repugnātiāz.
sed sic est in hoie qstuz ad eius olfactū. qd dicit
enī obiectū ē habere caliditatē et siccitatē. quia
odor ē siccus et calidus. sed organū ipius ol-
factus in hoie est humidū et frigidū. qz enī ol-
factus ptingit cerebro qd est humiduz et frigidū
sic pnt natura ex natura cerebri. et hoc est qd
dicit Aresto. q hnt sensus habem⁹ ptiore mul-
tis aialibus. vnde hō soluz percipit excellentes
odores et nō odorat sine leticia aut tristitia. et
sic est q ad visuzā qbusidāz aialibus. qdam
enī hnt fortes oculos sicut pisces q non habēt
coopula sup oculos. et i illis nō sunt colores
pmanifesti. i. pfecte cogniti qz nō percipiūt nisi
excellētes colores ex qbus terretur. Ex qb⁹ su-
mis vna generalis regula scz ista. q quicūqz i
aliq aiali organū sensus ē male disposituz tūc
imperfecte cognoscat sensibilia illi⁹ sensus.

Querit. Que sit causa q hō h; pntuz ol-
factus. Dōm q ista qz ad hoc q sensus hnt
percipiat suū obiectū requirit q sit pproco sen-
sus ad obiectū. qz ex obiecto et sensu sit aliqd
vnu. sed illa q debet vni adinuicē debet eē p-
porcionata. sed organū olfactus h; pditiones
omnino pias obiecto sui sensus. qz obiectū
est calidū et siccū. et olfactus ē humidus et frigi-
dus ppter ppingtates ad cereb⁹. sed hō habz
magis cereb⁹ q malū habet olfactū.

Arguit. Aresto. dicit i libro de sensu et sen-
sato q organū olfactus ē ignee nature. q nō ē
humiduz. Dōm q olfactus accipit duplici-
ter. Uno mō fm qz h; in se actualiter suū ob-
iectū. et sic ē de natura ignis ppter obiectū. et
sic loqitur Aresto. in de sensu et sensato. qz non
dicit ibi q olfactus sit de natura ignis s; odo-
ratū. odoratus at signū actū ē. Alio mō accipi-
tur olfactus fm se et sic est de natura aq ppter
ppingtates ad cereb⁹ cui⁹ naturāz pnt quia
ei cōiungitur.

Arguit. Tunc sequeret q oē aial haberet pnt
ū olfactus. qz in oī aiali olfactus ē situat⁹ cir-
ca cereb⁹. Dōm q quis i aialibus brutis
etiā impediatur odor ex ppingtate olfactus ad
cereb⁹ nō tū sicut in hoie. qz in hoie est mari-
mū cereb⁹ fm qstitate sui corpus et iō impedit
olfactus plus i hoie qz in alijs aialibus.

Querit. Que sitca q hō h; manus cereb⁹
qz alia aialia. Dōm q rō est duplex. Prius ē
qz hō h; calidissimuz cor int oia aialia. qz h;

Deus

maximū cerebry. p̄na p̄z. qz calor cordis miti
gat p̄ frigiditatem cerebry. vbi ḡ maior est ca
lor ibi requirit maior mitigatio caloris cordis
eiufdes. 2 illa fit p̄ maius cerebry. Secūda rō est
qz hō h̄z p̄fectiores sensus interiores q̄ aliqd
aliud aial. qz sensus interiores i hoīe subserui
unt intellectui. ḡ opozt̄z eē maiorē distantiaz
sensuz interiorz adinuicē q̄ distantia nō pōt
esse abiqz magnitudine cerebry.

Querit̄. Quare hō h̄z calidissimus cor: inf
cetera aialia. Ddm qz p̄pter duas cās. Pri
ma est p̄pter directā staturā. qz hō inter cetera
aialia directius abulat habēdo caput versus
celū. alia āt aialia h̄nt staturā obliquā v̄ late
ralē. in signū eē deficiente calore deficit recta
statura. 2 iō recta statura deficit i sensib⁹. Se
cūda rō qz in hoīe sunt plures opatōes vita
les q̄ in alijs aialibus. sed opatōes vitales ex
erētur p̄ calozē. vbi ḡ sunt plures opatōes vi
tales ibi requiritur maior calor.

Arguit̄. Si p̄pter humiditates cerebry olfac
tus impediret tunc debuisset natura ipm oz
dinasse i alio loco. Ddm qz p̄pter duas cās
necesse est olfactuz poni iuxta cerebry. Pri
ma est p̄pter ipm sensuz qz necesse est omēs sensuz fini
nari ad cerebry in q̄ est sensus cois. in sensu ei
coi est terminus sensuz exteriorz 2 iō oz omēs
sensus eē conuictos i cerebro vt vult Aresto.
iuxta. Secūda rō est p̄pter cerebry qd̄ fm̄ se ē ml
tū frigidū. sed illa frigiditas t̄patur p̄ odozes
et iō dicit Aresto. in de sensu 2 sensato. qz odoz
res nō nutritiāles cōferunt ad sanitatē cere
bry. p̄ accōis tñ pōt ledere cerebry.

Arguit̄. Homo percipit odores tā nutritiā
tales q̄ nō nutritiāles. ḡ h̄z meliorē odozē
et certiorē olfactū q̄ alia aialia. p̄na p̄z. qz alia
aialia soluz percipiūt odores nutritiāles.

Lirca argumentū est sciendū qz odores dicūt̄
nutritiāles q̄bus percipiūt nutritiāles. vel q̄
sunt i nutritiāto sicut odores carnū bulitaz
sed odores dicūt̄ nō nutritiāles quib⁹ nō
percipiūt nutritiāta sicut sunt odores floruz
ex q̄b⁹ aial nō nutritiā. aialia ḡ bruta vt canes
solū percipiūt odores nutritiāles 2 etiā nō
nutritiāles s̄z nō percipiūt tales cū delectatō
ne aut tristitia. Ddm ē ḡ ad argumētuz qz
hō percipit plures odores extēsiue q̄ alia aialia
tñ alia aialia magis cognoscūt intēsiue vt p̄z
de camb⁹ qui p̄pter colericiū cerebry qd̄ est in
tēsius sicū p̄fectius percipiūt odores. Vel di
cendū qz etiā alia aialia percipiūt odores nō nu
tritiāles sicut hō sed nō cūz delectatōe aut
tristitia sicut hō. qz cerebry nō p̄fortat̄ in aiali

bis brutis ex odoribus sicut in hoīe nisi for
san odor corripat aial sicut est odor sulphu
rius vel carbonū

Videtur enī et ana

Quia dictū est qz odores fm̄ se sunt nobis ig
noti. Sic ondit p̄ quē moduz accipiat cogni
tio odoz. Et vult qz d̄ne odoz innotescūt no
bis p̄ cōparatōez ad d̄naz sapoz. Secūda on
quō adinuicē correspōdeat ibi. 2 apd. Prīmū
ḡ sic p̄bat. Ignota notificātur p̄ nota. sed spēs
saporū sunt nob note fm̄ se 2 spēs odoz ignote
ḡ spēs odoz notificātur p̄ spēs saporū. Maior
ē manifesta. qz oīs p̄gnitō fit p̄ aliqd̄ manife
stius. Maiorē p̄bat p̄hs. qz obiecta illē sen
sus sunt nob notiora q̄z sensuz habem⁹ certio
rē. qz p̄ sensuz p̄gnoscūtur obiecta. sed sensum
gustus habem⁹ certiorē. ḡ etiā certius cognos
cimus obiecta gustus. Maior itez p̄bat. qz
gustus ē quidā tactus 2 tactū habem⁹ certiorē
et certissimū. qd̄ sic p̄bat. qz i illo aiali est cer
tior tactus qd̄ ē magis ingeniosum 2 pruden
tissimū. s̄z hō est prudentissimū aialuz 2 ma
gis ingeniosuz. ḡ h̄z p̄fectissimū tactū. Maior
est manifesta. Maior p̄bat. qz p̄ tactū aliq̄ di
cunt̄ ingenui 2 non ingenui. qz molles car
ne. i. habētes bonū tactū sunt apri mente 2 for
tes carne. i. habētes grossum tactū sunt inepti
mente.

Querit̄. Quare hoīes iudicātur potius in
geniosi penes tactū q̄ penes alios sensus.

Ddm qz iō qz tactus p̄stituit̄ ex mixtione q̄
tuoz qualitātū p̄max sicut i capitulo de tactu
p̄tebit. Mixtio āt quattuoz elementoz facit
cōmixtiones i aiali. vbi cūqz ḡ est melior tact⁹
ibi ē melior cōmixtio. 2 ad bonitatē cōmixtōis
seq̄tur boitas oīm organoz ipōz sensū. vbi
cūqz ḡ est bonus tactus ibi naturalr omēs sen
sus sunt bene dispositi 2 percipiūt sensus interio
res. qz ḡ sensus interiores subseruiunt intelle
ctui. vbi cūqz ḡ sunt boni sensus interiores ibi
intellectus pōt exercere suas opationes debite
et ex h̄ dicūt̄ur aliqui ingeniosi qui h̄nt bonā
dispos̄ez sensū interiorz. quus em̄ aia rōnalis
fm̄ essentiā sit eq̄luter i qlibet hoīe non tñ fm̄
opationē. qz fm̄ p̄hm̄ aie sequunt̄ corpa in q̄
bus sunt. qd̄ ē vez q̄stuz ad opatōez.

Arguit̄. Priō methaphisice dicit Aresto.
qz visus ē certissim⁹ sensus. ḡ male h̄ic d̄z qz ta
ctus sit certissimus. Et itez auditus ē sensus
discipline ḡ penes sensuz visus vel auditus de
bet aliq̄s iudicari ingeniosus. Ddm dupl̄r
Uno mō qz ex boitate sensus visus nō sumit̄

bonitas intellectus sicut ex bonitate tactus. qz sensus visus nō immediate subseruit intellectui sicut sensus interiores. cū ḡ ex bonitate tactus indicatur sensus interiores. et iō nō ex bonitate visus sed ex bonitate tactus aliq̄s dī in geniosus vel bone mētis. et ex bonitate visus indicat intellectus bonus fm̄ qd. sed ex bonitate tactus simplr. qz ad bonitatem tactus seq̄t bonitas oīm sensuū s; nō eō. Sedo pōt dici qz hic nō sit cōparatio tactus ad alios sensus in hoie. qz visus ē certior tactu. qz qnqz corrigat tactū sicut p; i digitis cācellatis. nā Digitī cācellati indicat vnā fabā esse dnas. visus at corripit iudiciū tactus. sed h̄ sit cōparatio tactus in hoie ad tactū alioꝝ aialiuꝝ. qz tactus i hoimine est certissimus.

Arguit. Aranea excellit hoies in tactu. ḡ tactus nō est certior in hoie q̄ in alijs aialibus. Ans p; in istis metris. Nos aper auditu pcellit aranea tactu. Uultur odoratu. linc visu lymea gustu. Ddm qz tactus capis duplicat. Uno mō q̄stuz ad pceptōnes tangibilis. et sic aranea excellit tactu hoies. qz qnqz tangitur telae vel tela aranee. tūc aranea statim pcepit talē motū ppter p̄tinuatoꝝ tele ad corp⁹ aranee sicut hō statim pcepit si traheret p crines. Alio mō accipit tactus q̄stuz ad iudiciū tangibilis. et sic hō certius indicat de sensibili tactus q̄ aranea v; aliqd aliud aial.

Arguit. Ex h̄ seq̄ret qz mulieres essent aptiores ad studiū q̄ viri qz sunt magis molles carne ipsi viris. Ddm qz duplex est mollicies. qdaz ē aq̄na siue flegmatica. et illa mollicies nō facit bonū ingeniuꝝ. et illa mollicies abundat i mulieribus et etiā in pueris qui nō sunt apti ad studiū. Alia ē mollicies aerea q̄ est bene receptiua et cū h̄ iudicatiua. et tal mollicies arguit bonitatem tactus. et iō nō repit nisi in bene dispositis. et p̄t vocari mollicies sanguinea.

Arguit. Suplatiu⁹ p̄supponit positū suū et p̄patiuū. sed alia aialia ab hoie nō sunt prudentia. ḡ homo nō est prudētissimū aialiuū.

Ddm qz prudentia accipit duplr. Uno mō p̄prie p̄ habitu intellectuāli fm̄ qz est recta rō rez agibilis. et sic nō pōt repiri in brutis cuz ibi nō sit recta rō rez agibilis. Alio mō accipit p̄ quadā naturali industria ad aliqd op̄ faciendū. et sic etiā aialia bruta h̄nt prudentiā qz h̄nt naturalē industriā ad opandū. qz fm̄ Aresto. p̄mo methaphisice quedā aialia sunt disciplinabilia sicut q̄ habet auditū vt canis docetur corisare.

Querit. Quare magis sumuntur dñe odorū penes dñas sapoz q̄ penes q̄litates tangibiles cū ille sint nob̄ notissime. Ddm qz iō qz qualitates tangibiles sunt simplices cū sint simpliciū corpoz. sed sapozes sunt mixti qz iō lū sunt i corpibus mixtis. Et iō dicit Aresto. in libzo de sensu et sensato qz tā odor qz sapoz causant ex hūido calido et sicco. sub ista tamē dñia. qz sapoz est passio facta in hūido. p̄cur rētibz calido et sicco. s; odor ē passio facta in sicco cōcurrētibus calido et hūido.

Est autem sicut hu

Quia nūc dicitur est qz spēs odorū debent sumi penes spēs sapoz. Sic dicit quō corripident ad iūcē di. qz corripident tā in extremis spēsibus q̄ in medijs. qz sicut extremi sapozes sunt dulce et amarū. sic etiā extremi odores sunt dulce et amarū. Etiā corripident i medijs qz sicut est sapoz acer austerus acutus et pinguis. ita etiā sunt tales odores. Et qz partz qz corripident quo ad noia. s; addit Aresto. qz nō corripident q̄ ad subiecta. qz ē aliqd subiectū in q̄ iunemū bon⁹ sapoz et malus odor. et eō. Et rō istius est extractū. qz sicut statū dicitū est. sapoz ē passio facta in hūido. et odor ē passio facta i sicco. vbi ḡ est hūidū temperatū et debite digestū p calorem est bonus sapoz. et vbi ē siccū bene digestum p calidū in hūido ibi est bonus odor. et iō que sunt multū exsiccata h̄nt bonū odorē. sed nō bonū sapozē.

Arguit. Spēs sapoz immutat suaz pōnāz absqz medio. s; spēs odorū immutat suaz potētā cuz medio. ḡ nō est similitudo. Ddm qz spēs sapoz et odorū non h̄nt similitudines q̄stuz ad modū immutadi nec etiā q̄stuz ad subiecta sicut dī in textu. sed soluz q̄stuz ad silēz nominatoꝝ. et h̄ intēdit Aresto. in textu.

Adhuc autem sicut

Consequēter oñt Aresto. que p̄cipiuntur p olfactū. et intēdit qz sicut alij sensus sunt oppositū vt visus ē visibilis et nō visibilis. auditus ē audibilis et nō audibilis. sic olfactus ē odorabilis et nō odorabilis. Et qz possit aliq̄s dicere qz obiectū debet p̄p̄rōnari sue potē. ḡ olfact⁹ nō ē ipsi⁹ odorabil⁹ et nō odorabil⁹. iō Aresto. distiguit de nō odorabili dicēs. qz nō odorabile duplr accipit. Uno mō negatiue. qz nullo mō natū est h̄re odorē sicut lapis. et illo mō olfactus nō est ipsius nō odorabil⁹. qz sic nō odorabile nō p̄tinet sub obiecto qd ē odor. Alio mō accipit nō odorabile p̄uatiue. p̄ illo qd h̄

partem odorē sicut corpus odorabile p̄ne quā
titatis et sic olfact⁹ est ipsius non odorabilis
Dicat etiā terciō mō inodorabile cōtrarie. qz
corrupt olfactū. et tale inodorabile etiā cōri
netur sub olfactu.

Arguit. Odorare etiā puenit inaiatis. et
go non solū cōuenit aiatis. qz dicat. pomū be
ne odorat. Dm q odorare accipit duplici
ter. Quo mō fm qd est odorē facere. et sic po
mū dicat odorare. qz de se facit. i. odorē emit
tit. Alio mō odorare idē ē q odorē p̄cipe siue d
odoro iudicare. sic odorare n̄ cōuenit inaiatis
sed solū pōne olfactine vel alij cui alteri pōne si
ue sensui interiori. sicut qm aer recipit in se odorē
nō dicat odorare id est odorē p̄cipere.

Est autez olfactus

Hic determinat de immutacōe odorat⁹ ab ipso
odorabili. Et p̄mo q̄stuz ad mediū. Secōdo q̄
tū ad organū. In fine autē de obiecto. q̄stuz
ad mediū intēdit q̄ mediū ipi⁹ olfact⁹ ē aq̄ r
aer. Et hoc p̄bat de aqua. qz aialia vinētia in
aquis sentiunt odorē. qz p odorē mouentur ad
alimētuz distans. q̄ odor ibi diffundit p me
diū aque r q̄ ibi aq̄ est mediū. Sicut p̄bat qz
aer ē mediū qz aliqua aialia h̄ntia sanguinem
sicut volucres. r aliq̄ alia aialia sine sanguine
vt apes p̄cipiunt odorēz i aere. qz qdaz aues cō
currunt ad alimētuz alonge. p̄pter qd mouētur
ab odore diffuso in aere.

Quenit Utrū odores sint in aere realiter l
intentionaliter. Dm q odor h̄ duplex esse
scz i aere. p̄pinq̄ circa corp⁹ odoriferū. r ibi h̄
esse reale r sic saluat opinio Auicēne q̄ dixit q
odor eēt realiter i aere. Aliud ē esse ipius odo
ris in distātia a corpore odorabili r ibi est odor
fm esse sp̄nale. P̄ia ps. p̄bat qnqz rōibus si
ue signis. P̄ia stat i hoc odor p̄fortat realit
cerebrz alterādo ipm ad oppositā qualitātē. scz
forma intentionalis nō agit realit qz odores
esse realiter i aere. Secda est qz odor qnqz inter
ficat aialia vt odor carbonū r sulphuris qd n̄
cōtingeret si nō esset odor realiter i aere. Ter
cia ē qz frigus ipedit odores r nō impedit colo
res. qz colores diffunduntur solū sp̄nalit p me
diū. Itē odor impedit p aeres vel p ventuz. q̄
signū est q odor mouet curz aere r q̄ ē realiter i
aere et n̄ sp̄nalit. Itē corpora odorifera minuū
tur ex h̄ q emittunt odores r sūt rugosa. Se
cūda ps. p̄bat qz ois sensus ē susceptivus sp̄
rū sine materia. qz q odor q̄ est circa sensum
recipiat i sensuz absqz p̄ditōib⁹ materie. i. intē
tionalit. Et hoc p̄z ex signo qz legit de bello tro

yano q vultures venerūt circū quāqz a q̄ngen
tis miliaribus vt h̄etur i historia. scz impossi
bile fuit q odor de illis corpib⁹ fuisset delatus
p tantā distātia realit. qz si corpora fuissent re
soluta i fumos adhuc nō potuissent fum extē
di ad tantā distātia.

Arguit. Odor h̄ esse i sicco p̄p̄h̄o ab hu
mido. scz i aere r aqua nō est sicco. q̄ ibi nō p̄t
esse odor. Dm q sicut nūc dicitur ē q odor
h̄ duplex eēt. scz esse sp̄nale r sic nihil impedit
odorē esse in huīdo absqz sicco. qz sic p̄t esse i
puro aere in q̄ n̄ nullū est sicco. Alio mō acci
pit odor fm esse reale r sic impossibile ē odorē
esse absqz sicco sicut p̄bat argumētuz. Et iō in
illo aere q̄ est circa corp⁹ odoriferū in q̄ ē odor
realit est qdaz fumalis euaporatō q̄ euaporatō
fumal est calida r sicca naturalit r i tali ē odor
sicut i primo subiecto. Et iō poma sūt muno
nora postq̄ emiserūt odores. Sicut ex istis p̄t
sumi cā q̄re aliq̄s locus odorat etiā subtrahit
odoriferis corpibus. qz i tali aere in q̄ fuerūt
corpa odorifera manēt fumales euaporatōes
in q̄bus etiā realiter p̄tinet odor. Et si arguat
accens nō migrat de subiecto i subiectū. q̄ odor
nō p̄t esse i fumali euaporatōe q̄ prius fuit in
corpore odorifero. Dm q iste odor n̄ est idē
numero q̄ est i corpore odorifero r i fumali euap
orātōe. sed iste odor q̄ est i fumali euaporatō
ne ē causatus ab odore exite in corpore odorife
ro. sed idē nō causat seipm. Et q̄bus p̄t solui
alia questio q̄ queri p̄t utz odor sit fumalis
euaporatō. Dm q nō qd sic ps. qz fumal
euaporatō ē corpus resolutū a corpore odorife
ro ad modū fumi q̄ est de p̄dicamto sube exis
immediatū subiectū ipius odoris. scz odor est
q̄litas de terciā sp̄ q̄litas r i tali fumali euap
orātōe subiectat. Et si arguat odor r fumalis
euaporatō sp̄ adinūcē p̄ingunt. q̄ sunt idem.

Dm q est duplex ydempritas numeral scz
essentialis r accidentalis. mō licz sint idēz nume
ro accidentalit nō tū essentialit. ymmo distinguū
p̄dicametaliter vt dcm est. Et sic est de hoīe r
risibili q̄ licet sint idem numero accidentalit non
tamen essentialit.

Unde et dubiū vi

Hic cōsequēter Ares. circa p̄dicta mouet vnā
dubitacōez que stat i hoc. Utrū oia odorātia
sūt odorēt sic scz q habeāt vnū sensuz odoris
fm sp̄z. Et p̄mo arguit q nō sit vnus olfact⁹ i
oibus odorātib⁹. r h̄ sic qz aliq̄ aialia odo
rāt p respiratōez sicut aialia h̄ntia calidū san
guinē vt h̄o. qz illa nō odorāt nisi alonge. qz

si odorabile ponat sup olfactu n odorat. Alia sunt aialia no habetia calidu sanguine vt aialia aqrica r illa no odorat p respiratoez sz absq respiratoe. g videt q no sit vnus olfactus in oibus animalibus.

Bed impossibile e

Hic pbat duab^o roibus q olfact^o sit vn^o sensus fm spes in oibus aialib^o. Quaz pma stat ut h^o sensus distiguatur penes obiecta. sz e ide obiectu in respirantib^o r n respirantib^o. qz odor ab vnus percipit g e eade pona fm spes. Seda ro stat in h^o qz ille pone sunt vn^o spci q hnt ea dez corruptia. sz olfactus ta in respirantib^o qz n respirantib^o hz eade corruptia qz vtrobiqz corruptio q olfact^o a fortibus odorib^o sic e odor sulphure q corruptio organu ta in respirantibus qz in no respirantibus. Maior pz qz diuerse res hnt diuersa tria sic g idez triuz olfactu respirantiu r n respirantiu g et sz e ide fm spes

Widetur autem in

Hic soluit qoz pus mora di. q olfact^o e vn^o spci taz in respirantibus aialibus qz in no respirantibus. r h^o pbat sic. qz sicut se hz visus i habetibus duos oculos r molles. ita se hz olfactus in aialibus respirantibus r no respirantibus sz visus i habetibus duos oculos r molles e vnus spci. g etia olfact^o in aialibus respirantibus r no respirantibus. Maior pz. qz sicut aialia hntia molles oculos hnt palpebras sup oculos qbus no remotis no sit visio sicut i hoier in alijs aialibus pfectis. sic etia aialia q olfactunt p respiratoez hnt coopculuz sup organu respiratois q non remoto non sit respiratio nec actus olfaciendi. sed illa q no habent coopculu sup organu respiratois etia respirat absqz remotione coopculi. r p nris etia olfactunt. sic g hns fortes oculos stati vider ea q sunt i lucido absqz ablatoe coopculi. sic silr aialia coopculu no habetia sup organu olfactus statiz odorant pnte odorabili.

Arguit. Diuersa conditio forme arguit diuersitate spci in forma. sz e alia pditio olfactus in respirantib^o r in no respirantibus. g etia in illis olfactus erit diuersariuz spcz. Ddm ad maiore qduplex e pditio forme quedā est que orit ex ipa forma fm se accepta r talis si est diuersa arguit distinctoē in forma. Alia e conditio forme orta ex pre subiecti. r illa non arguet diuersitate forme. qz si sic tūc albedo in homine pfecte albo r no pfecte albo essent diuersa ruz spcz. p hoc g dz q ista diuersitas i olfactu

tenet se ex pre organi qd est primū subiectum pone. spes at poterie sumit p cōpationē ad ipz obiecta. sz material siue modalis distincto lu mit ex pre subiecti. Ex qbus pōt sumi qz mani feste Aref. hic intēdit omēs pōnas in diuersis aialibus esse eiusdez spci. vt visus i hoier i pscibus q hnt duos oculos. Silr auditus olfactus gustus r tactus i diuersis aialib^o sunt eiusdez spci sicut prius dictū est.

Est autez odor sicci

Hic determinat de instrumēto siue de organo olfactus. Et vult q organuz debet e siccu r h^o pbat sic. In potērys passiuis organū dz esse tale in pona quale e obiectū in actu. qz obiectuz agit i pōnaz. r g pōna sit filis obiecto. sz odor cu generet ex qdam fumo i actu calido r sicco g etia organū dz esse tale in pona. sz caliduz r siccu quale e ipm obiectū in actu. Est tū circa tertuz considerandū sicut dictū est q organū olfactus ppter ppinqtatē ad cerebrū est actu humidū r tū in potēria siccu r fit i actu siccu per hoc q odor actu immutat ipm.

Gustabile at quod

Postqz Aref. determinauit de visibili. audibili. et olfactibili. nū vult determinare de gustabili. Et rō ordinis qre gustus pcedit tactu est duplex. Pria est qz gustus ppter dicitur inuenit in pfectioribus aialibus qz tactus. hz ei ome aial tactū. sz pfectiora aialia solū hnt gustum ppter dem. Seda rō est qz gust^o e sensus material qz sensus tact^o. qz tāgibile immutat tactum qdammodo sicut e in ipō subiecto tāgibile no at gustus immutat sic a gustabili. Pzio g determinat de gustabili in cōi siue de sapore. Seda de spēbus e ibi. spes at. Circa primū duo facit. pmo inqrit an gustabile percipitur p mediū. Seda ont qd percipit p gustuz r de organo e. Circa pma intendit dicere q gustabile. sz sapor no percipit p mediū extraneū sicut alia sensibilia de qbus dem est qzuis bñ p mediū intraneū. Circa qd sciēduz q mediū extraneū e qd e sepatuz ab aiali r n e ps aial sic aer vl aq. Et p tle mediū diffnditur color sol^o et odor. Sz mediū intraneū e qd e pnteruz animal. rest pars animalis sicut supior caro ipsius lingue vocatur medium intraneū. qz e conuinctum organo gustus scz inferiori carne ipsius lingue que est organū gustus. Probat ergo Arefote. quod dictum est scz q gustabile non percipitur p medium extraneū. Et h^o sic quia gustus e quidā tactus sed tactus no per-

Alfano 6 fo 218
by Malby

pit suū obiectū p mediū extraneū. g̃ nec gust^o.
Minor est maifesta Maior pbat. qz gustabi
le ē qdā tāgibile g̃ gust^o r̃ qdā tact^o. p̃na tenz.
qz distinctio p̃na: sumit ex obiectis Anis pbat
in textu. qz sic humidū ē tāgibile cū sit vna de
q̃ttuor q̃litate b^o p̃mis sic ec̃ hūidū ē gustabile

Unde et si in aqua

Hic excludit tacitā q̃stionē q̃ possz fieri circa p̃
dicta qz possz aliq̃s dicere qz pisces in aq̃ exi/
tētes p̃cipiūt sapore p̃ aquā s̃z aq̃ est mediū ex
traneū g̃ sapor ec̃ p̃ mediū extraneū p̃cipit R̃n
det Arist. qz tal receptio saporis nō sit p̃ aquaz
sic p̃ mediū. s̃z p̃tingit qz sapor realr̃ misceat cū
aq̃ sic nūc in potu p̃tingit. vñ sic sapid^o potus
realr̃ p̃tingit lingue r̃ p̃t p̃cipi. sic ec̃ p̃tingit q̃n
aliqd̃ p̃tingit aq̃ qd̃ pisces p̃cipiūt sic at̃ nō est
de visu r̃ de alijs sensib^o q̃a visus nō p̃tingit rea
liter medio sed solū sp̃nalter.

Arguitur. Hūit^o r̃ tact^o sunt sensus specificē
distincti. g̃ vñ nō p̃t de alio p̃dicari. Anis p̃ba
tur. q̃a als nō cēt q̃nqz sensus exteriores. Di
cēduz qz gust^o accipit dupl^r. Uno mō fm̃ qz est
sensus discretiu^o alimēti scdm̃ qz alimētum est
calidū frigidū humidū vl̃ siccū. r̃ sic gust^o ē re
aliter tact^o qz sic h̃nt eadē obiecta. Et sic dicit
Aristo. in fine h^o terciū r̃ in p̃ncipio de sensu et
sensato qz oĩ aiāli inest gust^o sic r̃ tact^o Alio mō
accipit gust^o pp̃rie fm̃ qz est discretiu^o alimēti
fm̃ qz tale alimētū est saporosum. Et sic gust^o
p̃t capi tripl^r scz rōe organi. rōe mediū. r̃ rōe
obiecti. Si at̃ capiat p̃mo mō tūc itez gust^o ē
qdā tact^o. qz tact^o ē exp̃sus p̃ totū corp^o r̃ gust^o
tus est solū in lingua. h̃z g̃ gust^o q̃nda p̃tē tac
tus rōe organi. Si at̃ capiat rōe mediū inuē
di tūc itez gust^o ē qdā tact^o qz vterqz sensus h̃z
mediū intraneū. S̃z si accipiat rōe obiecti est
distinguedū qz vel accipit sapor rōe sui funda
mēti r̃ sic itez gust^o ē tact^o qz gustabile ē tāgibi
le. fundat em̃ sapor in humido qd̃ ē q̃litas tā
gibilis. r̃ sic loq̃t Aristo. in textu. Alio mō ac
cipit obiectū fm̃ suā pp̃riā sp̃m̃. r̃ sic simpl^r ē
aliū gustabile r̃ tāgibile qz tāgibilia sunt q̃ttu
or q̃litates p̃me r̃ alie q̃litates tāgibiles ex ip̃s
causate. de q̃b^o d̃r in scdo de generatōe. Et qz gu
stabile ē sapor q̃ manifeste distinguit a q̃litate
b^o tāgibilib^o. sic seq̃t qz sunt diuersi sensus.

Arguit. Sēibile positū sup̃ sensum nō fac
sensatoez. g̃ nō p̃t sapor p̃cipi nisi p̃ mediū.

Ddm̃ qz est duplex mediū. s. extraneū. r̃ per
tale mediū sapor nō p̃cipit. qz necesse est corp^o
sapidū p̃tingi lingue. Aliū est mediū intraneū
r̃ p̃ tale mediū etiā sit sensatio in gustū. Circa

qd̃ sciendū qz in lingua ē duplex ps Una supi
or q̃ est porosa h̃ns in se humidū qd̃ā salina/
le Alia ē ps infra supiorē p̃tē. r̃ illa ps est orga
nū in q̃ subiectat p̃na gustatiua. sic exp̃mētū
habem^o in lingua touis bullita. qz supior ps
reponit. s. pellis. ista ergo ps supior ē mediū in
traneū. sapor ergo inuētat p̃mo tale mediū. r̃ h̃
mediū vterū inuētat ipsaz p̃na: r̃ sic nō ponit
sensibile realr̃ sup̃ sensum sed sup̃ mediū.

Arguit Mediū d̃z ec̃ sepatū a p̃na. s̃z istū
mediū nō est sepatū ab organo siue p̃na g̃ nō
est mediū. Ddm̃ qz duplex est sepatio. qd̃az
est p̃ localem distātiā. r̃ sic mediū in visu ol
factu r̃ auditu est sepatū ab organo nō antez
in gustu r̃ tactu. Alia est sepatatio per realem
distinctionē sic mediū in gustu etiā est separa
tum ab organo quia vna pars realiter est di
sticta ab alia sicut illa pars q̃ est mediū est alia
ab illa p̃tē q̃ est organum r̃ sic ibi est realis di
stinctio.

Arguit Uidet qz collū sit organū gust^o g̃ nō
lingua. Anis p̃bat autoritate Epicuroz qz ap
petebant colla sicut grues. Ddm̃ qz in collo
nullo mō p̃cipit gustus alicui^o alimēti sed so
lum in lingua. est em̃ in collo qd̃az delectabil^r
tactus causatus ex p̃iunctione nutrimenti delec
tabilis ad p̃tes que sunt in collo. Et sic etiam
dicit Aristo. tercio Ethicoz qz r̃pantia est cir
ca gustū. accipitur em̃ tūc gustus vt est qd̃am
tactus vt dicitur est.

Nihil autem facit.

Postq̃ Aristo. determinauit de p̃ditione ipsius
p̃na g̃. Hic p̃nt onit quid requirat ex parte
obiecti. s. gustabilis. r̃ vult qz ex p̃te obiecti req̃
ritur ad hoc qz se diffundat in p̃nam qz gusta
bile sit humidū actu vl̃ p̃na. Et hoc sic p̃bat.
qz sicut se h̃z lumen ad vidēdū ita humidū ad
gustandū sed lumen req̃ritur ad vidēdū g̃ req̃
ritur humidū ad gustandū Cū rō est qz p̃ hu
midū qd̃ est i gustabili ip̃e sapor p̃tingitur hu
mido saluali qd̃ est in medioz sic p̃ humidū
saluale defertur sapor ad gustū sic p̃ lūmē i me
dio defert color in visum.

Sicut autem visus

Conseq̃nter Aristo. onit quid p̃cipiatur p̃ ip̃m
gustū Et intendit dicere qz sicut visus est ip̃s
visibilis r̃ invisibilis ita gust^o ē ip̃s gustabilis
r̃ ingustabil. Inuisibile ei capitur dupl^r Uno
mō aliqd̃ d̃z inuisibile p̃ excessuz qz excedit p̃te

Handwritten note: Hic videtur quod...

Handwritten marginal note: Hic...

Handwritten marginal note: Hic...

Portionem organi visus. Alio modo dicitur aliquid inuisibile per defectum visibilitatis sic tenebre dicuntur inuisibiles quia non possunt mouere visum. Sicut autem est de audibili et non audibili quia aliquid est non audibile quia corrumpit auditum sicut magnus sonus. Aliud est non audibile quia deficit a mouendo auditum sic parum sonus et istis duobus modis inuisibile caput prout dicitur potest etiam inuisibile capi negatiue et sic dicitur inuisibile quod nullo modo prouideri sic de substantiis separe. Sicut dicitur ingressibile Uno modo quod nullo modo prout ambulare. Alio modo dicitur prout idem est quod difficulter potest ambulare Et per hoc applicando ad prout dicitur Aristoteles quod gustus est gustabilis et ingustabilis. Et dicitur ingustabile. Uno modo prout. Alio modo prout. Contrarie dicitur ingustabile dupliciter. scilicet quod habet prout gustum vel quod est corruptum gustum. Prout dicitur ingustabile quod habet prout gustum.

Arguitur. Nulla portio extendit se ultra suum obiectum. sed gustabile est prout prout obiectum gustus. et gustum non extendit se ad non gustabile. Ad id quod ingustabile caput dupliciter. Uno modo negatiue et sic dicitur ingustabile quod nullo modo prout gustari et sic ingustabile non prout sub obiecto gustum. neque est prout gustum cognoscit et sic lapis prout dicitur ingustabilis Alio modo dicitur ingustabile prout vel prout quia scilicet habet prout vel prout gustum et sic est ingustabile prout tur sub obiecto ipsi gustum et cognoscit prout gustum. Similiter dicendum est de inuisibili inaudibili et inodorabili.

Quonia autem hu

Postquam Aristoteles determinauit de portione et obiecto gustum. Dicitur prout determinat de organo gustus. Et vult quod organum gustum non dicitur esse humidum et saporosum in actu nec etiam dicitur esse dispositum ita quod impossibile sit ipsum humectari. Cum ratio est quod si esset organum actualiter humidum humiditate saporosa. tunc ille sapor intus existens prohiberet extraneum et sic non possit recipi aliquid aliud sapor in gustum Ratio secunda est quod sensus est virtus passiva. oportet ergo sensum esse tale in portione que est obiectum in actu. cum ergo obiectum sit actu saporosum oportet organum esse tale in portione. Et hoc manifestat Aristoteles per signum quod non prout illud bene gustare quod habet linguam nimis sicca quia illa non est facilliter humectabilis sapore. neque prout illud bene sapere quod habet linguam nimis humidam et ideo laborantibus et infirmantibus omnia apparent amara. quia habent linguam plenam tali humiditate. scilicet saporosa. id est humiditate amara.

Arguitur. Lingua est prout actualiter humidum et sequitur quod organum gustum erit prout actualiter humidum. Dicitur ergo est duplex humiditas. scilicet non saporosa et tali huius

ditate lingua est semper humidum quia oportet humiditate saporosam coniungi tali humiditate sic fiat sensatio saporum et sic salua supra linguam est semper humidum in gustu bene disposito. Aliud est humidum saporosum. et tali humore non dicitur esse organum humidum nisi in gustu male disposito sic in gustu laborantium. id est infirmantium.

Species autem hu

Consequenter determinat Aristoteles de speciebus saporum. Et vult quod species saporum dicitur sumi sic species coloris quia sic extremi colores sunt contrarii et simplices sic quod non causantur ex medijs coloribus sed e contra medij ex ipsis. sic etiam est de saporibus quia extremi saporum sunt contrarii et etiam simplices sic quod non causantur ex medijs sed medij ex ipsis. Sunt ergo extremi saporum dulcis et amarus medij autem sunt saporum pinguis. saluus. acer. auster. prout et acutus. et prout nec stipiticus sub portico. sunt ergo septem species saporum. Et habent istum ordinem dulcis sapor quod causatur ex humido bene digesto est prout. deinde est pinguis quod causatur ex humido non bene digesto. Deinde est acerosus. sed sapor acutus est medij quia habet tres partes dures et tres sequentes. Deinde sequitur porticus et stipiticus. Deinde saluus. et ultimo amarus. Et dicuntur extremi simplices non ex eo quod non causantur ex mixtione aliquid ymmo causantur ex mixtione calidis et frigidis. sed dicuntur simplices quia non causantur ex alijs saporibus. hoc tamen prout medij saporibus quod causantur ex extremis non sunt sed sunt ex eis. cum enim sapor dulcis est humidum et cum amarus saporis est sicca. medij ergo saporum causantur ex humido et sicco. et dicuntur causari ex extremis quia sunt ex causis extremorum saporum. Concludit ergo Aristoteles in fine quod organum gustum est tale in portione que est ipsius obiectum in actu.

De tangibili autem

Postquam Aristoteles determinauit de quatuor sensibus exterioribus et eorum sensibilibus. Dicitur prout determinat de tactu et tangibili. Et ratio ordinis est quod tactus est primus sensus inter omnes alios sensus quia quodammodo recipit suum obiectum eodem modo quo est in materia. Itaque tactus est in omnibus partibus animalis. alij autem sensus sunt principaliter in cerebro sicut ergo cerebrum est dignius alijs partibus animalis ita etiam alij sensus sunt digniores tactu.

Arguitur. Tactus est fundamentum omnium sensuum sed fundamentum est prout fundato ergo. Ad id quod dupliciter sumit ordinem in alijs sensibus Uno modo sunt viam generationis et sic imperfectiora sunt priora.

invisibile
Suffragan

Postquam Aristoteles determinauit de portione et obiecto gustum. Dicitur prout determinat de organo gustus. Et vult quod organum gustum non dicitur esse humidum et saporosum in actu nec etiam dicitur esse dispositum ita quod impossibile sit ipsum humectari. Cum ratio est quod si esset organum actualiter humidum humiditate saporosa. tunc ille sapor intus existens prohiberet extraneum et sic non possit recipi aliquid aliud sapor in gustum Ratio secunda est quod sensus est virtus passiva. oportet ergo sensum esse tale in portione que est obiectum in actu. cum ergo obiectum sit actu saporosum oportet organum esse tale in portione. Et hoc manifestat Aristoteles per signum quod non prout illud bene gustare quod habet linguam nimis sicca quia illa non est facilliter humectabilis sapore. neque prout illud bene sapere quod habet linguam nimis humidam et ideo laborantibus et infirmantibus omnia apparent amara. quia habent linguam plenam tali humiditate. scilicet saporosa. id est humiditate amara.

et sicut fundamentum procedit suum fundatum et illo modo tactus procedit alios sensus. sic probatur argumentum. Alio modo sumitur ordo aliquid secundum viam perfectionis et sic alii sensus sunt priora. quia visus est perfectior auditu et auditus olfactu. et cetera.

Arguitur. Tactus est in nobis certissimus et perfectissimus. et est prior aliis sensibus. Aliis probatur in capitulo de odore. Dominus quod tactus in homine potest dupliciter comparari. Uno modo ad tactum in aliis animalibus et sic tactus in homine est certissimus quia homo habet meliorem perfectionem quam aliquid aliud animal in bonitate perfectionis fundat bonitas tactus sic patet dicitur est. Alio modo comparatur tactus in homine ad alios sensus et sic est falsum quia visus est perfectior cum cogitatur tactum. Aristoteles ergo desinat de tactu et tangibili. et quod posset aliquis arguere quod prius erit de terminandis de tangibili quam de tactu. ideo Aristoteles premittebat quod quantum ad illa de quibus est inquirendum non refert an determinet prius de tangibili quam de tactu quia si tangibilia sunt plura necesse est plures tactus esse et e contra si sunt plures tactus etiam necesse est plura tangibilia esse.

Habet autem dubi

Hic remouet duas dubitationes que prius est. Vt tactus sit vnus sensus vel plures. Secunda est. Vt organum ipsius tactus sit caro exterior vel aliquid proportionabile carni sic est in non habet carnem. aut organum tactus sit aliquid positum infra superiores carnes. Prius ergo procedit ad primam dubitationem. Et arguit prius quod tactus non sit vnus sensus sed plures. Et hoc sic probatur quia omnis sensus est vnus contrarietatis que ad suum sensibile. sic visus est albi et nigri auditus grauis et acuti. et gustus amari et dulcis sed in tangibili sunt multe contrarietates. scilicet calidus et frigidus. humidus et siccus. durus et molle. et alie contrarietates que ponuntur in secundo de generatione vbi ponuntur septem contrarietates.

Habet autem solu.

Hic ponit solutionem ad procedens argumentum quam solutionem postea reprobat. et ideo est solutio apparenis. Et propter hoc dicitur in textu quod ista predicta ratio habet quandam. id est apparentem solutionem. Et stat solutio in hoc alii sensus que veraciter et simpliciter sunt vnus sensus tamen est habet multas contrarietates in suis obiectis et tamen hoc non impedit unitatem sensus ergo nec multe contrarietates in obiecto tactus impediunt unitatem sensus tactus. Aliis patet in visu vbi sunt albi nigri pulchrum turpe. tenebre et lumen et sic de aliis. Et de sono vbi sunt acutus graue pium magnus asper et lenis

Bed quod sit vnus

Hic excludit solutionem nunc datam. Et vult quod non est sicut de sensu tactus et de aliis sensibus. quia quibus in obiectis aliorum sensuum continentur multe contrarietates tamen sunt reducibiles ad vnum commune subiectum. id est genus quod continetur tamen sub se vna principale contrarietate ad quam alie contrarietates reducuntur. Exempli gratia. in visu continetur albi et nigri. tenebre et lumen. et lumen videtur sub ratione albi et tenebre sub ratione nigri. Etiam est vnus commune genus scilicet color sub quo omnia alia continentur. et ad quod omnia alia reducuntur. sed sic non est de tactu quia obiecta tactus non sunt reducibilia ad vnum commune genus quod sub se continetur tamen vna principale contrarietate quia iste contrarietates calidus et humidus frigidus et siccus non sunt adinuicem reducibiles et ideo sensus tactus est duo sensus.

Arguit Sensibilia omnium sensuum sunt eodem vno subiecto sed male dicitur quod quibus sunt eodem in vno subiecto et quibus non. quia omnes qualitates sensibiles sunt eodem in homine. Dominus quod subiectum potest capi dupliciter. Uno modo per subiectum inhesionis quod est substantia et sic omnes sensibilia sunt eodem vno subiectum. Alio modo accipitur subiectum per genere loyco propter similitudinem quam habet subiectum cum genere loyco in hoc. scilicet quia sic genus loyco est in potentia ad multas diuersas ita subiectum inhesionis est in potentia ad multa accidentia et ideo subiectum potest etiam capi per genere loyco ut dicitur est et sic accipitur hic.

Queritur. Vt tactus sit vnus sensus vel plures.

Dominus quod tactus potest capi dupliciter. Uno modo materialiter scilicet secundum organum in quo fundatur et sic tactus est vnus sensus. Cuius ratio est quia organum tactus est positum ex medietate qualitatum tangibilium sic infra patebit que medietas surgit ex mixtione quatuor elementorum. cum ergo quilibet pars animalis habet in se mixtione quatuor elementorum que quilibet pars habet in se tactum omnium qualitatum tangibilium ut manifeste patet. et sic non est in vna parte animalis tactus frigidus et calidus et in alia humidus et siccus. et sic patet quod non distinguuntur secundum organa. id est materialiter. Alio modo accipitur tactus formaliter et secundum suam propriam diuersam que sumitur per proportionem ad obiecta et sic sunt duo sensus tactus. Vnus calidus et frigidus. alius humidus et siccus. Cuius ratio est quia quicunque sunt obiecta alicuius sensus non reducibilia ad vnum genus quod habet sub se vna principale contrarietate tamen non est vnus sensus sed plures. scilicet obiecta tactus non sunt reducibilia ad vnum genus quod habet sub se tamen vna principale contrarietate quia in obiecto tactus continentur due contrarietates nullo modo adinuicem reducibiles. scilicet calidus frigidus humidus et siccus et ideo ponuntur formaliter duo tactus. scilicet vnus calidus et frigidus. alius humidus et siccus.

Arguit. Omnes varietates existentes in ob-
iecto tactu reducuntur ad unum genus. scilicet tangibile. Sed
sensus tactus est unum sensus formaliter sic alij sen-
sus. Dicitur quod ad unitatem sensus requiritur quod omnes
varietates sub obiecto potest reducuntur ad unum
cōe genus quod est per se obiectum illud sic quod ad eundem re-
spiciat illud sensus sic est de colore visus de sono
et auditu sic sic non est de tangibili et tactu quod tangi-
bile etiam se extendit ad tangibile cōe et per accidens
et quibus manifestum est quod non continentur per se pro-
prie sub obiecto tactus.

Arguit. Tunc ad unum reducuntur obiecta sen-
sus tactus ad hoc genus quod est tangibile per se. quod hoc
est adequatum obiectum ipsius sensus tactus. Dicitur
est duplex. Primum quod non est aliquid unum nomen im-
positum ad quod pertinent reduci omnia tangibilia sic in alijs
sensibus est unum nomen genericum impositum sub quo
continentur omnia respectiva tale ponatur per se. Secundo
est dicendum et melius quod etiam si haberet unum nomen
genericum comprehendens sub se omnia propria tangibi-
lia adhuc non potest tactus esse unum sensus. quod non solum
requiritur unitas nominis sed per hoc requiritur
quod tale genus contineat sub se solum unam varietatem
principalem ad quam alie varietates sunt reducibi-
les et hoc propter ordinem ponatur quod quidam ponit
ut ponit naturales sunt unum partem varietatis
ut puta ignis est calidus. Alie sunt ponit que sunt to-
taliter contrarietatis sed non sunt plurium varietatum
ut ponit sensitivum exteriores. alie sunt que sunt
plurium contrarietatum ut sunt sensus interiores.

Alie autem sunt que sunt omnium varietatum ut in-
tellectus. sed tangibile per se continet sub se duas con-
trarietates eque principales et ad invicem nullo modo
reducibiles. quoniam enim omnes qualitates tangibiles re-
ducuntur ad calidum et frigidum humidum et siccum. ut
dicitur in secundo de generatione tamen iste due varietates
non pertinent ad invicem reduci.

Arguit. Humidum et siccum reducuntur ad calidum
et frigidum. Sed iste varietates reducuntur ad invicem
Anus probatur quod unum est cum alteri quod frigida sunt
humida et sicca sunt calida. Dicitur quod iste quatuor
ordines qualitates pertinent dupliciter capi. Uno modo quod ad esse
causalitatis et hoc dupliciter. Uno modo secundum quod repin-
tur in primis corporibus scilicet elementis et sic non continent
sempiternum sic enim dicitur Aristotele. secundo de generatione
quod iste quatuor qualitates sunt principia elementorum si-
cut quod unum elementum non causatur ab alio sic qualita-
tes unum elementum non causantur ex qualitatibus alterius
nec forma unum elementum causatur ex forma alterius
Alio modo accipiuntur secundum quod repinuntur in quibusdam mix-
tis. et sic calidum et frigidum pertinent esse cum sicca et humi-
da quod calidum causatur siccum et frigidum causatur hu-
midum. sed istis modis non loquimur nunc de istis qua-

litatibus. Alio modo accipiuntur secundum esse imutatio is scilicet
quod immutatur tactum et sic nullo modo unum causatur ex
alio. sic autem non contingit in obiectis aliorum sensuum
um quod lumen et tenebre visu percipiuntur sub ratione al-
bi et nigri. et sic non potest dici de tactu quod humidum et
siccum percipiuntur sub ratione calidi et frigidi. Ex quibus
omnibus concluditur quod duplex est tactus formaliter sumptus.
Unus est calidi et frigidi. Alius est humidum et sicca.

Arguit. Ex hoc sequitur quod eorum sex sensus exte-
riores. quod sunt duo sensus tactus. Dicitur quod sen-
sus tactus accipitur secundum organum est unus sensus. quod
vbi cum quod est unum tactus ibi etiam est aliter ut dicitur in secundo
pernes obiectum sunt duo. Quia si organum est no-
bis notum non pernes organum notiam sensus esse di-
versos et non pernes obiecta. Et sic facit Aristoteles. i-
feri distinguens quibus sensus exteriores distin-
guit eos secundum organa.

Arguit. Ex hoc sequitur quod eorum tantum quatuor
sensus quod gustus et tactus sunt in uno organo. Di-
cendum quod quibus in eodem organo sunt gustus et tactus
tamen non convertitur quod vbi cum quod est tactus quod ibi sit gustus
et sic autem est de duobus tactibus ex parte organum quod vbi
cum quod est tactus frigidum et calidum ibi etiam est tactus hu-
midum et sicca.

Utrum autem sensus.

Hic Aristoteles determinat aliam questionem per mo-
tam. Et vult quod caro exterior non est organum tactus.
quod tunc sensibile positum super sensum faceret sensatio-
nem. sed aliqua alia caro interior. Et hoc probatur
Aristotele. soluendo aliorum argumenta. arguebat enim
alij sic. hoc est organum aliter sensus ad esse imuta-
tiones fit sensatio. sicut oculi sunt organum visus
quod quoniam oculi imutantur colore tunc fit visio sic quod
secundum imutatioes carnis exterioris fit tactus. Sed ca-
ro exterior est organum tactus. Rindet Aristoteles ad istud
argumentum quod non valet. quod si sic dicitur posset. si ali-
quis per manum circumponeret quandam pelliculam
tunc statim ad imutatioem pellicule fieret ta-
ctus. sed tamen manifestum est quod pellicula non
esset organum tactus.

Propter quid tales

Hic Aristoteles ponit duo ad manifestatioes solu-
tiones prime questionis vbi dicitur fuit quod tactus est
unum sensus materialiter sed sunt duo formaliter
Primum est quod si aer qui est circa nos fieret no-
bis conaturalis tunc idem esset organum sensus
visus auditus et olfactus materialiter quod aer est me-
dius in illis sensibus et tamen apparet esse organum
et tales sensus sentiret per medium intermedium sicut quod

tunc dicerem⁹ q^o esset vn⁹ sensus visus audit⁹ et
olfactus ppter vnitatē organi. ita eē est nūc di
cendū q^o duo tact⁹ sunt vn⁹ sensus materialiter
Addit tñ Aresto. q^o pur⁹ aer et pura aq^o nō pnt
esse in nobis. q̄a impossibile est q^o ex puro aere
et ex pura aq^o existeret corp⁹ aiatiū cū corp⁹ ania
tum debeat eē fixū et firmū qd nō sit sine terra.
p^o tñ ille text⁹ refert ad solutōez sede q̄stionis
et tūc sic exponit. q^o si aer fieret naturalis nob
tūc appareret nobis q^o aer esset organū in visu
et auditu et tñ est natural^r mediū. ergo sic eē in
superiori carne q^o appareret esse organū tact⁹ et ta
men est mediū.

Demonstrat autēz

Hic ponit scdm qd valet ad maiestatoz solu
tionis p^o q̄stionis. Et dicit qd gust⁹ et tact⁹
videt eē vn⁹ sensus qz hnt vnū organū. s. lignā
qz nō tñ hnt se p oia pueribilib^r sit nūc distin
guim⁹ gustū a tactu etiā pnes organū s. si sim
pliciter pcurerēt in oī organo tūc etiā nō esset
distinctio inter gustū et tactū sic nūc nō ponit
distinctio inter duos sensus tactus.

Dubitaret autē ali

Postq^o Aresto. dicit de vnitatē tact⁹ et organi.
Hic p^o inq̄rit an in tactu etiā req̄rat mediūz
extraneū. Et arguit q^o sic qz necesse eē duo corpo
ra dura se tāgere p mediū. sed qnq^o sit tact⁹ cor
porū diuersoz duroz ergo oportz ibi eē mediū
extraneū. sicut ei est in aq^o ita d^o eē in aere quia
aer est humidior aq^o q̄uis ei hoc lateat nos pl⁹
de aere qz de aq^o. manifestū ei est si aliq^o tangat
aliquid p aquā tūc aq^o est mediū inter tangēs
et tactū. ergo hoc idēz erit in aere sed in aere nō
est nobis ita manifestū ppter duas causas. Pri
ma est qz nos sum⁹ continue in aere et ideo non
pcipim⁹ qn tāgim⁹ aliq^o rez p aerem. Secda cā
qz aer est subtilior aq^o et ergo est min⁹ pceptibi
le q^o aer mediat qz aqua.

Querit. Utr⁹ aer sit humidior aq^o Ddm
q^o sic. et hoc p^o ex diffinitōe humidū data in se
cūdo de generatōe q^o est. Humidū est qd est faci
liter terminabile termino alieno et male termino
pprio. sicq^o est qd est bene terminabile termino
pprio sed nō alieno. et capis hic terminare pnt
est figurare q̄stiatē humidū qd capis figurā qz
titatiuā ex vase vel ex corpore alieno. et idō humi
da nō figurāf ex se sed ex illo in q^o repiāf. s. sic
ca hnt figurā ex se et nō ex alio. sicut labis non
h^o figurā ex aliq^o vase in q^o ponit. q̄uis at tñ aer
qz aq^o termināf termino alieno. s. ad figurā al

teri⁹ p^o tñ aq^o terminari terminis pprijs sicut quā
do aqua est congelata sed hoc nō contingit in
aere.

Arguitur. Humectare est ppriū humidū s.
aer nō humectat plus qz aq^o. ergo aer nō est hu
midior aq^o. Ddm q^o humectare eē accidentalis
cōditio humidū et nō essentialis ideo nō est in
cōueniēs q^o aq^o ppter grossiciē materie plus hu
mectet qz aer. aer enī nō humectat nisi puerat.
in aquā humectare enī est cōditio illi⁹ humidū
qd alteri adherz sic aut nō est de aere ppter sub
tilitatē materie.

Queritur. Utr⁹ inter duo corpa se tangētia
necesse sit eē mediū. Ddm q^o int⁹ duo corpa
dura se tāgētia necesse est esse mediū. s. hoc nō
est necesse si ambo corpa sunt mollia vel si vnū
dūz et alterz molle quia tūc corp⁹ molle statim
cōiungit sup^oficie corpis duri. sic p^o de ligno.
posito in aq^o qz aq^o imediate tangit sup^oficie lig
ni. Rō p^o tñ eē qz si duo corpa dura imediate
se tāgerēt vel pmitteretur vacuū vel mot⁹ loca
lis fieret subito sed vtz qz istoz est incōueniēs
ergo illd⁹ ex q^o seq̄tur. Seq̄la p^o qz cōtingit duo
corpa dura iuxta se iuncte poni p cōtactū sicut
p^o tñ affert p^o iungit affert si ergo affert diuidat p mo
tū locale ab affere tūc nō p^o tñ aer intrare ita su
bito sicut diuidit affert ab affere. ergo siue aer
ibi medi⁹ vel pmitteret vacuū qz aliq^o tpe erit
loc⁹ sine corpore. Signūz eē istū qz si ponat affert
latus in aq^o et aliq^o conetur afferez leuare eq̄lit
fm oēs partes tūc seq̄tur aq^o ad motū affertis.
et hoc venit ex eo qz nō p^o tñ ita subito intrare aer
sic seq̄tur aq^o donec possit aer intrare. s. it⁹ ptingit
in aere et ptingeret visibiliter si aer esset visibil⁹
Arguit. Si int⁹ duo corpa dura eēt corpus
mediū s. aer. tūc seq̄retur q^o aer sculperet lapidē
qd est ipossibile. Seq̄la pbat qz aer imediate
tāgit lapidē. Ddm q^o duplex eē mediū. Aliqd
est mediū causale qd causat effectū i illo corpe
in q^o mediat sic aer calefact⁹ calefacit manus Ali
ud est mediū inter duo solū situale qz. s. inipo
nitur inter aliq^o duo corpa q̄uis nihil causet.
Et illo mō aer eē mediū in sculptura lapidis. et
ideo aer nō est causa sculpture lapidis sic ferr⁹
vel acuties ferr⁹.

Arguit. Cōtingit lapidē descēdere et diuide
re terrā. cū q^o in tra nō sit aer tō ibi nō eē mediūz
int⁹ lapidē et terrā. Ddm q^o in descēsu lapidis
lapis secū aliqūā pte aer⁹ ducit et tal⁹ aer eē p^o tñ
nec sub terra cū terra eē diuisa et iō int⁹ illū lapi
dē et terrā est aer medi⁹ nō q^o aer ibi p^o tñ fuit s.
qz de nouo aer cū lapide descēdit ad talē locum.
Simile eēt si lapis descēderet per aquā.

Arguitur. Idē nō est mediū et obiectū, sed ista corpa. scilicet aer et aqua sunt obiecta ergo nō sunt media. Dicitur quod aer et aqua capiuntur dupliciter. Uno modo secundum quod faciunt mobilia et hinc humiditates et sic sunt mediū in tactu corporum durorum. Alio modo accipiuntur prout in se habent qualitates tangibiles que sunt calidū frigidū humidū et siccū et sic sunt obiecta. scilicet habent in se qualitates que sunt obiectū tactus.

Arguitur. Omne mediū dicitur esse denudatū a qualitatibus sui obiecti. sed aer et aqua nō sunt denudata a qualitate obiecti ergo nō sunt mediū. Dicitur quod aer et aqua accipiuntur dupliciter. Uno modo secundum quod in se habent qualitates tangibiles secundum esse propriū et remissū et sic sunt mediū in tactu quod sic nō capiuntur a tactu ut quoniam aer est proprius. scilicet proprie calidus et frigidus tunc nō recipit. Alio modo accipiuntur aer et aqua secundum quod habent istas qualitates secundum esse intellectū. et sic sunt obiecta tactus et immutat tactū per qualitates. Per hoc dicitur est quod mediū in tactu est denudatū a qualitatibus obiecti acceptis secundum excellentiā et hoc sufficit in tactu. quod mediū dicitur esse denudatū a qualitatibus obiecti secundum illū modū secundum quod obiecta capiuntur ab ipsis sensibus. Circa quod est sciendum quod commentator Averrois dicit quod mediū in tactu debet esse omnino denudatū a qualitatibus tangibilibus et id dicit quia corpa que locantur in aere nō sentiunt qualitates aeris et illa aialia que naturaliter locantur in eis nō sentiunt qualitates aquae. Et ergo si quicquid corrumpanter vel alterant hoc accidit propter admixtionem aliarum qualitatum exteriorum. Et quod sequitur duo inconuenientia. Prima est quod corpa nō patiuntur in suis locis quod est contra Arestum in quarto philosophorum. Secunda inconueniens est quod aer et aqua nō alterantur adinueniē nisi per admixtionem aliorum extranei quod est contra philosophum sedo de generatōe quod dicit quod etiam elementa alterant se si accipiuntur secundum propriā spem. Probat autem commentator opinionem suā sic. quod locus nō est contrarius locato sed est locati conservatiū. scilicet locus nō potest alterare locatū. Ad quod argumētū sic mixturam quod locus accipit dupliciter. Uno modo secundum qualitates actiuas que sunt in loco. et sic locus bene potest esse contrarius locato. sicut patet de aere que aer locas aqua est calidus et aqua est frigida. Alio modo accipitur locus secundum suā virtutem locati quā recipit a corporibus celestibus et sic locus est conservatiū locati quod secundum illū modum locus est proportionatus locato.

Utrum igitur om.

Quia nunc Arestus dicit quod quicquid etiam in tactu requiritur mediū extraneū. inter ponit differentias inter alios sensus sentientes per mediū extraneū et inter gustū et tactū. Et primo excludit dinam

estimata ab alijs. Et fuit ista quod alij tres sensus scilicet visus auditus olfactus sentiunt per mediū multū distans ab ipso sensibili. sed gustus et tactus sentiunt per mediū extraneū coniunctū ipsi sensui. Dicit Arestus quod hec dinam non valet. quod etiam mediū in alijs sensibus ita coniungitur ipsi sensui quod est alijs aer circa oculū in quo est species visibilis secundum esse spirituale et ille aer prime immutat visus. Sic est in auditu

Secundum differunt tangibi

Hic ponit tres dinamas in visibilia sonantia et tangibilia. Et colliguntur due diname in tactū et alios sensus sentientes per mediū extraneū. quod tactus habet mediū extraneū situale et nō causale sicut in alijs quod sic intelligitur quod mediū in sentientibus per mediū extraneū est causa immutatiois sensuum quod adinueniuntur secundum naturā priore immutatur mediū et mediū causat immutatioem in sensibus. sicut aer habens in se colorem sonum vel odorem causat sensatōem in visu auditu et olfactu. sed aer nō causat sensatōem tactus quod si secundum naturā mediū immutat tactus. Secunda dinama est quod mediū in sensu tactus solū concurrens per accidens ad immutatioem quod nō sepe concurrens mediū extraneū sed solū in tactu durorum corporum sed mediū in alijs sensibus concurrens per se quia semper concurrens.

Arguitur. In visu similiter immutat mediū et sensus. ergo nō est mediū causa immutatiois sensus. Ans probat. quia visio fit in instanti. Dicitur quod similiter capitur dupliciter. Uno modo pro similitudine temporis et sic est verum quod similiter immutatur mediū et sensus visus. Alio modo accipitur similiter pro similitudine nature et sic est falsum et illo modo loquitur hic Arestus. quod sic immutatio mediū causat immutatioem in sensu et preceedit immutatioem sensus secundum naturam. In alijs tamen sensibus immutatio mediū preceedit immutatioem sensus secundum tempus. Et ideo bene dicit Arestus quod mediū in visu est etiam causa quia causat immutatioem in sensu.

Tangibilia vero nō

Postquam Arestus determinauit de unitate sensus tactus et de locatione organi. Hic ponit determinat de ipso sensu tactus quoad mediū organū et obiectū. Et vult quod sicut se habent aer et aqua ad visum auditum et olfactum quod ad hoc quod est esse mediū. ita se habet caro exterior ad sensum tactus quia est mediū quous sit mediū intraneū. Et quod ulterius elicitur quod eodem modo sicut in alijs sensibus sensibile positum supra sensum nō facit sensatōem ita similiter accidit in tactu quia tangibile positi

tum supra tactum non facit tactum quia ergo tangibile positum supra carnem facit tactus ergo caro non est organum.

Tangibiles quidem

Hic ostendit quod sit organum ipsius tactus. Et primo permittit quod quatuor sunt qualitates elementorum de quibus tractat in secundo de generatione. vult quod Aristoteles. quod tactus est compositus ex mixtura quatuor qualitatuum primarum scilicet calidi frigidi humiditatis et siccitatis. et sic probat quod tale deus est organum in potentia quod est ipsum obiectum in actu quod ipsum organum est compositum in parte sine ideo partes est tale in potentia quod est agens in actu. cum ergo obiecta tactus sunt calidum frigidum humidum et siccum. sic tactus erit in potentia calidus et frigidus humidus et siccus. scilicet medietas illarum qualitatuum est in potentia ad extremitatem talium qualitatuum ergo tactus deus est compositus ex medietate illarum qualitatuum. id est ex illis qualitatibus acceptis secundum esse remissius. Et ista est causa quod necesse est de aial esse compositum ex quatuor elementis quod omne aial necessario habet in se tactum. et per hoc distinguit aial a non aiali ut deus in principio de sensu et sensato. cum ergo tactus componatur ex medietate elementorum sic habet deus. ideo necesse est omne aial esse compositum ex quatuor elementis. ex quod sequitur quod calodemones et cacodemones non sunt aialia quod habet corpus simplex compositum ex aere quod non potest in se habere tactum.

Et oportet sicut de

Hic determinat de obiecto tactus. Et vult quod sicut alij sensus sunt contrarii sic visus est visibilis et invisibilis. ita tactus est tangibilis et intangibilis. Et non deus capi intangibile contradictorie secundum quod in tangibile deus nullo modo tangibile. quod hoc non pertinet sub obiecto tactus. scilicet capere intangibile privative vel contrarie. deus est privative intangibile quod habet per se tactum sic aer quod videtur tangibile. vel deus intangibile contrarie quod corrumpit tactum. Concludit in fine quod dictum est de vnoquoque sensu figurati. communiter.

Oportet autem animi

Postquam Aristoteles determinavit de sensibilibus et sensibus in particulari. Hic determinat de sensibus in generali. et primo facit hoc de sensibus. secundo de organo. Postquam ergo primo vna conditio convenientem omnibus sensibus que conditio potest esse descriptio ipsius sensus. Et est ista quod sensus est quodammodo organica susceptiva species sine materia. et hoc est quod dicitur textus quod sensus est susceptivus species sine materia. et ponit Aristoteles. sicut de figura sigilli que figura recipit in cera absque conditionibus materie ipsius sigilli.

quod siue sigillum sit aurum siue argentum siue cuprum. equaliter recipit figura in cera. quoniam est materia auri sit rubra et materia argenti alba cum illis tamen conditionibus non recipitur figura sigilli. sic etiam color suscipit in visu non cum conditionibus que color habet in subiecto quod ibi est cum duricie gravitate siue cum calore et frigore et tamen sic non recipit color in visum.

Arguit. Omnis conditio deus est propria illi cui convenit habet suscipere formam sine materia est esse omnibus rebus naturalibus. ergo non est proprium sensibus.

Respondetur quod in rebus coicantibus suas formas inveniunt triplex ordo. quodammodo enim res coicant suas formas cum aliquo parte materie sic ageria que generat per se scissionem seminis quod est parte materie ipsius generantis ingredi ipsum generantem. Alia sunt ageria que communicant suas formas absque aliquo parte materie. quod scilicet forma que coicant ab agente eodem modo habet esse in patiente ut in agente quoniam tamen nulla pars materie coicant siue participat et hoc contingit de agentibus naturalibus. quod ageria naturalia eodem modo agunt formam in passum sic habet esse in propria materia. Exempli gratia. Ignis generat ignem in ligna generat ignem in ligno cum calore cum levitate et consimilibus conditionibus que habet ignis. Respondeo huic quod quicquid agens et patientes habent eandem dispositionem ad recipiendum aliquam formam equaliter recipit in agente et in patiente ipsa forma. Tercio modo alij res communicant suam formam nec dabo parte materie. nec sic quod forma habet siles dispositio in agente et in patiente. scilicet forma coicant absque conditionibus materie scilicet physice et hoc est proprium sensibilibus quod agunt in sensibus absque materia. Exempli gratia. color est in pariete cum densitate cum frigiditate vel caliditate scilicet sic non impedit se in sensum. quod secundum quod agit in sensum non habet gravitate vel levitate caliditate vel frigiditate. Et ideo compat Aristoteles. immutatos sensum ad impressionem sigilli in cera quod cera recipit sigillum cum conditionibus mathematicis que sunt figurati et sic de alijs que dicuntur conditiones mathematice quod sequuntur quantitate scilicet non cum conditionibus materie physice que sunt qualitate dispositiones quia non recipit figura sigilli in cera cum calore sigilli potest tamen esse ista deus quod figura sigilli solus est in cera secundum superficiem. scilicet immutato sensus etiam sit secundum profunditatem.

Arguit. Proprium est intellectui formam suscipere sine materia ergo non pertinet sensui. Respondetur quod suscipere formam sine materia potest dupliciter intelligi. Uno modo absolute et simpliciter. quod scilicet recipit formam omnino imateriale et hoc solum convenit intellectui quod species intelligibilis est omnino imateriale. Alio modo intelligit quod aliquid suscipit formam sine materia. id est.

sine cōditōibus materie phisice sed cū cōditō
nibus materie mathematice. Dicuntur ei cōdi
tōes materie mathematice q̄ sequuntur materi
am ex pre quātitate. sicut sunt figura et situs et
illas cōditōes h̄z etiā spēs sensibilis in sensu.
Et p̄ hoc soluit istō argumētū. p̄opetas nō de
relinq̄t suū subiectū ergo si sensus recipit suū
sensibile cū cōditōib⁹ materie q̄ etiā cū mate
ria. Ddm q̄ p̄opetas nō derelinq̄t suū p̄o
p̄iū subiectū. et iō sic sensibile recipit in sensu
cū cōditōib⁹ materie mathematice ita etiā reci
pitur cū materia mathematica. i. cum materia
h̄ntē quātitate. Recipiunt ei spēs sensibiles in
materiale organū qd̄ in se h̄z situm et figurā et
alia q̄ requiruntur ad materiā mathematicā et cō
similes cōditōes h̄z spēs sensibilis in organū
recepta.

Arguit. Sēnsus ē material⁹ q̄ suscipiet obie
ctū materiale qz̄ in obiectū et sensum debz̄ eē
proportio. Ddm q̄ organū sensus accipit
dupl̄. Uno mō fm̄ q̄ ē materiale. i. h̄ns ma
teria et sic recipit suū obiectū cū cōditōib⁹ ma
terie mathematice. Alio mō accipit vt ē vita
le. i. fm̄ q̄ ē p̄ncipiū opationū vitaliū. et sic re
cipit suā formā supra modū entitū pure natu
raliū qz̄ q̄ pure naturalia recipiunt formāz̄ cum
materia. i. cū cōditōib⁹ materie phisice. sic sen
sus dz̄ recipit suā formā sine cōditōib⁹ materie
phisice.

Arguit. Nihil agit vltra suā spēs s̄z sensibi
le ē materialiter in subiecto. q̄ nō p̄t agere suāz̄
spēm sp̄nālē in sensum. Ddm q̄ sensibile h̄z
eandē spēm in subiecto et sensu s̄z h̄z inspectio
rem modū in sensu qz̄ in subiecto. et iō sensibile
agēs suā spēm in sensum nō agit vltra suā spē
cie s̄z pot̄ infra ipam qz̄ agit formā h̄ntē imp
fectus eē qz̄ habuit in subiecto. sic aut̄ nō ē de
specie intelligibili qz̄ spēs intelligibilis est p̄
fectior fantasmate a q̄ diffundit et ergo nō p̄t
fantasma diffundi nisi p̄ intellectū agentē. sic
dicitur tercio huius.

Arguitur. Om̄e agēs assimilāt sibi passus.
s̄z materia sensibilis cū forma sensitua agit i
sensum. ergo dz̄ fieri similitudo tam ex p̄te mate
rie qz̄ ex p̄te forme. Minor patz̄. qz̄ color non
agit in visum s̄z coloratū vt p̄us dictū est.
Ddm q̄ agens nō assimilāt sibi passum fm̄ su
um totū esse. sed fm̄ formā fm̄ quā agit sic p̄z
in calefactione aque. qz̄ ignis calidus agit in
aquā et tū nō agit ignē in aquā sed calorem. sic
etiā est in actōe sensibilis in sensum. qz̄ quīs
materia sensibilis cū forma sensibili agit i sen
sum. nō tū sit assimilatio nisi respectu forme et

nō respectu materie.

Arguit. Suscipe formā sine materia etiā
cōuenit medio. q̄ nō est prop̄iū ipius sensus.
Aliis p̄bat. qz̄ etiā i medio nō ē cōditio mate
rie phisice. Ddm q̄ mediū non p̄op̄ susci
pit formā sensibilis qz̄ in medio nō terminat
susceptio talis forme. s̄z sit relacō ad sensus p̄
mediū. Sile ē si p̄familias dat famulo tena
riū ad referendū paup̄i tūc famulus nō p̄op̄e
dz̄ suscipe tenariū s̄z paup̄. Et quīs contraria
fm̄ eē reale nō possunt esse in eodē tūc bñ fm̄ eē
intentionale. sic enī sunt in medio et i organo.
s̄z si cōtraria simul referantur ad intellectū tūc
vnū est p̄ncipiū intelligendi reliquū.

Sensitivum autēz

Postqz̄ Aresto. posuit cōditionē sensus in cōi.
Hic p̄nter d̄t qd̄ sit organū sensus in cōi. et h̄
iō qz̄ recipit spēm absqz̄ materia videt eē cōdi
tio intellectus et sic videt qz̄ sensus esset intel
lectus sic antiqui opinabant et iō assignat or
ganū ipi sensui p̄ qd̄ exp̄sse distinguit ab ipso
intellectu. Dicit ergo p̄mo q̄ organū sensus ē
in q̄ p̄mū ē pōna sensitua q̄ s̄z ē susceptiva
spēs sine materia. et iō sensus et organū nō di
stinguuntur subiecto s̄z rōe. i. essentia p̄dicamēta
li. qz̄ organū ē in p̄dicamēto substātie et sensus
in p̄dicamēto q̄litate. In descriptōne organi
notat̄ dicebat. P̄rio qz̄ si organū esset illud
in q̄ ē pōna sensitua absolute tūc seq̄ret qz̄ tor
tū aial essz̄ organū sensus qz̄ sensus ē in aiali
sicut in subiecto s̄z nō est p̄mo in aiali. i. sic in
p̄mo subiecto licet sit p̄mo in aiali sic i p̄n
cipali subiecto.

Queritur. Quare sensus sit h̄tus in orga
no. Ddm q̄ p̄op̄ tres causas. P̄ria sumit
est p̄sp̄i sensibilis qz̄ nisi spēs sensibilis re
ciperet in aliq̄ organo materiali seq̄ret qz̄ rep̄e
taret vlt̄ et p̄ sensum cognoscerem⁹ vlt̄ qd̄ ē sim
pliciter falsum. Seq̄la p̄z̄ qz̄ forma immateri
alis rep̄ntat vlt̄ sic p̄z̄ de sp̄e intelligibili q̄ qz̄
uis sit singularis ap̄d intellectū p̄op̄ singu
lante aie est tū immaterialis et iō rep̄ntat vlt̄.
Seda cā ē. q̄ncūqz̄ act⁹ orit̄ ex dispositōe cor
pali tē necē ē actū eē corpale et materiale. s̄z act⁹
ipoz̄ sensum sit p̄ dispositōz̄ ipoz̄ organoz̄ ex
go necesse ē illū actū eē corpale et materiale.
Et tūc ex isto sic arguit. q̄ncūqz̄ act⁹ corpalis
tūc orz̄ spēm a q̄ talis act⁹ est etiā eē corpalem.
S̄z iā p̄bat̄ ē qz̄ act⁹ sensatōis ē corpalis ex
go orz̄ spēm eē corpale. Tercia cā sumit̄ ex p̄te
immutatōis qz̄ agēs et patiens d̄nt̄ proportio
nari. s̄z obiecta s̄nt̄ corporalia sic albedo q̄ recipit

in sensu cū situ, ergo o3 etiā pōnas eē corpales
sed pōne corpales suscipiunt spēm corpale. er-
go o3 sensum esse pōne in organo.

Arguit. Sicut se h3 sensus ad sensibile ita
intellectus ad intelligibile. s3 intellectus ē s3tus
incorpalis ergo etiā sensus ē s3tus incorpalis.

Ddm q3 ē duplex cōparatio. Quedā ē in for-
ma vniuoca r sic non cōparant adinuicē sensus
r intellectus q3 sensus ē materialis r intellec-
tus immaterialis. Alia ē cōparatio aliq3 fm cō-
uenientiā proportōis fm q3 illa cōparant adinuicē
q3 sunt diuersorū generū sicut forma sub-
stāntialis r accidentalis r sic cōparant adinuicē
intellectus r sensus q3 cōparant adinuicē fm p-
portione agētis r patiens. sicut ei se h3 sensus
passiue ad sensibilia sic intellectus se h3 passi-
ue ad intelligibilia nō aut ueniunt q3 ad natu-
rā q3 tūc in eis ess3 cōparatō vniuoca fm formā
vnius speciei.

Arguit. Intelligibile agit in intellectum r
actio ē p cōtractū. s3 cōtractus solū uenit corpi-
bus. s3 intellectus est s3tus corpalis. Ddm q3
duplex ē cōtractus. s3 phisicus r ille ē corpo-
rū. Ali3 ē cōtractus s3tural r metaphisic3. r sic
etiā tangūt se q3 nō sūt corpa. sic ei dicimus q3
aia rōnalis tāgit corpus r tūc maiestū ē q3 ipa
aia nō est corpus. sicut etiā aia nobilis tangit
celū q3 nō est corpus.

Manifestum autem

Et iam dictis concludit Aresto. duas solutio-
nes duarū dubitationū. Et pma solutio sumi-
tur ex hoc q3 sensus est s3tus in organo. r s3da ex
hoc q3 sensus recipit spēs sine materia. Quaz
dubitationū pma ē. q3 sit eā q3 sensus corrupi-
tur ex excellentib3 sensibilib3. r dicit q3 h3 ex eo ē.
q3 sensus p3sistit subiectiue in organo corporeo
qd3 organū h3 certā armoniā cōplexionis q3 ar-
monia corrupta corrumpit sensus q3 ē in tali
organō sic excellens visibile corrumpit visū. Et
dicit Aresto. q3 s3le ē in instrumentis musicalib3 q3
bonitas soni impedit ex forti tractiōe cordaz.

Arguit. Sensibile pficit sensus. q3 nō cor-
ripit sensum. Ddm q3 idē eodē mō sumptum
nō pficit r corrumpit s3 bñ idē diuersimode sū-
ptū pficit r corrumpit. sic ē de sensibili nā sensi-
bile fm eē reale r excellens corrumpit sensum. s3
fm eē spūale r proportionatū pficit sensus sic
cibus debite r proportionate acceptus p3suat
aial. s3 cibus in abundantia acceptus destruit
r corrumpit aial.

Et propter quid

Hic soluit aliā dubitatōz s3 q3re plāte nō sent-
tiūt. Et pōit talē rōem. q3 oīs sensus suscipit
spēs sine materia. s3 nō pnt plāte suscipere spēs
sine materia q3 nō hnt sensus. Adinor p3z. q3
plāte recipiūt qlitates in se eodē mō sic hnt eē
in subiecto r i agēte. r iō recipiūt formas cum
materia. i. cū cōditōib3 materie phisice. r h3 cōn-
tingit ex eo q3 plāte sūt res pure naturales q3
tūc ad receptōes aliaz formaz q3 nōdum hnt
nō em recipiūt i se cognitiue aliq3 formas sic
hntia aiam sensitiuā r iō nō recipiūt formas
altiori mō q3 alie res naturales.

Dubitabit autem

Quia iā Aresto. dicit q3 etiā plāte recipiūt in
se qlitates tangibiles r tamen non habent in
se sensum tact3 iō mouet aliā dubitatōz. Utz
s3 nō hnt sensum tact3 possit etiā pati ab alijs
sensibilib3 q3 a tāgibilib3 sic plāte patiūt a ca-
lore r frigore. vtrū etiā possint pati ab odore.
Et arguit Aresto. p prenegatiā duab3 rōibus.
q3 pma stat i h3. Dicit olfactibile facit olfactū
q3 nō hnt olfactū nō pcepit olfactibile. i. odo-
re. S3da rō stat i q3dā expmto. q3 videm3 q3
lūmē r son3 nō agūt i corpa nō hntia sensū vi-
sū r audit3 nisi forsan p accēs sic qñ tonitru-
um diuidit lignū qd3 nō accidit a sono s3 ab ar-
re moto. Pro solutiōe intēdit Aresto. q3 oia alia
sensibilia a sensibilib3 tact3 agūt i q3dā res in-
aiatas si tales res sint facilius alterabiles sic
aer r aqua. q3 patiūt ab odore r sono s3 tāgibi-
lia pnt idiffertēter agere i q3nq3 corpa siue sint
faciliter alterabilia siue nō. r h3 ptingit prop3
pmitatē r generalitatē illaz qlitatum pmax.
nec tūc seq3t q3 illa corpa maiata sentiāt. q3 t3es
qlitates nō agūt i illa corpa apphēsiue imu-
tādo ipa sic tūc apphēsiue imutat sensū s3 reci-
piūt in corpa fm phisicā alteratōez. r iō licet
aer patiāt ab odore nō tūc sentit odore. q3 odor
nō apphēsiue immutat aerē sic apphēsiue im-
mutat olfactū s3 solūmō alterat aerē

Quod autem nō sit

Postq3 Aresto. determinauit particulariter de sen-
sib3 exteriorib3 r posuit vnā cōmūne cōditōez
cōuenientē oib3 sensib3. iā pnter vult determi-
nare de sensib3 interiorib3. Intēdit q3 Aresto.
istaz cōclusionē q3 pter q3nq3 sensus exteriores.
necessē ē ponere aliquē sensum interiorē. r iō
Greci h3 incipiūt terciū librum de aia. Et hoc iō
q3 fm omis distinguētes libros de aia. tercius
liber incipit vbi Aresto. incipit determinare de
intellectu. s3 fm antiq3 intellectus ē sensus in
i. ij.

No. D. h. p. 10.

terior ergo fm antiqs hic incipit tercius liber
 Et io fm dñm Albertum tercia liber iapit vbi
 Aresto. ponit dñam inter sensum & intellectū
 ibi. qm aut. Sz scñs Thomas incipit terciū
 librū vbi Aresto. incipit determinare de intelle
 ctū fm se. Et h̄ ibi. de pre aut aime. Quia ergo
 Aresto. in clusione pdicta vñū p̄supponit scz
 q̄ q̄nq; sunt sensus exteriores. io Aresto. nunc
 hoc p̄mo. p̄bat. et hoc sic. Tot sunt sensus ex
 teriores. i. sensus p̄ceptiū sensibiliū exteriorū
 q̄t sunt organa q̄bus apra nata sunt sensibilia
 cognosci. sz in aialib; p̄fectis sunt tm̄ q̄nq; or
 gana & tm̄ p̄fectū aial h̄z oia organa sic manife
 ste p̄z. Maior p̄z rōe & inductōe. Rōe sic. qz
 q̄libet sensus ē p̄ p̄ceptiū oim q̄ nata sūt p̄ ta
 le organū cognosci. & ergo ē eqlis multiplica
 tio sensuū & organoz. Ans p̄bat. qz sensus et
 mediū dñt proporcionari p̄ qd̄ mediū fit sen
 satio. sz q̄libet sensus p̄cipit oia q̄ p̄ tale mediū
 p̄nt cognosci fm illā rōem fm. quā ē mediū
 Exēpli grā. Uisus cognoscit oia illa que nata
 sunt cognosci p̄ aerē fm q̄ ē dyaphanus. et au
 ditus cognoscit oia q̄ nata sunt cognosci p̄ ac
 rem fm q̄ ē mobilis localiter Inductiue p̄bat
 qz tactus ē p̄ceptiuus oim q̄bus organū na
 tū ē immutari. Silr̄ ē de alijs sensibus.

Quent. Que sit rō istius q̄ sensib; p̄nt di
 stingui p̄ organa. Ddm q̄ ista qz accidētia
 numerat̄ ad numerū suoz subiectoz sz sensus
 sunt accētia organoz ergo rē.

Arguit. Accētia h̄nt numerū a subiecto. sed
 Aresto. loq̄t̄ hic de specifica distinctōe sensuū.
 ergo male hic inq̄rit p̄ organa q̄ quinq; sunt
 sensus. Ddm q̄ licet accētia cōmunia solū
 habeat dñam numeralē a suis subiectis tam̄
 accētia propria cuiusmodi sunt sensus respec
 tu organoz h̄nt etiā speciē a subiectis circulo
 cutiue. qz possumus p̄ subiecta circuloqui di
 stinctione specificā taliū accidētū. Et rōest.
 qz talia accētia sunt specificē diuersa i diuersis
 organis. qz oriūt̄ ex p̄ncipijs organoz vt risi
 bile in hoie & rudibile in asino distinguūt sp̄

Arguit. Dicit̄ ē q̄ distinctio ponat̄ sumit̄
 penes obiecta ergo male h̄ d̄. q̄ sumat̄ penes
 organa. Ddm q̄ ponē distinguuntur penes
 obiecta a por̄i sic pus dicit̄ est. sz q̄ ad nos & a
 posteriori distinguūtur penes organa in qb̄
 sunt. Ex q̄ p̄z q̄ distinctio penes organa ē ma
 terialis & materia ē nobis notior sz distinctio
 penes obiecta est formalis. Un̄ nō ponit̄ hic
 ser sensus exteriores q̄uis Aresto. pus dixit. q̄
 tactus sit duo sensus formalr̄ qz distinguētō
 sensū penes organa sc̄lus tact̄ ē vn̄ & nō duo.

Arguit. Aliq̄ aimalia h̄nt organa sensus &
 tm̄ nō p̄cipiūt oia sensibilia illi⁹ sensus. vt sūt
 pisces h̄ntes duos oculos q̄ solū p̄cipiūt ex
 cellētes colores. Ddm q̄ duplicia sunt aia
 lia. quedā h̄nt p̄fecta organa sensitiua. Et ta
 lia p̄nt p̄cipe oia sensibilia q̄ nata sūt p̄cipi a
 tali organo. Alia sunt aialia h̄ntia organa im
 p̄fecta & talia nō p̄nt cognoscere oia sensibilia.
 sz h̄ nō p̄ueit eis fm se sz ex imp̄fectōe organi.

Simplecium autem

Hic manifestat scdam p̄ponēz quā pus sup
 ponebat. Et ē q̄ aialia p̄fecta h̄nt omia orga
 nā q̄bus nata sunt sensibilia cognosci. p̄bat
 qz aialia sunt cōposita ex q̄rtuoz elementis scd
 oia organa etiā cōponūtur ex q̄rtuoz elemētis
 & p̄cipue ex aere & aqua. ergo aialia p̄fecta ha
 bēt oia organa. Circa minorē oñdit cui⁹ natu
 re sunt organa. Et vult q̄ sint de natura aeris &
 aque Lun⁹ rō est. qz organa sūt de natura q̄rtu
 oz elemētōz. sz nō p̄nt esse de natura fire & ignis
 ergo sunt de natura aeris & aque. Minor p̄z
 qz sensus d̄z cē passiu⁹ et receptiuus. sz terra n̄
 ē receptiua prop̄t eius grossiciē. & ignis nō est
 passiuus sz actiuus. Addit tm̄ Aresto. q̄ ignis
 ē cōis oibus sensibus. i. organis sensuū. & hoc
 sic p̄bari p̄t. qz nihil ē sensitiuū sine calore. sz
 calor ē ex igne q̄ aliqd̄ ē sensitiuū ex igne. sz ter
 ra maxie miscet̄ in tactu. Et q̄bus cōcludit q̄
 oēs sensus sunt in aialibus p̄fectis & nō orba
 tis. qz talpa videt̄ sub pelle h̄nt oculos.

Arguitur. Iste rectus ē cōtrarius tactui de
 sensu & sensato. vbi d̄z q̄ odoratus ē de natura
 ignis. & gustus & tactus sunt de natura terre

Ddm q̄ organū olfact⁹ accipit dupliciter.
 Uno mō fm se et sic ē de natura aque propter
 propinquitatē ad cerebrū sic pus dictum est.
 Alio mō accipit organū olfactus fm q̄ factū
 est in actu p̄ odorē. & sic ē de natura ignis pro
 pter naturā odoris q̄ ē de natura ignis. causat̄
 enī odor a fumo igneo. Et io Aresto. nō d̄t in
 de sensu et sensato q̄ olfact⁹ sit de natura ignis
 sz odoratū. i. organū odorandi factū in actu ē
 de natura ignis. De gustu et tactu ddm ē q̄
 gustus et tactus accipiuntur duplr̄. Uno mō
 fm se et sic sunt de natura aeris et aque a domi
 nio. qz nisi sic nō recipent in se sp̄s sensibiles
 Alio mō accipiuntur per cōparatōē ad orga
 na alioz sensuū. & sic sunt de natura terre quia
 plus h̄nt de mixtione terre q̄ organa aliozum
 sensuū. Et hoc ē qd̄ dicit Arest. in textu. q̄ in
 tactu maxie miscet̄ terra.

Arguit. Nihil facit deus frustra sed si talpa

habet oculos sub pelle ergo potest videre. Dicitur
 quod potest anima ex duplici causa esse in anima. Una est
 ad significandum perfectionem anime. Alia est ad operandum
 dum per tale ponatur. Quis ergo talpa non habet ponatur vi
 sua secundum sedam causam habet in se prima. quod ponatur
 visiva in talpa significat perfectionem anime sensitivam.
 Sic est de potentia vegetativis post ultimam re-
 surrectionem mortuorum. quod tunc tales ponent non erunt
 in actu secundo. sed significabunt perfectionem nature
 humane.

Stuero neque communis

Hic Aristoteles. videtur vni tacite questione in qua quis
 possit obijcere quod quibus non sint nisi quibus sensus
 exteriores percipientes sensibilia per se propria.
 tunc adhuc possit esse alius sensus exterior percipi-
 ens sensibilia communia. ad hoc ergo excludendum
 dum probatur quod non est exterior sensus cuius obiectum
 sit sensibile per se commune. Et sic quod quid sentimus
 ad alium sensum exteriori prope habent sentimus per ali-
 os sensus exteriores per accens sicut color percipitur
 per accens ab auditu. sonus per accens a visu. si ergo sen-
 sibilia per se communia sentirentur ab alio sensu exte-
 riori sic proprium obiectum eius ergo ab alijs sensibus
 sentirentur per accens quod est falsum. Et dicitur notiter de
 sensu exteriori quod sensibile per se proprium alicuius
 sensus exterioris potest etiam percipi per se a sensu
 interiori sed non ab alio sensu exteriori.

Sic enim erit sicut

Hic ostendit quod suppositum scilicet quod sensibilia communia
 percipiuntur per se a sensibus exterioribus et statim ratio
 in hoc. Illud sensibile per se sentitur quod facit per se
 ad immutandum scilicet sensibilia communia per se faci-
 unt ad immutandum ergo per se sentiantur. Maior
 pars quod de ratione sensibilis est immutare sensum. Mi-
 nor ostendit percipue de magnitudine. quod qualitates
 non agunt sine subiectis. sed magnitudo est pro-
 prium subiectum qualitatis sensibilis. ergo non agit
 sine magnitudine.

Inquiret autem alii

Hic Aristoteles. inquit pluralitatem sensuum exte-
 riorum. Et dicit quod pluralitas sensuum exteriorum est vti-
 lis. ad hoc ut sciamus distinctionem inter sensibi-
 lia per se communia et per se propria. si enim esset tunc vni
 sensus puta visus tunc non cognosceret divina in-
 ter colorem et magnitudinem. quod si per vno sensu sen-
 tirentur scilicet nunc apparet nobis manifesta divina. quod
 color solus percipitur a visu. sed magnitudo etiam
 percipitur a tactu. ex quo statim cognoscatur et argui-
 tur distinctio inter colorem et magnitudinem. Et

quo etiam arguitur distinctio predicamentorum. si tamen
 color et magnitudo habent diversitates quantum ad
 cognitionem sensitivam sensuum exteriorum. ergo etiam ex
 cognitione sensitiva sequitur contra modernos quod per
 dicamenta realiter distinguuntur.

Queritur. Utrum sint quibus sensus exteriores.
 Dicendum quod sic. Et sufficiencia potest sic sumi. quod
 potest distinguuntur per obiecta. vel ergo obiectum
 immutat ponatur per medium coniunctum vel separatim. si
 per medium coniunctum hoc est dupliciter. quod vel sensus in-
 dicat et cognoscit illas qualitates ex quibus consistit
 anima et sic est tactus. quod aliter consistit ex quibus consistit
 bus. vel iudicat convenientiam alimentum. ex quo al-
 teratur. et sic est sensus gustus. Si autem obiectum
 immutat per medium extraneum hoc est dupliciter. quod vel
 immutat cum motu vel sine motu. si sine motu et
 sic est sensus visus. quod color in instanti diffun-
 dit ad visum. Si cum motu. hoc est dupliciter. quod vel
 cum motu locali et sic est auditus. vel cum motu al-
 terationis et sic est olfactus. quod olfactus alterat me-
 dum per fumalem evaporatum. procedente a corpore
 re odorifero.

Arguitur. Nullus est sensus exterior. quod sen-
 sus sunt intra corpus sic visus est intra oculum
 non extra oculum. Dicitur quod esse aliquem sensum
 exteriorem potest dupliciter intelligi. Uno modo quod est in
 exteriori parte corporis et sic nullus sensus est
 exterior. quod sensatio principaliter attenditur pe-
 nes iudicium sensus sed hoc iudicium fit infra ex-
 teriore parte animae. ut iudicium de visibili non
 fit in exteriori parte oculorum sed fit in quodam nervo
 coniungente duos oculos in carne quod nervus dicitur
 opticus. i. iudicij. Sic est de alijs sensibus
 Alio modo dicitur sensus exterior quod immediate co-
 gnoscit sensibilia exteriora sine media cogniti-
 one. et sic dicimus aliquos sensus exteriores esse
 ad divinam sensum interiorum. quod sensus interio-
 res non cognoscunt sensibilia nisi media cogniti-
 one sensuum exteriorum.

Arguitur. Dis divina per se potest distinguere spe-
 cie. sed sensibilia communia sunt per se sensibilia.
 ergo per sensibilia communia potest distinguere sensus. Dicitur
 quod est duplex divina per se. Quaedam est generica et
 illa non potest distinguere speciem specialissimam sic scilicet
 non distinguit speciem sed generam. Alia est divina per se
 propria et talis constituit et distinguit speciem cuius
 modi non sunt sensibilia communia. quod talia habent
 se sic divine generice. sed sensibilia per se propria sic
 divine specificce.

Arguitur. Sensus est respectu accidentium sed
 sunt plura genera accidentium quibus quibus ergo sunt
 plures sensus quibus quibus. Dicitur quod sensus non
 distinguuntur penes quocumque accidentia. sed penes
 .i. iij.

no. quod
 de
 Xmas
 me. hinc
 p. m. m.
 p. m. m.
 p. m. m.
 p. m. m.

ja

accidentia que sunt sensibilia per se propria, sed sunt solum quoniam genera talium sensibilia, um que sensibilia sunt de tertia specie qualitatis et ideo penes alia accidentia non distinguuntur sensus.

Arguit. Omne per accidens reducitur ad per se, sed sunt aliqua sensibilia per accidens. Illa dicitur reduci ad aliquem sensum a quo per se cognoscitur.

Domini quod duplex reductio alicuius ad alterum quedam est reductio per deprimitatem, et sic non reducitur per accidens ad per se quod si heret idem cum per se. Alia est reductio per coniunctionem, quia per accidens coniungitur illi quod est per se et hoc est verum de sensibili per accidens, quod non dicitur sensibile per accidens nisi coniungatur sensibili per se.

Arguit. Sunt duo oculi in homine, et sunt duo visus, prima probatur, quod potest distinguuntur per organa, sed duo sunt organa visus, ergo sunt duodivisi visus. Domini quod oculi accipiuntur dupliciter. Uno modo secundum quod apparent in exteriori parte corporis, et sic sunt duo et non sunt organa visus. Alio modo accipiuntur ut coniunguntur in uno nervo optico, et sic sunt organa visus et sunt aliquod unum. Sic est de auditu, quod due aures coniunguntur in aliquo tercio in quo habent unitatem.

Moniam autem

Dicitur Aristotele, persequitur aliam partem conclusio- nis prius posite dicens, quod propter sensus exteriores sunt aliqui sensus interiores, et hoc probatur ex duobus operatibus sensuum quod non potest attribui sensibus exterioribus et sic necesse est quod dicatur actus sensuum interiorum. Prima operatio est cognoscere actus sensuum exteriorum. Et primo movet Aristotele, quod visum verum cognoscere actus sensuum exteriorum pertinet ad sensum exteriorum vel ad aliquem sensum interiore. Et arguit primo duobus rationibus ad unam partem scilicet quod visus videat se videre. Et stat prima ratio in hoc, manifestum est quod homo sentit se videre sed hoc non potest per alio sensu esse quam sensu visus, et hoc fit sensu visus. Minor probatur, quod si alius sensus sentiret se videre, et duo sensus haberent unum obiectum quod cumque sentiret se videre percipit colore, quod videre est colore sentire, et ille sensus alius cognoscat colore sic visus exterior.

Amplius autem et si

Dicitur per se rationem, et stat in hoc. Si visus non videt se videre sed alius sensus, tunc est processus in infinitum, quod si superior sensus cognosceret actum inferioris, sed talis processus est impossibilis, ergo alius sensus non cognoscat suum actum.

et si sic pari ratione visus cognosceret suum actum.

Habet autem dubium

Dicitur Aristotele, obijcit in contrarium contra rationem, et stat in hoc. Si sensus visus videat se videre, ergo visus est coloratus, quod quod videt se videre habet videt colore, quod videre est sentire colore, si ergo visus videt se videre ergo videt in se colore, sed hoc est falsum, ergo illud ex quo sequitur.

Manifestum est igitur

Dicitur ponit duas solutiones questionis propositae. Quarum prima est, quod visus accipit dupliciter. Uno modo secundum immutationem organum ab exteriori sensibili et sic nihil percipit a visu nisi color. Alio modo accipit visus post immutationem factam a visibili et sic etiam visus sentit se videre, quod postquam immutatio est facta a sensibili tunc potest cognoscere actum quod actus est ex cognitione sensibilis ad sensum.

Amplius autem et

Dicitur ponit secundam solutionem et dicit quod etiam oculus videns est quodammodo coloratus, et hoc sic probatur, quod in absentia sensibilium aialia indicat de sensibilibus sed non fit indicium de sensibilibus nisi sensibile sit prius sensui, ergo necesse est quod sensibile maneat prius sensui in absentia sensibilis. Ex hoc sequitur, quod idem est actus sensus et sensibilis secundum rem dicitur secundum rationem, quod est una forma quod diffundit a sensibili et accipit in sensum quodvis alia ratione, quod est alio modo in subiecto et in potentia. Et hoc sic probatur Aristotele in textu et sic. Unum est actus movens et mobilis tercio per hoc, sed sensibile movet et sensus movet, ergo est unum actus et ratio est una forma quod diffundit a sensibili et in sensum recipitur.

Quonia autem unus

Dicitur Aristotele, ex predictis soluit duas questiones, quarum prima est, Utrum sensus et sensibilia simul corrumpantur, et vult pro solutione quod si sensus et sensibile accipiuntur prout sunt simul in actu, et sic simul corrumpuntur et salvantur, vel si accipiuntur simul in potentia, tunc etiam simul sunt et non sunt, si autem unum eorum accipiatur ut est in actu alterum vero ut in potentia sic non simul corrumpuntur et salvantur, quia tunc sensibile potest esse absque sensu, et sic Aristotele in libro predicamentorum probatur duobus rationibus quod sensibile potest esse sensu non existente, et etiam potest esse si sensus sit corruptus, et ex hoc potest solui questio qua movet Aristotele, contra illam proprietatem relati- uorum, Relativa sunt sicut natura, quod si sensus et sen-

Handwritten marginal note in the right margin, partially obscured by the binding edge.

Handwritten marginal note in the right margin, partially obscured by the binding edge.

abile accipiatur vniformiter scz sil in actu vt
 sil in poia. tuc dicuntur relatiue z mutuo se po
 nit z pempta se punit. Sed si capiat vnū in
 actu z aliud in poia. tunc nō sunt sil sic Arest.
 ibi pbat. Et hoc dicit Aresto. q̄ antiqui dice
 tes nihil esse albū vel nigrū nisi dū videretur
 quodāmo recte dicebāt et quodāmo nō. Non
 dicebāt recte loquēdo de sensu z sensibili i po
 tentia. qz sic albū est z iam si nō sentiret. Sed
 loquēdo de sensu z sensibili in actu tuc nō est
 color nisi sentiatur.

Sicut in simplici

Hic Aresto. ponit aliā questionē et ē ista. q̄re
 quedā sensibilia delectat sensum z quedaz cor
 rumpunt ipm. Ad h̄ r̄idet. qz organū sensus
 psistit in quadā proportione z armonia. sz ex
 cellēs sensibile corrūpit talē armoniā. q̄ excel
 lens sensibile corrūpit sensū. sz sensibile pro
 portionatū delectat sensū. Et silē est in eupho
 nijs in ordine ad auditū. qz corde in instrum
 to musicali s̄p̄portionate ordinatur tuc faci
 unt armoniā z delectat auditū. sz si excellenter
 tāgant impediūt armoniā z corrūpit auditū.
 Ad istū textū in fine terciū addit Aresto. q̄ ali
 qua sunt sensibilia que nō solū corrūpunt sen
 sum sz etiā totū aial sic sensibilia tactus. Pnt
 ergo in summa h̄re triplicia sensibilia. Aliqua
 sunt sensibilia q̄ corrūpunt sensum et non al.
 sic son⁹ fact⁹ in cornu p̄ corrūpe auditū non
 tū totū al. Aliq̄ sunt q̄ p̄tristat sensum z non
 corrūpunt ipm sic lumē solis. Alia sunt sensi
 bilia excellentia q̄ nō solū corrūpunt sensum
 sz etiā totū al sic sensibilia tact⁹. calor ei excel
 lens nō solū corrūpit organū tact⁹ sz totū aial

Querit circa textū p̄habitū. Utrum visus
 videat se videre. Ddm q̄ visus accipit du
 pliciter. Uno mō fm q̄ significat quendā p̄ti
 cularē sensum respectu coloris. z sic nō p̄t dici
 q̄ visus videat se videre. Cuius rō ē. qz nulla
 poia corpal p̄t se flectē sup seipaz qz h̄ierz mō
 corpal z si mō corpal tē vna ps penetrarz aliā
 z est penetratio dimensionū. Et iō aliter ē d̄
 cendū de poia immateriali q̄lis ē poia iutelle
 ctua. nā talis p se p̄t se reflectere supra seipaz
 Alio mō accipit visus pro suo termino ad que
 terminat sic alij sensus exteriores z tuc visus ac
 cipit p sensu cōi. qz in sensum cōgm terminā
 tur oms sensus exteriores. z sic visus videt se
 videre. qz sensus cōis q̄ supior est ad alios sen
 sus exteriores p̄t cognoscere actus sensū ex
 terior. Per h̄ p̄t dici ad duo argumta q̄ tac
 ta sunt in textū qz p̄mū fuit Si alius sensus

ster visum videat se videre tunc vnū erit ob
 iectū diuersaz poiaz. qz quicūqz sensus perci
 pit se videre. etiam percipit colorem.

Dicendum. nō est incōueniēs q̄ due poie
 subo: dinate pcipiāt idē obiectū dūmō tū il
 lud obiectū n̄ sit adequatū z propriū vnici
 qz sensui sic color pcipit a visu z a sensu cōmu
 ni. qz ē supior poia. sz color nō ē obiectū pro
 priū sensus cōis sic ē propriū obiectū sensus
 visus. sz obiectū propriū sensus cōis ē sensibi
 le p se sensatū qd̄ p̄hendit sub se colorē z alia
 sensibilia p se propa oim exteriorū sc̄sū. Ad
 scdm q̄ arguebat q̄ si alius sensus a visu vide
 at se videre tuc est p̄cessus in infinitū. Ddm
 q̄ ē stat⁹ in intellectu. Et si dicat q̄ poia cogno
 scit actū intellect⁹. Ddm q̄ ipemet intellect⁹.
 qz n̄ ē incōueniēs q̄ poia immaterialis cogno
 scat suū propriū actū.

Unusquisqz autēz

Postq̄ Aresto. p̄bavit aliquē sensū eē interio
 re et h̄ qd̄ ē cognoscere actū sensus exterioris.
 Hic p̄nt inq̄rit aliquē sensū eē interiorē et h̄ qd̄
 ē discernere int sensibilia diuersoz sensū. Et
 circa h̄ p̄mo ondit ad q̄stū se erēdat cognitio
 sensus exterioris z h̄ fac iō vt onderet ad q̄ nō
 p̄t se extēdere. Et vult q̄ sc̄sus extior p̄t discer
 nere int d̄nias sui propriū sensibiles. sic visus
 p̄t discernere int albū z nigrū. z gustus inter
 dulce z amarū.

Quoniam autēz al

Hic ondit ad quā poiaz p̄tinet discernere int
 diuersa sensibilia diuersoz sensū. Et p̄mo p
 bat q̄ h̄ spectat ad sensū. Scdo q̄ ad vnū sen
 sū. Primū sic p̄bat. qz opatō circa sensibilia
 spectat ad sensū. sz ponere d̄niam int sensibilia
 diuersoz sensū ē opari circa sensibilia. ergo h̄
 spectat ad sensū. nō ei p̄t p̄tinere ad intellectū.
 qz intellectus est vniuersaliū. z ponit d̄niam
 inter vniuersalia z nō p̄ticularia.

Neqz vtiqz in sepa

Hic ondit scdm scz q̄ discernere int sensibilia
 diuersoz sensū spectat ad vnū sensū. possz ei
 sic aliq̄s dicere q̄ ponere d̄niam int sensibilia
 diuersoz sensū etiā spectat ad sensū exteriorē
 qz discernere int colorē z saporem spectat ad
 visu z gustū. Ddm est igit q̄ necesse ē vnū sen
 sū eē q̄ h̄ fac. z h̄ sic p̄bat Aresto. qz n̄ p̄t aliqd
 int q̄cuqz duo discernere nisi agnoscat vtrūqz
 cū ḡ null⁹ sc̄sus extior possz cognoscere vtrūqz
 .i. .iii

scz sensibilia diuersoz sensu. ergo necesse est prop
tale actum ponere vnu sensum interiore qui
discernit inter sensibilia diuersoz sensu.

Quod autem neqz

Hic Aresto. ondit q iudiciu de sensibus diuer
soz sensu no fit in tpe diuisibili ab vna pote
tia sz in indiuisibili qz si fieret in tpe diuisibi
li tuc fier et relatō ad diuersas ponas. sz qz per
vna ponaz ista sunt io sunt in indiuisibili tpe.

Stuero impossibile

Hic obijcit in contrariu scz qz p eandē ponaz n
pot fieri iudiciu de sensibilib⁹ diuersoz sensu
um 7 stat rō in hoc. Unū 7 idē nō pot moneri
diuersis 7 oppositis morib⁹. ergo nō pot dici
q vna ponā iudicet inter sensibilia diuersoz
sensu Aresto. soluēdo dō q quis talis ponā
sit vna subiecto. ē tū alia 7 alia rōe 7 sic qdam
mō est plures. Quā solutōz sic reprobat. Illō
qd est idē subiecto 7 plura rōe pot in se suscipe
diuersa 7 cōtraria fm ponaz 7 nō fm actū. sed
ista ponā hz in se cōtraria fm actū. ergo non ē
vna subiecto.

Bed sicut quod vo

Hic poit Aresto. verā solutōez. 7 vult q sensi
bilia diuersoz sensu qzuis habeat oppositōz
7 diuersitatē 7 disparatōz fm q sunt in diuersis
subiectis. nō tū hnt illā disparatōz oppositōem
fm q sunt in ponā cognitiua. Et iō dō Aresto.
q iste sensus interior hz se sic punctū in q cō
iunguntur diuersē linee. qz quis tale punctum
sit diuersum in ordine ad lineas ad punctum
pcedentes tū oīs linee in puncto iungunt
7 sunt vnu in illo. sic etiā diuersa sensibilia ha
bent vnitatē in ordine ad sensum cōmunē.

Querit. Utrū necesse sit ponere aliqz sensus
interiores. Dōm q sic. 7 h prop̄ duas cās
positas in tēctū. P̄ia ē. qz nullus sensus exte
rior p̄t se reflectere sup̄ suū actū cognoscēdo ip
sum sz cognitio ipius sensus exterioris cuz sit
aliqd singulare o3 q etiā cognoscat p̄ sensum
aliquē 7 qz nō p̄ sensū exteriorē p̄t cognosci sz
cognoscat p̄ sensū interiorē. Seda rō posita in
textū ē. qz ponere diuersas int̄ sensibilia diuerso
rum sensu spectat ad sensū cū iudiciū sensibi
liū diuersoz sensuū spectet ad sensum. sz h nō
p̄t fieri p̄ sensus exteriores. qz nullus talis co
gnoscat sensibilia diuersoz sensuū sz h fieri
p̄ sensū interiorē. Tercia rō p̄t adungi quā et
Aresto. rāgit licz nō sub mō rōis 7 ē ista. quia

sensibilia p̄cipiuntur in eoz absētia. sz o3 q ma
neat similitudines sensibiliū i sensu p̄ qz sit tal
cognitio. sz ille similitudines nō maneat i sensibus
exteriorib⁹. sz in sensibus interioribus.

Arguitur cōtra scdam rōem sic. Sensus ex
teriores p̄nt cognoscere sua obiecta. ergo non
o3 ponere sensū interiorē. Dōm q licz sen
sus exterior cognoscat suū obiectū nō tū cog
noscat sensibilia diuersoz sensuū. Circa q
sciendū q quis sensus ponat diuersas int̄ sensu
bilia sui obiecti tū nō fit nisi p̄ cōtractū ad
sensū cōez. p̄t ei sensus exterior etiā fm se p̄fec
te iudicare de suis sensibilib⁹ sz ponere diuersas
cōuenit sibi p̄ tractū ad sensum cōem.

Arguit. Ponere diuersas int̄ res p̄uenit intel
lectui sz nō p̄uenit sensui. Dōm q ponere
diuersas int̄ aliq̄ vlt̄ h spectat ad intellectū. sed
ponere diuersas int̄ sensibilia spectat ad sensum
quis cū intellect⁹ cognoscat qnqz singularia
hec tū cogtō nō ē directa sz reflexa vt p̄ scio h⁹

Arguitur cōtra p̄mā rōem. Sensus exterior
p̄t p̄cipē suū obiectū ergo etiā suū actū. p̄na
pbat. qz act⁹ ē mediū int̄ ponam 7 obiectū. sz
si cognoscat obiectū etiā cognoscat suū actū

Dōm q obiectū alicui⁹ sensus capif duplt
Uno mō fm ē materiale qd hz in suo subiecto
7 sic plus distat obiectū a ponā qz act⁹. qz sic
actus ē in ponā 7 ē mediū cognoscēdi obiectū
p̄ ponaz. Alio mō accipit obiectū fm ē spūa
le fm qd immutat sensum. 7 sic obiectū ē pro
pinqui⁹ ponē qz actus. qz oportet obiectū p̄ri
us recipi in ponaz. anqz fiat actus. Exēpli grā
oportet p̄us sp̄m visibile recipi in visum an
qz fiat visio. 7 illa sp̄es visibilis ē obiectū ac
ceptum fm esse spirituale.

Querit. Utrū necesse sit ponere plures sen
sus interiores. vlt̄ utrū sit tū vn⁹ sensus interi
or. Dōm q nō sufficit vn⁹ sensus interior.
sz regunt q̄ttuor sensus interiores. Cui⁹ rō ē
qz oīs opatio ē ab aliq̄ ponā cum nihil circa
p̄mū agat p̄ suā essentia. qnqz ergo sūt p̄les
opatioes ad idē p̄ncipiū opatiū siue ad eādē
ponaz non reducibiles. tūc oportet ponere plu
res ponas siue plura p̄ncipia illa: nō operatio
nū. sed in aialibus p̄fectis inueniunt plures
opatioes ad idē p̄ncipiū nō reducibiles. P̄rio
ei inuenit opatio in aiali qua cognoscat sensi
bilia sensata p̄ sensus exteriores i absentia sen
sibiliū ergo oportet ponere vna ponaz q app
hendit sensibile absens. In sensibus aut̄ exte
rioribus soluz cōp̄hendit sensibile p̄ns. ergo
o3 ponere aliū sensum scz sensum cōem q app
hendat sensibilia absentia. Et qz in materialib⁹

aliquis verbis apud Aresto p̄mā rōem

eadem pōna nō est bene receptiua spērutz retē
tiua qz humida sūt bene receptiua ⁊ sicca sunt
bene retentiua. ergo oportet p̄ter sensum app
hensiuū qui est receptiu⁹ spērutz ponere pōnāz re
seruatiuam spērutz ⁊ talis est s̄tus ymaginatiua
que reseruat has spēs p̄ quas cognoscit sensus
cōmunis. Et qz in aialib⁹ p̄fectis inueniē vna
alia opatio scz elicere intentōes nō sensatas ex
rebus sensatis que opatō nō p̄t reduci ad sen
sus nūc dictos. ergo oꝛ adhuc ponere sensum
altiorē. Prima ps assumpti p̄z exemplariter
quia ouis ex specie lupi cognita ⁊ visa elicit h̄
al esse inimicū sue nature que inimicicia n̄ po
tuit esse sensata per sensus exteriores. Patz qz
nō est obiectū alicui⁹ sensus exterioris ⁊ qz ni
hil percipitur per cōem sensū nisi sensibile sen
satum p̄ se v̄l cōiter p̄pter immediatā cōiunctō
nem sensuū exteriorū ad sensum cōem. ideo nō
pōt tali ini micicia esse cognita p̄ sensus cōem
ideo oportet ponere sensum supiorē. ⁊ ille sen
sus in brutis vocat̄ s̄t estimatiua ⁊ in hoib⁹
s̄tus cogitatiua que est vni⁹ sp̄i in homie ⁊ in
brutis s̄z habet diuersā noīa qz homo habz al
tiorē opatōem p̄ illā pōnā qz brutarū quia
oportet illi pōne apphensiuē cōiungere vna po
tenitā reseratiuā spērutz ideo quarta pōna adiu
git scz memoria que cōsuat illas ymagines p̄
qs s̄tus cogitatiua cognoscit

Queritur. Vn̄ p̄t haberi ex Aresto. q̄ sint q̄t
tuor sensus interiores. Dm̄ qz de sensu cōi
manifestū ē cū Aresto. ponat duos act⁹ ei⁹ vt
dictū est. Etiam fundamentū virtutis ymagi
natiue pōt haberi ex isto textu qz dicit Aresto
qz abeuntibus sensibilib⁹ adhuc manet sensus
Et quo arguit qz sensibilia manēt in sensib⁹ in
eoz absentia. sed n̄ manēt nisi in s̄tute ymagi
natiua ergo ⁊e Quo ad alios sensus pōt dici
qz Aresto. de eis loq̄t in fine capli seq̄nt̄ circa
diffinitōes s̄tate vbi Aresto. d̄t qz aialia ml
tum opant̄ s̄m fantasia. fantasia aut̄ determi
nata p̄ncipaliter est act⁹ s̄tutis cogitatiue seu
estimatiue ⁊ quia oportet circa quēcūqz sensū
cognitiuū s̄tā adingere pōnāz reseratiuā ergo
oportet adhuc ponere aliū sensū q̄ reseruat tales
sensus p̄ quas fit talis fantasia ideo q̄uid in
hoc textu Aresto. solū ponat fundamentū duo
rum sensuū scz sensus cōmunis ⁊ s̄tutis yma
ginatiue t̄i i seq̄ntibus ponit estimatiuā seu
cogitatiuā ⁊ memoriā

Queritur. Quid sit obiectū sensus cōis
Dm̄ qz q̄to aliqua pōna est altior tāto hz
cōmuni⁹ ⁊ alti⁹ obiectū. cū ḡ sensus infiores
sint altiores exteriorib⁹ etiaz h̄nt cōmuniōra

obiecta. Obiectū aut̄ sensus exterioris ē sensibi
le p̄ se p̄pū ḡ obiectū sensus cōis erit sensibi
le p̄ se sensatū. ⁊ addit̄ p̄ se p̄pū substantiā p̄ticu
larem que est sensibile p̄ accūs qz talis nō cog
noscit̄ p̄ sensus cōem s̄z p̄ s̄tutem cogitatiuā
Eui⁹ obiectū est sensibile in cōi qd̄ etiā p̄tinet
sub se sensibile p̄ accūs. quia talis pōna cogno
scit̄ sensibile p̄ accūs. Obiectū s̄o intellect⁹ hu
mani ē q̄ditas rei material⁹. Obiectū intellect⁹
āgelici est ens creatū. Obiectū aut̄ intellect⁹
diuini ē ens inq̄stū ens. S̄z si querat̄ de ob
iecto s̄tutis ymaginatiue. ⁊ de obiecto s̄tutis
memoratiue. Dm̄ qz virtus ymaginatiua sen
sus cōmunis h̄nt idē obiectū sub diuersa rōe
quia p̄ se sensibile p̄ se sensatū vt est apphēsi
le. i. cognoscibile est obiectū sensus cōis. sed vt
refuabile ē obiectū s̄tutis ymaginatiue. Sic
etiam idem est obiectū s̄tutis memoratiue co
gitatiue sub diuersa t̄i rōe vt dictū est d̄ sensu
cōmuni ⁊ de s̄tute ymaginatiua. Et rō ista est
quia illa que cognoscit sensus cōmunis illare
fuar s̄tus ymaginatiua ⁊ q̄ cognoscit virtus
cogitatiua illa reseruat s̄tus memoratiua ⁊ sic
habent idem obiectum.

Queritur. Qui sint act⁹ istoz sensuū. Et
prio q̄s sit act⁹ sensus cōis. Dm̄ qz hz tres
act⁹. Prim⁹ ē cognoscere act⁹ sensuū exteriorū
Secūs est ponere differētiā inter sensibilia di
uersoz sensuū. Tertio ē cognoscere sensibilia
p̄ se cōmuniā ⁊ ideo magnitudo. motus ⁊ nu
merus p̄ se cognoscunt̄ p̄ sensū interiorē ⁊ etiā
p̄p̄e. p̄ sensū aut̄ exteriorē cognoscūt̄ p̄ se s̄z nō p̄p̄e
act⁹ em̄ s̄tutis ymaginatiue ē reseruate illas spēs si
ue ymagines q̄bus cognoscit sensus cōis. ē cū
illa ps magis sicca in q̄ ē s̄t⁹ ymaginatiua q̄ illa
i q̄ ē s̄tus cōis ⁊ ideo ē aprior p̄ reseruatōe spērutz

Querit̄. Quot sint act⁹ s̄tutis cogitatiue
Dm̄ qz q̄tuor qz p̄m⁹ ē cognoscere oīa illa
q̄ p̄ sensū cōem aliq̄ mō cognosci p̄nt qz q̄cūq̄
pōt s̄tus inferior h̄ p̄t s̄tus supior ⁊ cū h̄ pl⁹
Secūs act⁹ ē elicere. ex sp̄ibus sensatis intēōes
nō sensatas. Tertio act⁹ ē cognoscere s̄bas p̄ti
culares. Et iō illis ē qz p̄p̄t supioritatez s̄tutis
cogitatiue spēs sensibiles p̄ q̄ sensus cogno
scit̄ sensibilia p̄p̄a ⁊ cōmuniā delata ad illaz
pōnāz ē p̄ncipiū cognoscendi s̄bām p̄ticulares
Quarto act⁹ est q̄ p̄uenit s̄tuti cogitatiue hz qz
est cogitatiua id ē hz qz ē in hoib⁹ cognoscere scz
naturā idiuuatiā siue singularitatē sic hoīem
in sorte. Ista etiam s̄tus cogitatiua ex redūdā
tia rōis etiā cōponit̄ sp̄em cū intentione v̄l spe
ciem cū sp̄e ⁊ intentōez cū sp̄e ⁊ elicit̄ ex vno p̄
ticulari alterū. scz quo actu vocat̄ p̄ticula
ris sicut̄ p̄tz in actu reminiscētie

Querit Quid sit spes et quid intentio. Dicendum quod spes sensibilis de qua hic loquimur est similitudo rei sensate relicta in sensibus exterioribus. sicut enim prius dictum est quod res sensibilis exterior facit suam similitudinem in visu qua similitudo ulterius facit novam numeralem similitudinem in sensu communi. et ab illa similitudine diffundit aliam similitudinem ad virtutem ymaginativam. illa ergo spes sic existens in sensibus interioribus vocatur spes sensata quod est spes rei sensate et per sensum presentate. Elicere ergo speciem non sensatam ex specie sensata est elicere aliquid intus tantum in specie quod propter spiritualitatem et efficaciam sensus superioris cognoscit a sensu superioris et non ab inferiori. Exepli gratia. Illa spes que fuit prius reservata in virtute ymaginativa diffundit aliam numeralem ad virtutem cogitativam et ibi etiam representat aliquid alterius quod prius representabat in sensu communi. ut ovium huiusmodi species lupi in sensu communi per talem speciem representatur figura lupi et color. sed illa spes existens in virtute estimativa ovium representat inimicitiam. et inimicitiam dicitur intentio quod elicet ex specie sensata per sensum inferiorum. Ex quibus patet etiam intelligi ultima operatio virtutis cogitative que scilicet est proponere speciem cum intentione aut intentionem cum specie. quod proponere intentionem cum specie est proponere aliquid intus tantum in specie non representatum per speciem cum illo quod est representatum per speciem. sicut per speciem lupi representatur figura et magnitudo lupi si ergo illa magnitudo proponatur cum inimicitia que inimicitia est intentio et figura dicitur spes quod est aliquid representatum per speciem et tunc proponitur intentio cum specie.

Arguitur Virtus estimativa non cognoscit substantiam particularem. ergo tertia operatio non est bene posita. Dicitur quod substantia particularis dupliciter cognoscitur. Uno modo absolute et secundum se. et sic cognoscitur solus per virtutem cogitativam in hominibus. Alio modo accipitur substantia particularis in ordine ad actionem et passionem. et sic etiam brutum cognoscit substantiam particularem per virtutem estimativam. sic enim ovium cognoscit lupum non secundum se et absolute sed secundum quod conatur inferre incommodum ovium. et ideo etiam contra actio pervenit virtuti cogitative in homine et non virtuti estimative in brutis. Et si arguatur virtus estimativa in brutis et cogitativa in hominibus sunt unius speciei. ergo habebunt eandem operationem. Dicitur quod non est inconveniens aliquam formam eiusdem speciei habere altioris operationem secundum quod coniungit diversis principibus agentibus sicut calor in igne et calor in vivente sunt unius speciei et tamen calor in igne habet incinerare scilicet calor in vivente habet carnificare. Per hoc dicitur ad propositum quod virtus estimativa in homine que vocatur cogita-

tiva coniungit ipsi intellectui et ex tali coniunctione habet altioris operationem quam si secundum se acciperetur.

Arguitur. Nihil agit ultra suam speciem ergo spes sensibilis que est accipiens non potest representare substantiam

Dicitur quod representare prope non significat agere sed potius est disponere ad agere scilicet ad cognitionem. unde quis color non agit in substantia produciendo ipsam potest tamen substantiam representare. et hoc ideo quia spes coloris recipit in sensibus etiam cum figura rei colorate sed figura est propria conditio substantie. et per statum substantiam representare. ergo etiam talis spes potest substantiam representare. Simile est de ymagine regis que ymago si est cum figura potest representare substantiam regis. sed si ymago esset ibi solus ex parte coloris tunc non representaret substantiam regis.

Queritur. Ubi sint organa istorum sensuum.

Dicitur quod organum sensus communis est in anteriori parte capitis super dextrum oculum. Et organum virtutis ymaginative est in anteriori parte capitis super sinistrum oculum. Organum autem virtutis cogitative est in superiori parte capitis scilicet in cacumie. Et organum memorative est in posteriori parte capitis scilicet in principite. Et ratio ista est quod secundum Aristotleem in textu sensus communis est sic commune centrum ad quod terminant omnes sensus exteriores. et ergo oportet suum organum ponere ubi omnes sensus exteriores habent aliqualem terminationem et hoc est in anteriori parte capitis. Ratio secunda est quia potentia ymaginativa est reservata illarum specierum que habent cognoscit sensus communis. ergo oportet quod sensui communi coniungatur sua potentia reservativa. quod oportet quod spes sensibilis diffundat ab ymaginativa ad sensum commune. cum ergo sensus communis ponatur in anteriori parte capitis ex una parte similis virtus ymaginativa ponitur in anteriori parte capitis ex alia parte. Ratio tertia scilicet quare organum virtutis cogitative est in superiori parte capitis. quod quod aliquis sensus est altior tanto habet organum altius situm in animali ut oculi supra aures. aures supra nares et sic de aliis. cum ergo virtus cogitativa sit altior sensus sequitur quod habeat altius organum ergo altissimum in animali est organum virtutis cogitative. Et licet intellectus sit altior tamen non est virtus organica de qua hic intelligitur. Ratio quarta est quod virtus memorativa est quedam potentia reservativa illarum specierum que habent cognoscit virtus cogitativa. ergo necesse est tale organum coniungi organo virtutis cogitative ergo locatur in posteriori parte capitis.

Arguitur. Omnes sensus sunt in corde sic in organo non in capite. Aliis probatur dupliciter. Primum quod omnes actus ipsorum sensuum veniunt ex calore scilicet principio caloris est cor. Secunda quod cor est nobilissimum in animalibus.

Dd3 q' sensus capiunt dupl' Uno mo q'tu ad organu r q'tum ad ipam opationem fm se acceptaz. et sic sensus snt in capite quia ibi habent sua organa et opatoes. Alio mo accipiunt q'tuz ad efficaciam opandi et sic pncipiū op' ratiōis ē ex corde q'z efficacia opandi ē ex spū vitali existere i corde. et ideo corrupto seu lesō spū vitali cessat opatio in aiali. ideo ois opatio est in corde sicut in pncipio nō at sic in organo. Ad aliud ddm q' in aiali sunt duo cōsi deranda scz vitalis opatio r cognitio q'tuz ad vitalem opationem cor est nobilissima pars. sed q'tum ad cognitōem caput est nobilior ps qz cognitio plus est in capite q' in corde.

Arguitur. Cerebrū ex toto est humidū q' nō potest esse organum potentiē reseruatue. con sequentia tenet quia humida sūt male retētia sed bene receptiua. Ddm q'suis cerebrum sic humiduz a dominio tamen est distinctō in partib' cerebri quo ad humores. qz maior siccitas est in vna parte q' in alia. ergo i parte sicciora sunt potēte reseruatue. r i parte humidiora sūt potēte p'riue. p hoc soluit argumētū q'suis em nō sit distinctō cerebri p ossa. est tñ distinctō cerebri penes humores r nervos. r in illis diuersis humorib' est distinctō local' ipoz sensuuz.

Arguitur. Cōmune nō distinguit p' p'riū vt aial nō distinguit p' hoīem. ergo sensus cōmuni nō distinguit cōtra p'culares sensus.

Dd3 q' duplex ē cōmune. aliq' est cōmune loyū r p' p'dicatōez. sic gen' d' cōmune in ordie ad suas spēs. r sic cōmune nō distinguit realit' p' p'riū r sic nō ē aliq's sensus cōmuni qz ille nō pot' p'dicari de alijs sensib'. Aliud est cōmune p' causalitatē siue p' influentiā causalem sicut d' dicit cōis i ordie ad ista iheroz. r sic aliq's sensus est cōmuni in ordie ad sensus exteriores qz oibus eis influit.

Arguitur. Sensus cōis cognoscit oia sensibilia certiora. q' alijs sensus sūt supflui. Dd3 q' q'suis sensus cōmuni cognoscat oia sensibilia exterioroz sensuū h' tñ nullo mo fieret nisi p' sensus exteriores qz illi immutati vltiori' im mutant sensus interiores. r ideo obiectū sensus cōmuni est sensibile p' se sensatū. nō aut' p' sensibile esse sensatū nisi per sensus exteriores. Et ideo aptius esset arguēdū. si sensus cōmuni de bet cognoscere sensibilia sensuū exterioroz tūc oportet ponere sensus exteriores quib' deferant sensibilia ad sensum cōmuniem.

Arguitur. Omnes sensus debēt sentire. sed

Duo sensus nō sentiūt s' tñ reseruat. q' videt q' sint tñ duo sensus interiores. Dd3 q' nō o'z. q' sensus dicat a sentire aut cognoscere sensibilia sed illa po nā sensitua dicit sensus que aliqd facit ad se n'atōez r sic cū isti duo sensus ref' uat spēs sensibiles quib' alijs sensus interiores cognoscunt res sensibiles pueniēt et dicit sensus. Et simile est de intellectu qz nō semp' dicit hoc intellect' qd intelligit qz tūc nō ēct aliquis intellect' agens sed etiaz d' intellect' quia facit species quibus intellectus possibil' intelligit.

Arguit. Memoria intellectua nō differt ab intellectu ergo nec memoriā sensitua differt a sensu. Ddm q' nō ē sile i potētis materiali b' r imaterialib' qz in materialib' vna potētia nō pot' ēē cognitua r reseruatua qz cognitua d' ē receptiua ymaginū s' reseruatua d' illas reseruarē. Sed i imaterialib' idē pot' facili ter recipere r retinere. sic memoria que ē reseruatua nō differt ab intellectu q' ē potētia r cognitua.

Arguitur. Si memoria ē special' sensus q' et' reminiscētia r sic nō erūt tñ q'tuor sensus interiores. Ddm q' memoriā accipit dupl'. Uno mo p'actu memoriā d' sic diffinitur ab Aresto. i libro de memoriā r reminiscētia sic Memoria ē habit' v' passio p'mi sensitiui cū sent fuerit tps. memoria ē act' sensus cōmuni q' est p'mi sensitiui. i. p'mus sensus interior. r sic memoria nō est potētia sed act' potētia sensitua rū interior. r sic in eodē libro diffinit Aresto. reminiscētia dicitur. Reminiscētia est resūptō alicui' lapsi a memoria p' aliqd tentū in memoriā. manifestū est aut' q' resūptio nō dicit potētia s' opatōez r ideo reminiscētia nō est potētia s' opatō p' tūc cogitatuē. Alio mo accipitur memoriā fm q' ē potētia reseruatua specierū per quas cognoscit p'tus cogitatuā. r sic ē specialis potētia habēs spēalē actū scz resuarē tales spēs r spēale organū quia est i posteriori parte capitis. Sed reminiscētia nō caput sic dupl' sicut memoria. sed solū p' actu r ideo nunq' significat potētiā sicut memoria.

Queritur. Utrū fantasia sit vna potētia ab alijs distincta. Dicendum q' non.

Arguitur. Qd sic qz Aresto. postea dēmiat de fantasia q' d'z ponit spēal' sensus. Dd3 q' Arestoles ponit fantasiā vt est actus sensuū interioroz qz d' q' est motus factus a sensu fm actū.

Arguit. Est vna opatio i aialib' q' nō puenit alicui p'dictoz sensuū scz pponere spēs cū spē r intētiōem cū spē. q' erit vna noua potētia scz san/

taſta. Ddm q̄ illa opatio reducit ad ſentē
cogitativā ⁊ hoc ſic p̄t. qz tales opatōes nō ſi
unt in oib⁹ aialib⁹. ſed ſolū in hoib⁹. ſi em̄ ſi
erent in oibus alijs aialib⁹ cū fantaſia ſit p̄nci
piū mor⁹ ſequeret q̄ aialia indeterminate mo
nerent. nō em̄ p̄nt h̄ iudicare eſſe fantaſia ſic
cōtingit in homib⁹. ⁊ ideo ſm̄ oēm fantaſiā
ſi uerent ⁊ p̄ p̄ns indeterminate. ſi n̄t ḡ iſte
opatōes per ſentē cogitativā inq̄tū cogitati
ua. qd̄ d̄r notāter qz ſic i ea eſt red̄ndātia rōis
⁊ p̄p̄t tales redundantiā habet altiorē opera
tionem q̄ eſtimatiua in brutis.

Queritur Utrū ſenſus interiores ſint p̄
fectiores exterioribus v̄l e contra. Ddm q̄
interiores ſūt p̄fectiores. qz tāto aliqua poſſa
eſt p̄fectior q̄to habet cōmuni⁹ obiectū. quia
omnis poſſa fert in oia illa q̄ continent ſub ei⁹
obiecto ḡ ſi obiectū eſt cōmuni⁹ in plura fert
ſenſus. Sed ſenſus interiores habent digno
ra obiecta ⁊ communiora v̄t dictum eſt prius
ergo tales potentie ſunt digniores

Arguitur. Agēs ē dign⁹ paſſo. ſz ſenſus
extiores agūt i interiores ḡcto res ſūt digniores
ſinſib⁹ interiorib⁹. Ddm q̄ dupl̄r aliqd̄ agit
in alter. Uno mō actione p̄ſica ⁊ reali quo
mō ignis agit in aquā ⁊ ſic agēs ē ſp̄ dign⁹ pa
tiēte. Alio modo aliqd̄ agit i alter. actōe intē
tionali ſicut ſenſibilia agūt i ſenſu. ⁊ ſic nō o
por̄ ter agēs dign⁹ eē patiēte. Et rō illius eſt
qz tūc patiēs recipit formā dign⁹ q̄ ē in agē
te ⁊ ſic ſenſus exteriorē ſūt p̄ncipia immutā
di ſenſus interiores ſm̄ ſp̄m̄ intentionales ⁊
ideo ſp̄s ſenſibil⁹ dignior i mō ē in ſenſu ſupio
ri q̄ i ſenſu inferiori. Et ſi iſti p̄t ſum̄ de
ſenſibili ⁊ ſenſu qz manifeſtū ē q̄ ſenſibile agit
in ſenſū ⁊ tū ſenſus eſt i perfectior ſenſibili

Quoniam autē dua

Postq̄ Aresto. reterminavit de ſenſib⁹ interio
ribus. Dic̄ int̄ endit ondere d̄m̄az inter ſenſū
⁊ intellectū ⁊ hoc p̄pter antiquos qui dicebāt
ſenſum ⁊ intellectum eſſe idē. Primo ḡ ponit
opiniones antiquoz. Secdo ponit p̄pria ſentē
tiā ibi. de pte aut anime. Primo ponit opinio
nes. ſcdo reprobat eam. ⁊ ex eius reprobatione
inquir̄ quid ſit fantaſia. fuit ḡ opinio anti
quoz q̄ intellectus eſſet ſenſus. Et p̄mo p̄bat
h̄ p̄ opinionē oim̄ antiquoz. Secdo adducit au
toritates aliquoz antiquoz in ſpeciali. Circa
p̄m̄ ponit rōes oim̄ antiquoz. qz ſic ē q̄ aiata
⁊ inanimata d̄nt motū ⁊ ſenſū. arguebant an
tiqui q̄ intelligere eſſet ſentire. Et hoc ſic qz in
tellectus iudicat ⁊ cognoscit ⁊ etiam ſenſus er

Quoniam autē dua

go intellectus eſt ſenſus. quia potentie diſtin
guuntur ⁊ ydemprificantur p̄nes actus

Arguit̄ Contra ſuppoſitū. Sūt m̄lta aia
lia q̄ nō h̄nt ſenſū ḡ ſuppoſitū ē falſū ſz q̄ ani
mata d̄nt ab inaiatis motū ⁊ ſenſū. Ddm
q̄ Aresto. h̄ loquit̄ de p̄fect⁹ aiat⁹ qualia ſūt
animalia quia oia animalia habent ſenſum. de
motū ſp̄aliter eſt ddm̄ quia etiam aialia oia
h̄nt in ſe motū ⁊ licet nō habeāt motū p̄greſſi
uū ⁊ locale habent tū motum alimentū ⁊ nutri
menti ad omnem d̄m̄am poſitionis

Queritur. Utrū argumētū antiquoz qd̄
ponit̄ in textu valeat. Ddm̄ q̄ nō. qz arguit̄
ex pur⁹ affirmatis i ſcda figura ⁊ iō eſt fallacia
accidēt. nō em̄ o3 q̄ ſi aliqua duo q̄lter cūqz
p̄ueniāt i vno tercio q̄ illa duo p̄ueniāt int̄ ſe
ē em̄ magna d̄m̄a int̄ cognitionē intellectū ⁊
ſenſū. qz nō omne iudiciū ſpectat ad ſenſū
ſed iudiciū de ſenſibilib⁹. ⁊ nō omne iudiciū
ſpectat ad intellectū ſz iudiciū de intelligibilib⁹
Et p̄ h̄ ſolū argumētū q̄ ſic arguit̄. Ubi cū
qz eſt vñ actus ibi eſt vna poſſa. ſz ſenſus ⁊ in
tellectus habent vnū actū. ḡ ſunt vna poſſa.
Ddm̄ ad maiore q̄ quecūqz h̄nt vñ actū p̄
uz illa ſūt vna potentia. ſed iudiciū eſt act⁹ cō
muniſ ipſi⁹ ſenſus qz etiā cōuenit intellectū
iudicare autē de ſenſibilib⁹ eſt p̄ prius act⁹ ſen
ſus ſic dicit̄ eſt ſi em̄ diſtingueret poſſe p̄ act⁹
cōmunes tunc viſus ⁊ auditus eſſent vna po
tētia quia ambo iudicant qd̄ tū eſt falſus. qz
viſus iudicat de colore ⁊ auditus de ſono

Et antiqui ſapere et

Hic ondit ſpecialiter de quibusdā antiq̄s quō
dicebant ſenſū ⁊ intellectū eſſe idē et adducit
duos ſz Empedocle ⁊ Homerū. Dicebat em̄
Empedocles q̄ voluntas auget̄ in hominib⁹ ⁊
in alijs ſz brutis ad p̄ns. Et tēp⁹ p̄ſtat altera
ſapere. i. voluntas ⁊ intellectus h̄nt aliā ⁊ aliā
opatōem p̄p̄t inſuruz copozuz celeſtiū. Deū
allegat dictū Homerū q̄ dicit q̄ tal eſt intelle
ctus i terrenis hominibus qualē inducūt iudic
paterviroz ⁊ coruz ſz ſol. i. tal eſt intellectus
in hoibus q̄lem inducūt ſtus copozuz celeſtiū
que ſtus hic intelligit̄ p̄ ſolē. ſol em̄ d̄r pater
virozum. quia ſol ⁊ homo generāt homines. ⁊
etia ⁊ coruz. i. planetaruz qui planete dicebāt
dy apud antiquos. Et iſtis autoritatib⁹ vole
bāt ſic arguere. Illud ē in organo copozuz qd̄
ſubdit̄ inſuruz copozuz celeſtiū. qz copozuz cele
ſtia nō p̄nt agere niſi in corpa. ſed ſm̄ iſtas au
toritates intellect⁹ ⁊ voluntas ſubdunt̄ corpi
bus celeſtib⁹ qz immutāt̄ alio et alio inſu

Handwritten marginal notes on the right edge of the page.

Anima

D

ergo intellectus et voluntas sunt in organo corporali. illud autem quod est in organo corporali est sensus ergo intellectus est sensus

Queritur Utrum voluntas augetur in hominibus. Dicitur quod voluntas potest dupliciter capi. Uno modo per habitum et sic augetur per comparationem ad obiectum quod quicquid voluntas vult plura quam prius habuit et illo modo intellectus etiam potest augeri. Alio modo accipitur voluntas per potentiam et sic voluntas potest non augetur. Utrumque auctoritas et impedio non est vera que voluit quod voluntas augetur in inferioribus corporum celestium que auctoritas sic intellectus est omnino falsa sicut infra patebit

Queritur Quis dicatur pater virorum et deorum. Dicitur quod antiqui intellexerunt per patrem virorum et deorum ipsum solem. Et ratio est quia sol dicitur pater virorum et hominum sicut patet per philosophum ubi dicitur sol et homo generat homines. Est tamen verum quod per solem non intelligitur corpus solare sed influxus omnium corporum celestium quod potest convenienter significari per solem. Et duabus causis. Prima est quod influxus fit principaliter per planetas et sol est principium planetarum quod illuminat omnes alios planetas et per lumen fit influxus sue actionis in ista inferiora. Secunda quod influxus solis est nobis notior quam influxus aliorum planetarum. Videmus enim quod per motum et influxum solis ista inferiora alterantur quod per eius accessum crescit terrenitas et per recessum decrevit sed a notioribus nobis alia ratione. Secundo dicitur sol esse pater deorum id est aliorum planetarum quod planetas antiqui dicebant esse deos quod habent causalitatem istorum inferiorum propter participationem actionis diuine quod planetas sunt participulares cause aliquorum effectuum sic deus est causa vltima omnium rerum. Item quod credebatur corpora vniuersa esse animata per informationem deorum id est planetarum non secundum substantiam quod alii planetas non causant a sole secundum substantiam sed secundum aliquid quod accendit scilicet lumen quod omnes planetas recipiunt lumen a sole.

Queritur Utrum corpora celestia possint agere in nostrum intellectum. Dicitur quod dupliciter aliquid dicitur agere in alterum. Uno modo directe et per se et sic corpora celestia non possunt agere in nostrum intellectum quod habet dicitur directe et per se agere in alterum cuius propria actio directe recipitur in passum. Exempli gratia nos dicimus quod ignis agit directe in aqua quod aqua recipit formam ignis directe scilicet calorem quod autem corpora celestia non possunt sic agere in nostrum intellectum patet quod forme et actio corporum celestium sunt corporales scilicet tales forme non possunt esse in intellectu quod est incorporeum et ideo nulla forma corporis celestis potest per influxum eius dici in intellectu. Item ex alio omne agens debet esse

dignus passio sed ex tota natura intellectus est dignior corporibus celestibus quod immaterialia et incorporea sic digniora corporibus et materialibus. Alio modo potest aliquid agere in alterum indirecte et per accidens et hoc contingit quando aliquid agit in alterum per se cui coniungitur aliquid quod vultur actio eius in quod alterum per se agit et sic corpora celestia agunt in nostrum intellectum in quantum sunt corpora celestia agunt in istos sensitiuos quibus coniungitur intellectus et eisdem videntur in ministerium. Utrumque actio intellectiva potest impediri ex turbatione sensuum interiorum sicut patet in eo qui ambulat ministerio baculi in quo potest impediri ambulatione sine eo quod operatio fiat circa eum sed solus per abstractos baculi potest impediri ambulatione eius. Est tamen sciendum quod dicitur inter agunt corpora celestia in intellectum et voluntatem quibus indirecte quod intellectus potest omnino impediri a sua operatione propter impedimentum virtutis sensitiuarum quod impedimentum quod potest fieri a corporibus celestibus ideo corpora celestia possunt per accidens impedire omnino operationem intellectivam sic autem non est de voluntate quod quibus voluntas possit aliquid inclinari ex virtutibus sensitiuis non tamen potest omnino impediri. Et ratio ista est quod intellectus primus vultur sensibus quibus voluntas. Necessario est enim quicquid intelligitur fatasmata speculari sed non oportet in actu voluntatis fieri conversionem ad fatasmata. Ex quo sequitur quod dicitur ab aliquo mouet voluntas intellectus fantasia et corpus quod voluntas efficaciter mouetur a solo deo et hoc ideo quia ex quo solus deus est summum bonum sic potest efficaciter voluntatem inclinare sed intellectus mouet a bono angelo sed non voluntas sicut efficaciter. Fatasmata autem mouet a malo angelo sed non intellectus nec voluntas sed corpus immediate mouet a celo et etiam ab alijs precedentibus scilicet a deo et a bono angelo et a malo angelo.

Arguitur Omne multiforme habet reduci ad vniiforme scilicet operationes humane sunt multiformes sed habent reduci ad actiones vniiformes scilicet corporum celestium. Dicitur quod in istis inferioribus sunt duplices actiones. Quedam sunt naturales et tales actiones reducunt ad vniiformem motum celi quod motus celi est causa omnium talium actionum. Alie sunt actiones spirituales et tales reducunt ad aliquid immateriale et incorporeale sic est intellectus diuinus. Per hoc ergo dicitur ad argumentum quod omne multiforme reducitur ad vniiforme sibi proportionatum sic multiforme spirituale reducitur ad vniiforme spirituale.

Arguitur Utrum quod corpora celestia esse possunt influere in aliquid spirituale quod corpora celestia mouentur ab intelligentiis immaterialibus quod gratia talium substantiarum immaterialium possunt influere in aliquid immateriale

no. 6. 7.

Adm q̄ substātia sp̄nal̄ p̄t agere aliq̄d
dupl̄r. Uno mō absq̄ instrum̄to medio cor/
pali. 7 sic vtiq̄ suba sp̄nalis p̄t agere ī imma/
teriale. sic em̄ dictū ē q̄ intellect̄ moucat a bo/
no āgelo. Alio mō substātia sp̄nalis agit ī alte/
rā p̄ mediū corpale quo vtiq̄ sicut instrum̄to
et sic solū substātia sp̄nal̄ p̄t agere in corpale
q̄ tūc effect̄ nō sequit̄ naturā p̄ncipal̄ agēt̄
sed naturā ip̄i instrum̄ti. sic p̄t in sil̄i q̄uis
artifer per intellect̄z practiū faciat domū t̄i
q̄ in tali opatōe vtiq̄ instrum̄to materiali sic
facit aliq̄d materiale sc̄z domū. cū igit̄ intelli/
gēt̄ia opet̄ p̄ mediū corpale qd̄ ē celū. sic per ta
le influēt̄ia nō p̄t influere nisi ī aliq̄d corpale

Arguit̄ Astrologi iudicāt de intellectib̄
humanis ex corpib̄ celestib̄. q̄ aet̄ h̄nani
subdūf̄ corpibus celestib̄. Dd̄z q̄ ē duplex
iudiciū. aliq̄d est iudiciū certū qd̄ sumit̄ a c̄ra
cā 7 vera. 7 tale iudiciū de actib̄ h̄nani nō p̄t
sumi ex corpibus celestib̄ q̄z corpora celestia
nō sūt cā h̄nana 7 actionū sic dictū est. Aliud
ē iudiciū cōiecturale qd̄ ē multū incertū. 7 sic
p̄t astrologi ex corpibus celestib̄ cōiectura
re de opibus h̄nani. Cuius rō ē q̄z hoies ple
rūq̄z sequūt̄ inclinatioēs causatas ex passioi/
b̄ sensitivis sic hoies irati naturalit̄ appetūt
bellā 7 lites q̄z ergo corpa celestia p̄t agere ī or
gana sensitiva. ideo p̄t incliare h̄nem ad ali/
quā passionē. 7 q̄z hoies sequūt̄ passiones vt
dictū ē. q̄z p̄t cōiecturalit̄ p̄dicere illd̄ qd̄ na/
turalit̄ sequūt̄ tales passiones. Ista t̄i natura
lis inclinatio nō necessitat hoies ad agēdū sic
nec hō necessario sequūt̄ passioēs q̄z iratus nō
sp̄ litigat. Et sic d̄t̄ P̄tholomeus in centilo/
gio. sapiēs d̄nabit̄ astris. i. inclinatioē causate
ex astris Ex quo p̄t elici q̄ duplices sūt opa/
tōēs ī reb̄us. Quaedā sūt pure naturales 7 sup̄
tales opatōēs corp̄ celeste h̄z plenū dominū
7 ideo p̄t astrologus iudicare d̄ ill̄ opatōibus
sic de futura pluua. Alie sūt operatōēs q̄ dep̄/
dēt ab intellectu 7 volūtate 7 de ill̄ solū p̄t in
dicare cōiecturaliter 7 ideo vanum 7 superstici
osū est iudicare de actionibus voluntariis.

Omnes enī hī intel

Hic p̄ter Aristo. oñdit cāz positionis āriq̄z
q̄re sc̄z dixerūt intellectū esse corporel̄t̄ in or
gano corporeo. Fuit em̄ rō cor̄ ista. Omne si/
mile cognoscit̄ p̄ silē. Sed intellectus cognos
cit res corporeales q̄ habet naturalē similitudi
nē ad res corporeales. Exempli grā. vt intellec
tus cognoscēs asinū habet in se naturalem si
militudinē asini Sed d̄m q̄ duplex est silē

tudo Quaedā ē similitudo aliq̄z in natura sic
filius ē sil̄is patri. 7 omne genitū est silē gene
rātū 7 sic intelligebāt antiq̄ istā pp̄ōem q̄ mō
ē simpl̄r sila Alia est similitudo p̄portōnis que ē
fm̄ sp̄m̄ illius qd̄ cognoscit̄. 7 sic ē vez q̄ silē
a silē cognoscit̄. q̄ intellect̄ cognoscēs hoies ha
bet in se sp̄m̄ intelligibīlē 7 immat̄eriale ip̄/
sius hois 7 sic intellect̄ ē sil̄is hoī fm̄ pp̄or/
tōnem quia fm̄ sp̄m̄ intelligibīlem.

Et tamen oportuit

Hic ip̄bat opinionēz āriq̄oz. P̄rio q̄tū ad
cām positionis. Secdo q̄tū ad ip̄az positionē
Et p̄mo q̄tū ad cām dicēs. q̄ āriq̄ assignātes
cām cognōtionis esse similitudēz cognoscēt̄z ad
cognitū insufficiēt̄ locuti sūt. q̄z etiāz debebant
assignāte cām receptōnis. 7 h̄ ideo q̄z ignorā/
tia v̄l receptio est maḡ p̄p̄a hoibus q̄z cogni
tio. P̄rio q̄z hō nascit̄ in ignorantia ideo ma
iori t̄pe inest hoibus. Itē ignorantia h̄z hō a
se sciam aut̄ ab alio. q̄ maḡ p̄p̄riū ē hoī habe
re ignorantiam q̄z sciam Nec p̄t dici q̄ cōtac
tus rei similis sit scientia et contactus dissimi
lis sit receptio q̄ eadē est scia 7 rior̄z 7 sic erit
idē mediū de scia 7 ignorantia siue de receptōne

Quod quidē igitur

Hic Aristo. imp̄bat ap̄m̄onē āriq̄oz fm̄ se
postq̄z cā ip̄bat h̄z snā cāz. Et h̄ facit Aristo
ex tribus P̄rio p̄bādo q̄ sapere nō ē sentire. q̄
intellectus nō est sensus. q̄z s̄ape spectat ad in
tellectum et sentire ad sensū Secundo senti
re 7 intelligere differunt. q̄ sensus 7 intellect̄
Tertio. q̄z ea que sequūt̄ intellectum d̄nt
ab his que sequūt̄ sensū. ergo etiā d̄nt sensus
7 intellect̄ P̄rimū ergo sic p̄bat q̄z sentire in
est omnibus animalibus. sapere autem inest
paucis aialibus. i. hominibus. Vel etiā inest
alijs aialibus per similitudinē. p̄t em̄ dici q̄
aialibus disciplinabilibus inest sapere

Intelligere aut̄ con

Hic p̄bat duabus rōnib̄ q̄ differant̄ sentire 7
intelligere Quatū p̄ma stat in hoc. quia cōtin
git intelligere recte 7 nō recte. i. vere 7 false. q̄z
quidā sūt habitus quibus nō p̄tigit assentire
falso sicut sūt prudentia 7 scia Aliqui sūt ha
bitus quibus contingit assentire falso sic opi
nio 7 suspiciū q̄b̄ cōtingit intelligere nō rectē
id est false. s̄z sensus oīs est verus qui est circa
proprium sensibile.

Arguitur. Ista probatio non differt a
p̄riozi quia sapere 7 intelligere idē sunt.

Formata
Alia q̄z
7 simpl̄r
Oratio p̄t
7 p̄ncipal̄
7 p̄ncipal̄

Primo de nō est
aut̄ de

De Anima

Ddm q sapere r intelligere pueniunt in hoc q sunt actus intellectus sed tñ in alio dñt. qz sapere significat iudiciũ de ipõ intelligibili. sz intelligere significat apphensionẽ ipsiõ intelligibili. r ideo aliquis habitualitẽ intelligit aliqd quod tamen non sapit.

Arguitur. Contra pma ptez rõis Intellectus est sp verũ q male dicit q intellectus aliqui sit verũ r aliqui falsus Ddm q intellectus accipitur duplr. Uno mō vt significat habitũ intellectuale r sic intellectus est vnũ habitus ex his habitibus quibus nõ contingit assentire falso. Alio mō accipit intellectus p pona intellectiva Et sic intellectus potẽ triplicẽ capi quo ad triplicẽ opationem Lapiendo q intellectus quo ad pma et opationem Ddm est q intellectus in pma opatione p se semp est verũ. i. fm q fert in ppuz suũ obiectũ qd conuenit sibi p se sic circa qditatẽ rei materialẽ nõ decipit intellectus Alio mō capif intellectus in pma opatione p accũs in qũtũ scz miscet intellectui aliqũ cõpositũ qd accidit intellectui in pma opatione intellectus et tũc etiã intellectus potẽ esse falsus in pma opatione Hoc autẽ cõtingit duplr. Uno mō qñ diffinitio vniõ rei attribuit alteri sicut si diffinitio a fini attribuat hõĩ. hoc autẽ fieri non potẽ absqz cõpositõẽ. Alio mō cõtingit falsitas in pma opatione qñ pres diffinitõis inepre adinuicẽ cõponit sic si aliquis p diffinitõẽ hõis cõponat al ruidibile. Si hõ loqmur de scda opatione intellectus tũc est distinguendũ qz vltalẽ cõda opatio intellectus versat circa pncipia vltalẽ ca cõclusiones. Si circa cõclusiones tũc potẽ esse falsitas in intellectu sicut ptez in cõclusionibus syllogismi dyalectici vltalẽ sophistici Vltalẽ opatio versat circa pncipia. hoc item cõtingit duplr. quia vltalẽ sunt ralia pncipia pncipia. i. spalia vltalẽ comunia id est ex coib terminis cõposita. Prio cõtingit receptõs fieri circa pncipia qz vt dicit Aristo. prio posterior. Nõ est necesse quilibz docẽdũ p cognoscere suppos. i. pncipia spalia. sed necesse est eũ p cognoscere dignitates. i. pncipia comunia Alio mō versat intellectus noster circa pncipia comunia in eius opatione scda r sic sp est verũ qz assentit absqz errore pncipijs speculabiliũ p habitũ innatũ i intellectui speculatio q dicit intellectus r assentit certitudinalitẽ pncipijs practicis p habitũ innatũ intellectui practico q dicitur sinderet. Si intelligat de intellectu fm tertiã opationẽ tũc est qdruplex discursus scz demõstratiũ dyalectice sofisticẽ falsigraphus. Nõ q dicit intellectus decipi in tertiã opatione in discursu demõstratiõis sz

lene decipit i alijs r sep in sophistico r falsig pho r qnz in dyalectico. Et q sumit intellectus q loquẽdo de opatione scda ipiõ intellectus tũc intellectus quodãmodo cõtrariat scẽm i mō cognoscẽdi. qz intel lectus mltociẽs decipit circa pncipia suũ obi e cõn. qz circa pncipia pncipia et cõclusiones. sz sensus nõ decipit circa pncipia obiectũ licet circa sensibile pncipia. Sca rõ stat in hõ qz sentire in est oibõ aialibõ. sz intelligere inest solũ aialibus qbõ inest rõ. i. aialibus rõnalibus. r sic inest solis homibus Ex quo potest sumi tale argumẽtũ qz illa nõ sũt eadẽ que abinuicẽ sepant r in diuersis repũt sed intelligere r sentire abinuicẽ sepant r in diuersis repũt. ergo non sũnt idem

Fantasia autẽ alte

Hic psequẽter pbat scdm scz sensũ nõ eẽ intellectus p ea que sequũt sensũ r intellectũ. Et põr sic sumi rõ. illa sũt diuersa qñ pncipitates sũt diuersẽ sz alia eẽ pncipitas psequẽs intellectũ scz opinio r alia eẽ pncipitas pns sensũ scz fantasia q intellectus r sensus nõ sũt idẽ. q autẽ fantasia nõ sit opinio pbat duabus rõnibus. Pria est. fantasia habemõ cũ volumus. sz opinionẽ nõ habemus cũ volumõ. q fantasia nõ e opinio. Rõ e qz fantasia vt infra dicitur e opatio sensũ inferiorẽ r pncipue dicitur cogitatiue. sz dicitur cogitatiua potẽ cõponere spẽs rez sensibiliũ ad inuicẽ. r sic potẽ fantasiari qñ vult. sz opinio i ali quo generat p aliquã rõẽ vltalẽ auto r itatẽ. sz tal rõ nõ habet ad placitũ ergo nõ possumus opinari quando volumus

Arguitur Opinio nõ sepat a fantasia q sũt idẽ Ddm q pna nõ v3 ppe duo. qz quis opinio nõ posset separi a fantasia cũ opatio intellectiua depeat a sensitiua tñ fantasia potẽ separari ab opinione sicut in brutis Sedo e dicitur q quis etiã nũqz sepatẽ adhuc nõ sequit q sũnt idẽ. sic ptez i simili de hõie r risibili

Simplius autẽ tamẽ

Hic ponitur scda rõ qre fantasia nõ e opinio r stat in hoc. Illa sũt diuersa que habet diuersas pditiones. sz opinio r fantasia habet diuersas conditiões qz ad opinionẽ sequit passio i appetitu. qz si aliqõ opinet aliqd terribile vltalẽ sperabile tũc statĩ speramus vltalẽ timemõ sic autẽ non e de fantasia quia si fantasiemur aliquod terribile tũc nõ timemõ sz pscideramõ illa q sũnt fm fantasia ac si apparerẽt nobis in picturis In picturis autẽ tñbilũ nõ terremur Dicitur enumerat Aristo. illa que spectat ad opationes

Handwritten marginal note in the top left corner.

No 60

Handwritten marginal note.

No 70

Handwritten marginal note on the right side.

intellectualē. Et ponit tria scz sciam. opinioez
et prudētia. Rō dīc posita in scda rōe p̄mis
sa iter opinioem et fantasiā est ista. qz appetit^o
nō mouet ad simplicē apphēsiōez rei q̄le signi
ficat fantasia. sed si appetit^o debeat moueri opz
q̄ aliqd apphēdat sub rōe boni vel mali. hoc
aut facit opinio scz p̄ponēdo aliqd fantasiatū
esse terribile vel sperabile. et h̄ idō est qz p̄ opi
nionē nos iudicam^o aliqd ita eē sicut opinat.
sed p̄ fantasiā nō iudicam^o ita eē sicut fantasia
mur q̄ fantasia non mouet appetitū. Circa qd
tū sciendū est q̄ in brutis ex fantasia sequit^o pas
sio i appetitū. et h̄ est iō qz virt^o estimatia opat^o
in eis sicut opinio in hoibus. et iō q̄n fantasiā
tur bruta tūc nō p̄gnoscut talē fantasiā eē fan
tasiaz. h̄ aut fit in hoibus in q̄bus rō iudicat
fantasiam sensibilem esse fantasiam.

Arguit^o Uicet q̄ in hoie fantasia seq̄tur ap
petitū sicut in melācolicis. tales em̄ h̄nt fanta
sia de rebus quā sequit^o et fm̄ quā opant. Di
cēdū q̄ fantasia accipit^o dupl^r. Uno mō put
apphēdit fantasiam sub rōe fantasmat^o, et sic
nunq̄ ad fantasiam sub rōe fantasmat^o seq̄tur
passio. Alio mō accipit^o put apphēdit fantas
ma sub rōe veri boni aut mali. et sic melācolici
apphēdūt fantasiam qz eoz organa sunt mul
ta sicca qz sunt de natura terre ex dominio. i sic
eis aut organa spēs multū firmat^o idō iudi
cāt de spēsbus sicut de rebus apphēnsis. q̄ fanta
sia in eis accepta illo mō pōt h̄c appetitū con
formē ad talē fantasiam.

Querit^o Quare Aresto. solū enumerat tria
p̄ncipia p̄gnoscedi. Ddm̄ qz p̄ncipia cog
noscedi p̄nt multipl^r capi. Uno mō fm̄ gene
ralē rōem iuentā in p̄ncipijs cognoscēdi. et sic
sunt solū tria. qz ois p̄gnitio est de re certa vel
de re dubia. Si de re dubia sic eē opinio sub q̄
p̄phēditur suspiciū. Si est de re certa l̄ eē circa
p̄ncipia vel circa p̄clusiōes. Si circa p̄ncipia
sic est itellcūs sub q̄ p̄phēditur sinderesis et
sapia. Si eē circa p̄ncipiata. i. p̄clusiōes sic est
scia sub q̄ p̄phēditur prudētia et ars. Alio
mō p̄nt capi p̄ncipia p̄gnoscedi fm̄ relacōem
ad originē. i. in ordie ad illa ex q̄bus oriūtur.
et sic fm̄ plato nē sūt q̄truo p̄ncipia p̄gnoscedi
di. qz plato attribuebat itellcū ydee vnitatis
sicut p̄ncipio. et attribuebat sciam dualitati et
opinionē trinitati et sensum attribuebat q̄ter
nario. Tertio et vere p̄nt p̄ncipia p̄gnoscedi
ordinari p̄ p̄pacōem ad obiecta et sic sunt sep
tem. qz sunt q̄nq̄ q̄bus nō p̄tingit assentire fal
so. i. q̄z obiecta nō recipiūt in falsitate. et sunt
intellectus. sapia. scia. prudētia. et ars. qz circa

obiecta scie nō recipimur. si em̄ aliqd scia^o tūc
circa h̄ decipi nō possum^o. Sūt aut duo quib^o
p̄tingit assentire falso sicut opinio et suspiciū.
Et sufficientia illoz sic sūt. Dis habitus
intellectual^o aut sic informat intellectū q̄ circa
cuis obiecta nō p̄tingit assentire falso vel p̄tin
git assentire falso. Si scdm̄ h̄ est dupl^r. qz vel
itellcūs tenet obiectū talis habit^o cū formi
dine debili de opposito et sic eē suspiciū. Si p̄mū
h̄ est dupl^r vel est circa p̄ncipia vel circa cōclu
siones. Si p̄mū. vel est circa p̄ncipia eēdi et sic
est sapientia. qz sapia est de p̄mis causis essēdi
rerū sicut sunt deus et intelligentie vel est circa
p̄ncipia p̄gnoscedi et sic est itellcūs sub quo
p̄phēditur sinderesis. qz sicut itellcūs eē ha
bitus p̄creatus circa p̄ncipia speculabiliū exi
stens in intellectu practico in ordine ad prin
cipia practica siue rerū opabiliū. vel est circa
p̄clusiōes et h̄ est dupl^r. qz vel tales p̄clusiō
nes sunt necessarie vel p̄tingētes. si sunt necessa
rie sic est sciētia. si sunt p̄tingētes h̄ est duplici
ter. qz vel circa agibilia aut circa factibilia. Si
circa agibilia sic est prudētia que eē circa illa q̄
fiūt p̄ opationē immanctem. Si aut est circa
factibilia et circa illa que fiūt per opationē trā
scuntem sic est ars.

Arguitur. Intellect^o est potētia ergo nō est
habitus. Ddm̄ q̄ itellcūs sumit q̄nq̄ mo
dis. Primo mō p̄ tota substātia anime intel
lectiue et sic dicim^o q̄ itellcūs est sepabilis a
corpe. i. tota substātia anime itellctiue est sepabi
lis a corpe. Alio mō accipit^o pro potētia intel
lectiua et sic dicim^o q̄ duplex est intellectus
in anima rationali scz agens et possibilis. Ter
tio mō sumit intellectus p̄ habitu itellctiū q̄
est in tali potētia. et sic dicim^o q̄ sunt q̄nq̄ ha
bitus intellectuales. i. q̄nq̄ sunt habitus qui
sunt in intellectu. Et hoc dicit ad drām habi
tū moralium quia virtutes morales nō sunt
in intellectu sed in appetitu. Quarto modo ac
cipitur intellectus pro actu intelligēdi et sic
dicim^o petrū habere bonū intellectū. i. bonū
actū intelligēdi. Quinto mō accipitur intel
lectus pro re intellecta. et sic dicim^o q̄ Iohes
et petrus habent vnum intellectum id est vnum
obiectū intellectus. vel vna rem intellectam.
et sic Aresto. tertio hui^o dicit q̄ secūda opatio
intellectus est compositio intellectū id est re
rum intellectarum. Per hoc ergo dicēdū est q̄
intellectus q̄nq̄ significat potētia q̄nq̄ habi
tū. Cui^o rō est qz q̄nq̄ aliq̄ potētia fert in
aliq̄ q̄dā ordine tūc illō p̄ncipiū latōis pōtē

in primū in qd fertur talis poña vocat nomie
pone qz ergo intellect^o pri^o fert in principia qz
in conclusiones iteo habit^o quo fert in principia
vocat noie poñe. Si le est de volūtatē qz ille
actus quo voluntas fert in finē vocatur volun
tas sed ille actus siue illa actio qua voluntas
fert in media vocatur electio

Arguit Intellectus noster vnica relatōe fert
in principia et conclusiones. qz nō oz ponere plu
res habitus. Ddm qz intellectus nō p̄t ferti in
principia dupl^r fm qz p̄cipia capiunt dupl^r
Uno mō absolute et sic nō fert sil in principia
et conclusiones sed in principia tm̄. Alio mō acci
piunt p̄cipia cū applicatione ad conclusionē. et
sic fert intellect^o sil in p̄cipia et conclusiones. p̄
mū fit p̄ habitū intellect^o. scdm fit p̄ habitū sci
entiē quia aliqz p̄ intellectū assentit p̄cipijs
et p̄ sciam sil cognoscit principia et conclusiones
qz cognoscit totā demonstrationē

Querit Quare nō est aliqz habit^o in volū
tate inclinās ad bonū sicut ē habitus intellect^o
inclinās ad verū. Ddm qz volūtas de se si
gnificat inclinationē ad bonū vlt^o et ideo nō oz
qz sibi p̄iungat habit^o inclinās ad bonū. sed in
tellectus nō significat inclinationē ad verum
et ideo qz sibi p̄iungatur habitus inclinās ad
verū. si igitur hoc verū est speculatiuū. tunc est
ip̄e intellectus. si autē hoc verū est practiū tūc
est habit^o qz vocat sinderisis.

De eo autē qz intel.

Post qz Aresto. determinauit qz fantasia nō sit
opinio. qz incipit determinare quid sit fanta
sia. Et dicit qz fantasia sit p̄cipia fm quam in
nobis fantasia dicit^o fieri. ergo fantasia erit
habitus aut potentia quib^o discernim^o fm a
falso cuiusmōi sūt q̄tuor fm̄ Platōe. s. s. s. s.
intellectus. scientia et opinio. Intellectū sō at
tribuebat ydee vnitatis. qz intellect^o est circa p̄ci
pia tm̄. Scientiā attribuebat dualitati. qz p̄ce
dit ex p̄cipijs ad conclusionē. Opinione attri
buebat trinitati quia opinio p̄cedit ex vna sci
ta et alia opinata. Sed sensus attribuebat q̄ter
nario quia inter figuras corpales quadrangul^o
est prima figura. p̄ h̄ solū argumentū si dicat^o
qz sūt plura principia qz q̄tuor. Dicendum qz
Arestores ponit tantum h̄ principia cogno
scendi fm̄ platōe.

Quod quidem non

Quia Aresto. dicit qz fantasia p̄tineat sub aliqz
genere poñaz siue habitū. h̄ qz intendit in
quire sub quo genere p̄tineat. Et p̄bat qz sub
nullo iam dicto. Primo qz nō p̄tinet sub sensu.

Secundo qz nō sub scia vel intellectu. Tertio
qz nō sub opinione. Quo ad primū onē qz fan
tia nō sit sensus neqz fm̄ actū neqz fm̄ poñam
Non primū qz dormienti apparent multa fm̄
fantasia. sed in dormiente non est sensus fm̄
actū. et hoc est verū de sensu exteriori qz somn^o
est ligatio sensu exteriori. Deinde ondit qz nō
est sensus fm̄ poñam qz sic semp̄ adest sensus
qz aial semp̄ h̄ sensum. i. poñam sensitua. sed
fantasia nō sp̄ adest aialib^o ergo fantasia nō est
sensus fm̄ poñam.

Si vero ei idē non

Dic p̄bat q̄tuor rōnibus qz fantasia nō ē sen
sus. Prima stat in hoc. Sentire p̄uenit omni
bus aialibus quia p̄ sensum aial differt a non
aiali. sed fantasia nō inest omnibus animalib^o
quia nō p̄uenit formice api nec verm^o qz fanta
sia nō est sensus.

Arguit Aresto. dicit in p̄cipio hui^o scdm qz
fantasia oib^o aialib^o insit. qz male dicit h̄ qz aliqz
bus nō insit. Ddm qz fantasia capif duplicif
Uno mō p̄ fantasia determinata tm̄ et sic solū
p̄fectis animalib^o inest fantasia et sic nō imp̄se
ctis. Est em̄ fantasia determinata que fit in ab
sentia sensibilis sicut p̄tigit in hominib^o. quia
qz sensibilia sūt absentia adhuc hō si vult h̄
de ipsis fantasia. Alio mō accipit fantasia ge
neraliter p̄t se extendit tā ad fantasia deter
minatā qz indeterminatā. et sic omnib^o aialibus
inest. tūc em̄ nihil aliud est fantasia qz app̄he
sio sensibilis in eius p̄ntia. et sic imp̄fectis aiali
bus inest fantasia.

Arguitur. Videt qz apes et formice habeat de
terminatā fantasia. qz in absentia sensibilis re
deūt ad locū vñ exierunt. Ddm qz apes nō re
deūt ad loca a quibus exierunt p̄pter cognitō
nē loci quā seruāt in memoria. sed p̄ ordinatio
nē autoris nature qui ordinat talia animalia in
suos fines. etiā absqz cognitione. h̄nt em̄ ordi
nē ad talē finē ex naturali inclinationē qz p̄uenit
eis ex instinctu nature. Si le est de aranea faciē
re telā qz ei p̄ talē telā capiat muscas nō intēdit
sed facit telā ex naturali inclinationē et tūc absqz oī
cognitione tal telā ordinat in suū finē

Postea hi quidem

Dic ponit scdm rōem et stat in h̄. Sensus sūt
sp̄ veri circa p̄pria sensibilia. sed multe fantasie
sunt false. qz sensus nō est fantasia. qz aut fanta
sie sunt false p̄z. qz res nō sp̄ corripit imaginari
oni nre in qz fundat fantasia

Amplius autē non

Liberal

Hic ponit tertiam rationem. Et stat in hoc quod quoniam manifeste fantasiamur tunc non dicimus hoc esse sed hoc apparet nobis. sed quoniam manifeste sentimus tunc dicimus hoc esse et non dicimus apparere nobis. ergo fantasia non est sensus. Et dicebat notanter quoniam manifeste fantasiamur quod quoniam in nobis est fantasia que non apparet nobis fantasia ut in somno tunc enim iudicamus de speciebus sicut de rebus. sed in vigilia intellectus cognoscit hoc esse fantasia. et ideo nullo modo admittit intellectus ut per quod per fantasia apparet nobis

Et quod quidem dicitur

Hic ponitur quarta ratio et est ista. Quoniam in aliquo est fantasia et tamen non sensus ergo non sunt idem. sic patet in dormientibus. quod in ipsis est fantasia et tamen in eis non est sensus exterior.

Si tuero neque semper

Hic probat aliam preterea quod fantasia non est intellectus vel scia unica ratione. et stat in hoc Intellectus et scia sunt semper verorum. sed fantasia quoniam est falsa. ergo non sunt idem.

Reliquitur ergo si

Hic inquit de tertio membro an fantasia sit opinio. Et probat quod non duabus rationibus. quoniam prima est. Ad opinionem sequitur fides cum vniuersis credit quod opinatur. sed in multis animalibus est fantasia qui bus non inest fides credulitas vel assensus. Secunda ratio. ad opinionem sequitur fides et ad fidem sequitur persuasio ad persuasionem sequitur ratio. ergo de primo ad vltimum in quibus est opinio in illis est ratio. Sed multa sunt animalia in quibus est fantasia sine ratione. ergo hinc fantasia sine opinione.

Arguit. fides non semper sequitur opinionem quia fides est circa aliquid certum. opinio vero est sine certitudine. Ad id quod fides capit dupliciter. Uno modo per quacumque adhesionem intellectus ad aliquid cognitum siue sit necessarium siue probabile. Et sic dicitur in quinto tractatu petri hispani quod argumentum est ratio rei dubie faciens fidem. id est assensum probabilem. Alio modo accipitur fides per adhesionem firmam alicui. et sic fides dicitur adhesionem articuloz fidei. et sic non capit hoc. Per hoc dicitur ad argumentum quod fides debet hoc capi primo modo. Est tamen considerandum quod in adhesionem articuloz fidei est aliquid iudicatum cum opinione et aliqua cum scientia. In hoc enim quod fides est firmitas adhesionis sic iudicatur principaliter cum scientia. in hoc autem quod non est iudicatum perfecta in his quibus assentimus per fidem conuenit cum opinione.

Secundus

Manifestus igitur

Hic ponit duas rationes ad probandum quod fantasia non sit aliquid compositum ex opinione et sensu. Prima est si fantasia componeret ex sensu et opinione sequeretur quod eadem opinio sit in eodem esset vera et falsa. sed hoc est impossibile cum contraria non possunt simul esse in eodem. Sequela tamen patet quia contingit quod aliquis de eadem re habet iudicium secundum sensum. quod est falsum et iudicium secundum opinionem quod est verum ut solem esse maiorem tota terra tenetur per opinionem quoniam ad intellectum et solem esse bipedalem quantitatis tenet cognitione per sensum. ergo non potest fantasia poni ex opinione et sensu. Secunda ratio stat in hoc. Si fantasia componeret ex opinione et sensu sequeretur quod aliquis amitteret veram opinionem non oblitus. saluata re neque discredens. quia sensus indicat oppositum quod tenet pro opinione ideo ex iudicio sensus variaret vera opinio manente re. Exempli gratia. Ista opinio solem esse maiorem tota terra potest mutari ex iudicio sensus. sicut hoc quod mutet sol sine hoc quod obliuiscat opiniones. et etiam ab hoc quod discedat

Et quoniam est motus

Postquam Aristotle dicit quid non sit fantasia quod non est sensus nec scientia nec opinio nec aliquid compositum ex sensu et opinione. prout vult ostendere quid sit fantasia ponendo eius diffinitionem. Et antequam hoc facit premitteat aliquas suppositiones quarum sunt quinque. Prima est quod contingit aliquid moueri alterum quod est per motum ab alio. et est suppositio respicit motum sensus exterioris et interiorum quia si sensus exterior sit primo motus a sensibili tunc potest alterum mouere sensum interiorum quia species sensibilis accepta per sensum exteriorem facit nouam speciem in sensu interiori. Secunda suppositio est. fantasia videtur esse quidam motus et hoc est verum capiendum fantasiam per actu fantasiam dicitur. Tertia fantasia est solum in habentibus sensum. Quarta est quod contingit fieri aliquem motum in sensu facto in actu quoniam sensus est primo motus a sensibili tunc etiam in absentia sensibilis potest esse in sensu aliquis motus et hoc in sensu interiori. Quinta suppositio est. motus in quo sensus exterior mouet interiorum est similis illi motui secundum quem sensibile exterior mouet sensum exteriorum. et hoc ipso quia est una species sensibilis secundum essentiam que per se est in sensu exteriori et postea in sensu interiori.

Et multa autem est

206
Yeo
fidei

ponit duas proprietates fantasie. Prima est qd aialia multu opant fm fantasiam. Scda q fantasiam qnqz e vera z qnqz falsa. Et in istis proprietatibus sic pcedit. primo p bat scdam proprietatem interponedo diffinitione fantasie. z post diffinitione probat primam. Probat q scdam proprietate sic. qz fantasia est motus factus a sensu. sed sensus qnqz recipit circa suu sensibile z qnqz no recipit. qz circa sensibilia propria sensus no recipit io circa talia est sp vera fantasia. sed sensus sepe recipit circa sensibilia coia z per accns io fantasia q e circa talia sensibilia pr ee falsa. Itc sensus recipit etia propter magna distantiã a sensibili io fantasia q est de reb absentib pr esse qnqz falsa.

Si quidem igitur

Hic pcludit diffinitione fantasie z dicit Si illa q dicta sut in suppositionib sut vera scz q fantasia est solu in habentib sensum in actu et q exterior sensus mouet interiorẽ. Tnc fantasia est motus factus et sensu fm actu.

Quonia autẽ visus

Hic Aresto. assignat rone vocis quare fantasia dicitur hoc noie fantasia. Et dicit q fantasia dr a phos grece qd est lumẽ latine. lumẽ autẽ e pncipiu sentiendi in sensu visus. cuz ergo sensus visus sit principalissimus sensus inter sensus exteriores ideo fantasia bene denominat a lumine z a sensu visus quia a principaliori debet fieri denominatio.

Et quonia imaneñt

Hic ponit rone pme proprietatis scz qre aialia multa agunt z patiunt fm fantasiam. Et est ista. Species sensibiles manent in sensib interioribus in absentia sensibiliu. Ex quo sic arguitur Sicut sensus fm actum mouet appetitu in p sentia sensibilib qz ex hoc q aliqs cognoscit ali qd statim appetit illud. ita fantasia mouet appetitu in absentia sensibilib. sed ex motione appetitus aialia agunt z patiunt. ergo originaliter fm fantasiam agunt z patiunt. Un p q aialia agunt fm fantasiam z sequitur fantasia. z sicut homines habentes intellectũ velatũ id est impeditũ passione infirmitate vel somno. sed homines vtetes racione agunt et patiunt p iudiciũ rois siue intellectus

Queritur Utz ex isto textu posset elici q sit aliquis sensus alior sensu pmuti. Ddm q sic qz Aristoteles in textu capituli pcedentis solũ efficaciter pbant q sit aliqs sensus interior

habens illos duos actus de quibus dictum est. z ideo nihil ibi pbant de strute cogitina z estimatiua. sed in isto textu dicit Aresto. q aialia multu opant fm fantasiam z qnqz hnt opatione circa illa q no pnt cognosci p sensum pmuti io h elicit q sit sensus alior sensu pmuti vt est virtus cogitativa

Querit Utz intellectus posset velari p infirmitate passione a sonu. Ddm q sic. qz intellectũ velari est ipsum impediti in suo iudicio. sic hõ dr velari oculis qn impedit iudiciũ visus de visibilibus. qz ergo ptingit intellectũ impediti ex passione infirmitate vel somno ideo intellectus dicitur ex eis velari.

Arguit Materiale no pot agere in imateriale sed egritudo siue passio aliq respicit aliqd corpale. q no pot impedire intellectũ qui est imaterialis. Ddm q aliquid dr impediti dupliciter. Uno mo p se qz impedimentũ intrinsece tãgit illã rem q impedit. z sic intellectus no potest impediti p aliqd materiale vt pbat argumẽtu. Alio mo aliqd impedit p accns qz. s. fit impedimentũ in illo qd alteri ptingit siue quo ei opatio esse no pot. z sic impedit intellectus ex impedimento sensus. qz necesse est intellectũ opari p strutes sensitiuas. sensus autẽ impediunt p se ex passione infirmitate z somno. Et hoc est qd solet dici q amor et odiũ puerunt iudiciũ. qz tales passionẽs trahunt ad se iudiciũ ronis.

Querit Utz diffinitio fantasie sit bñ assignata. Ddm q sic. Arguit q no. fantasia est quedã cognitio sensitiua interior. ergo no e motus. Ddm q motus caput tripliciter. Uno mo p pue fm q diuidit p suas spes. z sic no est h ad ppositũ quia nec est motus augmentationis nec generationis z sic de alijs. Alio mo accipit motus p diffusionẽ speciei sensibilib ex vna ponia scz referuatiua in ponia cognitiua. z sic e p dicatione casus. qz fantasia causat ex tali diffusionẽ speciez. Tertio modo accipit motus p actione qua hz sensus post diffusionẽ speciei ad ponia cognitiua. z sic est p dicatione ydemptica qz h est ydemptice fantasia. Circa qd sciendũ q fantasia significat cognitionẽ sensuũ interior z picipue strute cogitatie estiatie. tal ar cognitio se qd motũ speciei sensibilib a ponia referuatiua ad cognitiua. occurrunt em omnes sensus ad fantasiam quia o q species sensibilib referat a ponia referuatiua ad cognitiua quia m cognitio est principalis significatũ p fantasiam ideo sensus cognitiu pncipaliss occurrunt

Arguitur Ex ista diffinitione sequeret q videre esset fantasia qz est motus factus a sensu fm

Intellectus dicitur velari

fantasia

3º

actū. Ddm q nō omnis motus r cognitio facta a sensu r fantasia. sed motus factus a sensu interiori. Et hoc pbatur ex textu Aresto. qd dicit q aialia multu opant fm fantasiam qd ē verū de cognitione sensuū interiorū. qz passiones appetitūi iungunt sensibus interiorib⁹ sicut r ipse appetitus

Arguitur fantasia est poña. ergo nō est opatio qz est poña media inter sicut cogitativam in memoratiua Ddm duplī. Primo q nōt est aliqua potētia media inter potētia cognitiua et memoratiua sicut p̄us pbatur est. quia opatio que fm aliquos attribuit fantasie fm veritate cōuenit sicuti cogitiue. Secūdo Ddm q posito q sit vna potētia media adhuc nō accipit hic fantasia p tali potētia. sed accipit hic p actu fantasiam. Sile est de memoria. qz quis significat vnā poñam ab alijs distinctaz tñ Aresto. diffiniendo memoriā in libro de memoria r reminiscencia nō accipit memoriā p potētia sed pro actu. Et tantū de scdo libro.

Incipiunt copulata tertij libri de aia

Ep̄ parte at

anime. Iste est tertius liber de anima fm sanctū Thomā in quō postqz Aresto. determinauit de potētijs sensituijs r de eoz obiectis. Consequēter determinat de ipsa potētia intellectiua siue intellectu fm substantiam eius. Ratio ordinis est qd ex quo in ista pre incipit pprie determinare de intellectu fm ei⁹ naturā. Ex hoc sic arguitur qm̄iora sunt priora vt habet. i. phisicor. sed poñe sensituiue sūt qm̄iores intellectiuis qd repiunt in plurib⁹. ergo determinatio poñarū sensituiarū pcedit determinationē potētie intellectiue. Secūda rō. qz poñe sensituiue subserviunt poñe intellectiue. qz p̄cognoscere opationē poñarū sensituiarū anteqz opatio intellectus cognoscatur

Querit q sit rō ordinis q potētie intellectiue pcedit poñam fm locū motiua. cū tñ poña motiua sit generalior. r fm naturā qm̄iora sūt priora Ddm q duplex est ordo scz quo ad nos r quo ad naturā Ordine quo ad nos illa sunt priora que sunt nobis notiora. r sic poña motiua pcedit intellectiua tanqz nobis notior Ordō autē nature est duplex scz generationis. fm quē ordinem impfectiora sunt priora. r sic

iter poña motiua ē prior intellectiua. Et hoc ex duobus quia qm̄iora sunt priora. sed potētia motiua est qm̄ior Secūdo qz potētia motiua est materialior poña intellectiua. sed materialia a toto genere sunt impfectiora imaterialibus. Alius est ordo nature pfectōis r sic pfectiora sunt priora r sic poña intellectiua pcedit poñam motiua tanqz pfectior Et hoc p̄ ex duob⁹ qd potētia intellectiua est imaterial vt dictū est. ergo est pfectior. Secūdo qz potētia localiter motiua principiā ab intellectu. sed fm naturā principiū pcedit principiū. qz r. Etā p̄siderandū est q ordine doctrine potētia intellectiua debet pcedere motiua. Et hoc ppter duas causas. Prima est qd debet immediate p̄i apud potētia sensituiā cū potētia sensituiua sit etiā cognitiua sicut intellectiua sed motiua executiua nō est cognitiua Secūda est qz potētie sensituiue subserviunt intellectui. qz imediate post determinationē de sensu debet fieri determinatio de intellectu. Aresto. ergo. qd nunc p̄cedendū est de pte aie qua cognoscit et sapit ania. mouet talē questionē. Utrū talis ps anime sit sepabilis ab alijs p̄tib⁹ siue fm magnitudinē. i. loco r subiecto sicut Plato qui posuit animā intellectiua esse in capite. vel ista ps sit sepabilis ab alijs p̄tib⁹ fm rōnem. Et itē p̄siderandū est quā dñam hz illa ps ab alijs Et itē rñ quō fiat r quid sit intelligere. i. quis sit act⁹ intellectus r quō p̄pleat

Querit De q determinat in isto tertio libro Ddm q p̄mo de pte intellectiua. scdo de pte motiua. r in fine hui⁹ tertij p̄panē pres aie ad inuicē. Scda ps ibi. de mouete autē Tertia ps ibi Vegetabile quidē.

Querit Quare dicit Ar. de pte aie. Ddm q dicit p̄tra opinionē antiquorum. r p̄cipue Auerrois r Auenne qui dixerūt q intellect⁹ esset substantia sepata r continuaret ipsi aie p fantasmatā r p talē p̄tinuationē aima intelligeret. Contra qd dicit Arestoteles q est ps r nō tota substantia.

Arguit Aia ē simplex forma q nō hz ptes integrantes. Ddm qz aia nō habeat ptes integrantes r q̄ntatiuas sicut habet res materiales neqz hz ptes essentielles phisicas quia nō p̄ponit ex materia r forma qz bene habeat ptes essentielles diffinitiuas hz tñ ptes potēstatiuas r subiectiuas. qz hz potētiās que sunt ptes potēstatiue et ptes eius subiectiue sunt aia vegetatiua sensituiua r intellectiua

Arguitur Ille particule cognoscere et sapere idem sunt. ergo in h̄ loco ponunt sup̄flue. Di

potētia motiua p̄cedit intellectiua
scdō
scdō
scdō

no